i

COPERTA COLECŢIEI DE ION STATE

Grafica: Viorel Popescu; Ilustraţia: Mircea Muntenescu

GEORGES LIMBOUR GEORGES LIMBOUR

Les Vanilliers **© by Librairie**

Le *Bridge* de Madame Lyane **© by Librairie Gallimard, 1948**

Toate drepturile asupra acestei versiuni sînt rezervate Editurii UNIVERS

GLOBUS
4$

(^Georges Limbour

ARB^USWII DE YAIILIE

Traducere şi prefaţă de
VALENTIN ATANASIU

EDITURA UNIVERS

Bucu^resti

1980

Un v**ăl de tăcere s-a ţesut În jurul scriitorului francez Georges Limbour ; şase romane, un volum de povestiri, o piesă de teatru, o operă bufă, cîteva studii despre pictura modernă par insuficiente în faţa criticii literare.**

Şi totuţi, ici ţi colo, vălul **se destramă ; în** Dictionnaire des Oeuvres Contemporaines (Dicţionarul operelor contemporane), **editor Lafont-Bompiani, sînt analizate cîteva din romanele sale ; Maurice Nadeau îi consacră o pagină în** Le Roman français depuis la guerre (Romanul **francez** după război), **poate mai mult datorită contingenţei, dealtfel efemere a autorului cu mişcarea suprarealistă ţi consideraţiei manifestată de Max Jacob. Acelap autor îl menţionează pe Georges Limbour cu ocazia afilierii lui la mişcarea suprarealistă în 1924, odată cu organizarea oficială a grupului în jurul lui Andre Breton,** Manifeste du Surréalisme (Manifestul suprarea- lismului). **Limbour pozează – nu are decît 24 da ani – alături de ceilalţi suprarealişti în primul număr al revistei „Revoluţia** s**uprarea**l**istă”**, **iar al doilea număr**

anunţă apariţia v**olumului său de poeme** Soleils bas (Sorii joşi), **titlu-program ostentativ care se înscria pe linia blasfemiei aruncată de unii suprarealişti asupra lui Anatole France.**

Primul entuziasm odată trecut, Limbour se îndepărtează de mişcare şi, în 1929, în plină criză a supra- realismului, îl regăsim În termeni reci cu Andre Breton care, profitînd de tăcerea lui Limbour la scrisoarea ce-i fusese adresată în vederea precizării ideologiei sale, îl excomunică cu o violenţă insultătoare. Era prea mult pentru blîndul şi visătorul Limbour. Semnătura lui pe un pamflet tăios adresat lui Andre Breton, .Un cadavre", marchează ruptura definitivă de mişcarea suprarealistă. Limbour, al cărui nume fusese citat alături de cel al lui Andre Breton în Manifestul suprarealismului ca cel ce-a dat dovadă de .suprarealism absolut", aban- donînd fronda, cuminţit şi maturizat, Întoarce, poate cu nostalgie, o filă din jurnalul vieţii şi carierei scriitoriceşti. Pe prima pagină sînt deja înscrise cîteva coordonate care ar putea să-I fixeze pe scriitorul de mai tîrziu : refugiu în poezie, în poetic, abandonul în universul visului, al feeriei, tentativa de a evada din locul care ar încerca să-I încătuşeze, prezenţa permanentă a morţii.

Limbour ar vrea să străpungă mantia aparentă a lucrurilor, să păşească dincolo de senzaţie, să exprime prin cuvinte „ceea ce nu poate fi numit, ce nu poate fi gîndit", dar cuvîntul este neputincios dacă nu este însoţit de ritm, dacă nu devine cuvînt poetic. Aşa cum Gerard de Nerval căuta să pătrundă în lumea fabuloasă a visului forţînd uşile ce-l claustrau într-un spaţiu prea

strîmt, aşa cum suprarealismul căuta un punct al spiritului în care să îngemăneze realul cu imaginarul, comunicabilul cu incomunicabilul, trecutul şi viitorul, viaţa şi moartea, Limbour conferă cuvîntului puteri magice, de vrajă. El nu anihilează realitatea înlocuind-o cu o lume fantastică, ci strecoară elemente fictive transformînd-o Într-o realitate fictivă, sublimată : .Dacă o povestire imaginară, spunea el, nu tinde spre realitate, ea nu mă interesează". Scopul lui, afirma Michel Leiris, prefaţatorul ediţiei din 1972 a volumului Soleils bas, **este s.ă „dubleze o realitate goală cu o lume inventată". Această dedublare nu reprezintă o suprapunere de lumi distincte ci o contopire mirifică Între ficţiune ţi real, intr-o plămadă în care ficţiunea păleşte În contact cu realul, – iar acesta, la rindul lui, contaminat, işi pierde realitatea. Absurditatea existenţei unui cal la Veneţia,** Le cheval de Venise (Calul din Veneţia), **face ca fantasticul cal să capete dimensiunile unei opere de artă cu . atit mai stranie cu cît imită realul. Atît Veneţia cit şi calul se prezintă ca două realităţi distincte. În clipa în care scriitorul Îţi plasează calul real în Veneţia reală, aceste două elemente reunite încetează să mai aparţină realităţii devenind fantastice în ţesătura care le ţine prizoniere.**

Lumea ce se înfiripă pc măsură ce condeiul aleargă pe hirtie este o lume a poeticului, creată de cel pe care Limbour il numeşte ,un hoţ de foc, un demiurg", La chasse au **mcrou** (La **prins** peşte). **Puterea creatorului zămisleşte cu îndrăzneală o lume a cuvîntului magic zidită Între filele cărţii, o lume în care păşim cu sfială**

prin porţile ce se deschid la un semn neştiut şi nevăzut al vrăjitorului. Dar cine este omul Limbour ?

Născut odată cu secolul nostru, Georges Limbour îşi petrece copilăria În jurul portului Le Havre. Cu respiraţia tăiată, copilul contemplă tulburat forfota neobosită a oamenilor, a lucrurilor care vin de "dincolo" şi pleacă "acolo undeva", vapoarele care se leagănă cu cochetărie de-a lungul cheiurilor, intr-o mişcare de continuă invitaţie, valurile mării zdrobindu-se neputincioase de un ţărm ce nu se lasă copleşit, infrînte în elanul lor, În frămintarea lor. Totuşi victoria este a lor. Copilul pipaie stropii răcoroşi ce i se preling pe raţa, respira cu nesaţ miresmele mării, se apropie fascinat de zbuciumata masă lichidă, îşi întinde braţele ca răspuns al unei chemări nerostite, părăseşte încet, încet, solul ferm, se simte mai uşor, mai liber. Marea, ruşinată În dorinţa ei de posesiune, se retrage, aşteptînd ca mugurele voluptăţii să înflorească şi să înflăcăreze sufletul copilului încă neştiutor.

îşi face studiile superioare la Paris, pregătindu-şi licenţa în filozofie cu Raymond Queneau, Armand Salacrou, Jean Dubuffet. Dar e tot mai mult atras de literaturi şi pictură. Mai tîrziu îi va consacra două studii din Dubuffet, unul dintre principalii apărători ai artei brute ce se situează în afara tendinţei artei contemporane.

După ce intră în învăţămînt, nu mai rezistă la chemarea meleagurilor îndepărtate. Pînă la izbucnirea războiului, Limbour va călători febril, căutîndu-se mereu În alt decor. Scurtele şederi

la Paris nu fac decît să-i hrănească şi mai mult dorul spre acel ,.în altă parte", printre acele parfumuri suave, misterioase, ce deschid porţile unei lumi tainice, plină de făgăduinţe. Acum marea se dezlănţuie frenetic şi-l cuprinde În mrejele ei, În Învolburarea nuanţelor de culori ce dansează pe creste de val, În dansul neastîmpărat ce-l poartă cu dragoste spre alte mări şi ţări, „marea rîde şi cîntă şi corpu-i freamătă şi răspîndeşte în oraş furia simţurilor ei" (Le cheval de **Venise). Limbour va savura mişcarea perpetuă spre necunoscut printr-un spaţiu deschis, fără de sfîrşit, brăzdat deopotrivă, într-o Îngemănare deplină, de undele realului şi de cele ale visului. Ca să se deplaseze În voie, ca să simtă numai propria-i mişcare, călătorul vrea ca spaţiul ales să fie nemişcat, să nu-i tulbure realitatea pe care el şi-o clădeşte În conformitate cu capriciile spiritului. În momentul În care spatul refuză să se mai lase străbătut de paşii străinului, cînd începe să trăiască pentru el insuşi, cînd valul visului se deşiră într-o dureroasă sfîşiere, cînd călătorul se regăseşte brusc, lucid, abia atunci trebuie' să-şi facă bagajele, să se pregătească pentru o altă călătorie. Această fuziune, reversibilitate intre real şi fictiv e remarcată de autor la un personaj din romanul La** chasse au mérou, **„toate aventurile lui trecute erau ca şi cum le-ar fi visat şi acelea pc care le visase erau ca şi** cum **le ar fi trăit".**

Visul aparţine existenţei umane pc care o Întregeşte, o prelungeşte dincolo de frontierele realului. A trăi este totdeodată a trăi şi în vis.

În această perioadă publică un volum de

povestiri L'Illustre cheval blanc (Ilustrul cal alb), **romanul** Les vanilliers (Arbuştii de vanilie) **pentru care primeşte premiul Rencontre şi La** pie volcuse (Coţofana hoaţă). **Prima povestire din volumul** Actorul din Lancashire **sau Ilus**trul **cal** alb, **scrisă în 1923, În pe**rioada **în care Lim- hour participa la mişcarea suprarealistă, se remarcă în opera sa prin predominanţa elementelor fantastice. Fantasticul irupe În realitate. De aici, actorul işi va procura un cal alb pentru piesa În care va juca, un cal ce va sta în culise şi „va căpăta muzică, flori şi zahărul trandafiriu al lumii electrice". Pe un ton batjocoritor, puţin vulgar şi destul de incoerent, actorul îşi va expune prologul în faţa spectatorului. Calul alb este o tentativă de a depăşi o realitate strîmtă, de a vedea „dincolo", de a sesiza o supra realitate. Dar calul capătă proporţii de legendă – scos din măruntaiele pămintului, adus la suprafaţă în cetate, calul troian îl calcă mindru în picioare pe perfidul Albion, nesăţiosul moloh modern care Înghite colonie după colonie. Revolta actorului e neputincioasă ; doboară cal**ul **cu un foc de revolver, se întoarce În mansarda lui păcătoasă, deschide gazul, se întinde pe pat şi gîndul** îl **poartă la plastronul alb de flori sub care va zăcea În dricul negru şi lustruit.**

Este interesant de remarcat că fantasticul prezent în cele trei povestiri din volumul Calul alb **se iveşte brusc într-o lume reală a cărei organizare o zdruncină : „orice raport fantastic, afirmă R. Caillois în** De la basm la povestirea ştiinţifico-fantastică, **distruge un echilibru pre-**

existent, o stare anterioară de armonie şi stabilitate, Înlocuită printr-un echilibru ce i se substituie şi care deschide posibilitatea unei noi rupturi".

În cele două povestiri ţintite, Ilustrul cal **alb şi** Calul din **Veneţia, după ce a minat realitatea, rupînd lanţul coerenţei prin introducerea elementului fantastic, Limbour restabileşte echilibrul, distrugînd fantasticul printr-o mişcare rapidă a baghetei magice, omorîrea Calului alb şi dispariţia Calului din Veneţia.**

Trecerea reversibilă de la realitate la o realitate fantastică aminteşte descrierile flamandului Franz Hellens care, precedînd pe suprarealişti, numea visul „viaţă secundă" sau „viaţă visată". Fantasticul este secretat de însăşi realitatea care-I exhibă şi-l retrage după bunul ci plac.

Marcel Schneidcr în Discurs asupra fantasticului **analizează fantasticul ca o necesitate a existenţei umane care nu se poate mulţumi cu raţionalul. „Fantasticul se manifestă în noi printr-un fel de a simţi şi de a dori". Există fără să ocupe o anumită Întindere, „ca un acord muzical".**

Romanul La **Pie voleuse** (Coţofana **hoaţă**), **apărut În 1'39, cuprinde două părţi : partea întîi, scrisă** în **1936 şi partea a doua, adăugată ulterior. !n partea întîi acţiunea se desfăşoară Într-un sat de pescari unde nimeni şi nimic nu părea să-i tulbure liniştea şi totuşi o coţofană rănită, îngrijită de o fată, îi aduce acesteia, rind pc rînd, diferite obiecte furate : o oglindă, un inel, un cercel etc. De teamă să nu fie descoperită, fata**

ascunde obiectele în aluatul brutarului, însă totul se descoperă şi sătenii omoară cu sălbăticie coţofana hoaţă. Totul reintră în normal, echilibrul se restabileşte. Prezentul a alunecat deja spre trecut ; amintire, vis, există oare vreo diferenţă? „De ce amintirile unor întîmplări reale ar fi mai frumoase decît amintirile unor visuri... ce importanţă are dacă lucrurile s-au întîmplat intr-adevăr?" Trecutul înghite într-o mişcare ireversibilă, fără deosebire, plămada în care s-au contopit realitatea şi visul. Ce mai putem distinge din ce-a fost ?

Partea a doua, scrisă după călătoria scriitorului în Spania sfîşiată de războiul civil, marchează trecerea de b eşecul unei aventuri individuale, la tentativa şi eşecul unei acţiuni colective. Satul distrus de forţe criminale ne reaminteşte de tragedia poporului spaniol îngenuncheat de forţele fasciste interne şi externe. Deşi povestirea se desfăşoară Într-un cadru imaginar, masacrarea sătenilor, bombardarea satului, organizarea rezistenţei armate în faţa invadatorului sînt tot atîtea elemente extrase din- tr-o realitate cunoscută de scriitor. Deasupra ruinelor fumegînde din sufletele şi corpurile zdrobite se înalţă o licărire de speranţă ce se alătură sfios, dar ferm, imnului de credinţă într-o victorie chiar îndepărtată a forţelor republicane spaniole, imn intonat de personajele lui Andre Malraux în Speranţa.

Spania. Sub soarele arzător, pe drumuri nesfîrşite de ţară, În albul prafului şi al luminii, un student din Salamanca, cu o desagă sărăcăcioasă se îndreaptă spre Marea

Mediterană (La prins **peşte). Ajuns în Cartagina, se grăbeşte să intre În port, să scape de uscat, să dea la o parte perdelele care-i ascundeau lumea adîncurilor, „imens palat fluid", „rîdea acolo jos arătîndu-şi rotunjimile urnă- rului în decolteul îndepărtat al unui promontoriu", marea, „coş ce se leagănă de un fir de stea". Fremătînd de dorinţă, nerăbdător să plonjeze în subteranele palatului de cleştar, se apleacă peste barcă şi mîngîie drăgăstos .pielea satinată" a apelor. O săritură, o spărtură, o suprafaţă unduitoare ce separă două lumi, universul basculează şi .imense preerii se desfăşurau sub mine, felurit iluminate, după adîncimea lor, cu lumini ce nu erau nici ale amurgului, nici ale zorilor ; haosuri de stînci înaintau, fil- trînd prin luminatoare licăriri izvorîte din adîncuri". în La chasse au merou întâlnim o lume fascinantă ce ţi se lipeşte de corpul gol şi te îmbrăţişează sufocant, unde umbrele se pierd în întunecimi săgetate de iradieri colorate şi calde.**

Imaginarul se retrage, se eclipsează, făcînd loc realului, senzorialului ; pagini Însorite ce exaltă bucuria de a trăi într-un mediu ce te primeşte cu căldură, în acel spirit al Mediteranei atît de îndrăgit de Jean Giono, Albert Camus, pagini ce tresaltă În răsuflarea umedă şi caldă a mării în care însuşi creatorul lor se va scufunda într-o zi pentru totdeauna.

în această Spanie demult îngenuncheată, planează umbra Dictatorului, a Marelui Inchizitor care cere tot mai multe închisori pentru pescarii ce sondează mările cu undiţele lor, care anatemizează cărţile, care-şi înalţă

braţele spre cer în ruga lui sîngeroasă. Şi totuşi În lumea aceasta înroşită de sîngele vieţii se infiltrează suave fi mlădioase arabescuri din fumul ţigărilor de foi din Havana ce poartă scînteia revoluţiei cubaneze.

Cu Arbuştii de vanilie iată-ne călătorind în pădurea tropicală, spre o insuliţă pierdută din mările Sudului. Universul cărţii se deschide cu o pagină extrasă din Studii asupra naturii umane de Mecinikov, în care se relatează povestea păstăii de vanilie. Pe această canava ştiinţifică, autorul brodează un roman al sensibilităţii şi amărăciunii, al căutării şi al eşecului, al sterilităţii unei vieţi. Un suflet chinuit şi un arbust fără rod, iată personajele principale ale romanului. De Bonald, un om sfîrşit, care-şi tirăşte existenţa ici, colo, urmărind docil, resemnat, bagheta recelui ciocolatei, fericit intr-un fel că nu el trebuie să-;i aleagă drumul, purtat de oameni şi de soartă. Sleit, căutind zadarnic noi resurse pentru atotputernicul Van Houten, lasă în urma lui răni deschise ce-şi cască inutilitatea spre cerul fierbinte şi nepăsător, părăseşte mor- mintu! soţiei lui ca şi cum i-ar fi fost frică de ceea ce se ascundea În pămintul jilav şi străin, ca o remuşcare ce-i măcina fiinţa.

închisă În camera ei, lîncezind bolnavă Într-o atmosferă inăbuşitoare, printre lucruri vechi ce-i aminteau o existenţă irosită, işi petrece ultimele clipe în căutarea parfumului misterios ce-i tulbură simţurile. Ameţită, caută să descopere cu infrigurare intr-un sertar sursa aromei tulburătoare : păstaia de vanilie, uitată printre

atitea resturi işi destăinuie existenţa aceleia ce l-a descoperit : „Era aici parfumul, Întins liniştit ca 'în animal necunoscut, adormit în blana sa caldă...”

Primul capitol al cărţii pluteşte În parfumul bogat care, după ce se apropiase de ea „Într-o desfăşurare capricioasă de fluviu vagabond", dispare complice odată cu ea, impregnat de corpul ei pustiit de febră.

Roman poetic ce dezvăluie, aşa cum spune G. Picon „o lume ce este o Întrepătrundere de gusturi, de culori, de sunete şi arome". O carte ce ni se oferă gingaş, ca o floare pe care o ici cu băgare de seamă să nu-i rupi tulpina, să nu-i scuturi polenul de un galben cald, asupra căreia te apleci ca un omagiu ca sa-i respiri aroma ce se ridică nevăzută din adincurile florale.

Dacă În Arbuştii de vanilie personajele sînt prezentate la persoana a IlI-a de către autorul care se fereşte să intervină În desfăşurarea naraţiunii, situîndu-se pe poziţia romancierului realist obiectiv, în cel de-al doilea roman al traducerii de faţă Bridge-ul doamnei **Lyane, Limbour adoptă tehnica pluralităţii punctelor de vedere. Unele capitole relatează naraţiunea din punctul de vedere al unui personaj central (doamna Lyane, Elsa, pianistul, studenta, doamna Raffa) ce vorbeşte la persoana a IlI-a, iar altele ne prezintă o alternanţă a punctului de vedere al unui narator „eu” cu acelaşi personaj prezentat la persoana a IlI-a. În capitolul al VlII-lea, naratorul „eu" (Lyane) alternează cu un alt narator „eu" (Raffa), alternanţă redată prin jocul**

caracterelor normale şi cursive.

Romanul ne apare ca o vastă scenă pc care lumina reflectoarelor îmbrăţişează rînd pc rînd personajele, sco- ţîndu-l pe narator în prim plan. Monodia autorului face loc polifoniei personajelor. Fiecare „eu" îşi exprima punctul de vedere asupra celorlalte personaje şi asupra evenimentelor, contribuind În acelaşi timp la desfăşurarea acţiunii. De multe ori imaginea prezentată de „eu" nu se suprapune peste imaginea făurită de un „el", „ca" sau de un alt „eu", exprimîndu-sc astfel subiectivismul personajelor.

Numeroase puncte de suspensie, scurte sau lungi din monologul pianistului, relevă zbuciumul sufletesc, gî- fiiala timidităţii, a complexului de inferioritate, a gestului neputincios, a unei vieţi irosite În baruri, În spatele unui pian, lovind În clape pînă la istovire : „Acum turbez. Gîndirea mea e neputincioasă În faţa gîndirii lui. Sînt ocazii cînd nici vanitatea nici dispreţul nu-ţi permit să te situezi deasupra celorlalţi. Te dai bătut, batjocorit. În faţa mea el e puternic ca destinul, nepă-

s:itor, fără prihană. Voinţa mea e neputincioasă ! Va cîştiga totuşi, l-aş insulta, aş răsturna tabla de şah, l-aş lovi !... Cu dinţii rupe o ţigară de foi, scuipă din nou." Personajele evoluează în jurul unui pivot reprezentat de barul doamnei Lyane şi de masa de bridge. Viaţa li se scurge în acţiuni mărunte, istovitoare prin plictiseala şi monotonia lor : „Sunetul de goarnă se înalţă ca un geamăt de animal, un strigăt de disperare sau de adîncă plictiseală se propagă ca un căscat... şi un ecou prelung îl continuă În sufletul ei". Barul „Automatic" – personaj ce se declanşează la introducerea unei fise, se consumă pe loc Într-o dăruire inconştientă, frintură de viaţă aruncată nepăsător pc masa de bridge ; gest nevolnic, ridicare din umeri, scrîşnet de dinţi, gilgiit de furie neputincioasă, „timpul cintă în fluierul cu care suflă carnea, umflă pungile de sub ochi". Epuizare, îm- bătrinire, viaţa ce pilpîie anemic, se stinge din lipsă de aer. Către cine să te îndrepţi ? Pe cine să te sprijini ? Cui să-i Întinzi mina? Te uiţi În jur şi vezi aceleaşi chipuri livide, stoarse, buimace, căutindu-şi un loc În propria lor existenţă. Cine răspunde la Întrebările lor, cine le spulberă angoasele ? Nimeni. Umerii cad, descurajarea şi resemnarea işi pun pecetea pe un suflet CII sună a gol... „În nişa sa întunecată (cutia de scrisori) timpul doarme şi se hrăneşte cu . neliniştita nerăbdare a oamenilor. Acolo s-au retras toate gindurile, oamenii vin să cheme la gura acestei prăpăstii, dar răspunsul, răspunsul nu va veni niciodată... În cutie e un diavol şi el trebuie să dea răspunsul ! "

I
fi

Omul caută cu infrigurare mereu cite ceva. Fie că găseşte, fie că nu va găsi, rămîne să caute pînă la moarte. Căutarea e ca o nelinişte ce-l frămîntă, ce nu-i dă pace, ca o promisiune de fericire. Pe podurile Budapestei doamna Lyane se apleca cu nostalgie „deasupra

I
fi

fluviului cîntat de atîpa poeţi, evocat de atîtea valsuri". Ce căuta ea oare? Ar fi vrut să regăsească un crîmpei din ti.nereţea-i irosită, din „iubirile atît de vulgare..." Zadarnic. O Încercare de avînt, o răbufnire În sus, gravitaţia nu poate fi înfrîntă de un trup nevolnic : „Doamna Lyane visa să culeagă o ramură pentru noua sa fiică, scumpa ei, draga de Elsa... Oh ! de-ar putea să se întoarcă şi ca în seara aceasta cu ramura În mînă ! Dar zidul era prea înalt, corpul ei prea greu..." Poate şi! înainteze numai pe trotuar, pe cărări deja bătute, în mulţimea anonimă şi întotdeauna în acelaşi sens cu ceilalţi. Dar cei ce mergeau împotriva legii, împotriva sensului, erau cei îndrăzneţi, cei liberi, cei frumoşi, cu feţele luminate de blînda primăvară : „Şi aşa cum îşi ridicau fruntea în scară, erau mai drepţi, mai mîndri, cu un mers mai nobil decît cealaltă omenire fără chip, cea care respecta sensul".

Inăbuşindu-se în braţele neputinţei cancerului, caută o mlădiţi care să-i cînte „o melodie de speranţă", o ramură a familiei care să-i asigure continuitatea, să-i preia moştenirea, să-i reînnoiască existenţa, un micuţ care să-i întindă braţele drăgăstos, 1:11 chip luminos de copil neştiutor.

Elsa caută bărbatul cu ramura în care pulsa seva primăverii, elixirul natural ce-ar putea s-o Învioreze, să dea un sens existenţei sale. Imposibil. Totul eşuează : „Acum n-avea rost să mai spere că bărbatul acela va reveni". Şi pentru ea, fluviul „cu franjuri de reflexe" este o permanenţă reconfortantă În singurătatea ei.

Ceva care există mereu acolo jos, mereu altul şi totuşi acelaşi, o constantă în devenirea ei, o chemare şi un răspuns : „dar pentru că era singură, avînd drept tovarăş numai pe cel pe care-l dorise Într-adevăr, fluviul era acum ţelul ci !"

Pianist ul era obsedat de sunetele unei melodii pe care voia s-o capteze, s-o înlănţuie intre gratiile portativului, să exprime bucuria şi suferinţa, o melodie care să izvorască din el, expresie a forţei dragostei sale.

Prezicătoarea Raffa, cu pielea zbîrcită. cu pungi sub ochi, fixează neclintită Uera de cristal de pe măsuţa de abanos. Răscoleşte timpul, se încurcă în filamente invizibile, încearcă să oprească desfăşurarea vijelioasă a imaginilor, caută să distingă ieri de azi, de mîine. Cristalul rece şi strălucitor refuză În nemişcarea lui bat-jocoritoare să dea la iveală taina mecanismului timpului.

Roman al eşecului, al singurătăţii individului în forfota unui oraş mare ale cărui tentacule zdrobesc existenţa umană, roman al aspiraţiei spre frumos înăbuşită, al speranţei strivite, al ramurii ce se înalţă prea sus, al fluviului ce şerpuieşte prea jos. Totuşi, pe ultimele pagini ale romanului se aşterne drăgăstoasă o rază de soare de dimineaţă, izvorîtă din bezna nopţii, o rază ce mîngîie şi sărută capul Însîngerat al pianistului, zdrobit de oameni. Aproape de marele salt aude o melodie nouă care urcă din adîncurile pămîntului, simfonia bucuriei şi a victoriei asupra silniciei : „mîine viaţa va fi minunată, fericirea va curge În valuri".

Ca şi în celelalte opere ale sale, în ciuda diversităţii stilului, a manierei de interpretare a realului, a abordării imaginarului într-un context realist, regăsim note care alcătuiesc un registru muzical şi poetic al căutării individuale, al singurătăţii şi eşecului tentativei, al înălţării

spre frumos, al descătuşării de constrîngere, al bucuriei existenţei într-un mediu propice înfloririi personalităţii, al zîmbetului cald ce spune „DA" vieţii.

VALENTIN ATANASIU

ARBUŞTI! DE VANILIE

În multe ţări tropicale există o orhidee pe care omul o cultivă de o jumătate de secol: vanilia, al cărei fruct emană unul din cele mai gingaşe parfumuri.

Altădată, omul se mulţumea să culeagă păstăilc sălbatice ale vaniliei, liană din pădurile Mexicului şi Americii de Sud. Dar întrebuinţarea ei la par- fuma.rea ciocolatei a făcut necesară cultivarea artificială a arbustului de vanilie. În acest scop, planta a fost transportată în mai multe ţări calde unde a putut să se aclimatizeze. Acolo creştea foarte bine şi avea numeroase flori, dar niciodată nu făcea fructe, singurele aromate. Deoarece problema sterilităţii arbustului de vanilie prezenta un vădit interes practic, oamenii au început să-i cerceteze cauza şi iată ce-au aflat. Floarea rămîne sterilă pentru că organele ei de reproducere nu vin în contact. Pe aceeaşi floare se dezvoltă într-adevăr pistiluri şi stamine, dar între ele se interpune o lamelă care împiedică fecundaţia. După această constatare, cineva a avut ideea ca, printr-un procedeu artificial, să transporte

polenul florii arbustului de vanilie pe stigmatul pistilului şi astfel să facă ceea ce se numeşte fecundaţia artificială. Un tînăr sclav negru, Edmond Albuis, locuitor al insulelor Reunion, a descoperit în 1841 un procedeu practic pentru **a** pune în contact organele de înmulţire ale arbustului de vanilie, ceea ce a dus la o mare extindere a culturii acestei orhidee în multe ţări. Intr-un anumit moment al dezvoltării se introduce un vîrf subţire de bambus sau mai simplu, un dinte de pieptene în arbust şi în scurt timp sînt fecundate un număr mare de flori care dobîndesc proprietatea de **a** produce păstăi perfecte.

MECINIKOV, *Studii asupra naturii* ***umane.***

Stătea acum tot timpul lungită pe pat, într-o rochie albă ce părea că arde pe trupul ei înfier- bîntat. La fereastră, pe perdeaua cadrilată ca o canava de tapiserie, fluturii mexicani îşi lăsau secreţiile ca nişte broderii încărcate, iar ţînţarii, care-şi treceau picioarele lungi prin ţesătură, nu le mai puteau scoate şi se uscau în această capcana.

Uneori se ridica în coate, scăpînd cartea, îşi Întindea gîtul, ridicînd capul Într-un uşor zig-zag de pirogă, urmărind emanaţiile împrăştiate ale unui parfum misterios care de o săptămînă dădea tîrcoale prin cameră ; ochii mari deschişi căutau să prindă invizibilul. Niciodată nu respirase un miros atît de plăcut nici În magazinele din Europa,

nici în pădurile tropicale. Acum, parfumul nu se mai ferea, plutea în jurul ei, numai pentru ea, căci celelalte, desprinzîndu-se

din vînt şi din soare, nu-l simţeau. Era poate o halucinaţie.

Nu mai putea sta la pian, dar insista să fie lăsat mereu deschis, iar acesta îi arăta rictusul lung de fildeş îmbătrînit, de unde poate se înălţa acea mireasmă de balsam. Afundîndu-se într-o gură enormă, Întunecoasă şi arzătoare, într-o floare tropicală veninoasă şi roşie, privea cum mureau scarabeii şi unduiau omizile pe dinţii îngălbeniţi şi morţi de parcă fiecare clapă ar fi fost fără nerv, plombată. Se uita cu indiferenţă, de departe (căci dimineaţa copilul îşi plimbase mînuţa pe claviatură) la mi-ul uzat care se înţepenise îngropat, ca şi Înghiţit, fără speranţa de a mai ieşi vreodată la lumina zilei.

Parfumul necunoscut nu-i trezea nici o amintire, nu avea un nume ; cu siguranţă îşi făcuse

la capătul evoluţiei şi după ce, odinioară, naştere mamutului, acum, ca un ultim după o cursă cu respiraţia tăiată, emana o aromă, se apropia iar de ea Într-o desfă- capricioasă de

apariţia pe pămînt ca o nouă pasăre, o ultimă floare a dat suspin numai şurare albia În cîmpie, căutînd o gură, o mare unde să se verse. Chinuit de singurătate, căuta prin lume fidelitatea unei memorii în care să năvălească. Iar ea căuta, gata să ofere totul şi pentru că în trecutul ei nu găsea nimic al lui, îi dăruia nebuneşte tinereţea ei, fericirea ei.

îşi aminti de nişte lucruri uitate Într-un sertar din apropiere, pe care nu-l mai

deschisese de ani de zile. Cu toate că nu mai era în stare să meargă, cu smn secaţi ca nişte saci cu cenuşă găuriţi de vîntul fierbinte din această ţară, se

tîrî pînă la comoda stil Empire obosită de lungile călătorii pe mările capricioase. îngenuncheată în faţa mobilei îşi plimba din cînd în cînd mîna slabă şi palidă pe fruntea năduşită, învolburată de ameţeli şi încercă de mai multe ori să traga de mînerul de aramă, dar degeaba, căci marginileaşa sertarului aproape că **se** lipiseră deom mobilă, cum se sudează oasele înle- încheieturile unui nemişcat. Greutateaîm- corpului ei pe jumătate şinat mişcă îndin sfîrşit sertarul, de unde se prăştie, ca **o** puzderie de insecte deranjate cuibul lor, un roi de molii plecate să cucerească lumea şi parfumul. Ţîşni atît de violent şi de neaşteptat încît ea îşi înfundă fruntea în maldărul de stofe şi respiră adînc, golită de gîn- duri ; pieptul i se umflă voluptuos ca şi cum carnea şi simţea ar fi crescut din nou pe oase pe craniu greutatea părului îmbibat de visa să se rostogolească.

Revenindu-şi în sfîrşit, îşi vîrî însertar nerăbdătoare. Găsi nişte blănuri, miini un vremea iernilor de odinioară manşon din şi, ca de zăpadă din Europa, oun bucăţică caldă, ce-şi schimbase gustul otrăvit cu cel al aromei de acum ce te ispitea ca o bomboană delicioasă. Mută apoi nişte bijuterii vechi ce răsunară metali-c, dar ea nu mai căuta amintiri, nici panglici vechi ori hîrtii Îngălbenite, căuta parfumul. Se miră găsind printre stofe atîtea insecte moarte, broscuţe uscate, pene de papagal. Istovită de

atîta căutare, cu capul sprijinit de manşon, aproape culcată pe acest coşciug primitor, cu mîi- nile împreunate pe mănunchiuri de pene, se întreba cum oare aceste rămăşiţe ale unei lumi dispărute pentru ea şi pe care nu o va mai vedea niciodată, veniseră să se piardă aici.

Pe vremea cînd mai izbutea să umble prin pădure, prin pădurea imensă, pîndită de primejdii şi învăluită în vrajă, din care se Întorcea cu febră, aduna flori, fluturi, piei de şarpe, pene pe care le Îngrămădea prin buzunare în care urcau furnicile. Se întorcea îmbibată de ploaia vegetală, de curcubeul ce cădea În pulberi din copacii semeţi. Iată de ce, seara, cînd se dezbrăca, din păr şi din rochie şiroiau, ca dintre filele groase şi poroase ale unui ierbar, mii de rămăşiţe colorate asemănătoare confetilor care cad de pe haine la înapoierea de la un bal mascat. Mai tîrziu, înainte de a adormi, privea din pat cercul colorat care picta podeaua în locul gol unde fusese corpul ei. Întindea braţele slăbite, mîinile înfierbîntate spre fantoma ei de adolescentă, înălţată pe acest cerc magic, apoi le aducea pe pieptul descărnat, văzînd cu groază cum frumuseţea ei vestejită se prefăcea în pulbere de flori şi de insecte.

Dimineaţa, cînd soarele încă palid intra pe fereastră şi colora din nou aceste rămăşiţe, cineva bătea la uşă şi fetiţa sărea uneori într-un picior ca la şotron în cercul de pulbere. Odată chiar, copilul cu braţele Încărcate de flori strălucitoare a Întrebat : „Ce-i cu cercul

ăsta ? E cumva praf otrăvit care se pune în jurul florilor şi al ferestrelor ca să nu treacă animalele ? Ce-ai pus acolo **ca** să ne aperi de şerpi şi de scorpioni ?"

Dar vai ! nici un cerc magic trasat în jurul ei nu **o** mai putea apăra, nici un praf, nici o otravă. Se întorcea spre fereastră, spre umbrele calde din grădina în care se cufunda şi se potolea legănarea frunzişului sclipitor de pe acoperiş.

Cerea să fie strînse aceste rămăşiţe. Dar dacă din întîmplare, mai găsea cîteva pene strălucitoare, le aduna şi în corp îi năvălea o muzică îndrăcită, ca şi cum în ajun ar fi dansat frenetic ca indienii şi podoabele i-ar fi căzut din diadema sălbatecă.

Dar astăzi, îngenunchiată în faţa comodei, prăbuşită, frumoasă captivă obosită de atîtea chinuri, la picioarele stîlpului în faţa căruia visase dansul indian, regăsea penele, resturile de aripi în sertarul în care le rătăcise şi unde ele alunecaseră prin buzunarele blănurilor şi în manşonul în care, odinioară pe cheiurile Nordului, i se zgribuliseră degetele îngheţate.

Si totuşi, în acest talmeş-balmeş, nişte lucruri murdare şi lungi, de nerecunoscut, se lipeau de pene şi de blana manşonului. Căuta zadarnic ; nu, nu-şi amintea să fi purtat vreodată aceste bigudiuri năclăite, atîtea bigudiuri negre şi lipicioase ca nişte piepteni mereu murdari. Luă unul cu scîrbă, îl îndoi între degete, îl sparse şi din el • • • • • se scurse o pastă groasă, mirositoare şi negricioasa.

Aici sălăşluia parfumul ! Simţea aceeaşi

ameţeală din vremea cînd, copil fiind, respira mirosuri noi şi i **se** părea că în memorie i se căsca un gol, imposibil de astupat. Parfumul era aici, culcat liniştit ca un animal necunoscut, adormit în blana caldă, pe care se temea să-l trezească mîngîindu-l, dar care îşi înălţa capul şi o privea cu o familiaritate ce o sperja, căci nu-l mai văzuse niciodată.

î • 1* i_ᵛ ᴬr i i i i

Işi plimbă cu plăcere viriul degetelor pe la nas. Ce erau bastonaşele astea curioase **?** Şerpi mici îmbălsămaţi, omizi mari uscate, sau lacrimile acelea de sevă, lunguieţe, care atîrnă melancolic de copaci ? Nu cumva fetiţa le aruncase acolo mai de mult ? Luă cîteva, se ridică anevoie şi se culcă din nou.

Spre seară, cînd grădina căpăta nuanţa aceea de roşu aprins şi lumea părea un imens gong de aramă pe care soarele lovea cu **o** violenţă infernală preludiul dansului indian, îşi aminti deodată de afurisitele păstăi, proaste ca cele de fasole, **pe** care le culegea maşinal la marginea pădurii, din arbuşti cu nume necunoscut, apoi le spărgea **ca** să arunce bucăţelele pe pălăria soţului ei care **o** sîcîia. Păstăile se maceraseră în oţetul timpului, în fundul sertarului cu amintiri, unde luaseră nuanţa dinţilor stricaţi.

Acum, complice a parfumului ce dădea tîrcoale prin cameră, era fericită ca o vrăjitoare care a descoperit o băutură, în timp ce, mulţumit că fusese recunoscut, parfumul se retrăgea din simţurile ei obosite şi dispărea discret.

Scăpat din sertar, parfumul năvălise în toată casa. îi intriga pe soţ şi pe servitori care căutau să afle ce era, dar ea pretindea că nu ştie nimic şi-i întreba la rîndu-i. Fremătînd, nările lor adulmecau în toate părţile ; nedumeriţi, servitorii deranjau din colţurile lor pînzele seculare de păianjeni pe care le lăsaseră în voia lor pînă atunci, Înconjurau casa alungînd insectele din găurile pereţilor. Ea îi auzea dînd tîrcoale pe la ferestrele ei, şuşotind pe sub ramuri şi zîmbea, căci păreau să caute umbra vreunui amant misterios care-o vizita.

într-o dimineaţă, De Bonald, care din cauza lipsei bolnăvicioase de curaj întîrzia pînă în ultima clipă se anunţe veştile proaste, se apropie de patul soţiei sale murmurînd ruşinat şi smerit :

— Nu ţi-am spus căci degeaba te enervai dinainte, dar acum cîteva săptămîni am primit **o** scrisoare din Olanda. Astăzi vine Van Houten Mă duc să-l întîmpin. Odihneşte-te.

Ieşi repede sub pretext că deja întîrziase.

Bucata de păstaie pe care o mesteca la fel ca pe un betel ce-i înnegrea dinţii se schimbă în ceva amar şi o scuipă în batistă. Ah ! Acum nu mai avea deloc încredere în acest parfum suav ! Mirosul sulfului nu anunţă oare apropierea diavolului ? Parfumul acesta dulceag nu se strecurase oare pînă la ea cu pasul tiptil al unui maestru de ceremonii ca să-l anunţe pe olandezul nesuferit ce dispunea de soarta lor din îndepărtata

capitală europeană unde şi-l închipuia învestit cu o forţă mitologică ? într-adevar, el fusese acela care, cu ani în urmă, îi trimisese aici în această parte a Americii, unde De Bonald, la sfîrşitul fiecărei luni, redacta pentru el un raport lung ce-l costa atîta oboseală şi ruşine, lăsîndu-! pradă proastei dispoziţii.

Se apropia gîfîind flegmatic, iar rîsul lui jovial, rostogolindu-se prin frunziş unde cîntecele servitorilor amuţiseră, ajungea pînă la ea prin ferestrele deschise. îi auzi paşii pe coridor şi De Bonald, cu chipul de o veselie silită şi deja acoperit cu o sudoare de spaimă deschise uşa camerii şi-l introduse pe Van Houten, strigînd :

— Iată-l pe dragul nostru rege al ciocolatei.

Maiestuos şi galant, acesta se înclină deasupra patului parfumat şi luă el însuşi mîna pe care **c** sărută.

— Ce bine miroase în camera dumneavoastră, doamnă, spuse el ameţit. Dacă aşa miros medicamentele dumneavoastră, aş vrea să sufăr şi eu de aceeaşi boală. Dar sînt sigur că răul acesta nu e decît **o** dulce lîncezeală de creolă ! Ah ! Acum Înţeleg eu de ce adoratori prea discreţi pun sub ferestrele dumneavoastră vase cu parfum de negăsit. Sînt chiar gelos. Dar desigur, soţul dumneavoastră nu le-a descoperit, adăugă bine dispus, dar cu un ton uşor dispreţuitor, ridicînd din umeri, în timp ce De Bonald **se** căznea să schiţeze un surîs silit şi neliniştit.

Şi parcă vrînd să ia spaţiul drept martor al sinceritǎţii omagiului său, olandezul respira adînc, cu nările umflate ca nişte bășici gata să plesnească, cu o indecenţă exagerată, o lăcomie zgomotoasă de mare mîncău, aruncînd priviri iscoditoare prin camera.

— Ah ! domnule Van Houten, răspunse ea su- rîzînd amabil, ca şi cînd l-ar fi aşteptat cu nerăbdare, veniţi tocmai la timp să ne scăpaţi de parfumul acesta. Ne ameţeşte ! Uitaţi-vă la soţul meu, va trebui să ia nişte caşete să nu-l mai doară capul.

— Oh ! Cît despre asta, odată ce mă rugaţi dumneavoastră, fiţi sigură că voi şti să-l descopăr. Este un parfum bun de pus în cratiţă. Imi aminteşte de nişte vremuri de demult cînd făceam vizite matinale logodnicei mele şi o găseam culcată printre valurile de dantelă albă din camera ei în care mai rătăcea o aromă fină de ciocolată. Mi se părea ceva mai minunat decît balsamul de Peru şi smirna.

— O să ni se facă rău. Nu pot să sufăr aroma asta grea şi catifelată ca nişte fluturi de noapte graşi şi unsuroşi. Se agăţau de perdelele logodnicei dumneavoastră ?

— Da, şi ea era deja dolofană ca o gîscă bună olandeză.

— Ei bine, vreţi să spuneţi că mireasma noastră care vă aminteşte lucruri plăcute seamănă cu cea din cacaoa dumneavoastră ? Întrebă ea puţin decepţionată.

— Aş putea spune că sînt mai mult decît surori, sînt chiar gemene. Ah ! Nu sînt

parfumuri savante şi orientale, bune pentru delioo.ţi şi rafinaţi, dar care nu excita nervi tari ca ai mei. Nu, măcar pe astea le Înţeleg şi iată norocul nemaiauzit al destinului meu. Ele emană o lăcomie pe care o veţi găsi vulgară, dar sînt mirosuri comestibile şi foarte digestibile care vă încîntă cerul gurii şi nasul şi vă aţîţă stomacul într-un mod plăcut. Din celelalte, n-ai putea să pui o picătură pe o bucată de zahăr fără să vomiţi. Dar pe ăsta, dacă îl îmblînzim, schimbăm complet cărţile de bucate.

— Ah ! suspină ea cu un aer ofensat, speram ca admiratorii mei să fie mai presus decît nişte bucătari.

— Bineînţeles, sînt prinţi indieni, numai că n-au ca noi simţul practic. Puteţi să mă credeţi pe cuvînt, un asemenea cadou e mai preţios decît o nestemată.

— Ei bine, vi-l ofer la rîndul meu, domnule Van Houten, veţi putea să-l căutaţi pe sub copacii aceia cu flori roşii.

— Vă mulţumesc din toată mima şi o să spun să vi se aducă în schimb un „Chypre" delicat din Vera Cruz cu care să vă parfumaţi părul, un păr atît de înmiresmat de felul lui şi care, probabil că lasă un parfum suav pe mîinile care-l mîngîie.

Stînjenită, îşi retrase capul pe pernă, temîndu-se ca nu cumva părul să o trădeze prin excesul indiscret de parfum, dar olandezul nu mai insistă şi rîsul lui sacadat semăna cu trei asteriscuri care marcau sfîrşitul unui paragraf galant şi brusca revenire la firea lui obişnuită.

— Ei bine, spuse, întorcîndu-se spre De Bonald, acum, la treabă, prietene. Simt cu fler de poliţist că vom descoperi parfumul şi asta va însemna o nouă avere. Vom parfuma ciocolata mea, vom face prafuri şi creme, am să trimit o mostră la Stathouder care o să-ţi împodobească pieptul de decoraţii. Desfiinţăm lămîia, detronăm floarea de portocal.

— Mergeţi s-o detronaţi la bucătărie, spuse ea deodată. Veţi găsi acolo vase pentru

— Asta-i ! exclamă Van Houten luîndu-l pe De Bonald Înviorat de această diversiune aromele dumneavoastră comestibile.

mai amîna ceasul socotelilor şi care nu ştia că parfumul se învolburase ca un vîrtej deasupra unei prăpăstii nemiloase în care fericirea şi raţiunea sa se vor prăbuşi de-a lungul unor ani de suferinţă.

— O să caute mult şi bine, proştii, murmură

ea. Fetiţa se apropie şi se aşează pe marginea patului.

— Stai, Jenny, fetiţa mea, iată ce miroase aşa de frumos, şopti mama. Un parfum comestibil.

Se ridică şi luă de sub pernă ultima păstaie care-i mai rămăsese.

— Ascunde-o bine. Să nu spui la nimeni, mai ales lui Van Houten.

Nu mai avea putere să scotocească în sertarul răvăşit. Jenny mişcă blănurile, zornăi brăţările vechi ; din toată prada adunată prin pădure nu mai găsea decît nişte pene uşoare pe care, suflînd, le făcea să zboare. Întinse mamei bucăţica de naftalină, bulgărele de zăpadă îmbibat de parfum din Europa îngheţată. Mama o băgă în gură ca pe o bucată de zahăr muiată într-o esenţă delicioasă. Vroia s-o sugă, dar dinţii ei nerăbdători **o** sparseră cu un zgomot sec şi-o ronţăi.

în timp ce Van Houten mai căuta încă de unde venea parfumul acela stăruitor, bolnava se stingea sleită de febră. Cobora în moarte ca într-un pîrîu puţin adînc ce-i răcorea trupul înfierbîntat şi deja parfumat.

De Bonald cutreieră îndelung pe sub copaci ca să caute un loc primitor unde să sape mormîntul primei sale himere, căci odinioară îşi iubise soţia cu o dragoste romantică şi nebună, pe care o credea veşnică, dar care se ofilise în plictiseală şi zbucium reciproc. Voinţa lui se prabuşise şi nu-şi putea stăpîni lacrimile ce i se amestecau pe faţă cu sudoarea provocată de mers şi de neliniştea stîrnită de prezenţa deprimantă **a** olandezului. Dorea să fi murit Într-o clipă mai liniştită **a**

singurătăţii lor, **c**înd **ar** fi **putut** fi el Însuşi, iar Europa, acest Olimp îndepărtat unde zeii dispun de destinele oamenilor, înfricoşătoarea Europă

spre care continentele îşi îndreaptă privirea aş- ţeptînd bogăţii şi războaie, nave şi ştiinţă, droguri ş.i stăpîni, să-l fi reţinut mai mult timp pe acest demon cu o voinţă ce-i tiraniza slăbiciunea şi în prezenţa căruia el nu mai era stăpîn nici pe sufletul şi nici pe gîndurile sale. Atunci el s-ar fi putut reculege, pătrunzînd în profunzimea memoriei şi a suferinţei lui. Dar i se lua chiar şi durerea şi, terorizat, acţiona ca un automat. Fără îndoială, povestea asta cu parfumul care-l su- rexcitase pe Van Houten, răgazul datorat morţii, întîrziaseră clipa socotelilor cu olandezul care-i ceruse să facă nişte cercetări arheologice absurde. Căci lui Van Houten nu-i era de ajuns să domnească peste imense plantaţii răspîndite în diverse regiuni ale lumii unde adusese civilizaţia europeană. Cunoştinţele geografice înaintate duc ! năzuinţe măreţe : Van Houten vroia să aibă oraşele sale moarte. Dar timp de zece ani, De Bonald nu găsise mare lucru. Acum era sigur ca se Înşelaseră asupra regiunii. Uneori zădărnicia muncii sale îi apărea ca o asemenea bătaie de joc de vechile lui vise încît izbucnea într-un rîs de nebun. În aceste străfulgerări de nebunie i se părea că aude rumoarea Europei, un zgomot de zurgălăi înăbuşiţi în rochii de ceaţă, ca şi c^n în apropiere de ţărm acest bufon al planetei ar fi agitat nişte clopoţei pe geamandurile sonore ! Simţea că-şi pierde min**ţ**ile. Visa munţi de piatră tragică, imense deşerturi duşmănoase şi luminoase ce stimulează imaginaţia şi voinţa oamenilor. Se gîndea că acolo ar fi

putut găsi ceva. Acolo, cel puţin, şi-ar fi regăsit entuziasmul, curajul şi credinţa. Van Houten se încăpăţîna să-i interzică

aceste ţinuturi, căci olandezul, care-şi cucerise cele mai bune teritorii în lupta cu lianele, aşa cum făcuse şi ţara sa cu marea, era obsedat de pă- dure. Pentru el pădurea însemna efortul uriaş al naturii de a zădărnici munca omului şi o trata ca pe un duşman propriu. Se gîndea mereu la Ceylon şi repeta : „Doborîţi copacii aceştia, tăiaţi lianele şi găsiţi-mi oraşe sub pămînt". Dar pădurea îl învinsese pe arheolog.

în sfîrşit, Van Houten venise din Europa ca să desăvîrşească disperarea lui De Bonald care, des curajat şi umilit, o dată trebuia să sape încă pămîntul, nu ca iluzorii să extragă nişte bogăţii ci ca să îngroape unica lui dragoste. funebr

În timp ce făcea această plimbare ă, olandezul, ca o albină nerăbdatoare găseas să nectar în florile fără miros, dacă tîrcoale nările puternic dilatate sub . ochii de un metalic ce păreau alţi ochi, mai apropiaţi şi negri, la fel de calzi şi de păroşi ca şi pîntecele volumi- noşilor bondari. În grădină, la o masă, Jenny se uita, fără să-l atingă, la micul dejun servit de negresă. Prea tristă ca să-l mănînce, lăsă castro- naşul cu lapte şi căută un loc unde să-şi ascundă amărăciunea. Dar, purtat instinctiv pe aripile prompte ale nasului său, bondarul de Batavia,

atras de parfum, descrise mai multe cercuri în jurul mesei părăsite şi se aşează deodată pe castronaş. Vioiciunea fremătătoare urcă din nări în pupilele albastre. Bău, savură o înghiţitură de lapte şi mărul lui Adam se ridică la fel ca zăvorul paradisului ce lasă să treacă un firicel de aur. Fericit se lăsă să cadă într-un fotoliu şi apoi, după ce-şi reveni, chemă negresa care îngrijea copilul.

— Ce-ai pus în laptele ăsta ? întrebă cu un aer ameninţător.

— N-am pus nimic, răspunse doica tremurînd, numai zahăr, zahăr bun.

— Şi mai ce ? Zahărul nu miroase.

— Nimic, nimic. Am scos, dar nu cu mîna ci cu o linguriţă, o muscă ce căzuse înăuntru.

El ridică din umeri şi-i spuse cu o voce îmblîn- zită :

— Ascultă, dacă-mi spui de ce miroase aşa de frumos **o** să-ţi dau bani mulţi.

— Oh ! aş vrea bani mulţi, dar nu ştiu nimic.

— Du-te şi adu-mi fetiţa.

Seira se Întoarse îndată ţinînd de mînă copilul care începuse să tremure cînd il văzu pe olandez în picioare, plimbîndu-şi castronaşul pe sub nas. îşi băgă degetele în lapte ca să se asigure că nu era nimic în el. Dar nu găsi nici cea mai mică firimitură de pîine. În acest timp chipul său avea expresia neomenească a unui medic legist ce-şi vîră degetele în stomacul unui copilaş otrăvit.

— Ce-ai în lapte, micuţă Jenny ? E delicios.

— Nu e bun, miroase urît, nu vreau să-l beau, strigă ea cu o vehemenţă mult prea violentă.

— Nu-ţi place ce-ai pus înăuntru ? Mie-mi place grozav. Spune-mi repede ce e ca să beau şi eu în fiecare zi.

Se prefăcu plin de amabilitate, mîngîiere şi farmec, dar ea se dădea înapoi, lipindu-se de negresă şi-i răspunse :

— Nu pot să spun, nu vreau să spun.

Pînă acum nu ştiuse ce înseamnă şiretenia şi minciuna. Dar acum, cînd nevoia i-o cerea imperios şi brusc, nu era în stare să-şi improvizeze apărarea. Era nevoită să-şi organizeze noua concepţie despre raporturile dintre oameni ; vru să fugă, dar el **o** prinse de braţ. Căci acum era sigur. Secătura asta de femeiuşcă, ipocrită, vicleană ca toţi copiii, descoperise desigur vreun parfum, bineînţeles vreo porcărie, ceva respingător pe care-l punea în lapte şi-i era ruşine să-l numească. Astfel, cu mirosurile venite din strania sa bucătărie, ea intrigase pe toată lumea din casă, dar pînă la urmă va şti el s-o facă să vorbească.

— Vezi, micuţa mea, spuse el cu o adîncă tristeţe, cu milă profundă întipărită pe faţă, va trebui s-o îngropăm pe mama ta, oăci morţii nu pot fi lăsaţi afară, mai ales în ţările calde. Se descompun şi devin îngrozitori. Aşa va arăta mama ta ; va fi oribil s-o vezi dacă nu o înmormîntăm.

Făcu o pauză ca să observe efectul acestei descrieri ; copilul se albise la faţă, gata să leşine. Mila dispăru de pe chipul olandezului, apoi reluă pe un ton categoric.

— O s-o înmormîntăm cînd voi şti ce-ai pus în lapte.

Fetiţa dădu ochii peste cap, corpul îi fu cuprins de o convulsie puternică şi căzu inertă în braţele negresei.

— Du-o în hangarul cu scule, spuse Van Houten, închide-o. Nu i se va da de mîncare şi

nu va ieşi de acolo pînă nu-mi va spune ce-a pus în lapte. Am bănuit eu că este un parfum comestibil, murmură el.

Cîteva minute mai tîrziu, De Bonald se întoarse din pădure.

— Unde e Jenny ? îl Întrebă pe olandez.

— Am dat dispoziţii să fie închisă, nu ştie sa se poarte.

— Da, e mică, spuse De Bonald. Copiii nu Înţeleg.

Spre sfîrşitul după amiezii, Seira îl găsi pe Van Houten :

— Micuţa a fost foarte bolnavă, a delirat. Dar mi-a spus tot. Nu ştie numele copacului. Vrea ca mama ei să fie înmormîntată.

— Explică-mi, explică-mi, spuse el arzînd de nerăbdare.

Apoi cînd ea-i destăinui secretul, el murmură :

— Numai să nu dureze prea mult pînă 'se înnegreşte.

Cu chipul ca un fruct exotic, colorat de flacăra infernală a cerului, cutreieră pînă spre asfinţit liziera pădurii în căutarea plantei rîvnită de europeni. Trosnetul ramurilor sub paşii lui amintea de trecerea sălbăticiunilor hoinare ; înflăcărat ş: deja sigur de pradă, înainta cu neînduplecata încetineală a incendiului care pune pe goană animalele sălbatice.

încă din zori fu în picioare şi plecă iar în pădure urmat de servitori cu lopeţi.

Apoi, spre sfîrşitul dimineţii intră în camera unde era îngenunchiat De Bonald. Van Houten se aşeză lîngă el, păstră o clipă de tăcere ca şi cum, împărtăşindu-i suferinţa, s-ar fi recules, s-ar fi rugat. În sfîrşit, puse pe umărul arheologului o mînă care părea plină de milă.

— Ai nevoie să-ţi schimbi gîndurile,

murmură el, să umbli. O să te îmbolnăveşti.

îndemnîndu-şi astfel prietenul să se gîndească la odihnă, părea că face un mare efort, ca şi cînd plimbarea pe **care** i-o propunea Însemna într-ade- văr un sacrificiu.

— Ştii ce-şi punea în păr această biată făptură ? spuse el cînd ajunseră în grădină, e un secret pe care ni l-a destăinuit Jenny, un fel de fasole, nişte păstăi.

Vocea lui avea un accent înăbuşit, atît de ciudat, ca şi cum s-ar fi reţinut să nu pufnească în rîs, încît De Bonald îl privi înmărmurit :

— Lăsa să putrezească păstăile ca apoi să-şi răspîndească parfumul. De Bonald ! Nu mai scoatem mumii din adîncul pămîntului, nu mai căutam oraşe dispărute. Dumneata ştii ce înseamnă cultul amintirii ? Ne vom strădui să imortalizăm parfumul ei. N-o să ai nimic de făcut. Am aranjat totul. Vezi prietene, e vorba de o specie de plantă verde din acelea cu care soţiile noastre împodobesc apartamentele din Amsterdam. La ordinul meu, negrii d^nitale au dezrădăcinat cu cazmalele cîţiva arbuşti şi i-au aşezat în lăzi. Vor sosi şi alţii. Căci nu poţi rămîne în ţara asta unde soarele este într-adevăr prea puternic şi care-ţi va aminti mereu de trista întîmplare. Nu vreau să mori şi dumneata aici iar pe de altă parte, o exploatare mai mare s-ar lovi de obstacole de neînlăturat : nu am terenurile mele, secretul s-ar afla ţi-ar apare concurenţa. Ar trebui să luptăm şi cu pădurea, dar de data asta e mai înţelept să ne dăm bătuţi, mai întîi însă să-i

smulgem inima parfumată. Te vei duce în mările calde din sud, unde posed o insulă propice scopurilor mele, **un** loc foarte agreabil datorită aşezarii şi climei. Voi trimite vaporul cu cele ^i frumoase exemplare din această plantă... Cum spui că se nu

meşte ? Ah ! Arbuştii de vanilie, vanilia, parfum de vanilie. Rimează cu fată tînără [I] şi o să instalezi acolo o grădină botanică superbă...

Astfel, după cîteva zile, părăsiră definitiv bun- galovul, cu direcţia Vera Cruz. Negrii plîngeau, Seira însoţea fetiţa a cărei sănătate părea şubrezită pentru mult timp, zdruncinată de căruţele în care tremurau arbuştii de vanilie. Era o caravană ciudată în care arbuştii păreau că *se* miră ca nişte ţigani nomazi ; pădurea prizonieră emigra în spatele nepăsătorului său impresar de circ care trebuia s-o părăsească la Vera Cruz şi să plece în Olanda.

Ca un clovn umilit şi melancolic, De Bonald stătea în ultima căruţă, cu spatele în sensul mersului, yrimind din cînd în cînd pe umeri pămîntul care sarea din lăzi.

Pe ea o îngropaseră la marginea pădurii roşii. Pămîntul era bine bătătorit pe groapa care avea totuşi aspectul unui mormînt violat căruia i se smulsese secretul, cu toate că nu **se** găsiseră nici brăţări nici agrafe de aur. Arheologul care în cele din urmă înţelesese cu greu aceasta aventură, părăsea mormîntul, ruşinat şi cu profunde remuşcări. El, care lăsase totdeauna în urma lui numai gropi deschise, nu putea să creadă că acest mormînt era bine astupat şi, stingherit pînă la obsesie, auzea mereu în spatele lui o voce ce ieşea din pămînt, ca cei **ce** simt o uşă deschisă în urma lor.

I În franceză **:** *vanilie, jeune fille.*

II

Trecuseră cinci ani de cînd erau pe insulă. De Bonald construise un bungalov plăcut la jumătatea dealului ce cobora în pantă abruptă spre mare. În faţa casei se înălţa o terasă deasupra micului port în care acosta vaporul cu provizii numai o dată pe an. Sprijinit în coate pe balustrada de lemn puteai zări satul construit puţin mai departe de ţărm, un singur şir de case, ca nişte cochilii albe, înfipte la poalele dealului, ca să împiedice alunecările de teren. Frunzişul fraged şi des al salcîmilor cobora panta expusă brizei, fluturîndu-şi florile roşii cu gesturi largi de şcolari fericiţi. Pe toată lungimea digului, paralele cu casele, jerbele roze ale cătinei înflorite formau parcă o centură de corali ! Soarele scînteia pe apă, în faţa pietrelor de pe mal de care erau legate numai nişte bărci fragile aurii, cu coca scobită, Încărcate doar cu umbră deasă, încît se putea crede că indigenii, care aparent nu îmbarcau nici o marfă, se duceau să vîndă insularilor din sudul arzător umbra

îmbălsămată a insulei lor, mai uşoară chiar decît bureţii. Acesta era de f^t singurul lor comerţ şi în mijlocul piaţetei Însorite

şi frumoase ca un atol în centura de corali spon- gioşi, sub buchetul de copaci cu flori roşii ce înotau în frunzişul de un verde copilăresc, ei stăteau pe vine să-şi fumeze pipa, în jurul gresiei roze a fîntînii, o gresie de cătină, mereu udă.

Ce viaţă leneşă pe insula aceasta pierdută, dar nu uitată, căci soarta locuitorilor săi, în faţa cărora gresia roşie a fîntînii apărea ca o divinitate îndurătoare, era în mîinile unei puteri de neînvins, retrasă pe un pămînt mai îndepărtat decît cerul, înfricoşătorul Van Houten pe care Jenny nu-l mai revăzuse de cînd cu exodul caravanei, dar al cărui chip înspăimîntător apărea uneori pe cer, în norii negri din serile furtunoase, cînd bubuia tunetul. Se temea de furia lui, se îngrozea de întoarcerea lui. Ar fi preferat să trăiască la poalele unui vulcan şi frunzişul atît de fraged să **nu** fi fost ameninţat decît de fierbinţeala lavei. Cîteodată groaza o trezea şi noaptea. Vedea insula transformată după visul lui Van Houten. Te asurzeau loviturile de ciocan ale tîm- plarilor ce închideau lăzi pe care docherii, aler- gînd, le cărau în spate. în nişte clădiri mohorîte, femeile înfăşurau în poleială păstăile groase, cu degetele lor pline de pete cafenii, avînd iuţeala celor ce fac ţigările de foi. Şi legenda umbla prin lume spunînd că ele erau îndrăgostite şi cîntau, cu flori de hîrtie în păr, căci zadarnic căutai acum mirosul de trandafir sau de iasomie ! În Europa, amatorii de idile, barzii populari visau să le aştepte

cînd ieşeau din fabrică. Ah ! Da, trebuia să le vezi ieşind din fabrică, cu obrajii scofîlciţi, cu sînii secaţi, purtînd într-un sac pe

spate cîte un copil sleit de greţuri, bolnav de atî- tea vărsături şi care nu-şi va recăpăta niciodată pofta de mîncare. Aceştimuribunzi deja descărnaţi în desaga lor, mototoliţi, turtiţi şi îngălbeniţi ca nişte scrisori vechi care au stat mult timp în- tr-o geantă în care se adună miresme rare, se voi duce mai tîrziu să-i ajute pe cei mari, sub încurajarea ciomagului, pe potecile plantaţiilor extinse prin doborîrea salcîmilor şi dezrădăcinarea copacilor de eucalipt. Nu mai existau copaci pe insulă şi în corăbii cu trei catarge cu pînze înnegrite de praf şi mai lugubre decît corabia lui Tczeu, se aducea din Cardiff un cărbune care, după ce topea plum . bul pentru poleială, scuipa spre cer printr-un coş lung, un fum ce ascundea soarele, întunecînd jumătate din insulă. Fericirea pierise ca şi cătinele care se ofileau, vlăguite de un miros ce le ataca culoarea ca un acid ; înşirate ca la o procesiune de-a lungul digului, ele implorau vîntul din larg în numele locuitorilor insulei, chemau furtuna căci numai ea putea să mături mirosul emolient, să le învioreze, strălucind de cristale de sare şi să-şi recapete aspectul de coral

Cînd ajungea la acest moment al visului, un surîs răutăcios se desena pe buzele lui Jenny, năpasta nu se abătuse încă asupra indigenilor şi nici nu venise epoca de aur pentru Van Houten. Nici măcar o dată în aceşti cinci ani briza nu împrăştiase pe insulă parfumul de vanilie. Cu roastele sprijinite pe balustrada terasei ea respira îndelung aerul curat :

parfumul murise de-a bi- nelea, dispărut pentru totdeauna. Singura păstaie pe care tatăl său **o** pastra ca pe **o** relicvă, era complet alterată. Parfumul mai dădea încă tîr-

coaie, evanescent în memoria ei, fantomă insezi- sabilă pe care o urmărea ore întregi, iar absenţa lui îi era mai dulce ca o răzbunare.

— Veniţi să vă yuneţi rochia aceea frumoasă albastra, domnişoara. Vaporul cel mare soseşte în curînd, îi spuse Seira din pragul uşii cu geam ce dădea pe terasă.

— Chiar va sosi în dimineaţa asta ? Nu prea eşti mulţumită.

O grijă înăsprea chipul buhăit al Seirei care se făcuse enormă, avea patruzeci de ani bătuţi, ci- teva fire albe în păr care, spunea ea, îi apăruseră în ziua c!nd micuţa îi căzuse leşinată în braţe.

— Am mai văzut corăbii mari, o ştiu pe cea care ne-a adus aici şi nu-mi plac, spuse ea cu groază.

— Dar de ce vaporul acesta te face sa tremuri ? Nu reuşeşti nici măcar să-mi închei nasturii. Seira, îmi ascunzi ceva.

— Nu-mi pasă de corabie, dar mă tem să nu vină furtuna. O simt cum se ridică, casa o să se cutremure din nou sub tunete.

Cînd Jenny ieşi din casă, tatăl său o aştepta în grădină, îmbrăcat cu cel mai frumos costum alb, cu ciorapi de mătase şi pantofi lăcuiţi. Ţinea în mînă o lunetă şi bastonul cu măciulie de argint. Părul argintiu, splendid, care ieşea de sub pălăria de pai încadra chipul slăbit şi deja transpirat, ca cel al Seirei, chinuit mai mult ca niciodată de nelinişte. Jenny nu-i observă zbuciumul, fiind obişnuită cu firea lui morocănoasă, cu veşnica

lui deziluzie.

Micuţul negru Edmond, mai mare cu doi ani ca Jenny, stătea lîngă stăpînul său, complet străin de preocupările acestuia şi desena pe pamînt cu vîrful unei umbrele mari de soare din mătase, o corabie cu pînzele întunecate, făcute din mraniţa neagră şi udă a aleii.

— Oh ! o să fie mult mai frumoasă, mult mai veselă, exclamă Jenny. Nu-i aşa Seira, n-o să fie neagră ca cerneala, neagră ca şi corabia lui Tezeu ?

— Nu, spuse Seira, îngrozită de această viziune prevestitoare de nenorocire. Şi aruncă peste corabia desenată un mănunchi uşor de flori.

— Terminaţi cu copilăriile, hai, veniţi ! ^use De Bonald obosit şi Seira îi privi cum pleaca, cu ochii plini de lacrimi mari şi duioase de negresă.

Merseră pe coasta dealului, de-a lungul plantaţiilor de vanilie inodore. Edmond îi urma, ţinînd pe umăr, ca pe o puşcă, umbrela deschisă, iar baldachinul norilor, mai albi decît pernele, plutea deasupra lor, făcînd un ocol ca să nu ascundă soarele.

Jenny se opri sub un *bougainvillier* [II] ca să primească ploaia de lumină roşie ce şiroia din frunzişul fremătător.

— Uită-te Edmond ! spuse, învîrtindu-se fericită sub aversă, iar puiul de negru deschise deasupra ei umbrela albastră care luă nuanţa hîrtiei de turnesol udată.

II PlaMă **din** fa^milia nyctaginaceelor purtînd n^ele descoperitorului **ei** Louis Antoine de Bougainville, navigator francez (1729—1811). (N. t.)

Dar nişte ţipete furioase, nişte tropăituri smulseră copiii din extaz : la douăzeci de paşi, De Bonald lovea cu bastonul cu măciulie de argint

arbuştii de vanilie înfloriţi. Decapita tulpinele, pustia cu frenezie florile inutile şi striga : „Mîrşave fecioare frigide, gunoaie sterpe ce s.înteţi, o să vă distrug, vă smulg şi voi planta trestie de zahăr !"

Edmond nu îndrăznea să se apropie, de teamă ca nu cumva stăpînul să găsească

Epuizat, şi şteargă fruntea, în timp plantatorul se potoli şi scoase batista din buzunar ca să-
ce Jenny luă de pe jos o scrisoare mai veche ce-i căzuse din buzunar.

— Dă-mi scrisoarea, spuse el, smulgîndu-i-o ca s-o bage repede în buzunar.

Nu se mai gîndea la vanilie. Ii era ruşine că nu avea curaj, dar nu se putea hotărî să vorbească. De opt zile amîna mereu mărturisirea pe care trebuia să i-o facă lui Jenny ; atunci cînd ar fi fost posibil s-o facă, nu îndrăznise, şi acum, tot pregătind şi repetînd În minte fraza, simţea o împotrivire din ce În ce mai puternică. Fraza nu mai putea să iasă, se agăţa de stomacul lui cu nişte cîrlige de undiţă provocîndu-i dureri. După o c-lipă se hotărî s-o încerce pe Jenny. Oh ! cît de nepăsătoare părea astăzi, ce nevinovăţie blestemată, cu gîndul la mii de leghe de ceea ce-l preocupa ! Scoase plicul din buzunar, îl netezi cu grijă ca să dispară cutele, privind-o pe Jenny cu coada ochiului.

— Ţine, uită-te la scrisoare, spuse el tremurînd, cu speranţa că ea il va întreba.

Dar ea nu cunoştea scrisul lui Van Houten şi timbru! din[1] Olanda nu reprezenta nici o moară, nici efigia lui Wilhelm de Oran1a, nici chiar un tablou de Rembrandt care-ar fi putut să-i amintească de monstrul cu cas- tronaşul de lapte la care nu se mai gîndea. Timbrul reprezenta cea mai mare bogăţie a Ţărilor de Jos, soarele deasupra pădurilor din Java, ce se zărea printre dantelele unei corăbii elegante.

— Uita-te, spuse ea arătînd lui Edmond plicul, uită-te cum în curînd o să apară insula.

Timbrul era la fel de frumos ca şi dimineaţa asta cu culori proaspete şi zemoasă ca miezul unui fruct. Băştinaşii care se vedeau zburdînd veseli pe jumătate goi sub palmierii de pe mal şi pe care sosirea corăbiei îi electriza, întruchipau fericirea şi era adevărat că vasul semăna cu cele ce vor acosta ulterior de-a lungul digului. Jenny dezlipi timbrul de pe plicul ce-l Înapoie tatălui său. Acesta oftă. Nevinovata lui Ifigenie nu-i punea nici o întrebare. Dacă realitatea s-ar înfăţişa brusc, îi vor reveni oare coşmarurile, delirurile, crizele acelea îngrozitoare care l-au făcut să se teamă de nebunie ?

Se lăsă să cadă pe o bancă, aplecat spre sat şi mare. Gîndise totdeauna că vanilia asta era blestemată. O ursită aruncată peste flori le împiedica fecundaţia. Era pedeapsa pentru că vroiseră să exploateze secretul moartei. Ca şi cum ar fi fost vorba de păstrarea unei amintiri ! Au vrut să facă o exploatare la scară mare, cu negri, ca pe plantaţiile de bumbac din Carolina. Dar au dat faliment ; îşi amintea de soarta profanatorilor de morminte antice, zeii

răzbunaseră încă o dată morţii.

Pe bancă, din cînd în cînd, relua cu voce scăzută monologul sau isteric în care reveneau mereu cuvintele *sterile* şi *virgine* ca nişte subiecte de groază, familiare lui Jenny. Ele reprezentau

pentru ea mistere al căror secret îi producea o bucurie adîncă şi ascunsă. Nici cel mai iscusit grădinar nu le va veni de hac arbuştilor duşmănoşi, ingraţi, cu urîţenia şi monotonia lor exasperante. De Bonald suferea alături de fiica sa ; iar ea nu simţea pentru el decît milă dispreţuitoare şi ironică. Desfăcu luneta şi păru că o înfundă în ochiul drept, în timp ce-l contractă atît de tare pe cel stîng încît pleoapele începură să tremure ca braţele care ridică nişte haltere mult prea grele. Făcu un efort nechibzuit, ca şi cum ar fi trebuit să învingă rezistenţa unor muşchi pe jumătate paralizaţi. Obrazul începu să-i freamăte, scuturat de un fel de tic şi o lacrimă se rostogoli din ochiul închis, prea strîns din cauza efortului. în atitudinea asta era atît de încordat, departe de tinereţe, vrednic de milă încît Jenny nerăbdătoare, strigă : „Oh ! dă-mi-o mie" şi-i smulse luneta fără pic de respect, o puse la un ochi şi închizîndu-l pe celălalt, pe

— Iată-l acolo, alb pe marea albastră ! Nu i se pot număra catargele !

De Bonald tresări şi-i luă luneta. Edmond, puţin mai departe, în picioare, sprijinit cu mîinile pe mînerul umbrelei, îşi dădea seama că într-o clipă ca asta nu va avea prilejul să scruteze şi el invizibilul şi concentră asupra mării toată puterea privirii sale tinere ; desigur că numai puterea voinţei îi va permite să zărească ceea ce stăpînul lui descoperea în noaptea cutiilor sale.

Aşteptară mult şi vasul intră în raza

chipul răutăcios şi tineresc se schiţă o cută abia vizibilă.
majestuoasă, în aşa fel încît spre prînz, în plină strălucire a soarelui, fu aproape de port, aşezat pe un cuib de aur ce înota în jurul lui, iar ei rămăseseră în extaz.

Coborîră dealul ; copiii fugeau înainte, De Bo- nald venea în urmă, bălăbănindu-şi braţele atît de agitate de mersul sacadat pe pietrele potecii în pantă încît luneta se desfăcu singură şi-i atîrna în mînă, neagră şi indecenta ca sexul unui cal nenorocit, chinuit între hulube de o dorinţă nepotrivită, sub arşiţa soarelui.

Băştinaşii ajunseseră deja pe dig. Erau acolo de toate culorile, albi, metişi şi negri. Unii se adăposteau sub umbrele vechi cu lamelele ieşite prin stofa subţiată. Atunci Edmond îşi deschise mîndru umbrela.

Pe măsură ce vaporul se apropia de ţărm, pîn- zele cădeau şi se auzea scîrţîitul scripeţilor. Se despuia petală cu petală ca şi cînd vîntul insulei ar fi fost otrăvit. Vaporul se chircea ca un copac iarna rămînînd pînă la urmă un schelet. Se alinia de-a lungul digului, dar mai departe, căci aya nu era destul de adîncă. Ceva imens şi negru cazu în apă cu o pleznitură formidabilă, desfăşurări de lanţuri ce ajungeau pînă în fundul mării, iar mulţimea pînă atunci tăcută şi plina de admiraţie, începu să strige şi să se înghesuie în bărci ca să se apropie de vapor. De Bonald coborî copiii Într-o barcă pe care un vîslaş o apropiase şi se aşezară tăcuţi pe pernele de

catifea roşie pe care stropii de la vîsle lăsau pete strălucitoare.

Coca masivă a corăbiei se apropia repede deasupra lor şi Jenny zări, sprijinit de bastingaj, un

. IA'-' ’’ <-> . 1 '-'

uriaş roşcat pe lîngă care capitanul părea un co-

pil. Fara cea mai mica emoţie, cu o luciditate aproape dezinteresata, ea-l recunoscu îndată pe olandezul pe care-l vedea pe insula în mijlocul furtunilor şi al tunetelor : acum sosea pe o vreme minunată şi pe cea mai captivanta dintre corăbii. Văzînd-o aşa de liniştită, De Bonald**,** care pîndea îngrozit, caci întîrziase mărturisirea pînă în ultima clipa, pînă la

de ce îi puse mîna pe spate şi-i şopti cu blîndeţe : ,,E Van Houten !" Era însa prea tîrziu, ea păru ca nu-l auzise, nu se uită la el, umerii sai nemiş- caţi nu simţeau presiunea slabă a mîinii lui. Ca şi cum nu-l recunoscuse de la început pe cel care, cu chipul său greoi cu păr roşcat (părea că poartă părul mai lung decît altădată) întuneca timbru! fermecător catastrofa posibilă, se simţi uşurat, dar se mai temea ca ea sa nu-l fi recunoscut. Iată tălui ei. Căci acum înţelegea- ce însemnătate avea plicul de pe care smulsese frumuseţea şi pe care-l înapoiase degradat, tăiat de o fereastră dreptunghiulara, una dintre acele mici lucarne prin care fugea dragostea. Acum îi recunoştea pe amîn- doi nedespărţiţi. Timpul teroarei trecuse. Dispreţul şi mila o spulberasera pentru totdeauna. Cu ce putea s-o mai impresioneze autoritatea violenta a lui Van Houten pe ea care traise ani de zile lînga o fiinţă descompusă de remuşcări, de griji, de obsesia slăbiciunii lui şi care-şi învinsese spaima ? Bietul Van Houten era şi el o victimă, un om ruinat, un demon în pragul

Din barcă, De Bonald îl saluta pe Van Houten cu un gest larg cu pălăria, iar acesta

falimentului. Putea sa se uite în voie la el, să se distreze acum pe seama lui.
nerăbdare, îi strigă de pe punte : „Eh ! bine, ce-i cu arbuştii de vanilie, cum le merge ? Nu simt nimic, nu simt nimic. Ce se întîmplă ? N-am primit nici o veste !”

îşi muia degetul şi-l ridica deasupra capului ca să vadă dacă nu cumva vîntul îndrepta parfumul spre insulă.

Lîngă el, depăşea bastingajul un cap blond de copil, buhăit şi livid, cu gitul înconjurat de un guleraş de dantelă asemănător hîrtiei de cofetărie.

— Mi-am adus puştiul ! spuse Van Houten.

O scară de frînghie fu coborîtă- de pe punte pînă la barcă şi căpitanul făcu semn unui marinar să coboare copilul care se lăsă ridicat, ţi- nînd în mînă un ghiveci cu o lalea, la fel de inert ca un viţeluş agăţat de lanţul unei macarale. Un braţ cafeniu şerpuitor cu tatuaje albastre îl înlănţuia cu delicateţă. Gura marinarului din care lipseau cîţiva dinţi mesteca într-una, liniştit. Cu o cicatrice pe obraz, nespălat, îşi tot mesteca tutunul iar Jenny se uita uimită la maxilarele lui care se mişcau oblic. Ce parodie sinistră juca acest demon ? Ah ! Dar ce mesteca ? Oare aflase şi el secretul ? Trebuia oare să-l iubească sau să-l urască ? în clipa cînd, suspendat pe scară ca o maimuţă, punea băiatul în barcă, ochii lui îi întîlniră pe ai lui Jenny şi după respiraţia lui ea-şi dădu seama că nu mesteca vanilie.

— Oh ! Ce frumoasă domnişoară ! Ce drăguţă e ! spuse el uimit, pe un ton de

puşlama. Urcă scara şi aplecîndu-se de la înălţimea punţii, **se** opri din mestecat ca să-i trimită un surîs de- şuchiat.

— Păstrează asta ca amintire, domnişoară ! spuse el scoţînd ceva din buzunar. Ea ridică braţul ca să-i atingă mîna, dar nu o putu ajunge. Atunci, deoarece Van Houten cobora greoi scara, o ghirlandă colorată, o jucărie chinezească ce lua forme complicate, se deschise ca un acordeon din mîna marinarului şi Jenny o apucă.

— S-o arunce, s-o arunce, strigă deodată cu furie micul batav ce părea că făcuse spume la gură. Dar barca era acum încărcată, un vîslaş o îndepărtă cu o vîslă în corpul corăbiei şi micul Van Houten se trezi atît de brusc aşezat încît ghiveciul cu laleaua îi scăpă în mare. Jenny ascunse ghirlanda în buzunar. Marinarul îi aruncă o ultimă ocheadă nespus de şugubeaţă şi de semnificativă pe care ea o compară cu strîmbătura anchilozată **a** tatălui său.

Apoi se uită la copilul nou sosit care din cauza celor trei luni de traversare arăta ca o lămîie stoarsă iar la necuviinţele lui de neînţeles se adăuga râul provocat de violentele mişcări ale bărcii care-l sfîrşiseră. Avea aproape vîrsta ei. Era obez şi îmbrâcat cu un costum de catifea neagră ce mai . a v mirosea v v mea a varsatun.

— Diseară să aduceţi sus lada cu lalele şi pisica javanezâ, ordonă Van Houten căpitanului. Apoi în barcâ se aşternu o tăcere

posomorîtă care ai fi zis că o scufundă. De Bonald părea să fi co- borît şi el de pe o corabie care-ar fi navigat mai multe luni pe furtună. Din fericire, olandezul scoase din buzunar un pachet învelit Într-o hîrtie albă strâlucitoare şi legat cu o sforicică de aur.

— Ia, Guillaume, dă cadoul prietenei tale.

Dar copilului puţin îi păsa acum de prietenii pe care ţi-i fac părinţii cu o generozitate nebună. întinse pachetul fără să spună nimic, iar **ea** îl puse lîngă Edmond care-şi încolăci repede sfoara în jurul gîtului şi începu să mănînce ciocolatele fără ca nimeni să-şi dea seama.

Van Houten care adulmeca deja un fel de faliment în această insulă, fu primul pe dig, înconjurat repede de băştinaşii ce-l priveau ca pe un semizeu coborit dintr-o corabie atit de frumoasă. Tot ca pe o minunăţie unică admirau şi obezitatea copilului.

— Dar ce, ăsta-i satul ? strigă Van Houten. Oamenii ăştia au aerul unor trîntori şi vagabonzi, nu al unor muncitori. Şi ce-i cu umbrelele astea ?

într-o clipită cheiul se goli în jurul lui şi indigenii se uitau la el cu neîncredere, conştienţi că vroia răul insulei lor.

— Unde sînt fabricile, tîmplăriile ? Nu văd magaziile, cheiurile de îmbarcare ? Ce-mi spuneau că treaba merje ? Asta aştept eu de cinci ani ? Asta am venit sa văd de la Amsterdam ?

— O să vă arăt ce-am făcut acolo sus pe deal, răspunse De Bonald care, pentru că nu mai putea să transpire avea pielea groaznic de uscată.

Van Houten se opri deodată şi strîngînd tare braţul lui De Bonald :

— Puştoaica asta nu şi-o fi bătut joc de noi i Ce i-a povestit acum cinci ani negresei, în han garul cu scule ? O fi poate vreo

minciună.

Jenny care mergea înainte cu Edmond şi Guillaume îl auzi şi simţi din nou groaza aceea. Dar îndată dispăru fiorul ce-i străbătuse spinarea ; o cuprinse un fel de exaltare : „Dacă aş fi putut

inventa o astfel de minciună ! Bineînţeles că pentru ei n-ar fi fost mai rău ! Dar aş fi putut să-mi spun : eu sînt cea care am făcut din plantaţia lor acest imens pustiu. M-aş simţi mîndră, aş fi puternică şi răzbunată. Nici parfumuri, dar nici speranţa. Natura-i stearpă şi n-am nici o vină."

— Este puţin probabil, spuse De Bonald, căci, vedeţi dumneavoastră, am conservat sub globul de sticlă al unei pendule vechi păstăi pe care sînt

de sticlă al unei pendule vechi păstăi pe aici
le-am cules Împreună, care s-au înnegrit tar
şi încă foarte parfumate.

— Să faci bine să mi le arăţi. Se pare ca totul conspiră ca mă facă ridicol. Ar fi caraghios să mă fi tras pe sfoară puştoaica, spuse el amenînţînd.

în acest timp Edmond şi Jenny îl trăseseră pe Guillaume pînă sus pe deal. Seira le ieşi fugind în întîmpinare.

— Oh ! Cine-i drăguţul acesta ? strigă ea vă- zîndu-l aşa de gras, de obez ca şi ea, cea de care-şi băteau joc copiii. Alegîndu-l pe loc drept favoritul ei vru să-l îmbrăţişeze, dar băiatul **o** respinse şi declară că vroia să bea ceva şi să se culce. Jenny se Întinse Într-un hamac pe terasă de unde, la o oarecare distanţă de dig, se zărea corabia cu pînzele strînse, cu coca goală ca o nucă de cocos fara lapte, sau care şi-ar fi lăsat să curgă pe insulă laptele amar şi stricat. Se gîndi la marinarul ce mesteca tutun. Se gîndi tocmai la cîteva

minciuni pe care le-ar fi putut spune, cînd sosi căpitanul, urmat de cîţiva marinari ce cărau bagajele, lada cu lalele şi pisica javaneza.

Toată noaptea nişte pisici sălbatice mieunară şi se Încăierară în jurul casei. Prin draperiile întredeschise o pisică se refugiase în camera lui Guillaume unde, în umbră, se dădu o bătălie teribilă, la picioarele patului în care dormea copilul răpus de oboseală. În zori zări nişte ochi strălucitori ce-l priveau printre şipcile de lemn. Acestea se dădura în lături ca să, lase să treacă un chip batjocoritor de tînără negresă. Recunoscînd la gîtul ei sforicica aurită, Guillaume crezu că această bijuterie era dovada dragostei josnice a negrilor şi-l apucă furia. Fata izbucni în rîs şi fugi. Mai veni de cîteva ori, amuzată de ţipetele şi înjurăturile băiatului, pînă cînd Seira apăru pe terasă, o apucă de păr şi-i dădu două palme pentru că l-a trezit pe drăguţul micuţ obez alb. Erau palme obişnuite, familiare unui obraz de c^il. Şi totuşi ele făcură să tresară pîntecele pamîntului, chemă pe insulă geniul răului şi ca urmare, pecetlui soarta lui Van Houten.

Puţin mai tîrziu, în spatele casei, într-un colţ al grădinii pe care-l folosea drept bucătărie, Seira spărgea nişte ouă de fazani papaioţi, verzi şi netede ca nişte drageuri imense. Cu grijă despărţi gălbenuşul de partea verde pe care o bătu cu o maşinărie inventată şi adusă de Van Houten care spera să prepare spume cu cele mai bune pudre de cacao. Jenny, sculată devreme, pîndea un

moment de neatenţie al doicii, în aşteptarea lui Edmond care se dusese să mulgă o bivoliţă enormă. Se Întoarse cu o găleată plină cu lapte care, din cauza mersului anevoios se clătina, văr- sîndu-i-se pe picioarele goale.

— Să le pregătim micul dejun, spuse Jenny. Turnă în castronaşele olandezilor puţin lapte şi ca să mascheze savoarea dubioasă, înmuie o clipă un baton de vanilie spintecat pe care-l luase de sub globul cel vechi de pendulă.

Seira îşi lăsă îngrozitoarea spumă verzuie ca să ducă castronaşele lui Van Houten pe care începuse să-l ierte de cînd îl adusese pe micul ba- tav mult iubit.

Jeannette apăru, cu ochii încă plini de lacrimi.

— Te-ai legat de favoritul lui Seira ? îi spuse Edmond.

— Nu vreau să-l necăjiţi pe micuţul ăsta, interveni Seira deja în bucatărie. O să vă mai pocnesc dacă o să-l mai treziţi.

Cei trei copii conspirau cu voce scăzută ; se auzea maşina olandeză scrişmnd în spumă.

Consternaţi şi şovăitori, duşmănoşi şi fără posibilităţi, erau în starea de prostie care precedă poate marile invenţii. Răutatea intra în ei printr-o portiţă.

Van Houten, care nu cunoştea casa, ieşi prin bucătărie. Era în cămaşă, încă nebărbierit. Barba roşcată ce-i acoperea chipul desumflat îi dădea aerul unui naufragiat pe o plută, aspect păstrat şi după bărbierit, pînă la sfîrşitul şederii lui pe insulă.

— Gaşcă de ticăloşi ! mormai ca Într-un vis, fără să se uite la nimeni, aruncînd peste

flori ce mai rămăsese în castronaş.

Apoi intră de îndată în casă.

Brusc ca jetul dintr-o ţeavă găurită, ţipetele Seirei se auziră în grădină. O palmă răsună pe obrazul lui Edmond care profitase de faptul că negresa îl privea pe olandez cu o bunăvoinţă crescîndă, ca să-şi înmoaie degetul în spumă.

Dezorientaţi de trădarea Seirei, alungaţi din obiceiurile lor şi fără rost, copiii pîndiră toată dimineaţa plimbările lui Guillaume printre arbuştii de vanilie. Micul olandez era foarte palid. La fel de bolnav, tatăl său greşea. crezînd că erau victimele unei răzbunări. Totul în jurul lor le dădea gînduri negre, erau pesimişti. Puterea lor de rezistenţă avea să scadă Într-o atmosferă de teroare.

Cît despre De Bonald, nici el nu se simţea mai bine şi lua mereu caşete ca să-i treacă durerea de cap.

În casă domnea o atmosferă de plictiseală şi duşmănie încît, pentru prima oară în viaţa lor, negrişorii nu mai ştiau ce să facă.

După-amiază, Edmond şi Jeannette fugiră în pădure, la margin'ea plantaţiilor. El vroia să mîn- gîie sînişorii Jeannettei care începuseră să Împungă graţios sub rochia de stambă. Ca să scape de el, ea se Întorsese brusc şi fugi rîzînd. El fugea după ea :

— Vreau să te sărut, lasă-mă să te sărut.

— Eşti prea mic, răspundea ea.

După un tufiş o zăriră pe Seira care dormea în iarbă. Era culcată pe spate, cu genunchii îndoiţi şi depărtaţi ca şi cum, mai întîi aşezată

pe vine, se lăsase să cadă pe spate. O sticlă goală de rom dormita lîngă ea.

— Ne-a pălmuit ! Il visează pe bucălatul ei alb, spuse Jeannette luînd sticla.

Edmond profitînd de fL:ptul ca ea nu se mai gîndea la sărutare, o apuca pe la spate, dar

— Eşti prea mic, ţi-o spun. Nu eşti bărbat.
— Ah ! Crezi ? Aş putea să fac un copil.
— Mincinosule... Eşti încă la fel ca arbuştii de vanflie, n-ai par.fum şi nici seminţe.

Culese dintr-un tufiş o floare . albă, adîncă şi deschisă al cărui caliciu frumos rotund ea-l lovi cu sticla în stomac.
un parfum arogant.
— Uite, spuse ea, dovedeşte-mi-o, dovedeşte-mi că eşti bărbat.

Timid şi descumpănit, Edmond nu îndrăznea să ia floarea provocatoare.
— Hi !---Hi-!-Nu mai vrea, nu poate, rîdea Jeannette.
— Sst ! O s-o trezeşti pe Seira. frică să n-o trezeşti ! Vezi, nu poţi sa mă săruţi.
Sst ! Ti-e

Învîrtea mare, tulpina florii Între arătător şi afundîndu-şi nasul în floare ca s-o respire, în timp ce ochii îl priveau ca două albine mari, ironice, negre şi aurite, instalate în caliciu.

El îi smulse floarea pe neaşteptate şi fugi în tufiş. Jeannette se aşează în iarbă, inima i se zbă- tea. Sub azur nu se mai auzea decît zgomotul soarelui atîrnînd greu în plasa elastică de raze. Ea statea mai nemişcată decît soarele. Şi deodată auzi în tufiş : „Jeannette, Jeannette, sarută-ma , o voce răguşită şi extaziată.

întoarse capul, emoţionată de această voce care pe nu o recunoscu, apoi se lăsă să cadă spat

pe în iarbă ; rîdea ca **o** nebună, cu un rîs aszburdalnic, batjocoritor şi cochet. Apoi **se**

auzi din nou zgomotul acela de plase de lumină legănate şi freamătul tufişului. Edmond apăru serios, ca şi cum ar fi ieşit de la tortură, ţinând cu grijă floarea, încît ai fi crezut că deborda de-o licoare preţioasă, apoi o întinse mîndru Jeannettei aşezată în iarbă. Se aşeza în genunchi, serioasă şi se aplecă deasupra caliciului, fără să-l ia în mînă, cu un fel de spaimă. îşi plimbă nările la o anumită distanţă de petale pe care le mirosea pe îndelete.

— Eşti un bărbat, Edmond, spuse cu admiraţie. Şi ai şi tu un parfum.

— O să te sărut, o să te sărut cînd o să vreau, spuse el cu un aer de stăpîn.

Ea se ridică şi se dădu înapoi, speriată. Apoi, deodată, seriozitatea-i dispăru şi începu din nou Al'-' să rîdă.

— O să văd dacă m-ai Înşelat, spuse ea acum fără respect, luînd floarea. O să văd dacă poţi să faci copii.

Se apropie Încet de Seira ce dormea cu picioarele groase dezgolite pînă la genunchi. în umbra făcută de rochia de stambă se vedeau luminînd pulpele-i negre. Jeannette îngenunchie în faţa ei şi floarea dispăru sub rochie. Edmond nu vedea decît spatele alb al Jeannettei. Corpul Seirei abia se mişcă puţin prin somn. Jeannette se ridică şi aruncă floarea golită lîngă sticlă.

— Ce-ai făcut ? întrebă Edmond.

— Am făcut-o să aibă un copil de la tine, pe cea care m-a pălmuit. O să aibă un drăgălaş al ei.

Edmond statea mirat şi neîncrezător.

Reveniră acasă. Jeannette rîdea. Dar Edmond păstra tăcerea. Spuse deodată fără să ridice ochii **:**

— Dacă i-aş fi dat floarea lui Jenny, ea n-ar fi pus-o unde ai pus-o tu. Nu era _pentru Seira. Nu vroiam să te sărut ca să mă razbun. Jenny ar fi păstrat-o. Ea s-ar fi dus poate s-o arunce în mare.

— Oh ! Jenny, ea nici nu ştie. Ea nu ţi-ar fi cerut, răule, răule. Sărută-mă, acum.

Dar el nu mai dorea **s-o** sărute.

*
* *

După două zile de odihnă, datorită poate proaspătului interes faţă de destinul problematic al Seirei, care, trezită din vis şi pîndită de duşmani, îşi curăţa blidele fără să ştie ce demoni o vizitaseră, se pare că Guillaume îşi recăpătase forţele şi se gîndi să administreze acest vast teritoriu înverzit şi plin de copii. Purta tot un costum de mătase neagră strălucitoare (tatăl său nu ştiuse să-l îmbrace ţinînd seama de circumstanţe şi de climă) care-i făcea tenul dolofan şi delicat cu acelaşi guler de dantelă ce susţinea bila enormă a capului ce din verde şters revenea încet la roz.

Se trezi deci Într-o dimineaţă cu gustul renăscînd al autorităţii şi. cu toate că trăgînd draperiile se împiedică de stîrvul unui fazan

mort de mult timp, plin de muşte, cu gîtul Împodobit cu o salbă de oscioare legate cu sfoiâcica aurită, îşi înfrînse, cu acel curaj nou ce ţi-l dă viaţa în insule, dacă nu vrei sa pieri, sentimentul dureros că se găseşte intr-un infern duşmănos. **Era sătul** de **nemărginita singurătate.** Hotărî **s-o** cheme pe Jenny.

Făcură împreună o inspecţie rapidă a Împrejurimilor, se informară dacă se puseseră curse pentru vulpi şi ceru să fie aşezate în vecinătatea apar^tamentului său, ca să fie prinse pisicile ce-i tulburau somnul. Apoi urcară în pădurile din vîrful dealului.

— Ţi-am interzis să le dai negrilor sforicică mea aurită, spunea el ciupind-o tare pe Jenny de braţ. Bineînţeles că tot le-ai dat-o. N-ai deloc simţul proprietăţii, nu ştii să-ţi ţii rangul, te joci cu inferiorii tăi. N-ai avea ce căuta în- tr-un pension din Olanda, cu toate că tatăl tău ar putea plăti. Sau ar trebui să te dreseze sever cel puţin şase luni **ea** să ai idee ce e educaţia. N-ai avea ce căuta în acelaşi dormitor cu celelalte fete, ai sta într-o celulă specială iar guvernantele ar trebui să te bată peste degete, să-ţi dea, timp de săptămîni întregi, numai pîine uscată, să nu te lase să te apropii de alţi copii. Iată ce-aş ordona eu dacă aş fi directoarea, aş cere să ţorţi o rochie specială, neagră şi foarte aspră, pîna ai deveni prezentabilă. Bineînţeles că nu ţi-aş da voie să ieşi şi aş face în aşa fel ca să auzi, din celula în care vei fi închisă, muzica balurilor la care tu n-ai participa.

Ea ascultă umilită şi nostalgică, plină de spaimă şi recunoştinţă teoria despre educaţie înfăţişată de micul monstru şi, în ciuda vieţii de martir al cărui program i-l trasa, începea să creadă şi ea că insula era prea mică şi întrevedea o lume olandeză cu rafinamente nesfîrşite. Ea care, în anumite seri, nu auzea decît zgomotele tamburinelor (căci arheologul nu era muzician) ce veneau din sat şi sunetele mult prea ascuţite ale bucinelor [III] făcute din cochilii de melci marini, visa la acel pension imens în care fetele se jucau în grădini şi dansau în sunetul muzicii olandeze care pentru ea însemna numai un cuvînt şi ceva de neînchipuit, numai o ameţeală ce-o cuprindea gîndindu-se la o plăcere necunoscută şi paradisiacă. Oh ! Numai de-ar putea să audă muzica de bal din celula aceea specială în care-şi va mînca pîinea uscată, îmbrăcată în dimia neagră şi aspră ! îl asculta fermecată pe copilul buhăit, cu chipul înviorat datorită purgativelor, ca pe un profesor nemilos şi sever, dar drept, din mîinile căruia ar ieşi o tînără desăvîrşită care să ştie să danseze perfect. Iată de ce, în timpul discuţiei lor, ea nu auzi probabil cuvintele precise ale tovarăşului ei, căci din gura înţeleaptă şi bine educată a lui Guillaume pînă la inima sălbatică a fetiţei fermecate (ca şi fumul celui mai prost tutun din Persia care se parfumează

III Instrument muzical din antichitate, un fel de trompetă (N,t.)

trecînd prin narghilea), frazele luară o formă vrăjită.

Se găseau la marginea unei pajişti mici cînd Guillaume, cuprins de panică, o apucă brusc de braţ şi strigă :

— Dar ce mişcă acolo în mlaştină ? E vreun hipopotam ?

— Se scaldă bivoliţa, spuse ea rîzînd, dar fără batjocură. Ii bei laptele în fiecare dimineaţă. Nici nu-şi mai amintea că-l dregea în felul ei.

Greoiul animal se ridică încet din noroiul re-i acoperea corpul şi înălţîndu-şi botul negru şi lipicios deasupra nuferilor pestilenţiali care păreau că plutesc în mîl ca nişte scuipători pentru vite, suflă cu putere ca să arunce nămolul ce-i astupa nările. Nu era neagră, părul gri. Obeză, umflată, după ea îngrijorarea tilor de vanilie sterpi.

părea cenuşie, părea că tîrăşt e insulei, laptele ei, nu mai vreau îmbolnăveşte. Hai să ple Olanda avem vaci aşa

— Mi-e scîrbă de strigă Guillaume, mă căm, să coborîm ! În frumoase, albe şi roşcate, albe şi negre, grase şi blînde. Părul lor e ca cel al caprelor, spălat şi pieptănat. Pasc pe nişte păşuni verzi şi întinse, nu beau decît apă limpede din pîraiele unde creşte cresonul. Cîteodată, în lucerna pe care o mănîncă mai fragedă decît salcîmii tăi, danseaza maci ce se trec şi se zbîrcesc repede ca şi inimile ţăranilor.

— Eu nu ştiu cum arată macii.

— Sînt flori fragile din care nu se pot face buchete, chiar pe tulpină sînt gata să se ofilească, mereu boţite căci mînuţele vîntului se distrează îmbrăţişîndu-le în trecere, ca fustele din tîrg ce îmbracă nişte şolduri înguste ! Aşa uşori şi subţiri seamănă cu laleaua grasă care din cauza negrului tău mi-a scăpat în mare ; chinezii sînt cei care – o să-ţi povestesc asta altădată – au făcut laleaua din mac. Căci

manarinilor mult prea .rafinaţi **nu** le mai plăcea la ţară şi **au** ordonat ca florile să fie îngrăşate ca gîştele, ca femeile acelea din harem îndopate cu dulciuri.

— De ce ai lăsat-o să cadă în mare ? Nici nu m-am uitat la ea. Crezi că-i tot acolo ? Ar trebui să rog pe cineva să se scufunde şi s-o caute ca să mă uit la ea.

— Aş ! Nu merită osteneala. În cîmpuri întregi de cînd le aduce ddin China. Eram acolo. Le-am văzut intrînd în port la Amsterdam. Era minunat, dar n-a ' ' curcătura care a urmat cu cîteva zile mai tîr- ziu. Căci pe vapor era un chinez groaznic, mai înalt decît ofiţerii şi cu nişte mustăţi aşa de lungi încît ai fi zis că avea trei codiţe, una la spatele capului şi două în faţă. Era acuzat că l-a asasinat pe căpitan în timpul călătoriei. Dar locotenentul nu l-a aruncat în mare - fost debarcat şi lăsat căci aveau nevoie în florile în sere, să le de el ca să ră- facă să uite de Îngrijească China. Cu grădinarii lalelele, să le stro- din Amsterdam .cu pească şi să le cînte nişte melodii care să le scoată din plictiseală. A viaţă ca să instaleze sădească şi încet să le atît mai mult cu cît nu ştiu să vorbească unii care nici nu voiau să le atingă : le era frică să nu contacteze nişte boli orientale sau erau cuprinşi de o groaznică gelozie faţă de chinez şi ar fi fost în stare să distru$ă toate răsadurile. Chinezul a fost lăsat deci sa-şi facă treaba şi numai cînd **a** terminat-o a fost condamnat la moarte.

Atunci tata m-a luat cu el în Piaţa Mare, în faţa portului, ca să asist la execuţie. Cheiul era ticsit de ofiţeri împopoţonaţi şi de amirali cu pene de struţ şi decoraţii pe care te întrebi în ce ţări tropicale s-au dus să le culeagă. Mai era şi muzica Stathouderului. Căpitanul acela omo- rît fusese celebru şi prieten cu Stathouderul, caci descoperise meritat nişte insule şi printre vapoarele ancorate de-a lungul cheiului era unul încărcat cu brînzeturi ce trebuia să plece chiar Într-una din insulele descoperite de devotatul marinar. Amiralul spunea : „Uitaţi-vă la brînzeturile noastre stivuite : sînt roşii ca şi obuzele noastre ce-au străpuns echipajele engleze. Nu s-ar spune că sînt brînzeturi ce **se** duc, ci victorioasele obuze ce se întorc ca să împodobească terasele arsenalelor, înroşite de sîngele duşmanilor, ca şi cum ar fi traversat Într-un singur zbor Întreaga Chină".

Iată de ce se aflau aliniaţi pe chei atîţia căpitani şi marinari, ca şi cum nişte grădinari şefi îi ţintuiseră de-a lungul unei sfori pe dalele vechi, În faţa mulţimii dezordonate, asemănătoare unor grămezi de frunze moarte strînse ca să putrezească şi să se transforme în pămînt de răsadniţă. Şi mulţimea ovaţiona în cinstea amiralului, a brmzeturilor şi a căpitanului asasinat. Apoi deodată, ca şi c^ amiralul – din înălţimea estradei sale, fluturîndu-şi pălăria înaltă cu pene ca să mulţumească aclamaţiilor – ar' fi aruncat în aer o mie de pumni din piperul nostru foarte iute de Java şi fiecare ar fi primit un bob pe

limbă, se făcu o tăcere mormîntală căci chinezul urma să fie spînzurat de verga cea înaltă • a corăbiei. A fost nevoie de şase oameni pe punte ca să tragă sfoara ce-l ridica pe catarge pînă la scripetele ce scîrţîia. îi vedeam ochii de pisică închişi şi prelungi ca şi cînd ar fi fost agăţat de pielea capului, dar complet nemişcat şi cred că un marinar l-a lovit puternic cu o vîslă ca să nu se zbată. Urca cu încetineala unui pavilion,
îmbrăcat într-un veşmînt lung şi albastru, iar mustăţile îi spînzurau pe piept, atît de lungi încît, în descurajarea lui, părea că lasă să-i atîr- ne .,Patru braţe. Ne Întrebam pînă unde o să urce, iar în clipa cînd se imobiliză răsunară trei lovituri de bombardă care zguduiră vasul. Se spune că în clipa aceea, în seră, lalelele se despuiau de frunze şi aerul nemişcat era atît de cald şi de greu deasupra Olandei încît morile s-au oprit, în timp ce vacile, fără poftă de mîncare, păräseau dezgustate păşunile deja promise florilor ce vor răsări. Dar, din fericire, momentele de acalmie fierbinte se stinseră curînd şi deodată se ridică o briză uşoară care făcu să scîqîie din nou morile, în timp ce acolo sus flutura veşmîn- tul chinezului care tresărise, trezit probabil de răcoarea vîntului. Atunci am văzut atîrnîndu-i din buzunar, aruncate de mişcarea lui bruscă, nişte banderole din hîrtie mătăsoasă, multicolore, care cu un geamăt prelung şi surd se desfăceau ca nişte acordeoane lungi şi nu se mai închideau.

— Ghirlande de hîrtie, banderole...

— Da, da, lucruri drăguţe, decupate şi destul de complicate, ce-şi schimbau forma datorită vîntului. Dar nu ţi-am spus că în grămada de oameni, chiar în spatele cercului marinarilor, se adunaseră toţi grădinarii care-l urau de moarte şi-l invidiau pe chinez. îi recunoşteai după mîi- nile pămîntii, gîturile negre crăpate de zbîrci- turi, mustăţile stufoase, spatele încovoiat. Oamenii aceştia răbdători, cu gesturi încete, cu pasul atent şi greu parcă legat de pămînt, tropăiră deodată pe loc, zguduiţi de isterie, înjurîndu-1

cu laşitate pe comandant. Chiar Stathouderul îi obligase să accepte lalelele, dar ei nu vroiau banderolele. Era prea frumos, se temeau pentru bolţile lor, pentru iederă, pentru glicine. Întindeau pumnii şi strigau : „Uitaţi-l cum răspîndeşte ciuma. Asta-i răzbunarea celui de sus. Nu adunaţi omizile lui dacă vîntul le aduce spre voi. Sigur că sînt otrăvite. Daţi-l jos şi aruncaţi-l în apă aşa cum va trebui să facem pe viitor cu roţi aceşti fii ai Cerului care vor veni în cafenelele noastre să ne vîndă panglici de hîrtie." Amiralul a fost obligat să ordone să-i potolească pe grădinari cu lovituri de vîsle şi mulţi dintre ei – şi bine a făcut – au rămas pe pavaj în timp ce copiii mai ridicau încă privirea plină de admiraţie spre

lităţii a fost aşezat într-o barcă cu vîsle ce a ieşit cît se poate de repede din port ca să-l arunce în apa, cu mîinile şi picioarele legate de o ghiulea enormă ca să nu se mai mişte niciodată, în fundul Mării Nordului. Astfel nu am fost martorii Înghiţirii lui de către ape şi cînd ne-am Întors în oraş, asfinţitul aprindea deja cu un roşu delirant, mai arzător ca cel al brîn- zeturilor, ferestrele bătrînelor chinezul care era coborît încet, ca un felinar albastru fără ulei. La ordinul amira

Din clipa cînd venise vorba de banderole, Jenny, mult prea tulburată, nu mai ascultase. Scosese din buzunar amintirea dată de marinarul acela fără dinţi şi, amestecînd în entuziasmul său atîtea ghirlande şi atîtea vapoare, striga :

— L-am văzut pe chinez, l-am văzut, mi.,.a dat acordeonul lui de hîrtie.

Guillaume se năpusti furios asupra ei.

— Dă-mi-l, dă-mi-l, asta-i pierzania ta, de-abia ţi-am spus-o ! E **u** răzbunare. De unde îl ai ?

— De pe vas, marinarul mi l-a dat.

— Ah ! uitasem ! O să cer şă i se taie capul. Dă-mi-l sa-l ard.

Dar ea nu vroia să-i dea jucăria. Se zbătea şi fugea.

— O să vezi că o să pun mîna pe tine, proasto, striga el, şi cum reveniseră prin apropierea casei, o împinse Într-o cursă de vulpi. Ea începu să urle, scăpă ghirlanda asupra căreia el se năpusti strivind-o furios cu picioarele, aşa cum ar fi făcut cu un şarpe, în timp ce Jenny ţipa mereu. Jeannette şi Edmond dăd !ră fuga şi o eliberară. Apoi îl apucară pe olandez şi vrură să-i bage şi lui piciorul în capcană. Şi ar fi făcut-o dacă Seira **nu** ar fi ajuns la timp. îl pălmui pe Edmond şi strînse cu duioşie capul lui Guillaume la pîntecele său.

— Bietul micuţ ! Iar vroiau să-ţi facă rău. Jenny, dacă nu ai fi schimbat locul capcanelor nu ţi-ai fi prins piciorul. Vino drăguţul meu, bine că am fost eu aici.

Jenny se îndepărtă şchiopătînd la braţul prietenilor săi negri. Uneori visurile iau Întorsături ciudate

* * *

Toată noaptea pisicile s-au încăierat

cumplit. Cu toate că cei din casă s-au sculat rînd pe rînd ca să închidă cu grijă ferestrele, miorlăiturile ucigătoare nu i-au lăsat să doarmă. Licăriri fosforescente ce treceau printre şipcile obloanelor ca sute de lame de cuţit scormoneau deodată umbra camerelor şi vijelii înlocuiau intermitent urletele luptătoarelor cu gemetele frunzişului încovoiat de vînt. Din pat, Jenny auzi desluşit cum teribila falcă a unei curse de vulpi se închidea cu o pocnitură seacă şi metalică, nu departe de camera lui Guilla^e. I-a fost imposibil să mai închidă ochii în care se zbătea imaginea unei victime necunoscute şi chiar dacă ar fi îndrăznit, n-ar fi putut ieşi pe aversa ce se abătu deodată, fără veste, înecînd strigătele, spălînd sîn- gele. Pe terasă se auzea apa ce şiroia de pe acoperiş şi în grădină zgomotul torentelor care rostogoleau ochi de aur în pepite scînteietoare.

Dis-de-dimineaţă, Jenny îşi tîrî pînă la capcană piciorul învineţit pe care rămăseseră urmele dinţilor. Dar ele singure în această noapte furtunoasă nu muşcaseră carne ; fălcile de fier se căs- cau fără mînie spre zdrenţe de nori. Doar una se închisese asupra unei ramuri rupte şi frunzele mari de revent cu care rafalele o acoperiseră pe jumătate, îi făceau nişte urechi mari şi blegi de caniş dresat, pe care se plimbau melcişori mai albi şi mai curaţi decît cochiliile venite direct din fundul mării.

Grădina era presărată cu ramuri de salcîm ca şi cum pisicile s-ar fi încăierat pînă şi în copaci. Pe o alee găsi cadavru! pisicii

javaneze jupuită pe jumătate, cu gura încă albă de spumă. îşi des- cărcase toată electricitatea fulgerătoare, mai violenta decît cea a unei furtuni şi zăcea în Înţepenirea ultimului spasm ca inima trăznită a unui ciclon. De jur Împrejur, lumea se liniştise, destinsă după criza de nervi, iar ziua se anunţa foarte frumoasă În această dimineaţa răvăşită În care pămîntul răcorit de ploaie era mai negru de- cît de obicei, închegat şi cărnos. Bătrînele pînze de păianjeni nu mai Împovărau tufişurile înviorate din care limacşi alunecau pe alei cu carnea lor de fructe roşcate. încă umed, aerul era rece şi tăios, uşor de respirat şi biciuia membrele. Iată de ce, exaltată de melancolia petalelor răs- pîndite pe pămînt şi udate de extraordinara limpezime a acestei dimineţi sclipitoare şi răcoroase, Jenny visa să scape din imensa grădină în care meditaţiile îndelungi o ţinuseră prea mult timp retrasă În ea însăşi, dar al cărei zid de netrecut era marea, visa la o viaţă nouă şi la valuri mari de fericire.

— Ai văzut pisica javaneză întinsă pe jos ? strigă de departe Jeannette fugind cu picioarele goale, părea că sare coarda pe deasupra ultimelor unde emanate de felina incomplet descărnată iar şiragul de vertebre, ce se loveau unele de altele, stătea pe braţul ei de-a lungul şnurului aurit.

— Cît e de frumos, spuse ea, au spart totul În Încăierarea lor !

Adună rămurele de flori, le scutură ca să cadă picăturile de apă, le prinse de şiragul de aur din jurul mijlocului.

— Am o rochie frumoasă, sînt moartea roşie, cea care rîde şi dansează, cînta ea şi începu să danseze aşa cum o învăţase Seira cînd o aţÎţa bă- tînd din palme. Jenny sărea Într-un picior căci celălalt o durea. Ele rîdeau înţepîndu-şi picioarele în cochiliile de melci pe care le zdrobeau.

Işi trăgeau sufletul cînd observară că în timpul nopţii corabia lui Van Houten se depărtase de dig : era ancorată acum la cîteva sute de metri, întoarsă pe trei sferturi spre insulă, ca Şi cum ar fi privit-o cu neîncredere.

— Trebuie să mă duc să mă vadă Guillaume, spuse Jeannette adunînd alte rămurele. O luă pe Jenny pe terasă, deschise brusc obloanele olandezului, lăsîndu-le să se lovească de perete. Dan- sînd pe podea şi rîzînd ca o nebună ca şi cum ar fi fost complicea unei astfel de grozăvii, îi striga :

— A venit moartea roşie. Ea a sugrumat pisica javaneză cu sforicica aurită.

El se aşează şi printr-o mişcare bruscă a cuverturilor răsturnă repede de pe pat florile otrăvite aruncate de Jeannette.

— A murit ? Întrebă el.

— Ea a omorît-o, şi fii atent dacă la noapte o s-o auzi mergînd pe terasă.

— Nu mă sperie, răspunse el. Dacă e ea, o să spun că Jenny a adus-o În ghirlanda ei. Proasto, ţi-am spus eu. Dacă nu mi-ar fi fost rău n-ai fi luat niciodată jucăria aia.

Se ridică, evitînd să calce pe florile presărate pe covoraşul de lîngă pat şi luă bastonul tatălui lui pe care noaptea îl ţinea

mereu la căpătîi. Poate că vroia doar să se sprijine în baston, dar domnişoarele **se** refugiară pe terasă. Oricare i-ar fi fost intenţia, pe mare se desfăşura un spectacol aşa de neobişnuit încît el uită de fete : corabia (fără îndoială pentru că primejdia unui vînt puternic era îndepărtată) se apropia Încet de coastă remorcată de o barcă cu opt vîslaşi şi părea că

face o noua intrare senzaţională. Un şir lung de pavilioane multicolore se urcau Într-adevăr spre catarge. Nenumărate şi trase încet din cabina cea mică şi neagră a căpitanului, acestea se desfăşurau cu precauţie În aer la fel ca batistele ieşite din jobenul unui prestidigitator. Corabia era complet Împodobită cînd scufundarea zgomotoasă a ancorei care-i făcea pe copii să tresară, le atrase privirile de la steguleţe la mare.

Aproape imediat, bătrîna bombardă demodată care-şi ridica la pupa gura de broască rîioasă, scuipă spre soare nişte flăcări enorme şi copiii văzură distinct o ghiulea mare neagră înălţîndu-se în aer, trasînd încet o parabolă apoi căzînd leneşă în apă, unde ridică o jerbă de stropi. Scuipă încă o ghiulea, apoi a treia, care păru că descrie, mai leneş decît celelalte, traiectoria sa întunecată şi graţioasă ca unduirea unui marsuin.

Şi atunci Jenny scoase un ţipăt puternic.

Fără îndoială credea că marinarul cu banderolele chinezeşti ce mesteca tutun, urma să fie cocoţat pe verga cea mai înaltă căci Guillaume îi pronunţase condamnarea. Se năpusti asupra tînă- rului său preceptor, îl lovi în piept şi-i rupse cămaşa de noapte iar el scăpă bastonul pe picioare.

— Călăule, călăule, o să-l răzbun ! Strigă-le să nu mai tragă cu tunul, să coboare drapelele !

Ochii-i străluceau ; era mai palidă şi nebună ca odinioară cînd avusese crizele acelea de spaimă. Guillaume, dîndu-se înapoi, îşi asuma rînjind maiestatea unui judecător

suprem :

— începem lupta împotriva morţii roşii.

Dar la celălalt capat al terasei apăru Van Houten, radiind de o bucurie neobişnuită şi explozivă. Il bătu puternic **şi** prieteneşte pe De Bonald pe umeri.

— Prietene, astăzi să facem pace, să curmăm cearta în legătură cu arbuştii de vanilie. Căci este ziua Stathouderului. Să ne salutam drapelul. Trăiască Olanda ! Aş vrea sa se mai tragă încă o dată cu tunul căci noi n-am fost aici ca să salutam prima lovitură.

Spectacolul era foarte frumos, dar îşi pierduse tot farmecul. Dimineaţa trecuse deja de clipa ei de apoteoză şi se părea că nu mai era nimic pasionant de aşteptat, lucru pe care micul obez, care avea deja o anumită experienţa a decepţiei şi a plictiselii precoce îl formula cu o mutră dezgustată, arătînd marea înflorită şi corabia Împodobită.

— Acum o să fie ca duminica.

Perceperea unor nuanţe atît de delicate – şi pentru ea de neînţeles – în diferenţierea zilelor **o** miră mult pe Jenny care nu cunoscuse niciodată otrava atît de subtilă a duminicilor, această invenţie a Europei creştine, ea care nu ştia niciodată în ce zi a săptămînii era. Iată de ce, în tabloul despre viitorul insulei pe care şi-l imagina, lipsea înfiorătoarea viziune 'a repaosului săptămînal, acest element esenţial scăpînd experienţei sale, căci d^inica, dacă în cele din urmă explodează în natură, mai întîi nu există

decît în inima rănită şi umilită a omului. Corabia sub pavilioanele fără naţionalitate, sub broderia falsă de mascaradă, cu drapelele albe de colombină cu picăţele multicolore, transmitea mării **o** boală omeneasca.

— Nu ne mai lipseşte decît un preot, spuse Van Houten, dar îl vom înlocui cu o sticlă bună de whisky. Priviţi ! Corabia asta este într-ade- văr pavoazată ca un bar şi-ţi face sete.

Se Întoarse în grădină cu De Bonald, în timp ce Seira trebuia să-l culce pe Guillaume, răscolit de atîtea emoţii şi a cărui febră creştea. Băgîn- du-se în pat, repeta : „Jeannette să-şi scoată rochia aia îngrozitoare. N-aş vrea s-o văd nici măcar la bal mascat. Aş visa unt."

Tăcută, Jenny se sprijinea de balustradă cac'i sufletul ei avea gtr.>tul rău al unui sos stricat de prea multe ingrediente contradictorii şi pe care bucătăreasa încearcă în zadar să-l dreagă prin- tr-o frenetică mişcare a furculiţii adăugînd un firicel nesecat de ulei **ca** să înece elementele com- promiţătoare. Pe lîngă plăcerea datorată acestor noi rninunăţii, mai era şi dorul de Olanda, de$- coperirea săptămînii asemănătoare cu un flaut cu şapte note din care ea nu ştia să scoată nici o melodie, ambiguitatea lui Guillaume, deopotrivă grotesc şi divin, brutal şi plin de secrete, în special, firicelul de ulei ce îneca totul, ura ei cea veche pe care se căznea s-o aţÎţe împotriva lui Van Houten faţă de care, drept răzbunare, manifestase pînă acum numai

necuviinţă şi tăcere. Oh, ruşine ! Oh ! slăbiciune ! Se lăsa sedusă de copilul cu guleraş ! Este adevărat că simţea, dincolo de grădină, prezenţa plantaţiilor sterile, arbuşti de vanilie lipsiţi de graţie, uniformi şi fără umbră, gata s-o liniştească întocmai ca nişte paznici nenumăraţi şi întotdeauna la post, aliniaţi şi asemănători în tristeţea unei duminici pustii. Dar nu-i putea numi complicii ei, nu i se supuneau. Erau paznici ce-o puteau trăda ; era de ajuns ca Van Houten sa se gîndească să cheme de dincolo de mări armata tropăitoare şi pămîn- tie care aclamase supliciul chinezului, grădinarii Olandei.

Masa Încă nu se servise cînd un freamăt ciudat se auzi de pe poteca ce ducea spre sat ; cîn- tece nedesluşite amestecate cu sunete de tamburine, clinchete de zurgălăi şi zdrăngănit de căldări. Edmond şi Jeannette veniră repede lîngă ea şi se flecară deasupra pantei line a colinei. Dar freamatul ce se apropia se tîra pe sub copaci şi nu se putea vedea nimic. Şi totuşi, suprafaţa mantiei' verzi, ca cea a mării atunci cînd un peşte mare înoată la suprafaţă, era agitată de un vîrtej a cărui deplasare te lăsa să urmăreşti înaintarea ciudatului vacarm.

— Ce-o mai fi şi asta ? strigă Guillaume din pat.

— Ne întrebăm şi noi. Nu te scula. Ascunde- te, răspunse Jeannette. Vor veni să se refugieze la tine. Nu mai vreau rochia asta, adăugă ea smul- gînd rămurelele ce-i atîrnau la cingătoare şi arun- cîndu-le pe podea.

— Scapă-mă de ele, du-le de aici, se ruga

Guillaume, seamănă cu nişte fazani morţi.

Jenny le adună. Acum rumoarea nu mai urca, se zărea deja o pată neagră în frunziş.

Dar Van Houten apăru din nou În grădină în această clipă hotărîtoare şi prezenţa lui spulberă cît ai clipi, pentru a doua oară, teama ce-o stă- pînea. De departe, făcea un gest larg de întîm- pinare ce păru că întredeschide frunzişul la distanţă ca pe o perdea, şi drapelul olandez se **ivi**

de sub copaci, urmat de căpitan, marinari şi o mulţime de băştinaşi. Nu i-au urmat toţi bărbaţii din sat căci erau prea beţi yentru o astfel de ascensiune. Cei care reuşisera să urce încercau să cînte imnul naţional olandez, pe care, ca să spunem drept, nu-l auziseră niciodată. Căpitanul ii înmina lui Van Houten drapelul naţional ca să-l înfigă pe acoperişul bungalovului.

Jenny, apropiindu-se îşi recunoscuse marinarul în mulţime. Atîrna de gîtul unui băştinaş, dar de îndată ce-o văzu, îşi părăsi sprijinul şi se ţinu drept ca şi cum tulburarea plăcută îi spulberase dintr-odată beţia ; un rîs blînd îi descoperi dinţii stricaţi şi o veselă licărire violetă i se aprinse în ochii lunguieţi şi înroşiţi.

— Oh ! Micuţa domnişoară, spuse el îndreptîn- du-se spre ea, mai am ceva pentru tine, ceva ce păstram pentru negrese. Uite, ia asta, drăguţa mea. E mai frumoasă ca cealaltă.

Scoase din buzunar o altă ghirlandă chineză de care lua întotdeauna la el pentru plăcerile escalelor şi mîinile-i groase, tatuate, ce păreau pe jumătate devorate de lighioane, învîrtiră ghirlanda în mii de metamorfoze.

— N-o să te uit, mi-ai zdrobit inima cu rochia ta albastră şi pălăria aia mare, reluă el aruncind o privire spre Van Houten, dar acesta dispăruse în spatele drapelului pe care mîinile lui idolatre îl ţineau întins **ca** pe un paravan.

— Dă-mi florile tale ca să-mi mulţumeşti.

Ea îi oferi rochia de flori deja ofilită a Jeannettei şi luă în schimb ghirlanda.

— O să te sărut, în cinstea sărbătoririi Stathouderului.

Nu-i era deloc frică de el, nu-şi va retrage obrazul.

Dar Guillaume, calmat de vocea tatălui său, venise pînă în grădină în cămaşă de noapte şi cînd îl văzu pe marinar pregătindu-se s-o sărute, se năpusti asupra lui, îl împinse şi îndesă în jacheta albastră nişte pumni moi şi albi al căror du-te vino îl uimea pe marinar. Oare era gelos ? ln clipa aceasta atit de zbuciumată, Jenny sufocată, răvăşită, bănuia violenţa unor sentimente necunoscute. Sau poate copilul recunoaşte pur şi simplu în acest paria decăzut pe veşnicul duşman ce pîngărea spiţa sa regească ? Cel respins, năucit de pumnişori, nu încercă să opună rezistenţă şi cum drapelul, căzut de-a lungul băţului, descoperea chipul lui Van Houten, preferă să bată în retragere şi cu braţele pline de flori se pierdu în mulţime.

Cu spume la gură şi dînd din picioare Guillaume îţi vărsa furia pe Jenny.

— Aruncă astea imediat, aruncă hîrtiile, gunoaiele astea.

Nu vroia să le atingă sau să i le smulgă din mina.

— Ne vom îmbolnăvi toţi de lepră sau mai ştiu eu de ce boală, striga disperat, gata să se năpustească asupra ei.

Dar deja Jenny îşi revenise din stupoare şi, revoltată, vroia să-şi apere darul. Erau ca doi cocoşi aţîţaţi, gata să se încaiere pentru o omidă.

Vocea groasă a lui Van Houten îi despărţi :

– Ce se întîmplă ?

— Tăticule, tăticule, e tot chinezul. Pleacă cu florile, rochia Jeannettei !

Spunînd acestea păli şi mai tare, muşchii Încordaţi de mînie i se relaxară, răspîndi un miros urît.

— Du-te să-l culci din nou, Seira, ordonă Van Houten, vezi bine că e bolnav.

Doica luă copilul vlăguit, dar fără să-i fie ruşine. Tot mai amenința.

— Ţi le voi rupe, Jenny şi tot vei muri din cauza lor.

Marinarul speriat aruncase florile pe jos şi cei din jurul lui le călcau în picioare.

— Haideţi să plecăm, murmură el, vedeţi doar că toţi sînt bolnavi şi că miros a putregai. Se spune că aici totul crapă, chiar şi copacii. Uita- ţi-vă la plantator. Pielea îi e galbenă pe oase. Van Houten are figura unui naufragiat pe o insulă pustie şi micuţul, aţi auzit cum delirează !

Se furişă pînă la copaci şi se pierdu pe potecă. Unul cîte unul camarazii lui dispărură ; frunzişul se deschidea discret în faţa fugii lor şi în curînd se produse o panică tăcută. înaintea lui De Bonald şi a lui Van Houten nu mai rămăsese decît căpitanul, înţepenit prosteşte, cu drapelul în mîini şi ochii îndreptaţi spre frunzişul închis prin care i se topise cortegiul.

— Ei asta-i, nu mai înţeleg nimic, strigă Van Houten, concediind pe port-drapelul plouat, fără să-i dea nimic de băut. Oamenii dumitale o şterg toţi fără învoire şi fără să salute, ca şi cum noi am fi nişte ciumaţi. Ia spune, prietene, adăugă el întorcîndu-se spre De

Bonald, printre saltimbancii aceştia cu umbrelă n-or fi unii care sabotează arbuştii de vanilie ?

De Bonald era dispus să creadă În existenţa oricărei boli. Moartea roşie era o catastrofa demnă de el. De mult chiar îi era familiară. Spiritul său, înfierbîntat de whisky-ul fabricantului de ciocolată, imagina mumii din pămînt ocru, devorate de furnici roşii, în pădurea cu nuanţe sîn- gerii din Mexic. Din nenorocire, poate că şi el adusese din America În pămîntul din lăzi, cine ştie ce ouă bine fecundate ale vreunor insecte dis- trugătoare. Lovi cu piciorul covorul de flori de salcîm care poate colcăia de larve. Dar ideea că arbuştii de vanilie ar putea fi sabotaţi era În- tr-adevăr de o naivitate grotească, de o simplitate ridicolă ce-l făcu să izbucnească Într-un hohot de rîs deopotrivă istovitor şi deplasat.

Van Houten se uită la el, o secundă se gîndi cum să riposteze unei asemenea obrăznicii, dar umerii i se prăbuşiră în descurajare, căci totul **se** scufunda pe această insulă şi pentru prima oară în viaţă nu mai avea el ultimul cuvînt.

Mai tîrziu află că în sat domnea o mare agi- taţie căci se temeau de o epidemie. Şi atunci Van Houten dădu ordin să fie date jos toate podoabele corăbiei care însemnau pentru băştinaşi o sfidare adresată destinului pentru că vechiul simţ al Fatalităţii, mai grandioasă

şi mai frumoasă în coincidenţele tragice, găsea firesc ca nenorocirea să se abată într-o zi de sărbătoare. Totul se făcu fără **zgomot,** fără nici un sunet de trompetă, nici o salvă de tun. Toată lumea era consternată. Aşa luă sfîrşit sărbătorirea Stathouderului.

Noaptea a fost liniştită. Nici un dedic de capcana nu prelungi furiile vn cu cele mecanice. Incă din zori, păsările revenite din spaima lor începură să cînte.

Edmond şi Jeannette greblară grădina şi strîn- seră un morman de ramuri şi flori. În casă, Guillaume, altă epavă albă şi balonată, aruncată de furtună, nu se mai putea da jos din pat. Plă- mînii îi atîrnau În piept În două ramuri roşii şi fierbinţi, ca şi cum ar fi Înghiţit rochia de flori a Jeannettei.

Seira asista neputincioasă la prăbuşirea micului zeu. Copiii obezi nu aveau deci o forţă supraomenească ? Erau şi ei nişte monştri ai naturii ? Se bătea peste sîni, îşi lovea cu putere burta cea mare În care răsuna o adîncă tristeţe. Tresăririle cărnii îi picurau amintirea leşinului lui Jenny, apoi a coşmarurilor groaznice ; avea remuşcări că o înşelase, fugea În grădină să o acopere cu sărutări şi sfîşiată Între două iubiri se întorcea repede la căpătÎiul scumpului ei, simţind În sînii cei grei cum urca pînă la ameţeală dorinţa pe care n-o mai simţise pînă atunci, de dragoste şi efuziune, vărsa lacrimi ce curgeau cu încetineala laptelui prelins.

Van Houten nu mai spera nimic de la De Bo- nald. Cu siguranţă că era un prost şi pe deasupra şi bolnav. Slăbit, palid şi tremurînd mereu transpirat, ai fi crezut că are boala aceea roşie. Poate – căci Van Houten găsea totdeauna cauze simple – el i-o fi dat boala şi lui Guillaume.

Se hotărî deci să-şi lase insula acestui imbecil, dar să-i retragă capitalul. Şi totuşi un lucru îl neliniştea : arheologul va muri curînd. Ar trebui ca încă de pe acum s-o ia pe Jenny în Olanda ? El nu avea fată şi ştrengăriţa asta nu era urîţică deloc, mai delicată decît planturoasele olandeze.)i poate că Într-o zi va profita de pe urma ei căsătorind-o cu vlăstarul regelui ceaiului sau cu Marele Mogol al opiului. Şi totuşi, la drept vorbind se temea s-o facă, fără îndoială datorită unuia dintre efectele acestei insule deprimate. Simţea ura fetiţei planînd asupra lui cu întîrzierea răbdătoare a unei ameninţări asiatice. Se temea de răzbunarea ei, acolo, în castel, lîngă Amsterdam. Dar De Bonald nici nu vru să audă de despărţire şi Van Houten nu mai insistă. Dădu ordin căpitanului să pregătească plecarea şi în acest scop, să consemneze cu patruzeci şi opt de ore mai devreme echipajul care avea nevoie să postească.

Dar acum, micul olandez scuipa sînge şi, susţinut de Seira, revedea pe marele amiral al Stat- houderului, pe chinezul spînzurat şi ferestrele marilor muzee naţionale Înroşite de apusul soarelui sfîşiat de lovituri de tun. Atît timp cît Jenny va refuza să dea ghirlandele ceteşti, el va ră- mîne izvorul unui rîu de sînge. Şi De Bonald, care, ca să mai afle veşti despre bolnav se furişa uneori ca o fantomă năduşită, îşi spunea : „Asta e, **va** crăpa la doi paşi de arbuştii de vanilie şi asta va fi sfîrşitul ; Van Houten ne va lăsa în voia sorţii pe insula asta blestemată".

Şi culmea, în aceste zile de jale Seira simţi primele greţuri şi primele ameţeli. Spunea : ,,su- pararea mă ameţeşte". V**o** mita În sîngele micuţului iar casa devenise un' iad. Erau nevoiţi să mănînce ce gătea Jeannettc. Exasperat de în- tîrzierea plecării, Van Houten spărsese deja o parte din veselă. Arheologul semăna cu o mumie şi Jenny se temea ca nu cumva atunci cînd musafirul spărgea vreo farfurie, tatăl ei să nu se prăbuşească transformat în pulbere. Din cînd În cînd îi spunea lui Jenny : „Curînd va trebui să ne reluăm lecţiile de ştiinţele naturii", şi În- dată ce enunţa acest proiect a cărui concepţie îi epuizase toată energia, spiritul i se evapora în- tr-un vis nedesluşit.

Intr-o noapte Jenny auzi **m** camera ei zgomote de picioare goale şi de hîrtie mototolită. O umbră albă fugea pe fereastră. Poate că vîn- tul ducea pe fereastră vreo revistă veche. Dimineaţa cînd se sculă îşi dădu seama că dispăruse ghirlanda chinezească, agăţată de perete.

Spre prînz, cînd tocmai luau masa, Seira înnebunită, dădu buzna în sufragerie. îl lasase pe bolnav singur cîteva minute şi cînd s-a Întors **a.** găsit patul gol, cald încă. L-au căutat mult timp, dar zadarnic. Poate se dusese în pădure. Toţi se Întrebau cum oare, aşa de slăbit, îi venise ideea să fugă. Probabil că pentru cîtva timp temperatura îi dăduse puteri. În sfîrşit, Seira îl găsi neînsufleţit sub un copac, ţinînd în mînă ghirlanda celestă pe care o rupsese căzind.

De Bonald era mult prea descurajat ca să se mai ocupe de ceva iar acest accident i se păru manifestarea bolii mortale a arbuştilor de vanilie. Van Houten o trimise pe Jenny să-l caute pe căpitan şi astfel ea avu prilejul să se urce pe corabia miraculoasă. Căpitanul propuse ca echipajul să confecţioneze cît mai repede un sicriu ca să ducă copilul în Olanda. Avea şi el unul pe care-l transporta pe corabie în cazul cînd ar fi murit în timpul unei călătorii. La nevoie s-ar putea căptuşi sicriu! în aşa fel încît micuţul cadavru înfăşurat Într-un linţoliu de foi de plumb să nu fie zdruncinat prea tare în timpul călătoriei. Dar Van Houten refuză categoric.

— Nu-l vom aduce înapoi înfăşurat în poleială ca o păstaie de vanilie, spuse cu un umor amar şi fără prea multă milă, căci copilul său **nu** mai era decît ultimul instrument al ironiei sorţii. îl vom înmormînta aici.

Cu cîţiva dintre tovarăşii săi, marinarul ştirb săpa o groapă mică, la marginea grădinii, chiar lîngă arbuştii de vanilie. Jenny îl văzu pentru ultima oară, el păru însă că n-o vede. Avea aerul unui ocnaş şi sudoarea îi curgea pe tatuaje. în realitate însă, se temea de epidemie şi se grăbea să termine.

Cîteva ore mai tîrz.iu, din înălţimea terasei, Jenny privea corabia desprinzîndu-se de ţărm. Nu bătea vîntul şi mai multe bărci cu vîsle o trăgeau greoi spre larg, în timp ce una cîte una se ridicau pînzele care i se păruseră cîndva atît de frumoase. Nimeni nu se gîndise să ia luneta din sertar. Spre asfinţit pînzele se

um- flară, mascînd complet coca cea plăpîndă, apă- rînd la orizont cu gingăşia unui nufăr. Copiii intrară În casă unde avură o criză de deznădejde ca şi cum corabia asta înfricoşătoare le-ar fi luat fericirea cu ea.

Sprijinit de bastingaj, Van Houten arunca din orizontul în care-şi regăsise încetul cu încetul siguranţa şi autoritatea, o ultimă privire încărcată de ură spre insula stearpă unde pentru prima oară destinul îi jucase o festă. Rîsul său sarcastic şi mîinile crispate pe rampa de fier erau dovada că abandona insula în mijlocul mării, în voia sorţii nerecunoscătoare.

— N-am văzut niciodată o insulă în care sa fiu aşa de batjocorit, încheie el.

Scuipă în mare şi intră în cabină.

III

De Bonald **a** avut nevoie de mai multe săptă- mîni ca să se refacă din starea de continua spaimă pricinuită de vizita lui Van Houten. Nu-i lăsase nici un ban şi mizeria se apropia cu paşi mari. Se gîndea sa planteze trestie de zahăr, dar curînd **se** convinse că nu-l ajuta clima care nu era destul de caldă. Ca şi în trecut, în fiecare zi îi dădea lecţii lui Jenny, dar ei nu-i mai plăcea să-l asculte. Acum insula nu va mai fi niciodată domeniul liniştit şi luminos al jocurilor ci dinaintea sosirii corăbiei. Va trebui să trăiască fără speranţă pe această plăcintă tragică a Regilor, refuzată la sărbători, de nemîncat, cu micul clovn ascuns în zadar sub crustă. Nu se ducea niciodată să vadă mormîntul fără nici un monument, înconjurat de narcise galbene şi groteşti pentru că se afla alături de arbuştii de vanilie, nepăsători la adierea brizei, de culoarea prafului sub soare şi a căror aliniere se pierdea într-un paralelism perfect, ca şi cum ar fi fon trasată de un nebun maniac, într-o deznădejde îndepărtată. În această

perioadă a anului stîr- piturile astea erau şi mai sinistre ca niciodată din cauza florilor galben murdar cu care se împodobeau. Flori de prin .gropi şi din gunoaie (de parcă Van Houten le-ar fi adus din cele mai triste mahalale ale Europei) Îngrozeau insectele înaripate din cauza frigidităţii petalelor pure şi fără parfum, închise În jurul caliciului, cu încleştarea mîinii unui avar pe o monedă.)i totuşi florile se umflau în pene pe ramurile scurte, flori din gunoaie pe pălăriile unor bătrîne scrîntite. Aşa arăta plantaţia lugubră, fără vreo tresărire, mai tristă decît monumentele mereu mai dezordonate şi fanteziste dintr-un cimitir pe care l-ar contempla de-a lungul veşniciei dragul său tiran, acest vrăjitor ! Da, puteai să crezi în nimicnicie şi s-o doreşti.

Dealtfel nici prietenii ei nu mai vorbeau despre Guillaume, chiar şi Seira îl uitase. Dar toate rîndurile şi furia Seirei se îndreptau spre roiul de genii rele care se abateau asupra insulei, răs-pîndind nenorocirea şi aruncînd în burta ei **o** sămînţa diabolică ce se umfla cu fiecare zi. De Bonald nu observa nimic ; cobora tot mai des în sat de unde băştinaşii îl aduceau de mai multe seri beat mort. O dată sau de două ori **a** petrecut chiar şi noaptea în sat.

Numai Jeannette şi Edmond scăpau din această stare de adîncă descurajare. Evitau casa cea tristă şi se fugăreau prin pădure, hîrjonindu-se fericiţi.

în ziua aceea, după ce fugiseră ca nebunii după un iepure ce se pierdea printre arbuştii de vanilie, se regăsiră cu sufletul la gură lîngă tufişul în care Edmond îşi dovedise virilitatea. O

luă în braţe, îi sărută frumoşii dinţi albi şi căzură în iarbă, cu picioarele încurcate printre crengile tîrîtoare ale arbuştilor de vanilie. Rîsul Jeannettei. se stinse încet şi deodată, ca o pasăre ce-şi ia zborul, fîlfîind din aripi deasupra unui cîmp ucigător făcînd să tresară rămurişul de abia atins, un strigăt dureros străbătu brazdele lungi ale [illegible]

Edmond se odihnea întins pe spate, cu ochii închişi. Cu lacrimi mari pe gene, ea se apleca deasupra lui ca să-i ştearga fruntea umedă şi să alunge albinele care zburau împrejur.

— Oh ! Duceţi-vă pe flori, striga ea prefăcîndu-se supărată ; şi-şi apleca deasupra lui gura umflată, îl muşca de nas, îşi desfăcea rochia ca să strîngă la piept capul băiatului ce se sufoca, pe jumătate înabuşit.

— O răutăcioasă, răutăcioasă pasăre-muscă... Le-ai uitat Edmond c^n zburau, în ţara noastră, printre papagali. Erau **a**^ de multe, şi acum s-a terminat. Tu eşti singura pentru mine, cea mai frumoasă, pasărea mea din Bengal.

— Ah ! Ah ! De ce pasăre din Bengal ? se auzi sub rochie, vocea înăbuşită de pieptul aburit.

— Pentru că tu înţepi, dragul meu, aşa c^n le făceau şi ele florilor : le rupeau. Ba nu, florile erau femeile lor şi ele le iubeau.

îşi scoase capul încins din învelitoarea cea caldă şi-şi înfundă aşa de brusc degetele în părul Jeannettei încît pieptenele căzu. îl luă de jos, **se** lăsă să cadă leneş pe spate şi

plimbă dinţii pieptenului pe degetul mare, făcîndu-i să sune, aşa cum plimbi o muzicuţă pe buze. Reîncepu de mai multe ori şi zgomotul monoton părea că leagănă **un** vis trîndiv.

— O să-l rupi, protestă Jeanneue trezita total şi neliniştită din cauza leneşei lui indiferenţe.

Dar el, tot tăcut şi absent, îndoia genunchiul aducînd astfel în dreptul pieptului o floare galbenă ca păpădia, o floare stupidă de arbust de vanilie **a** cărei tijă se prinsese Între degetele de la picioare.

— Ţine, ia-o, spuse ea plictisită, luînd floarea de la piciorul lui şi întinzîndu-i-o. E tristă, tristă şi rea.

El nu răspunse şi se jucă mai departe cu pieptenele făcîndu-J să scîrţîie ca o insectă tristă rătăcită prin vreo gaură păcătoasă, un geamăt de greiere văduv, pînă cînd se enervă şi el. Atunci înşiră arpegiile aşa de furios încît un dinte cafeniu, lung şi ascuţit ca un spin căzu pe rochia Jeannettei.

— L-ai rupt, observă ea fără să se supere.

— Priveşte, spuse el ca şi cum n-ar fi auzit-o, e un cioc de colibri. O să-l înfig În floare.

— Oh, nu, e prea urîtă pentru el, prea slabă şi prea tristă.

— Nu-i nimic, o să vezi, spuse el, luînd oribila varză mică galbenă strînsă ca o moluscă fricoasă.

Ea îl privea cum se juca, puţin contrariată că o neglija astfel, apoi începu să rîdă în timp ce el introducea cu grijă spinul între petale.

— Oh, acum e şi ea o femeie ! strigă ea încîn- tată, poate că o să se facă foarte frumoasă **şi o** să aibă copii.

J ngenunchie pe iarbă ca să se pieptene, dar inainte de a-şi înfige pieptenele în păr, rupse cîţiva dinţi.

— Vino, vreau să Întep şi eu florile. O să fie ca şi cum un stol de păsări muscă s-ar aşeza pe arbuştii de vanilie.

Intrară astfel pe culoarele livezii blestemate, tăcuţi şi serioşi. Dezlănţuit, ca şi cum s-ar fi răzbunat, Edmond ciuruia fiecare floare cu nenumărate Întepături, în toate sensurile, cu stîngăcia şi brutalitatea unei insecte inconştiente, în timp ce, cu **o** răbdare perversă, cu fruntea Încreţită de atîta atenţie, Jeannette încerca să introducă acul fără să rănească prea mult florile.

— Eşti prea brutal, îl sfătuia din cînd în cînd rîzînd dezmierdător, apoi se odihnea o clipă şi ridurile de pe frunte dispăreau. Le doare prea tare, le omori.

— Crezi că păsările au atîta grijă ?

Spinul le scăpa uneori dintre degete sau să- mînea înfipt în inima florii.

— Ah ! Ah ! Nu poate să mai iasă, spunea Jeannette înveselită, şi întinzînd capul, ia altul din părul meu.

El smulgea pieptenele. Ea auzea deasupra capului un trosnet sec, ca un păduche strivit. El îi înfigea pieptenele în păr, oriunde, brutal, pînă la pielea capului. Ea ţipa şi durerea o făcea sa-şi vîre capul între umeri. Lui nu-i păsa şi dintele străpungea o altă floare **pe care o** vedea sînge- rînd feciorelnic. Căci de ani

Uite, uite, răspundea el, de parcă ar fi mînuit un pumnal mic.

grefeze, să-i butăşească, să-i răsădească. Vroia să termine odată pentru totdeauna cu ei, să-i otrăvească, să-i ucidă sau să-i oblige la un miracol. Făcu un măcel cu florile virgine iar fata avea grijă de surorile ei, începînd să le iubească pe măsură ce le viola. Cu drăgălăşenie, amintin- du-şi de lacrimile mari ce picuraseră din genele ei, ştergea cu vîrful degetelor seva ce se scurgea din petalele ursuze. El însă devenea sălbatic ca un sultan. Deodată ea se simţi părăsită încă de mult timp, chiar din clipa cînd greierii de baga îşi cîntaseră trist dorinţa.

— Destul ! destul ! striga ea, tristă şi geloasă. Hai să mergem.

Dar soarta idilei lor era deja pecetluită.

— Ce multe flori am străpuns. Sînt sfîrşit, spuse el triumfător.

— Au murit, au murit, le-ai omorît. Nu vor avea copii.

— Trăiesc ! Şi dacă vor avea copii, toate femeile vor fi ale mele.

Zilele trecură. Brizele străbate marea ce opreau o clipă să se se Fără joace pe insulă. doială că în înde deşertul trist al arbuştilor lie ele făceau să danseze praful auriu de polen. Dar nimeni n-o ştia.

Sarcina Seirei Înainta şi De Bonald fu nevoit să ia în sfîrşit cunoştinţă de acest nou dezastru. Doica vorbea mereu de un viol înfăptuit de un spirit misterios, dar

pentru arheolog totul era limpede: Van Houten posedase negresa. Decă- zuse în aşa hal încît văzu în asta prilejul de a-i

scrie olandezului ca să-i smulgă o nouă sumă de bani, fie înduioşîndu-l cu această nouă nenorocire şi povară, fie ameninţîndu-l direct. Iată de ce el, care nu era în stare să înfiripe nici cea, mai neînsemnată afacere, combinase, cu o exaltare bolnăvicioasă, fiind din ce în ce mai sigur că apăra dreptatea, planurile fantastice ale unui şantaj monstru **a** cărui pîrghie principala vor fi articolele pe care le rumega şi pe care le va trimite cîtorva ziare mari din Amsterdam. Cunoştea el destule întîmplări josnice din viaţa lui Van Houten, peste tot, în Mexic, în Java, în insula

Acum cînd decăzuse în aşa hal, se revolta de cel mai mic ultragiu adus legilor moralei. în cele din urmă denunţarea i se păru curajoasă, urgenta şi plină de nobleţe. Era un ţel nou (dar vai ! nu mai puţin himeric ca şi celelalte) care-ar mai putea să-i justifice existenţa. Era destul de furios şi de indignat ca să trezească Europa demoralizată dezlănţuind scandalul de aici, din insulă. Dar jurnaliştii din Amsterdam vor îndrăzni oare să susţină atitudinea sa atît de eroică ? Fără îndoială că aceşti vlăguiţi vînzători de h'îrtie îl vor părăsi şi ei, desigur că-i vor înăbuşi vocea. Şi în definitiv, în situaţia în care ajunsese, ce-i mai păsa dacă îl alunga de pe insulă şi dacă-şi va tîrî ruina şi dezonoarea pe vreo coastă pierdută. Sacrificiul i-ar produce chiar o bucurie diabolică şi l-ar stimula.

Edmond cobora acum deseori în sat şi vorbea **cu** fetele. Se împrietenise mai întîi **cu** cîteva negrese tinere în anturajul cărora îşi

pierduse ultimele urme de timiditate. Astfel călit, se lan-

sase în cucerirea puştoaicelor albe şi în aceasta tovărăşie plăcută, puterea lui de seducţie devenise teribilă. Într-o după amiază pe cînd Jenny se dusese să facă nişte cumpărături, văzu cum un negustor voinic îl alunga pe Edmond din casă cu lovituri de picior, în timp ce nişte femei îl ocărau. El fugi cît putu de repede, aştep- tînd-o pe Jenny pe potecă. Urcînd dealul el îi spuse o poveste eroică, apoi la sfîrşit o luă de mijloc, vru s-o sărute aşa de nerăbdător- şi de exuberant încît o înspăimîntă şi-l pălmui.

Oh ! Insula devenise Îngrozitoare, fără consolare, fără refugiu. Si într-o noapte se auziră strigăte misterioase de groază şi de durere, care nu aveau frumuseţea celor care despicaseră noaptea aceea de vijelie cînd pisicile s-au ucis una pe alta. Ai fi zis că în casă se comitea o crimă. .Jenny îl auzi pe taică-său umblînd pe culoar ; l^inat de o lampă pe care o ţinea în mînă, Întredeschise uşa de la camera ei ca să-i ordone să rămînă în pat. îndată ce el se îndepărtă, ea se sculă şi se furişă pe terasă de unde văzu o umbră albă – era cu siguranţă Edmond – tra- versînd în fugă mare grădina şi coborînd în sat. Ţipetele se potoleau şi după cîteva clipe de linişte îngrozitoare se auzeau alte gemete întrerupte de ţipete ascuţite. O femeie vorbea prin casă şi Jenny nu cunoştea vocea aceasta poruncitoare. Poate că pe femeia asta se dusese Edmond s-o aducă din sat. În ciuda interdicţiei tatălui său, Întredeschise uşa şi văzu o mulatră ce ducea nişte rufe însîngerate. Se culcă din nou, îngrozită, mai tîrziu auzi alte strigăte,

foarte di

ferite, mai puţin înspăimîntătoare ca cele de mai devreme, ascuţite şi plăpînde, ca o perniţă de ace strălucitoare în noapte, ţipete de copil. Uşa se deschise din nou şi tatăl ei intră, ţinînd în faţa chipului aceeaşi lampă al cărui fum părea că i se ridică din creier. Luneca fără zgomot, de parcă şi-ar fi pierdut greutatea, ca o fiinţă neomenească şi sub lumina lămpii care-i scotea în evidenţă paloarea obişnuită, ea vedea dansînd o sudoare nocturnă ce se agăţa de chipul ei, o sudoare dezgustătoare pe care nici soarele nici efortul nu o provocaseră şi ale cărui picături păreau fluturi de noapte imposibil de prins.

— Am venit să văd dacă dormi, spuse în sfîrşit. Nu-i nimic. Copilul Seirei a venit pe lume. O să-l vezi mîine.

Şi plecă. Dar ea nu mai putea să doarmă, gîn- dindu-se la copilul sosit pe lume în mijlocul acestei spaime şi la micul clovn cu guleraş ascuns sub movila înflorită, în faţa arbuştilor de vanilie mai înspăimîntători ca niciodată.

)i totuşi, în livada blestemată, planeta îndepărtată de unde părea să coboare fantoma plantatorului, vîntul stîrnea prafuri lunare, polenuri albăstrii.

Dimineaţa, cum se sculă, Jenny se duse în bucătărie unde văzu un pui de negru zbătîndu-se într-un coş. Avea palmele umede şi albe ; nici nu îndrăznea să-l atingă.

De Bonald examina mîinile copilului, apoi' îi descoperi picioarele care erau şi ele palide. Mîinile care altădată ţinuseră mumii şi cîrpiseră fe- şele, dezbrăcară corpul fără formă la care se în- căpăţîna să găsească un

cete olandeză. Noul născut se agita şi părea ca nu are mult de trăit.

— Dar ce faci ? îl doare, spuse Jenny cu destul

efort, căci nu mai putea să vorbească tatalui ei, nu mai putea să vorbească cu nimeni. I se părea că mîinile lui uscate căutau să înăbuşe copilul şi prin minte îi trecea vag ideea că el era tatăl. Revedea chipul lui din noaptea trecută, îngrijorat, asemănător cu un lampion galben, unt, în jurul căruia zburau fluturii de sudoare nocturnă, şi-i venea să dispară în mare.

Se duse în grădină. Jeannette îi vorbi cu o voce plină de ură.

— Edmond te-a sărutat ieri pe potecă.

— Nu-i adevărat. L-am pălmuit.

— Vezi, te-a sărutat. Bănuiam eu c-o va face.

Oh ! Unde-o fi iarăşi

Vroia să se răzbune. Edmond spusese adevărul : va avea atîtea fete cîte flori a Înţepat. Jeannette îl urmărea în plimbările lui galante. Ii era necaz pe rivalele ei. Pe una o şi zgîriase în mijlocul satului, lîngă fîntînă.

A doua zi îl surprinse din nou cu o fată printre arbuştii de vanilie. Tremurînd de furie, stătea nemişcată în ascunzătoare, gata să se arunce asupra lor ca să-i desfigureze. Dar se răzgîndi şi Într-o goană ajunse la bucătărie unde Seira, cu vocea ei puternică frumoasă cînta un

— Edmond ţi-a făcut copilul ăsta, strigă cu sufletul la gură. Băuseşi prea mult rom. Sticla era acolo şi tu încă dormeai. Nu ţi-ai dat seama de nimic,

cîntec de leagăn, legănînd coşul copilului.

— Edmond ! Edmond ! gemu Seira punînd coşul jos. Suflă, sufocată, apoi se ridică şi începu să ţipe de furie. Lacrimile i se prelingeau pe faţă şi mergea cu paşi mari prin bucătărie. Nu putea să îndure o ruşine aşa de mare, se bătea cu pumnii în piept, se trăgea de păr, în timp ce copilul trezit scîncea slab în fundul coşului.

Jeannette vroia s-o şteargă, dar Seira o ţinea de braţ, cerea detalii, alte dovezi. Nu era cu putinţă o grozăvie ca asta. Ii dădu drumul Jean- nettei care o privi speriată şi izbucni intr-un rîs neaşteptat.

— Atunci el e tatăl şi soţul meu.

Neprevăzută, o palmă straşnică se abătu pe obrazul Jeannettei.

— Stricată mică, nu puteai să-mi spui asta mai devreme. Puteam să mor de spaimă, să mi se strice laptele, să-mi otrăvesc copilul.

Plîngînd, Jeannette reuşi să fugă în grădină cu Seira după ea. Atrasă de ţipete, Jenny venea şi ea, Închipuindu-şi că a murit copilul. Poate că tatăl ei îl omorîse.

Dar nu, imposibil să fi comis el o crimă ca asta, căci venea dansînd din fundul grădinii, da, dansînd ca un nebun şi aruncînd în ‘sus bastonul cu măciulie de argint. Striga : „Jenny ! Jenny !" şi vocea-i părea Întinerită cu zece ani. Era un spectacol aşa de extraordinar încît Seira se opri din tînguiri. El Înainta cu paşi mari, cu ochii strălucitori, gîfîind fără să poată

vorbi. Pe chip nu-i mai curgea sudoarea.
— Ce s-a întîmplat stăpîne ? Vai, vai, vai, ce s-a mai întîmplat ? O fi înebunit ? gemu ea.
— Arbuştii de vanilie au fructe !
Il podidi plînsul. Păru buimăcit, căută un loc să se aşeze şi intră în bucătărie.
' – Oh ! Fructe de vanilie, suspină Seira uitîn- du-se la .Jenny care se albise la faţă. Oh ! Domnişoară, le aşteptam de atîta timp ! Doamne, cît s-a vorbit despre ele ! Iată-ne bogaţi !
Cu paşi nesiguri, copleşită de emoţii atît de diferite, intră în casă în urma lui De Bonald.
— Totul este aşa de necrezut, totul vine în aceeiaşi zi, spuse ea lăsîndu-se pe vine lîngă coş de unde scoase puiul de negru. Jeannette, vezi tu, ai făcut bine că ne-ai spus secretul, fetiţo, şi Van Houten avea dreptate. Ei bine, domnule, la rîndul meu vă voi face o surpriză. Mi-era tare ruşine, dar acum vine bogăţia. Vedeţi dumnea-voastră, domnule, este fiul lui Edmond. El mi l-a făcut, dar mîhnită şi năpăstuită, nu vroiam să spun. Dar acum, nu ştiu dacă trebuie să mă bucur, asta e şi o spun : este copilul lui Edmond.
— Jenny, dă-mi un pahar cu apă, spuse De Bonald lăsîndu-se să cadă pe un scaun în timp ce măciulia bastonului sălta pe pardoseală.
Fără o vorbă, Jenny luă paharul şi deschise robinetul. Catastrofa venise. Suporta lovitura cu curaj. De Bonald

înghiţi apa pe nerăsuflate şi o sudoare abundentă, dar sănătoasă, îi acoperi chipul.

— Trebuie să-l anunţăm pe Van Houten, murmură el, să-l anunţăm că fiul lui... că nu este el tatăl şi că arbuştii de vanilie, să-l anunţăm pe Van Houten ... copilul arbuştilor de vanilie...

— Nu-i Van Houten, vă spun, stăpîne, este Edmond.

— Da, Edmond, ah ! mizerabilul, spuse arheologul aplecîndu-se ca să-şi ridice bastonul. Jenny, dă-mi un pahar cu apă. Vom coborî la poşta, să scriu în Olanda, să-l anunţăm pe Van Houten... Vino cu mine, Jenny.

— Da, răspunse ea, aşteaptă-mă, mă duc să-mi iau pălăria.

Fugi cît putu mai repede pînă la arbuşti. Dezgustătoarele flori galbene care îi acopereau atunci cînd marinarul tatuat săpa groapa lui Guillaume, se ofiliseră. Ici colo, cîte o petală zbîrcită se mai ţinea de caliciul umflat ca ultima aripă a unei insecte mutilate. Celelalte căzuseră de-a lungul culoarelor paralele, coridoare de azil pe care le capitonau cu un covor îngust şi fără de sfîrşit de culoarea nebuniei. Fără frică intră printre răsaduri, pînă-n inima acestei lumi detestate. Era adevărat ! De crengi atîrnau păstăi lungi verzi, încă tari : Van Houten triumfase. Nenorocirea este ca o seră caldă în care memoria se trezeşte de timpuriu, retrăi ultimele zile ale vieţii ei în Mexic, primele zile ale amintirilor ei cu o astfel de intensitate

încît căderea în timp o ameţi ; se prăbuşi pe brazdă şi plînse cu suspine, cu fruntea pe covorul de flori ofilite. După o clipă, se ridică, smulse cu indiferenţă petalele uscate pe care lacrimile i le lipiseră pe faţă şi pe mîini ca şi cum nu le mai recunoştea acum cînd nu mai puteau niciodată s-o facă să sufere ca mai înainte, şi deja pe drumul resemnării, se gîndi că nici o catastrofă nu putea să-i facă mai groaznic coşmarul pe care-l trăia de mult. Şi chiar cine ştie dacă aceste fructe lipsite de frumuseţe, întinzîndu-şi atracţia pînă în îndepărtata Europă nu vor chema pînă în insulă vreun alt vrăjitor ?

îşi aminti că tatăl său o aştepta şi se îndreptă spre casă. Flecărelile incoerente ale Seirei îl reţinuseră pe De Bonald care nu Înţelegea prea bine povestea cu copilul. Dar oricît de puţin capabil era el să ia o hotărîre în această privinţă, se gîn- dea, cu o ultimă rămăşiţă de judecată că totuşi nu-i va

— Ei bine ! Ai luat pălăria ? o Întrebă nerăbdător.

căsători.

— Ah, am uitat !

— Mă ajungi din urmă, spuse el plecînd singur, fericit să scape de Seira, simţind nevoia imperioasă să meargă spre cucerirea Olandei şi învîrtind din nou bastonul deasupra capului ca un tambur major.

în camera ei, Jenny scotocea nerăbdătoare prin sertare, ca şi cînd ar fi întîrziat de la un mare eveniment, gîfîind, incapabilă să gîndească. Apoi fugi după tatăl său ţinîndu-şi pălăria de elastic, ca pe un zmeu. Nici n-ar fi vrut să rămînă acasă cu Seira şi se temea de Edmond.

De Bonald cobora cărarea, lovind vesel frunzişurile cu bastonul şi ramurile înflorite cruţate de furtună şi bolnave, legănate pe crengi, mult timp după trecerea lui, se desfăceau în tăcere, petală cu petală ca o împletitură. Această ploaie melancolică se aşeza pe pălăria lui Jenny şi ea înălţa chipul spre cer ca să vadă cum cădeau petalele fără nici un motiv aparent. Mîna cea mare a tristeţii părea că apasă încet copacii ca şi copilul de pe plajă care, plictisit să mai înalţe castele, lăsa visător să curgă nisipul din

pumnul închis.

Lacrimile lăsaseră pe chipul ei urme argintii şi strălucitoare ca cele ale melcişorilor albi pe frunzele late. Nu va avea niciodată bijuterii mai frumoase decît aceşti cercei la ochi şi cînd îşi ridica spre ramuri trista privire albastră, ploaia din salcîmi plimba în ochii ei adînci lumini violente.

Ajuns la capătul cărării, De Bonald trecu prin locul deschis între rîndurile de case şi pînă la fîntînă merse pe aleea de cătine. În picioare sau pe jos la umbra copacilor din piaţetă, băştinaşii stăteau de vorbă fumîndu-şi pipa. Şeful satului, **un** oarecare Paquine, personaj enorm şi indiferent, dar temut din cauza neaşteptatelor accese de furie, îţi plimba fumul trabucului de la un grup la altul.

— Hei ! le strigă De Bonald, au venit timpuri noi ! Ascultaţi-mă, am descoperit comoara fantastică pe care-o aşteptam de ani de zile şi de care aţi început să vă îndoiţi ; arbuştii de vanilie pe care i-aţi văzut înfloriţi, au acum fructe ! Şi astfel insula adormită va ieşi din lîncezeala de secole. Numele ei, necunoscut pînă acum de marinari se va aşterne în cărţile de geografie, pe albastrul oceanelor drept ţelul feeric al noului drum maritim. Va fi mai renumită decît Havana pentru tutunul ei, sau decît Jamaica pentru romul ei. Insula în care înfloreşte vanilia va fi cîntată în lumea întreagă şi alte vapoare vor ancora în fiecare zi în portul nostru. Oh ! prieteni, s-a dus cu trîndă- veala. Veţi avea

toţi de lucru, nu ne vor ajunge oamenii, vom aduce alţii. Gîndiţi-vă ! Veţi clădi case, veţi smulge copacii, veţi planta mai mulţi arbuşti de vanilie, veţi face lăzi şi poleială, veţi construi cheiuri pentru vapoare şi docuri pentru cărbunele necesar uzinelor noastre. Va trebui să aducem nişte deşteptătoare la fel ca cel pe care-l admiraţi la Germina şi pe care-I pune să sune ca să vă distreze, la ora aperitivului sau cînd vă duceţi la culcare ; veţi avea fiecare cîte unul şi va trebui să aducem lăzi Întregi ca să vă treziţi toţi la cinci dimineaţa.

— Ce-i povestea asta ? spuse Paquine, cu o voce tărăgănată, scoţînd trabucul din gură. Ascul- tînd programul herculean propus de De Bonald, insularii se ridicaseră, ca un trib leneş la sunetul tam-tam-ului anunţînd sosirea ambasadorului care venea să declare război.

— Dacă aveţi nevoie de cîţiva muncitori în grădinile dumneavoastră, continuă Paquine, o să vă dăm cîţiva puşti să-i angajaţi. Dar dacă vă încăpăţînaţi să aduceţi pe insulă deşteptătoare cu gîndul să ne trezească în zori, ar fi bine să sosească pe un vas de război. Puteţi să-i spuneţi asta domnului Van Houten ; dacă vine aici cu astfel de proiecte, să aducă şi flota olandeză.

— O va aduce, fiţi siguri, replică De Bonald, o va aduce spre binele vostru. Nu vreţi bogăţie, butoaie cu rom şi femei minunate ?

Vecinul atinse cotul lui Paquine făcîndu-i cu ochiul spre plantator ; în ultimul timp nu-l

duseseră ei acasă pe europeanul care bea din ce în ce mai mult ? Paquine ridică din umeri iar ceilalţi începură să rîdă. Entuziasmul lui De Bonald scăzu dintr-o dată, nu sub umilinţa acestor ironii ci stă- pînit de anumite reflecţii juste : oare cum apăruseră fructele, se vor produce cu regularitate şi cum vor fi pregătite ? Pe scurt, pentru moment n-avea ce să le dea de lucru.

Jenny era puţin ruşinată din cauza situaţiei ridicole în care se pusese tatăl ei. Cu toate că Între ei nu exista nici un sentiment de solidaritate, se simţea şi ea atinsă de ironiile indigenilor ; re- cunoscînd acum triumful lui Van Houten, sufletul ei obosit primea cu indiferenţă această ultimă şansă : o revoltă pe insulă. Indigenii aceştia ar fi în stare să dea foc arbuştilor de vanilie în special toamna cînd sînt aşa de uscaţi. Imaginaţia ei vioaie evoca precis incendiul zgomotos şi cu bule care, rostogolite de vînt, ar înghiţi arbuştii rînd pe rînd aşa cum valurile Înghit stîncile. Dar aceste imagini n-o impresionau aşa cum un proaspăt ateu nu se lasă impresionat de o frumoasă pictură din infern.

Şi chiar dacă Van Houten ar fi vrut să aducă flota, asta nu înseamnă că marele amiral olandez. s-ar deranja pentru o insulă atît de mică. Pentru ea expediţia militară nu mai prezenta nici un **m** teres.

Ar fi fost greu pentru De Bonald să bată şi el în retragere dacă Edmond n-ar fi comis im- prudenţa de a-şi conduce tînăra complice pînă în mijlocul satului, aruncîndu-se astfel în

gura lupului. Ţaţele îl recunoscură şi cu toată puterea lui, ele reuşiră să-l imobilizeze. Soţia lui Paquine era deosebit de furioasă căci se temea ca Edmond să nu-i fi deflorat domnişoara. Ţipetele care însoţeau capturarea lui Edmond ajunseră pînă în piaţa în care se înfruntau primarul cu De Bonald.

— Ah ! Iată-l pe cel care sărută negresele ! strigă De Bonald, fericit că i se prezenta ocazia să-şi reia rolul de stăpîn. Crezi că te-am adus în America numai ca să faci copii în casa mea ? Lăsaţi-l în seama mea.

Ridică bastonul cu măciulie de argint şi aplică puiului de negru care urla o corecţie magistrală.

— Derbedeule, o să pleci cu prima corabie.

— Da, să plece, să plece, fetele noastre nu mai pot ieşi din casă, spuse doamna Paquine. Dar, Dumnezeu ştie cînd o să vină o corabie !

— Ce nenorocire ! spunea moaşa, o mulatră, apropiindu-se, cu braţele încărcate de plante interzise în Europa şi poticnindu-se de beată ce era. Ce-aş mai fi cîştigat de pe urma micuţului ăstuia ! Să nu mi-l luaţi. Grozavă treabă a avut cu Seira !

— Ah ! spuse Paquine, fericit să-i sustragă un muncitor lui De Bonald, bine faci c-o spui. O să-l băgăm la Închisoare, în aşteptarea primei corăbii pe care va putea servi ca mus.

Comisarul purta o pălărie mare de pai şi pantaloni albi. Semăna cu un poştaş de ţara. îl apucă pe Edmond de mînecă şi-l duse în casa lui sub care era o pivniţă mare.

De Bonald se plimbă cîtva timp pe dig

căutînd soluţia următoarei probleme ştiinţifice : mecanismul fructificării, apoi, zărind-o în sfîrşit pe Jenny care-l urma din lipsă de ocupaţie, aşa cum facem **cu** un gînd oarecare şi puţin cam stupid, îi spuse :

— Mă duc să mă răcoresc la Germina. Poţi să **te** duci acasă. E prea devreme să scriu în Olanda.

Jenny nu avea chef să se Întoarcă acasă ca să audă plînsetele copilului născut dintr-o legătură dezgustătoare şi să înfrunte gelozia Jeannettei.

Marea era pustie. Soarele bătea Încă puternic pe casele albe a căror lemnărie strălucea **ca** frunzişul, proiectînd pe pereţi umbre mai negre şi mai adînci decît pămîntul proaspăt săpat. Se în

dreptă spre locuinţa comisarului căci ştia ca o răsuflătoare lumina pivniţa ce servea uneori drept Închisoare.

Se aplecă peste gratii şi mai Întîi nu văzu decît Întunecime în adîncul căreia aurită. Apoi distinse corpul nemişcat al lui Ed mond aşezat deasupra sacilor cu porumb dintre care unul lăsa să se scurgă pe pămîntul bătătorit comoara lui ce scînteia în semiobscuritate. Ochii lui Edmond o priveau : erau larg deschişi, ficşi şi sălbatici. Ea se sperie şi vru să fugă să nu-i mai vadă. Dar nu-şi putea desprinde mîinile de pe gratii şi Îngenunchie fără un cuvînt ca să vadă mai bine, ca şi. cum aici în pivniţa ar fi existat o prezenţă fascinantă. Borul pălăriei mari se ridica strivit de perete. Trăsăturile lui Edmond se mişcară imperceptibil, privirea i se îmblînzi, gura avu un rictus dispreţuitor. Ea tremură. Rămase surprinsă văzînd cît de mult crescuse Edmond în ultimii ani, fără ca ea să-şi fi dat seama, cum i se lăţiseră umerii. Acum nu mai aveau aceeaşi vîrstă ; şi gura asta care se obişnuise cu un limbaj nou pe care ea se temea să-l audă ! Poate nu-l va mai revedea şi vroia să afle secretul metamorfozei lui. îl admira, atît de măreţ, fre- mătînd de mîndrie şi singuratec, sărind dintr-o dată peste atîţia ani, bogat deja de o experienţă cumplită şi aşezat pe sacii de aur, ca geniul răului.

Izbucni deodată în rîs, se ridică şi veni să

se posteze sub chipul lui Jenny.

— Ce faci aici ? Sperai să mă vezi plîngînd ? Ei ! bine ! uită-te la mine, sînt regele insulei. Poţi să-i spui Jeannettei că voi avea mai multe femei decît florile pe care le-am înţepat. Pot să ma

închidă proştii aşua, o sa vma ei sa ma ia, o sa-mi dea de băut şi de mincat şi-o sa-l vezi pe taică-tău rugîndu-mă în genunchi să ies de aici.

— Ah ! eşti nebun ? Te vor preda unui căpitan care te va pune să speli puntea şi să te caţeri pe catarge... Dar ai noroc, Edmond, vei pleca !

— Crezi că o să plec ! Să ştii, o să plec dacă o să vreau, pentru că am un secret pe care ei ar vrea să-l ştie cu tot dinadinsul. Fără mine insula o să se ofilească întocmai ca o femeie bătrînă. Secretul meu o să vă îmbogăţească şi într-o zi o să poţi să te duci în Olanda.

— Ba da, îl aveam, dar nu-mi dădeam încă seama. Nu mă mai uitasem demult la arbuştii de vanilie. Nu eram decît un sclav şi nu-mi cunoşteam puterea. Dar comisarul mi-a povestit aici ce le-a spus lor taică-tău adineaori. Ei credeau că el înebunise sau băuse prea mult. Atunci jandarmul a vrut să scoată de la mine unele informaţii şi am înţeles. Aş fi putut să-i vînd secretul.

Din pivniţă venea un aer fierbinte care-l emo- ţionă şi-i trezi vechea pasiune. Ea răspunse îngrijorată :

— Oh ! ce secret, mă tem să-l ghicesc, Edmond. Spune-mi-l, n-o să-l dezvălui nimănui. Ţi-o jur.

— Ei bine, da, spuse el cu un rîs răutăcios şi provocator, ştiind că aşa va destrăma vechea lor prietenie, ştiu ce trebuie făcut

pentru ca arbuştii de vanilie să aibă fructe, căci eu, eu le-am făcut să crească !

— Oh ! tu ! Cum ai aflat, cum ai ştiut, de ce ai căutat să afli ? Oh ! nu trebuia, să nu spui la nimeni. Eşti sigur că ştii ?

— Crezi că o să-ţi spun **?** Nimănui, este secretul meu, puterea mea, averea mea. Acum mă implori , dar făceai pe dezgustata cînd vroiam să te cărut.

— Nu-mi vorbi de asta ! **n**u-rni vorbi de sărutările tale. Buzele îţi sînt pîngărite.

— Da, l-ai fi vrut pc olandez, umflatul, cel care te împingea în capcanele pentru vulpi. Uite aici aur – un avans – să-ţi faci rost de un fiu de bata **v.**

Adună un pumn de porumb pe care i-l aruncă în faţă. Ea se dădu înapoi ca să se adăpostească în spatele zidului, apoi, după ce trecu grindina îşi apropie din nou capul de gratii.

— Puteai să faci ce vroiai, Edmond, să ai copii, să minţi, să furi, nimic nu m-ar fi împiedicat să te iubesc. Dar ştiai că urăsc plantele astea, că vroiam să le văd murind. Tu nu spuneai nimic şi căutai. Mă înşelai pe ascuns ! Oh ! Eşti un monstru, vreau să pleci, căci te urăsc.

— Dar, bineînţeles, vreau să plec, şi tu ai spus-o : am noroc ! adio ! Chiar dacă o să stau în cală să curăţ legume, tot o să mă bucur. Şi voi o să crăpaţi de foame.

îi întoarse spatele şi se duse să se întindă pe saci cu indolenţa unui senior.

Jenny se ridică şi se îndepărtă încet de-a lungul cătinelor adînc tulburată de această

ceartă. Ar fi trebuit poate să facă un pact cu Edmond, dar se temea de el. Se întoarse să arunce o privire spre răsuflătoare : nişte turturele albe coborîseră de pe acoperişuri şi ciuguleau uguind boabele de porumb aruncate de Edmond.

Plimbîndu-se, merse de-a lungul Întregului şir de case. Era acum în faţa cafenelei Germinei, în care nu intrase niciodată, la capătul satului. Probabil că tatăl ei era acolo. La intrare, împotriva căldurii şi **a** muştelor atîrna o perdea' de bambus pe care era pictată o japoneză în mărime naturală. Ca să arunce o privire înăuntru ar fi trebuit să dea la o parte pînza mişcată de vînt sau de ultimul client : evantaiul japonezei fremăta şi el, iar chipul care păstra secretul beţiilor nocturne ale tatălui ei, se deformase în zimbete răutăcioase. Un bărbat ieşi, spintecînd pictura, iar degetele asiatice se loviră unele de altele cu un zgomot de oase uscate. Nu e uşor să deschizi o asemenea uşă dacă nu apuci cu hotărîre o mînă de beţe de bambus ; ţi se încurcă în păr şi se încolăcesc pe membre, o adevărată ploaie de liane care te inundă, te înfăşoară şi te stinghereşte. Perdeaua asta a fost inventată ca s-o regăseşti în coşmaruri.

Casa părea deci că se găseşte Într-un cerc din iad, retrasă în spatele unei mlaştini acoperite cu trestie şi nu-i putea oferi adăpost fetei.

Femeia galbenă era mai de temut decît cîinele din adîncurile iadului iar ochii ei lunguieţi pe care legănarea perdelei îi tăia în

trei sau în patru, se închideau repede ca şi hidra, gonind-o în satul duşmănos în care lumina pălea. Cătinele îşi muiau vîrfurile delicate în nuanţele palide ale asfinţitului. Se intîlni cu Jeannette care venea în fugă după veşti.

— Unde e ? E adevărat că l-au aruncat în **în** chisoare şi că-l vor trimite pe o corabie **?**

— în închisoare e sigur. L-am văzut adineaori. Te duc la el.

De departe îi arăta răsuflătoarea uşor de recunoscut căci porumbeii – acum roz – se mai plimbau Încă prin faţa ei. Ii văzură bătînd din aripi şi ridicîndu-se ca să lase să treacă pe sub picioruşele strînse o grindină de mici proiectile ce răsunară pe pămînt ; apoi se aşezară şi le ciuguliră de pe pămîntul bătătorit.

— Vezi cum se distrează, spuse Jenny, înduio- şîndu-se deodată. Mai iubeşte Încă porumbeii !

Nu putea să vadă nici mîna nici faţa lui Edmond, dar îşi închipuia că rîde şi că privirea i se îmblînzise. Cu siguranţă că acum coborîse de pe tronul lui de mîndrie, nu era sortit să fie mereu duşmănos. Poate că ar mai putea să se Împace cu el şi să-i prindă cu duioşie mîinile lungi negre, mîinile ultimului ei prieten.

Văzînd-o atît de emoţionată, Jeannette se opri şi-i spuse cu un ton duşmănos :

— N-am chef să-l văd. N-ai decît să te duci tu. Mă bucur de ce i se întîmplă.

De-abia spusese aceste vorbe cînd scoase un strigăt de surpriză, ca şi cum cineva venit

pe la spate în vîrful picioarelor ar fi atins-o. Fără ca ele să-şi fi dat seama, o corabie mare, care nu venea direct din larg ci probabil că ocolise dealul, se apropiase de dig, îşi strînsese pînzele şi acum arunca ancora. Ca un păianjen gros şi piază rea, noaptea, această noapte cu planuri neaşteptate, îşi ţesea pînzele printre catarge şi se legăna amenințătoare la capătul firului ca să-şi întindă lucrătura pînă la sufletele copacilor.

Marinarii alergau pe punte grăbindu-se nerăbdători să termine manevra căci era cît pe ce să-i prindă noaptea pe mare şi-ar fi trebuit să aştepte ziua căci acostarea era greu de făcut ; astfel şi-ar fi irosit noaptea pe care o aşteptau de mult.

— O să-l ducă pe corabie ? Întrebă Jeannette înfrigurată de această agitaţie neobişnuită.

— Cu siguranţă, toţi sînt hotărîţi. Dar el susţine că nimeni nu poate să-i facă nimic din cauza tainei pe care o deţine.

— Ţi-a vorbit despre arbuştii de vani'»:e ? Oh ! Cînd 'am aflat totul bănuiam că o să vrea să facă pe deşteptul. E un hoţ, e un hoţ.

— Nu mi-a spus nimic. Spune-mi tu, Jeannette, secretul, căci tu îl ştii. Il voi tăinui, ţi-o jur, spune-mi-l !

Un troliu funcţiona cu un zgomot de gargară care li se agăţa de creier. Se descărcau saci cu făină sau cu orez din care se ridica un praf al- bicios ce se confunda cu asfinţitul şi forma, sub cerul imens de îndepărtat şi de o transparenţă limpede, o ceaţă palpabilă care înainta pînă la rîndul de

case şi aşeza un nimb în jurul primelor lumini.

— Nu, spuse sec Jeannette, nu ştiu nimic. Nici el. Ţi-a spus aşa ca să rămînă aici, crezînd c-o să fugi să-i spui lui taică-tău. E un mincinos. Oamenii ăia o să-l ia cu ei.

O lăsă pe Jenny acolo şi o şterse : nu vroia să mai fie întrebată şi cu atît mai puţin să se găsească în prezenţa lui Edmond. Acum îi părea rău că o prevenise, ca o proastă, pe Seira. Sigur că Edmond se va apăra, va povesti ce s-a întîmplat. Oh ! Ce pedeapsă o aştepta ? Trebuia ca el să plece cît mai repede posibil, să nu aibă timp să

vorbească, să plece oriunde, să încapă pe mîinile căror negustori ? Nu vroia s-o ştie.

încărcătura fu repede descărcată şi marinarii coborîră pe pămînt, înarmaţi cu economiile lor, rar chilipir pentru băştinaşi, căci această corabie nu acosta decît o dată pe an şi stătea atît cît să lase proviziile ce vor ajunge pînă la călătoria următoare. Germina, surprinsă de sosirea neaşteptată a corăbiei, se grăbea să atîrne lampioane de copaci şi să aranjeze mese în faţa japonezei. Băştinaşii care aveau lucruri de vînzare le Întindeau pe sub copaci şi, presărată deja cu făină, noaptea mirosea a fum de la lămpile cu petrol, a feştile de ulei, a seu topit, a parfum

O mînă invizibilă zgîrie filamentele stelare ale unei mandoline ca să dea un concert piţigăiat stelelor uriaşe şi sub lumina larnpioanelor, deasupra meselor Germinei, romul trecea din sticlă În pahare cu salturi de animale mici roşcate cu coadă lungă de îmbătător de fructe scoase din pivniţe la lumină.

De mai multe ori Jenny crezu că vede silueta fantomatică a tatălui său, mergînd cu paşi mari şi desenînd cu voce scăzută planurile unui oraş imaginar. I-ar fi cerut bucuroasă nişte bani, dar nu îndrăznea să-l Întrerupă. îl vedea dispărînd în întuneric după ce trecea prin norii de ţînţari ce înstelau nimburile înfierbîntate ale lampioane- lor şi prin zborurile catifelate ale fluturilor de

noapte, obezi şi fardaţi cu alb. Acum, fruntea lui stăpînită de himere pe care sudoarea nu mai curgea, scăpase de norii de insecte. Apărea puternic şi combativ, gata să devină stăpînul insulei şi poate chiar mai mult. Era mai aproape de victorie decît credea. Nu mai avea de învins decît pe acest nou duşman, acest Edmond care se juca aruncînd comorile din pivniţă cu o generozitate nebună. Jenny ştia foarte bine că miza acestei lupte era propria ei soartă : pensioanele din Olanda, balurile cu sunetul necunoscut al viorilor, mai frumos decît cel al mandolinei. Dar nu vroia ca alaiul fetelor în rochii albe, pe care şi le închipuia în- vîrtindu-se pe parchetele mai strălucitoare decît oglinzile, să devină un balet alegoric al triumfului lui Van Houten şi ca muzica să-i cînte gloria ; trebuia ca insula aceasta stearpă să atîrne mereu în gîndul lui ca piatra insolubilă din vezica unui om bolnav.

Fără bani, ea se uita lung la fructele din coşuri, cu privirea tristă a cerşetorului, dar negustorii se făceau că n-o cunosc şi se uitau urît la ea.

A fost fericită cînd a întîlnit-o pe Jeannettc la braţ cu fiica lui Paquine care era abătută. Fetele urmăreau dansul băştinaşilor, marinarii cîntau melodii din Europa. Alice Paquine i se părea mai frumoasă ca de obicei, coroana de iasomie din păr şi rochia ei de sărbătoare făceau mai emoţionantă tristeţea care se citea pe chipul ei gîndi- tor ; plimbarea cu Edmond se terminase prost, i se

luase iubitul şi-l acuzau de nişte lucruri îngrozi**toare.**

— Mi-e foame, spuse Jenny, n-am mîncat.

— Du-te să-i ceri Seirei nişte supă, răspunse tăios Jeannette. Şi eu am burta goală cu toate că am şterpelit nişte fructe din coşuri. Fă şi tu la fel, o să-ţi facă bine, că n-o să mai trăieşti mult ca o prinţesă ; îţi atrag atenţia că cei din bunga- lov nu sînt prea iubiţi aici.

— Mai întîi ar trebui să-ţi scoţi pălăria, spuse Alice Paquine cu disJCreţ, e caraghioasă la ora asta şi o să fii recunoscuta mai greu.

Jenny o privi fără să-i răspundă şi-şi aranjă nodul panglicii sub bărbie.

Alte două fete părăsiră cercul slab luminat al dansatorilor ca dintr-un manej întunecat de corali şi se apropiară de copacul iluminat : erau roze şi albastre, albe şi negre, pline de flori, svelte, atît de graţioase ! Alte rivale ale Jeannettei, se gîndi Jenny admirîndu-le, total străină de aceste rivalităţi de dragoste şi de frumuseţe, atît de înfometată, cu fălcile lipite de plictiseală de parcă n-ar mai fi avut dinţi să le arate. În noapte, deasupra ţărmului, Seira stătea pe vine ca un Buda, iar sub burta ei enormă alerga această ghirlandă de fete sidefii ! Doamne ! ce bine şi le alegea Edmond ! Cum să nu le iubească pe toate laolaltă ? Erau florile parfumate care lipseau exilaţilor sfrijiţi, bucuria şi lumina ce dansau pe chinul arbuştilor de vanilie ! Atunci cînd Edmond săpa pămîntul cu seva risipită, cînd

plimba printre brazde stropitorile lui nefolositoare, cu ce dorinţă de plantă însetată probabil că visa la ele şi le aştepta aşa cum aştepta şi ea melodiosul concert olandez. Era posibil oare ca el să le fi înşelat ? Era posibil oare ca idolul negru cu cărnurile ce curgeau ca un bitum vulvanic să-i fi pretins lui – în numele unei legi inexplicabile a naturii – acest sacrificiu care lăsase să alunece în coşul tineresc împletit din braţe proaspete, din picioare suple, copilul monstruos şi vîscos, aceasta respingătoare bătaie de joc a dragostei ?

— Ce-ar fi să ne ducem să-l vedem la răsuflă- toare ? propuse Paquita, fata cea mai frumoasă, pe un ton provocator, încercînd s-o ia şi pe Jeannette. Aceasta se desprinse cu putere.

— Nu, nu vreau ! Să nu ne ducem ! E un ne-bun ! O să ne înjure. Să plece şi să nu mai vorbim de el !

Dar fetele erau exaltate de sărbătoare, de dans, de lumini şi aveau chef să se distreze. O luară pe Alice, în timp ce Jeannette rămînea în urmă, foarte îngrijorată şi gata să intervină dacă discuţia lua o întorsătură proastă.

în faţa gratiilor de-abia mai era loc pentru chipurile lor strînse unul lîngă altul, ce împiedicau să treacă lumina palidă a lampioanelor, o beznă adîncă cuprinse pivniţa din fundul căreia se auzea freamătul boabelor la Jiecare mişcare a invizibilului Edmond.

— Daţi-vă la o parte să văd serbarea, proastelor ! se auzi vocea prizonierului.

Aproape imediat ele primiră drept în faţă,

fără să ştie ce era, o ploaie de boabe care le făcu să elibereze pentru moment răsuflătoarea.

— Nu ne recunoşti ? spuse Paquita cu o voce cîntătoare. Vrei să-ţi aducem o lumînare ? Dacă ar fi lumină ţi-ar place să ne vezi... Oh, Jenny o să ia un lampion pentru el... Şi ar recunoaşte-o pe Alice, care e atît de frumoasă, cu părul plin de flori. Dă-i o floare, Alice. Uite, uite, vino s-o iei. Ce miros frumos, mi-ai parfumat mîinile. În- tinde-i mîna Alice, să te miroasă. Marinarii i le-au dat. Se dansează peste tot astă seară, încearcă să bagi capul printre gratii, o să vezi ce sărbătoare e pe aici. Căci a sosit corabia ta şi e splendidă. De Bonald tocmai tratează cu căpitanul vînzarea ta. Fac tîrgul. Dar stăpînul tău are nevoie de mulţi bani.

— Căpitanul vrea să se ruineze, se auzi vocea, n-are destul aur ca să mă cumpere. Ar trebui să-şi lase corabia aici.

— Oh ! Dar nu te-ai schimbat, preţiosule Edmond ? Vino să te arăţi puţin la lumină în loc să stai în fundul cisternei tale. Cît de frumos trebuie să fii ! Oare capul ţi se loveşte de tavan ?

De pe saci, Edmond auzi de-a lungul zăbrelelor respiraţia precipitată a cuiva. Crezu că un cîine gîfîind se oprise să lingă picioarele fetelor. Era Jenny care furase de la băcănie un pachet de artificii. Mai aducea, la capătul şiretului desfăcut al pantofului, o mică dîră de foc cu miros de nesuportat. Ascunse de zid, fetele suflară cu toată

puterea pe şiretul aşezat lîngă feştilă din care săriră cîteva scîntei ; Paquita aruncă repede pacheţelul printre zăbrele şi toată pivniţa se lumină, în timp ce strălucitorul animal de foc se rostogolea încet pe pămîntul bătătorit, plimbînd şuieratul respiraţiei sale la fel de violentă ca suflarea forjei. Edmond apăru nemişcat şi teatral urcat pe porumbul său, ca scuipat de un dragon albastru. Pentru el această lumină era atît de minunată încît rămase împietrit de admiraţie şi extaz şi, văzut de la răsuflătoare, cu cămaşa pictată cu licăriri, avea măreţia unui rege nepăsător care priveşte cum la picioarele lui, arde o ofrandă de parfumuri.

Ca Într-o vrajă, fetele îl contemplau fără o vorbă. Jeannette se apropiase şi privea spectacolul printre capete. Jenny tremura **ca** un calau, chinuita de remuşcari, cramponîndu-se de zăbrele, cu faţa palida şi albăstrie a unei înecate. lotul dura o veşnicie, apoi vîlvataia slabi treptat, zidurile se spulberai, un nor de fum se ridica şi cînd Edmond redeveni invizibil, îl auzii tuşind.

— Edmond, şuşoti Jenny impresionata de întuneric, unde eşti ? Edmond, iari-ma, erai atît de frumos în lumina. Nu-i posibil s-o fi iubit pe Seira.

Vocea de-abia-i putea trece prin noapte piii la saci, dar o mînie brusca îi ispunse :

— Nu-i adevarat ! Copilul nu e al meu, o sa-l sugrum. Jeannette...

— Oh ! E nebun, îl auziţi, spune ca am facut un copil, protestă repede Jeannette dînd fetele la o parte.

Edmond striga cu toata puterea de sub gratii.

— Mi-a întins floare spunîndu-mi sa-i dovedesc ca sînt barbat, ţi-am pus în ea lichidul meu de barbat, l-ai mirosit şi te-ai dus să-l verşi în pîn- tecele Seirei.

Fecioar$_{e}$ sau nu, neştiutoare sau deja încercate de dorinţă, fiecare ignorînd pîna unde le împinsese dragostea pe celelalte prin plantaţiile fierbinţi de arbuşti de vanilie, se mai ridica încă prin fetele ascultau îngrozite aceasta poveste fanl;astica, aplecate deasupra fumului care

Cu aceeaşi violenţa Edmond urla :

— Şi ţi-am spus ca Jenny n-ar fi facut asta, ea ar fi aruncat floarea în mare.

Astfel, ele ar fi putut să-i ceară floarea aceea grea îmbibată de venin sau de balsam, de ceva mai înspăimîntător decît sîngele ! Tufişul care o purtase era de neînchipuit ; pe ce colină se ascundea oare tufişul care putea oferi o astfel de floare încît numai marea – în care dormea deja laleaua – era demnă să-i fie mormînt ?

— Oh ! Taci odată ! Te crezi puternic pentru că vrei să-mi furi secretul ? spuse Jeannette. Crezi că o să te las, încrezutule ! O să vorbesc înaintea ta. O să le explic cum am avut ideea să înţep florile. Dovada o am, pieptănul meu. Tu o să pleci şi nu se va mai auzi vorbindu-se de tine.

— Oh ! să nu faci asta ! strigă el, încercînd să o apuce printre gratii.

— Ba da, mă duc la De Bonald.

— O, mincinoaso, păcătoaso, păcătoaso, să-ţi fie ruşine, ştii deci secretul lui ? spuse Jenny apu- cînd-o de rochie.

— O să i-l spun lui De Bonald.

— Ţine-o, nu-i da drumul Jenny, implora Edmond.

Ea se agăţa de braţul Jeannettei care se zbătea şi o zgîria. Se luară de păr şi pălăria de pai se rostogoli pe pământ.

Vecinii dădură buzna, soţia comisarului ieşi din casă, dar le-a fost tare greu să despartă fetele nebune ; a trebuit să le desfacă degetele unul cîte unul. Jeannette protesta, încerca să explice :

— Eu am făcut minunea la arbuştii de vanilie, cu pieptănul meu.

Dar nimeni nu Înţelegea. îşi cauta pe sub sandalele spectatorilor pieptenul, singura ei dovadă, care-i căzuse în timpul păruielii. Femeile călcau dinadins pe el şi pe degetele ei.

•— Ah ! Iar cu arbuştii ăştia de vanilie ! Poţi să mai Înţelegi ceva din poveştile astea ? Şi ce fac aici toate fetele astea ? Ce le mai atrage ? Jeannette nu eşti mai brează ca secătura asta de Edmond, spuse soţia lui Paquine ridicînd mîna s-o bată. Dar talpa îi alunecă pe nişte pietricele rotunde care se rostogoleau cu trosnetul lucrurilor zdrobite. Ridică piciorul şi gemu :

— Dar ăsta-i porumb ! Risipeşte grăunţele noastre, le aruncă prin răsuflătoare. Oh ! Unde sînt cheile, unde mi-e bărbatul ?

Fugi în direcţia Germinei în timp ce Jeannette profită de această diversillie ca s-o ia la fugă. Se duse direct la bungalov, ca la ultimul refugiu, fără piepten şi complet scîrbită de ceea ce i se părea nedreptatea destinului.

Temnicera se întoarse curînd urmată de comisar şi de De Bonald şi intrară în casă. Vreo cincizeci de persoane se striviră deasupra răsuflă- toarei cu aşa zarvă încît era cu neputinţă să auzi ce se petrece în pivniţă. Dar după o clipă, Edmond ieşi din casă cu capul sus, dispreţuind mulţimea gata să-l brutalizeze ca pe un duşman public. De Bonald, care-l urma, se opri cîteva secunde în prag ca să-şi exprime bucuria printr-un

zîmbet fericit şi candid unei mulţimi ce-l întîmpina cu răceală. Cu cheile în mînă, temnicerul ieşi ultimul, morocănos şi umil şi ca să-şi salveze prestigiul îi spuse zgripţuroaicei sale :

— De Bonald a promis sa ne despăgubească, plătindu-ne un alt sac. ’

Toată lumea îi urmă pînă la Germina unde Edmond se aşează în faţa japonezei, Între De Bonald şi căpitan. În faţa lui comisarul şi Paquine păreau nişte prizonieri bine trataţi.

— Hai, să-şi bea primul pahar de rom ca să-şi sărbătorească descoperirea, spuse De Bonald, şi mîine **o** să ne ţină o lecţie de botanică.

— Ce inteligenţă minunată, ce geniu,

Să sperăm că o să-i semene copiii lui,

spunea căpitanul beat turtă.

măi Paquine.

De Bonald Înţelese intenţia muşcătoare a acestor vorbe şi bătîndu-l pe umeri pe Edmond, îl asigură :

— Copiii îi vor semăna, fiţi siguri, şi va avea mulţi, căci îl vom însura cu Seira cît mai repede posibil şi vom avea o' mare sărbătoare.

Edmond îi asculta cu o demnitate indiferentă, cu ochii pironiţi pe paharul mai subţire decît artificiile, dar care provoca o iluminare tot atî: de bogată. În mintea lui defilau eroicele viziuni ale viitoarelor aventuri în care Seira nu va avea nici un rol.

În sat luminile se stingeau una cîte una, marinarii se Întorseseră pe corabie iar băştinaşii plecaseră să se culce. Deoarece lumînările se topiseră pe fundul lampioanelor din faţa cafenelei Germinei, pe toată insula nu mai ardea decît lampa cu petrol aşezată alături de sticla de rom de pe masa plantatorului.

Germina căsca foarte des şi prelung iar respiraţia ei făcea să onduleze flacăra feştilei, în timp ce băutorii se adînceau Într-o beţie grea şi prostească. Numai chipul delirant al lui Edmond, aşezat pe gîtul lung, înălţat cu mîndrie, strălucea

de inteligenţă şi vioiciune. Îşi înjură gazdele şi fugi dansînd în noapte.

La celălalt capăt al satului, Jenny se aşezase sfîrşită pe pragul unei case şi cu stomacul chinuit de foame, îşi încheia prima ei noapte albă. A şa cum o apă tulbure se odihneşte şi aşteaptă nemişcată să fie purificată, ea îşi simţea mîinile şi ura cufundîndu-se în oboseală. Cînd apărură zorile cu albeaţa lor îndoielnică, ca nişte lături sălcii şi tulburi ducînd cu ele ultimele murdării ale nopţii, ea nu putu să creadă că groaznica veghe se terminase şi că bezna atît de nepătrun- să se lăsase aşa de uşor risipită. O lumină galbenă se răspîndi foarte repede pe cer şi primul clipocit al apei limpezi se auzi izbindu-se de dig. Lumea apăru odihnită, tînără şi proaspătă, mult prea luminoasă pentru ochii ei obosiţi ; se simţea mai bătrînă cu o noapte decît lumea, mai bătrînă decît marea şi dealul.

În clipa cînd răsare soarele, lumea se răceşte brusc ; un fior Îngheţat străbate fiinţele şi le face să tremure pînă la oase. Trandafiri reci pe cer şi pe mare ! Măicuţa nunchi ziua ce se năştea şi-şi pleca asupra ei buzele-i reci, din străfundul experienţei amare şi a frigului tăios ce-o făcea să

Simţi o mînă pe

părăsită ţinea pe ge

— Ce faci aici ? întrebă De Bonald. Credeam că te-ai dus acasă.

Il condusese pe căpitan pînă la vas. Se sprijini cu o mînă de zid şi se gîndi o clipă.

— Vino cu mine. Voi scrie în Olanda. Scrisoarea va pleca cu corabia asta.

Ea se ridică. Vasul părea ud tot, roua strălucea pe parîme de unde îşi lua zborul o pasăre.

îl urmă pe tatăl ei pînă la Germina şi se aşezară printre mesele goale. Privea cu indiferenţă japoneza nepăsătoare la nenoroci ri, insensibilă la spaimele şi încîntările zorilor. De Bonald, regă- sindu-şi pe sub scaune bastonul cu măciulie de argint pe care-l pierduse de mult, lovi de trei ori în masă. îi răspunse un zornăit de schelet şi Jenny văzu apărînd pentru prima dată, prin perdea, pe Germina, grasă şi albă, într-un corsaj roşu arzător care iradia ciudat pungile de sub ochii obosiţi.

— Oh ! Iat-o pe micuţa noastră domnişoară, spuse ea. Ce face pe aici ? Cum tremură, să-i fac o băutură caldă.

— Mi-e foame, atît spuse Jenny.

îl privea pe tatăl ei scriind scrisoarea către Van Houten ; cu braţele ştergea roua de pe masă.

— E o idee, spuse el cînd termină. Acum trebuie să scriu în Mexic.

După ce adusese nişte fructe, Germina se aşezase lingă Jenny şi o sorbea din ochi cu un suris de admiraţie. Ar fi vrut s-o ia în braţe, s-o încălzească, dar nu îndrăznea. Romul era suficient ca să înflăcăreze aurora ale carei minuni mijeau în sfîrşit. Fata îl auzea pe Van Houten şoptind :

— Pentru fecundarea acestor flori, trimiteţi-ne cît mai repede, o corabie de

păsări-muscă...

*
* *

Plecarea vaporului, care avu loc în cursul zilei, **a** fost puţin întîrziată caci în timpul manevrelor se descoperi că Edmond se ascunsese în cală. Se alese cu o bătaie zdravănă de la căpitanul ce uitase de onorurile pe care i le făcuse în ajun şi pe care **o** puternică durere de cap îl făcea deosebit de sever. Dealtfel, oamenii mării nu apreciază întotdeauna gustul aventurii. Edmond fu repede debarcat şi cît pe aci să se întoarcă în închisoare căci furase o cutie de biscuiţi drept provizii pînă ce corabia ar fi fost destul de departe ca să se poată arăta. Umilirea de care fugise în zadar devenea inevitabilă şi cîteva zile mai tîrziu, în ciuda protestelor lui, i se celebră căsătoria cu Seira. Spre marea mirare a celor ce nu greşesc niciodată, se întîmplă şi celor mai mari genii să fie împopoţonaţi cu astfel de femei, amintire trainică şi nemeritată a vreunei slăbiciuni. Jenny nu vru să asiste la ceremonia care i se părea o sfidare a cerinţelor elementare ale raţiunii şi frumuseţii şi nici Jeannette care nu vroia să-şi vadă rivala încoronată, cea a cărei fericire o clădise ea însăşi. În aceeaşi seară tinerii căsătoriţi se bătură în dormitorul lor prevestind că viaţa lor conjugală va fi deosebit de agitată. Jenny, care din camera ei auzea nopţile zgomotoase ale acestei perechi, se iniţie în ororile vieţii conjugale. Trezit, copilul plîngea deseori.

în sfîrşit, după cîteva luni un cap mic, negru Şi alb sparse coconul albastru al mării. Cu siguranţă că soseau păsările-muscă, dar cu cîţi ani întîrziere ? Altădată, înaintarea unui vas atît de feeric ar fi umplut sufletul copiilor de uimire. Dar, vai ! încă de mult văzuseră vase de toate culorile şi cum oare i-ar mai fi putut fermeca vreo mie de aripi, oricît de măreţe ar fi fost ele ? Merita totuşi osteneala să-l vezi şi odată cu sosirea lui inimile copiilor îşi recăpătară graţioasa prospeţime. Jenny îşi puse cea mai frumoasă rochie pe care o lungise dînd drumul la tiv ; tatăl ei relua în sfîrşit luneta primirilor de zile bune şi a dimineţilor fericite, pe care o lăsase de mult în sertar şi Edmond fu nevoit să ducă umbrela de bumbac albastru cu atît mai sus cu cît crescuse foarte mult, dar cu proasta dispoziţie a unui soţ nemulţumit şi mai ocupat să caute din ochi domnişoarele decît să ţină umbrela chiar deasupra capetelor stăpînilor săi.

Corabia se apropia încet, dar ce se întîmpla ? Nu se auzea nici un ciripit de păsări ; corabia fermecată înainta într-o linişte mormîntală. În locul fîlfîitului de aripi scripeţii scîrţîiră lugubru. Ancora se afunda greoi ca un hipopotam ghiftuit, iar lanţul se desfăşură în spate, cu încre- ţiturile-i de şarpe sătul şi plictisit de fascinaţie.

— Oh ! De n-ar fi murit toate păsările, spuse Jenny.

— Păi nu vezi pisica ce se plimbă pe bastin- gaj ? Edmond rîdea, corabia asta era tot ce văzuse el mai hazliu.

Şi era adevărat că o frumoasă pisică albă de angora, adultă şi grasă se plimba pe rampă, fără să-i fie teamă că ar putea să cadă în apă.

— Nu-mi plac corăbiile care ne aduc pisici, spuse De Bonald.

În timp ce manevrele luau Încet sfîrşit, căci soiul de somn ciudat ce domnea pe corabie parcă redusese numărul membrilor echipajului, căpitanul (văzuseră ei destui căpitani, căci în insule în-

floreşte în fiecare zi cîte unul, ca nişte plante exotice aurite, mobile şi de o mare diversitate) cu gesturi voluptuoase de femeie lua pisica în braţe şi-i mîngîia capul cu bărbia, cu faţa spre mal şi făcînd ironic cu ochiul, sinchisea de ca un monstru blînd şi băştinaş. Renald, enigmatic ce nu se

— Ei bine, strigă De păsările-muscă ?

— Oare căpitanul auzea rîse uşor flemitor clătinînd pisica în Acest ze- braţe şi mîngîie blana fără să răspundă nimic. Pe dig erau toţi exasperaţi. Era nebun căpitanul ? Nimeni nu s-ar fi gîndit să ia o pisică pc o corabie care transporta păsările.

în sfîrşit sărira în barca cu perne roşii ce-i ducea pînă la velier. Jenny remarcă groaznica mutilare a sirenei de la proră ce susţinea bompre- sul : vreo lovitură făcuse să-i sară sfîrcurile sinilor. Ciudat căpitan ! Cum barca se apropia de marea păsărărie plutitoare şi adormită ca şi Castelul din Pădurea Adormită, pisica de sub chipul rizator al căpitanului întoarse spre ei nişte ochi imenşi şi calmi care-i făcură să se teamă de cele mai ciudate surprize, dar ce ochi frumoşi ! Şi atunci căpitanul, strîngînd pisica la piept numai cu un braţ, se aplecă să ia ceva de pe punte. Le arăta un cadavru mic de pasăre, tare palid, boţit sub privirea indiferenta a ochilor verzi şi vru să-l arunce. Dar scumpa lui comoară îi stînjenea mişcările ; nu nimeri barca şi pasărea colibri căzu în mare unde n-a mai

fost decît o mică pată colorată la fel de uşoară ca şi curcubeul desenat de cîteva picături de petrol.

Urcară repede pe corabie. Bătînd dinspre ţărm, vîntul îi cruţase de semnalul grozăviei, dar îndată ce păşiră pe punte, un miros îngrozitor îi făcu să se dea înapoi, un miros de stîrniri. Puntea era presărată cu cadavre, grămăjoare de pene multicolore şi fermecătoare ; la unele, putrefacţia rosese pînă la puf şi nu mai rămăsese decît un boţ de carne negricioasă, sau corpuri mici de un albastru foarte frumos, albastru! oţelului strălucitor şi care dispărea repede căci era albastru! muştelor.

În sfîrşit, cu zîmbetul pe buze, căpitanul vorbi, cu capul aplecat pe fruntea pisicii ca

— Miroase destul de urît şi e neplăcut, dar n-am vrut să se mături puntea ca să vă daţi mai bine seama de stricăciuni. Trebuie să luaţi în primire întreaga încărcătură. Era o marfă delicată şi la plecare n-am vrut să-mi asum răspunderea. Toate păsările astea pe care le vedeţi s-au (strecurat printre zăbrelele coliviilor, sînt aşa de mici încît se strecoară peste tot. Totuşi au nevoie de aer ca să respire. Au trăit cîtva timp printre frînghii, li s-a dat de mîncare pe dunetă şi s-au simţit bine. Nu se îndepărtau prea mult de corabie, o rotire scurtă deasupra şi se întorceau repede să mănînce. Dar astă noapte s-a stîrnit o furtună şi au crăpat ca muştele. Apoi, soarele de peste zi le-a transformat în stîrvuri. Şi totuşi marinarii au găsit timp să împăieze cîteva ca să se distreze. O să vedeţi, le-au ales pe cele mai gra-

ţioase.

— Dar puţin îmi pasă de graţia lor, gemu

De Bonald urmărit din nou de ghinion şi de sudoare.

Ce putea să aştepte de la corabie ce venea din Mexic ? Acesta era mesajul mumiilor : îi trimeteau păsări împăiate.

— Ah ! Veniţi-vă în fire, domnule De Bonald, spuse căpitanul începînd să rîdă şi punînd pisica pe jos. Se bătu uşor peste haină ca să scuture firele mătăsoase din blana pisicii şi suflă cîteva pene ce-i căzuseră pe umeri.

— Dragă domnule, am ordonat să fie ad^os- tite coliviile în cală, o să le vedeţi : mai ramîn destule.

Ce căpitan ciudat ! Poate că mai avea şi o sirenă în schimb, bine ascunsă.

Coborîră pe nişte scări. Pisica îi urma şi începu să miaune ca Jenny să o ajute să treacă. Edmond se comporta ciudat ; fără îndoială că locurile acestea îi aminteau de vreo poznă : în orice caz avea purtări ciudate şi nu-i păsa de păsări. Tot fundul corăbiei puţea a purici şi a găinaţ. Un negru bătrin, cu o bărbuţă albă se plimba prin cala prost luminată ţinînd în mînă un ulcior de gresie din care dădea de mîncare păsărelelor din colivii.

— E păsărarul, spuse căpitanul. El a lăsat gîn- găniile astea să fugă. După ce-au trecut prin zăbrele, ar fi putut să închidă tambuchiile, societatea o să-l facă responsabil de pierderea suferită.

Lacrimi mari inundară ochii păsărarului şi căpitanul ridică din umeri.

— Oh ! nu, nu merită osteneala, au rămas

destule, se rugă Jenny care se gîndea la chinezul cu lalelele.

— Asta-i **şi** părerea mea, răspunse căpitanul. Hai, fuga, adăugă cu o voce brusc autoritară care îi miră pe ceilalţi, să fie totul debarcat repede şi să mi se aerisească corabia, altfel o să ne îmbolnăvim de ciumă.

înainte de a coborî, Jenny îmbrăţişă pisica şi-l întrebă pe căpitan :

— Şi acum veţi da drumul păsărelelor deasupra satului ?

— Bineînţeles că nu, spuse el, e prea aproape de mare. Primul vînt vi le-ar mătura ca pe un roi de ţînţari. Cel mai uşor frig le atacă plămînii. Ştiţi că numai mirosul de sare le ucide. Vor fi apărate numai în frunziş.

Curînd digul se umplu de lăzi, pe sub cătine se făcu un morman mare de păsări moarte ; înainte de a le arde, femeile şi copiii veniră să-şi caute podoabe.

De Bonald îl dusese pe căpitan la Germina spre norocul lui Edmond. Întrucît cabaretiera venea repede cu o colivie în care negrul să-i închidă cîteva păsărele (păsărele de porţelan, păsărele de la Fujiyama pentru japoneza mea, fredona ea) toţi baştinaşii făcură la fel : veneau cu coşuri, cu capcane pentru şoareci, panere pentru salată. Edmond, profitînd de absenţa stăpînului său, le vindea o pasăre pentru cîţiva gologani. Toată lumea găsea că acest comerţ era legal căci din secretul lui Edmond se născuseră toate aceste aripi. După o oră toate ferestrele se împodobiră cu cîte o mică colivie de trestie în care se zbăteau două sau trei păsărele.

Căpitanul ceruse să se scoată o masă în faţa cafenelei, căci nu se mai sătura admirînd debar

carea. După o astfel de bufonerie n-o să mai poată lua nimic în serios. Rîsul îi era tot tăcut, dar îi scutura umerii şi-i chircea corpul. Era clar că va rămîne puţin ţicnit pe toată viaţa.

— Am transportat negrii pe care-i băteau cu bîtele, spunea el. Ah ! am tot cărat pui Je negri ! Dar pentru păsărele ca astea ar fi nevoie de un echipaj de femei. Ah ! Ah! Ah ! Un echipaj de tinere domnişoare. Uite nişte nori. Ştiţi, nici nu ştiu cît o să reziste. Dar acum mă spăl pe mîini, poate o să plouă.

Deoarece corabia era descărcată, hotărî să plece spre sfîrşitul după amiezii. De Bonald îl duse să ia masa la bungalovul său. La desert marinarul oferi gazdei o havană superbă, factura pă- sărarului şi cea a companiei de navigaţie.

— Asta e pentru Van Houten, spuse De Bonald, dar voi lua totuşi cunoştinţă de biletul ce Însoţeşte factura.

„Domnule,

În cazul în care livrarea celor 50.000 de păsări-muscă nu vă va satisface, vă informăm că ţinem la dispoziţia dumneavoastră un număr considerabil de albine *(Ortovus Merinus Apis)* specifice pădurilor din Mexic, dar care se pare că se adaptează mai uşor la o climă mai temperată şi sînt complet apte pentru munca ce trebuie s-o îndeplinească în plantaţiile dumneavoastră, dat fiind faptul că aici joacă un rol important în reproducerea vegetalelor şi în special a arbuştilor de

Scrisoarea, semnată Anthony Landopp and Sons, apicultori şi păsărari din Vera Cruz, era formulată astfel :

sorului Weisman de la Academia din Berlin. Albinele au avantajul **unui** preţ de cincizeci Je ori mai scăzut decît păsările-muscă şi fiind mai puţin delicate, ar necesita o expediere mai practică **şi** mai sigura.

Fiind la ordinele dumneavoastră pentru orice comandă pe care aţi dori să ne-o adresaţi, vă rugăm etc... „

— Şi atunci de ce n-au trimis albine ? Întrebă De Bonald.

— Dar dragul meu domn, mi se pare foarte clar : ei vă spun că albinele sînt de cincizeci de ori mai ieftine şi nu riscă să crape pe

— Ah ! pungaşii, numai de n-ar afla Van Houten, spuse De Bonald mototolind hîrtia pe care **o** aruncă pe fereastră.

drum.

— Ah! uitam ! făcu căpitanul, punîndu-şi havana pe marginea farfuriei. Rîsul misterios şi enervant îi apăru din nou pe chip, în timp ce cu duioşie ridica mîna spre piept ca şi cum ar fi scos din buzunarul interior al hainei o altă pisică de angora.

— Am altă scrisoare adusă de un vas din Olanda şi care mi-a fost încredinţată pentru dumneavoastră în timpul escalei la Santa Vera.

— Ah ! recunosc scrisul lui Van Houten, spuse De Bonald rupînd cu nerăbdare sigiliul. Citi foarte încet sub privirea batjocoritoare a căpitanului :

Mereu aceeaşi poveste cu dumneata ; exploa-
• 1 • • A 1 • •
tarile cu care eşti însărcinat vor costa cit ocnu din cap, fără să aduca vreun profit. Îţi încre-**dinţez** exhumarea mumiilor din Mexic : nu ştiu

dacă în zece am abia dacă mi-ai dezgropat cîteva bucăţi pe care păsările le descoperiseră deja. îţi trebuie alţi şase ani ca să faci să crească cîteva păstăi şi după ce mi-ai impus o călătorie de care-mi voi aminti toată viaţa şi, într-o scrisoare triumfală pentru o nenorocită de mînă de fructe îmi declari în mod cinic pe un ton glumeţ (de parcă delirul te făcea să uiţi cui te adresezi) că ţi-ai închipuit că am lăsat însărcinate femeile din insulă, îmi comanzi păsări pentru suma de 400.000 franci – ca şi cum insula mea ar fi devenit o formidabilă cetate a modistelor – în timp ce casa Landopp and Sons mă anunţă cu umor şi cu aerul că-şi bate joc de mine şi, bineînţeles după expediere, că ar fi fost suficiente albine în valoare de 20.000 franci, în plus am fi fost despăgubiţi prin vînzarea mierii. Îţi baţi joc de societatea Van Houten, domnule arheolog, sau fiica dumitale care a scris comanda în numele dumi- tale, ceea ce sînt înclinat să cred amintindu-mi starea în care te-am lăsat. îţi faci poezie nu o vei face pe socoteala mea. îţi voi găsi un loc la o grădină zoologică din Anvers sau Rotterdam, unde vei putea da friu liber dragostei dumitale pentru maimuţe, papagali şi paianjeni. Pînă atunci ţi-am găsit o mică ocupaţie de conservator la Muzeul de Antichităţi din Harlem, unde n-ai nimic de făcut, aşa încît nimeni nu se va plînge de serviciile dumitale. îm: vei face plăcerea să revii cu primul vas ce pleacă spre Europa, vasul *Wilhelm de Orania* care va ajunge pe

trebuie puţin aer de Europa. Astfel de exploatări nu se potrivesc cu caracterul dumitale de visător. Dacă vrei să litatea să-mi aduci cîteva mostre de noi batoane de vanilie, ca să văd dacă nu cumva această miraculoasă fructificare nu este cumva una dintre ultimele dumitale himere. Nu te ocupa de înlocuitorul dumitale nici de alte pregătiri, cum ar fi lăzile pentru expediere care nu vor avea dimensiunea cerută, sau poleiala pe care, avînd în vedere poeticele dumitale plăsmuiri, ai cere să fie aurită ceea ce ar ruina toate fabricile de ciocolată din lume.

Iţi doresc călătorie plăcută

Wilhelm Ludwih Van Houten.

P.S. Alătur **o** primă de 10 florini pentru Edmond".

— Domnul Van Houten nu se arată prea recunoscător pentru tot ce..,am făcut pentru el, spuse De Bonald, mototolind scrisoarea aşa cum făcuse şi cu cealaltă şi aruncînd-o pe fereastră. Ei bine, Jenny, să-ţi pregăteşti cuferele, plecăm în Europa.

— La Amsterdam ? Astăzi ? Cu corabia care a adus păsările ? Întrebă ea tremurînd de plăcere şi de spaimă, cu ochii umeziţi.

— Din nenorocire, nu e drumul meu pe acolo. îmi pare rău, căci aş fi fost fericit să vă conduc şi să văd şi eu acest oraş pe care-l nu-l cunosc.

— Mă tem că n-aţi fi fost întâmpinat prea bine, spuse De Bonald cu un surîs dezamăgit.

Căci acum, atît de aproape de victorie, primea catastrofa cu o totală indiferenţă. Visul lui se prăbuşea într-o inimă golită brusc de simţire şi

de revoltă. De abia dacă i se crispaseră trăsăturile cînd citise scrisoarea lui \'an Houten **(căci** misiva firmei Landopp îi trezise, e adevărat, **o** îndrep tăţită presimţire), dar nici marinarul sarcastic, nici Jenny care-l pîndeau, nu surprinseseră pe chipul lui nici cel mai mic semn de disperare. O răbufnire bruscă şi iute i se urcase la creier, dar fruntea nu i se umezise de sudoare şi această ultimă emoţie din viaţa lui nu făcu să-i bată mai tare inima. Timpul cît a citit pagina şi un adînc scepticism îi spulberaseră pentru totdeauna speranţa, orgoliul, ambiţia, iar resemnarea îi pusese stăpînire pe suflet. I se pecetluise soarta. Ceea ce va păstra în micul muzeu din Harlem va fi numai umbra sa, inima-i moartă şi mumificată.

— Atunci n-o să vă mai văd cînd voi aduce albinele ? reluă căpitanul pe un ton ironic şi dezolat. Căci nu va întîrzia... Aţi lăsat să cadă scrumul de la trabuc pe pantaloni, adunaţi-l cu o lingură... Vai, vai, vai, va trebui să purtăm măşti, căci dacă vor scăpa aşa, o să fie vesel. Vom ajunge cu capetele umflate, capete de hi- drocefali şi cu jumătate din echipaj crăpat. Aşa se întîmplă cînd nişte Van Houten vor să schimbe natura din locul ei. Lumea e nebună. Acum ni se ordonă să transportăm elefanţi adulţi, obeliscuri, castele întregi. în curînd **o** să transportăm şi

vulcani. Oare pentru asta-s făcute corăbiile ? Totul o să se termine printr-un naufragiu păcătos. Şi nu un taifun ne va scufunda, o sa vedeţi, vom fi înghiţiţi pe mare de revolta pădurilor, de cataclisme ce de obicei nu se petrec decît pe pămînt. Încărcătura asta de păsări-muscă e semn rău. E prea frumos ! E cîntecul sirenelor, farmecul otrăvit al grădinilor hinduse. Nenorocirea începe totdeauna printr-o glumă. Aş prefera sa transport dinamită. Dar e timpul să ridicăm ancora. încă o havană, dragă domnule, pe a dumneavoastră aţi lăsat-o să se stingă. Am impresia că păsărelele mele nu v-au încîntat. Sînt mîhnit.

De Bonald n-a fost nevoit să facă un efort asupra lui însuşi ca să-l conducă politicos spre corabie pe acest sol al nenorocirii. Era opera de artă a vieţii sale, singura reuşită, ghinionul în faţa căruia desfăşură în ziua aceea o politeţe orientală.

În picioare pe dig, lîngă Jenny, cu o nepăsare ce imita eroismul şi măreţia, cu o falsă bravură ce putea fi luată drept putere sufletească, dar care nu mai era decît absenţa ei, privea în gol cum se îndepărta corabia fără naţionalitate şi nebotezată, cu un pavilion mai înfricoşător decît cel negru cu cap de mort : un pavilion albastru ca cerul pe care se odihnea, ghemuită, o pisică albă de angora cu ochii albaştri-verzi (şi deci surdă), nepăsătoare la furiile mării, la strigătele furtunii, pîndind cu pupilele mărite peştii pestriţi din adîncurile de nepătruns.

De pe punte, privirea căpitanului îi îmbrăţişa duios şi şăgalnic în timp ce se îndepărta cu faţa la ei şi le striga :

— O să vedeţi flori frumoase acolo ! Dar să Învăţaţi limbajul lor. Laleaua : orgoliu şi nerecunoştinţă.

*

* *

Seara, la culcare Seira avu o criză de disperare. Edmond nu se întorsese. Reuşise să se strecoare în cala corăbiei înarmat cu bani pe care-i luase din vînzarea păsărelelor : nu-l vor mai vedea niciodată. Jenny îşi dădu seama că el luase această hotărîre încă din prima zi a acelei şi că lăsase să-i scape secretul numai că să-şi satisfacă orgoliul.

— Aici s-ar fi îmbogăţit, hohotea Seira.

De Bonald ridică din umeri şi-i argumenta că fuga asta îl costa pe Edmond 10 florini. Ii dădu de îndată bietei soţii care aproape că se consolă.

Jeannette privea cu lăcomie cum suma asta mare trecea în mîinile Seirei cînd de drept i se cuvenea ei. Poate că într-o zi o să recupereze o parte. Şi aşa liniştita frumuseţe a insulei era deja pradă tocmelilor şi lăcomiei. În inima înşelată a Jeannettei amuţiseră şi cîntecul păsărilor colibri şi strigătul florilor. Rămînea pustiită, îmbîcsită de pizmă, părăsită ca un cuib negru şi pîngărit.

Cît despre Jenny, ea nici nu ştia de ce scăpase şi nici de ce mîna cea mare care se abătuse asupra celorlalţi, o lăsase să-şi ia zborul pe sub florile de salcîmi, printre cătine, pe gulerul înspumat al apei, deschizînd numai pentru ea cerul limpede ce se înroşea în fiecare seară. Scăpată de atîţia duşmani pe care nu îndrăznise să-i numere, ea nu se mai gîndea că lasă pe insulă, ca pe o

despăgubire, pe mica şi biata zdreanţă, prietena ei.

Cufăraşul era de mult gata, dar nu aşezase cu grijă în el nici păstaia cea grasă a durerilor sfî- şietoare, nici pasărea plăpindă uscată pe un ponton, nici floarea de vanilie. În clipa aceasta, aşezată pe digul de-a lungul căruia creştea fluxul, îşi legăna picioarele goale în apă, oceanul acesta

pe care-l ţinuse pe genunchi, aşteptînd corabia ce-o va duce spre pensioanele din Amsterdam, spre rochiile albe, muselinele, naftalinele neprihănite. Dar, în timp ce insecte aurite şi sclipitoare ţopăiau pe mare sub chipul ei adorat – favorita unei naturi nedrepte – răsuflarea caldă a Oceanului nu vroia ca, Înainte de plecarea ei să fie o răsuflare de moarte şi lăsa să zboare în spatele ei nevinovatele păsări ale paradisului. Cu plămînii încă sănătoşi, ciripeau în colivii, pe obloanele vopsite ale caselor ; acum fără pene, locuiau în salcîmi, iar cele mai nebune chiar în vîrful cătinelor pe care amărăciunile mării se cristalizau într-un roz de zahăr candel. Nu se mai gîndea la cei doi Van Houten, nu mai auzea muzica ; se Întreba numai cum va fi venit de aşa de departe ca s-o elibereze – da, spera că va fi tot aşa de caraghios şi misterios, blînd şi ironic, plin de secrete de nedescifrat – căpitanul ultimei corăbii.

BRIDGE-UL DOAMNEI LYANE

Scris înainte de război

Doamna Lyane închise registrul de socoteli, se sculă de la masa ticsită de facturi vechi şi ridică draperia de catifea ce despărţea salonul cel trist, fără ferestre, de barul elegant şi confortabil.

Acesta era cufundat în Întuneric, obloanele nu se deschideau niciodată căci nu era frecventat decît noaptea. Acum, nici un semn de viaţă nu putea arăta cît era ceasul. Ar fi vrut să găsească ascunzătoarea în care barmanul îşi pitea deşteptătorul cel mare cu o sonerie enormă, dar inutilă ca şi podoabele unui eunuc, căci glasul timpului nu trebuia să se audă niciodată aici ; eJ. lîncezea în încăpere ca un braţ secat al unui fluviu. Ca să aprindă lumina căută cu degetele' claviatura întrerupătoarelor ascunsă lîngă draperie, pe peretele salonului. Răsună un dedic sec şi macabru. Dar greşise Întrerupătorul şi roşul tangoului, care nu era folosit prea des, răspîndi în încăpere un reflex infernal, dens şi greoi. Lumina apărută în lipsa dansatorilor îi transmitea astăzi o

nelinişte ciudată ca şi cum pianistul ar fi murit, iar pe bannan l-ar fi învăluit o umbră. îşi corectă greşeala şi cîteva lămpi invizibile as-

cunse în lambriuri aruncară în Încăpere o licărire mai sănătoasă. înaintă spre unul dintre confortabilele fotolii de piele şi-şi luă pălăria pe care o lăsase intrînd. Apoi trecu în spatele barului care forma un fel de alcov unde se oglindea ca un tufiş de cristale o etajeră plină de sticle şi pahare, iluminată de scînteieri albe. Cu pălăria în mînă se postă în faţa unei oglinzi goale şi adînci ca şi paharele, Împodobită cu luciri asemănătoare unor păsări nemişcate. Acestea îşi luară zborul, lăsînd locul chipului ei usor buhăit, ochilor fără expresie, încă puţin umezi, ca nişte eleştee în care n-a mai rămas decît nămolul, un chip marcat de ghiara nemiloasă a timpului. Dar de ce să vorbim de ghiară ? Mai degrabă timpul cîntă în fluierul cu care suflă carnea, umflă pungile de sub ochi. Nu e un demon nervos ci **o** fiin'ţă nepăsătoare, el însuşi foarte gras şi obosit de a mai exista. Ea, care primea în fiecare seară femei atît de frumoase şi bărbaţi atît de eleganţi, îşi puse cu mişcări încete pe părul vopsit şi impersonal o pălărioară de rentieră care, pe stradă, o făcea să devină aproape nevăzută ; îşi strînse în jurul gîtului o blană anonimă care nu aparţinea nici unui animal existent. Oh ! dorea să părăsească aceste locuri, să iasă repede ! Dar privirea descumpănintă întîlni pe un colţ al etajerei, alaturi de portocale Şi lamn, un pahar scinte- ietor din care se ridica o crenguţă împodobită cu frunze înmugurite, ramura unui copac, fără floare şi fără frumuseţi. Iată cum Elsa păstra« cu pioşenie primul vlăstar al primăverii, cufundat în apa pură ! O dragă Elsa. fată dragă ! Deodată lacrimile **ij** umeziră ochii, o afecţiune spontană îi

năvălise în inima de mult pustiită şi pe care nici o tulburare n-o mai zbuciuma. Se lăsa în voia primului şi ciudatului elan spre această fată, o animatoare, o cîntăreaţă, pentru care, pînă acum, nu avusese nici un sentiment deosebit. Cum strălucea apa în pahar ! îşi băgase degetul ca să se asigure că era într-adevăr apă ; niciodată nu i se păruse aşa de pură, atît de ideal incoloră, numai reflexe şi lumini. Putrezind în apă, lemnul nu lăsa nici o depunere verde, părea întruchiparea nevinovăţiei. Atunci doamna Lyane se gîndi din nou la bărbatul acela, Încă tînăr, care adusese crenguţa seara trecută. Era atît de ocupată cu bridge-ul într-un colţ retras al încăperii încît nu-l văzuse intrînd. Bărbatul, în picioare în faţa barului, prea tulburat ca să ia loc, cu ochii strălucitori, ţinea în mînă ramura şi vorbea cu Elsa, iar tînăra femeie, de obicei atît de dispreţuitoare şi rezervată, surîdea şi îl privea cu ochi blînzi şi veseli, plini de lumină, limpezi ca această apă. Era încă iarnă, plouase zile Întregi, şi el îi vorbea despre primăvară ! Apoi se apropiase de masa de bridge, cu ramura în mînă ca şi cum ar fi delirat şi în- trerupînd jocul, reluase poveştile despre primăvară cu lipsa de sfială şi inspiraţia unui om beat. Generalul şi consilierul erau exasperaţi, dar ca persoane bine crescute Încă se mai abţineau. Doamnei Lyane îi era puţin cam teamă de acest bărbat

care prevestea nişte lucruri groaznice şi asigura pe toată lumea că ramura va salva totul. Ea nu-şi putea aminti frazele acelea violente, în definitiv cam de neînţeles, dar care în cele din urmă. o tulburaseră, aşa cum ar fi lăsat să

treacă ceva pe care nu-l va mai regăsi niciodată, ca şicum cărţile de bridge ce i se desfăceau în mînă ca un evantai o ţineau prizonieră, departe de un secret ce-ar mai fi putut să-i învioreze sufletul bătrîn. Bărbatul acela era furios văzîndu-i

jucînd bridge ! Vroia să le smulgă cărţile din mînă. Fusese nevoită să se scoale şi s-o roage pe Elsa : "Reţine-l, ia-l cu tine, potoleşte-l, fă-l să plece..." Apoi reluaseră jocul dar mai tîrziu, în pat, deşi era absurd, se gîndise pînă în zori la acest profet al primăverii ; şi poate că misterioasele lui cuvinte, ca s-o emoţioneze, găseau un sprijin Într-o durere ce creştea în ea, ceva vag şi necunoscut ce se năştea în pieptul său şi cîteodata o apăsa, **o** înspăimînta, trezind în memoria-i nostalgică amintiri ciudate.

Nerăbdătoare, scoase din geantă cheile, Închise uşa şi se grăbi pînă la staţia apropiată. în timp ce lăsa să treacă autobuzele inutile prin piaţa în care primul soare de aprilie făcea să plesnească mugurii precoci ai copacilor, datorită acelei ramuri şi absorbită de noua preocupare ea îi vedea şi-i întîmpina prima, o studentă cu o insignă în piept se apropia de ea. Chipul arţăgos al tinerei ce purta o şapca decolorata dezvăluia o pasiune josnică, trăda atîta invidie şi ură încît doamna Lyane, obişnuită cu lume atît de elegantă, femei atît de surîzătoare, se dădu înapoi... Fără îndoială că fata asta avea nevoie de vreo informaţie despre autobuze, de cheia numerelor ce se succedau la marginea trotuarului cu o viteză aşa de mare, căci viaţa într-un oraş cere, nu atît intimitatea norilor şi a ramurilor, cît înţelegerea **a** tot soiul de cifre.

În sfirsit reusi să se urce în autobuz şi tulburată de chinul fetei nu observă că traversau podul suspendat peste Dunăre. Cu toate că enorma adîncitură de cer şi apă, brusca apariţie a nesfîrşîtului inunda maşina cu o lumină fără margini, cu toate că o briză puternică şi răcoroasă, venită direct de pe cîmpii, intra pe uşă printre banchete, provocînd o scurtă şi violentă emoţie călătorilor nesătiosi întorşi sore viziunea efemeră pe care oraşul de pe malul celălalt le-o va răpi, ad'.icînd trezirea, dorul de cer, frenezia, uitarea, fericirea drumeţului celui mai vull!ar şi abrutizat, ea nu-şi dădu seama de nimic. Căută fluviul din ochi şi observă că era deja pe partea cealaltă. A sa îsi petrecea prima zi de primăvară. Autobuzul v.rcă o pantă, atacă dealul cel frumos în vîrful căruia se !"asea Palatul Regal. Acum făcea un efort sa vadă tnt, să nu-i scape nimic. Dar de atîta timp de cînd nu mai iesise, creierul ei ruginit nu-i mai transmitea nici o impresie. Zdruncinăturile maşinii făceau să-i tresalte obrajii. Se uita la .numerele caselor, 87, 89, 91... ca şi cum n-ar mai fi putut să numere decît ceea ce simtea adînc în carnea ei, tresăririle obraiilor 87, 89, 91... erau poate numerele ridurilor ei.

Cînd autobuzul s-a oprit într-o piaţă triun ghiulară, pu stie şi părăsită şi rarii călători veniti pînă aici au coborît, doamna Lyane nu- se mişcă decît atunci cînd taxatorul veni să se aplece peste chipul ei ca să se asigure că nu e bolnavă **sau** adormită... nE veră. Doamna Lyane rămăsese acolo nu pentru că lenea **ar** fi cuprins-o din nou, dar de mult **nu**

capătul” spuse cu o voce se

se mai aventurase într-o astfel de călătorie şi era nehotărîtă, neliniştită, se simţea pierdută departe de casa ei ; îi era frică şi ştia că bărbatul respingător, purtînd pe burtă o întreagă menajerie zgomotoasă de insecte cu elitre ce scirţnsera pe tot parcursul drumului, maşinăria lui de perforat bilete şi de imprimat cifre milenare, milioane, incomensurabile la care, din fericire nu se ridicau numerele caselor, trebuia s-o alunge prin sentinţa-i nemiloasă din autobuzul acum nemişcat, fără zdruncinături, în care

Planul ei secret o condamnă la singurătate (răul acela nedesluşit din piept era poate o chemare imperioasă a singurătăţii) în cartierul acesta provincial şi adormit, unde copacii îşi ţuguiau deja minuscule urechiuşe verzi, se înălţau în faţa ferestrelor cu zăbrele ale caselor zugrăvite împodobite cu sculpturi rococo.

Cu toate că bătea soarele, era mai răcoare decît jos, respira aerul tare de ţară şi cîtă linişte... înăbuşită curînd de zgomotul unox copite de cai ! Doi jandarmi în mare ţinută trecură, unul lîngă altul, strălucitori dar temîndu-se să nu murdărească animalele pe care le periaseră de curînd... Liniştea se aşternea din nou în locul unde singur, la colţul unei străzi, un agent lovea aerul cu bastonul alb, aşteptînd Întoarcerea unei maşini oficiale care trecuse de cîteva ore, chinuit de sentimentul absurdei sale inutilităţi şi înspăi- mîntat de o neaşteptată agorafobie.

Doamnei Lyane nu-i plăceau zgomotul copitelor pe pavaj, paşii regulaţi şi fatidici de funcţionari, tăcuţi ca şi cadavrele, în mare ţinută **şi** cu capul susţinut de o curea ce amintea de faşa ce susţine bărbia morţilor, ca **şl** cum, fără ea, le-ar cădea capul pe piept.

îi făceau rău aerul tare de primăvară, soarele de-abia călduţ totuşi plăcut şi excitant, dar care făcea ca petecul mare de umbră ce bara drumul să pară ca de ghiaţă. În sfîrşit, la capătul curentului de aer îngheţat zărea strălucind în soare marele vultur imperial ce domina oraşul. Intră în piaţa pustie închisă pe trei părţi de grilajul Palatului şi înaintă spre balustrada de piatră, atrasă de priveliştea profundă, de panorama. Dar privirea nu-i coborîse încă pe sub fum t=înă la acoperişurile caselor un zgomot metalic de bocanc cu ţinte lovi trotuarul o singură dată, Jar puternic, tulbură liniştea luminoasă în care bîzîia zarva oraşului. Întoarsă spre grilaj, uită de panoramă şi văzu din profil un soldat ce tocmai ieşise din gheretă.

Stătea nemişcat cu puşca pe umăr, complet ţeapăn. Ridică foarte încet un picior înainte fără să îndoaie genunchiul, apoi îl năpusti brusc, cu toată puterea pe pavaj ca şi cum ar fi strivit, fără furie, un scarabeu enorm. După aceea, tot ţeapăn, adus de spate şi cu privirea fixă, îi tre- buiră cîteva secunde ca să aducă, fără să-şi piardă echilibrul, pe linia acestui picior năpraznic, celălalt picior al cărui vîrf atingea vertical pămîn- tul. Doamna

Lyane observa mişcarea aceasta încetinită, de coşmar. Apoi brusc, înverşunîndu-se pe scarabeul nemuritor căruia îi urmărise fuga, soldatul lovi din nou şi atît de brutal pavajul încît răsună toată piaţa. Făcu şi al treilea pas, se imobiliză complet, cu un picior rămas în urmă

ca şi cum ar fi uitat de el. Se stricase oare arcul ce-l facea sa mearga sau trebuia învîrtit ? Sau poate ca de data asta aştepta sa moară de-a bi- nelea scarabeul pe care-l simţea zbatîndu se Între ţintele de pe talpa ori sa i se şteargă numele, gîn- dul pacatos, complet înăbuşit sub bocanc. în sfîrşit, făcu o jumătate de întoarcere bine meşteşugită şi intră apoi în ghereta fără să- şi fi reluat o

Oricît de descurajatoare, parada aceasta o îm- barbătă pe doamna Lyane caci, chiar dacă se simţea aşa de umila, îşi închipuia că numai ea reprezenta omenescul în piaţa mare părăsită, albita de ploi şi prost încălzită de soare. întorcînd spatele singumlui său tovarăş simţi chiar un fel de entuziasm, ca şi cum scurta Înviorare a mîndriei prevestea o fericire nouă, un freamăt apropiat : trezirea.

Ajungînd **în** partea cealaltă **a** pieţîi, se sprijini **cu** coatele pe balustrada de unde se putea vedea panorama în mijlocul căreia fluviul îşi croia un drum de lumină albastră. în clipa asta, din zarva confuză ce se ridica din oraşul cam negru, deasupra căruia blindul soare de aprilie nn reuşea să străpungă ceaţa de funingine, se desprinse **ciu**dat un sunet de claxon clar şi precis ; venise dinspre catedrală şi se Împrăştie pentm cîteva secunde peste Întreaga panoramă. Ciudat fenomen acustic ce nu se mai repetă şi lăsă automobilul acela Închipuit să se piardă în tumultul marii cetati. Doamnei Lvane i se păru că oraşul îi lansa numai ei

aceasta chemare, acest mesaj greu de Înţeles. Sunetul de claxon se înălţa ca un geamăt de animal, un strigat de disperare sau de adîncă plictiseală, se propaga ca un căscat ... şi răsuna prelung în sufletul ei.

În zadar aştepta fericirea, nu-şi putea scutura tristeţea chiar în după amiaza aceasta atît de primăvăratecă, acum cînd ar fi vrut să regăsească un crîmpei din tinereţea-i irosită, din iubirile atît de vulgare, aici, deasupra fluviului cîn- tat de atîţia poeţi, evocat de atîtea valsuri. Dar de fiecare dată cînd încerca să scape de tristete, dinsore grilaj răsuna bocancul cu ţinte al soldatului, ca şi cum acesta, vrînd s-o farmece, ar fi călcat cu brutalitate pe prima ei scrisoare de dragoste şi cu o mişcare scurtă, mînioasă, ar fi strivit primul buchet din pădure. fluturele crimei plimbări sentimentale, i-ar fi rănit inima, biata ei inimă.

Se simţea în pericol în piaţa neomenească unde, atît de sus deasupra oraşului. un soldat mecanic eterniza lupta sa cu scarabeul ; avea acum o singură dorinţă, să coboare în grabă în vastul amalgam estompat de căderea nopţii, să aiungă la bar să reia bridge-ul în aşteptarea morţii. Ii era atît de teamă să nu dea iar peste taxatorul acela sever din autobuz încît, ca să-i evite, coborî pe jos dar se stingea deja poleierea aurită ce făcea cheiurile atît de plăcute. Malurile pe care se înălţau marile hoteluri din piatră deveneau cenuşii şi blînde ca şi penele pescăruşilor. Aşa doamna Lyane cobora dealul întovărăşită de lumina ce părăsea acoperişurile, grădinile în pantă şi se scurgea spre fluviu, ca un stol de păsări care ziua se împrăştie iar în toate părţile iar la asfinţit revin să se aşeze pe apă. Da, lumina se întorcea

sa doarmă pe fundul fluviului, cu mîlul, şi părul ei lung plutea blînd cînd îşi apleca fruntea ca să treacă pe sub poduri.

în cele din urmă doamna Lyane îşi dădu seama că e urmărită...

Cînd păsările. începură să cînte prin grădini ea recunoscu prezenţa aula simţită a unei însoţitoare. Aşteptasera crepusculul şi acum, în spatele fiecărui zid auzea glasul unei mierle. Toate o salutau pe cea care se întorcea acasă, o rechemau confundînd persoana căreia se adresa acest omagiu, odată ce mergeau împreună, crezu că trebuia să răspundă. frecînd de un zid, descoperi . un copac înflorit ! Pe ramurile acoperite de muşchi nu era nici o frunză, numai petale roze ce se înălţau dintr-o cupă mică roşie ca un cioc de pasăre. Doamna Lyane visa să culeagă o ramură pentru noua sa fiică, scumpa ei, draga de Elsa... Oh ! de-ar putea să se întoarcă şi ea în seara aceasta cu ramura în mînă ! Dar zidul era prea înalt, corpul ei prea greu ...

Regăsi zarva, **se** întoarse în forfoţă ; curînd pătrunse în vasta armătură a podului. Dar vai ! niciodată nu-l va mai regăsi pe acela pe care-l lăsase să treacă. Niciodată nu va mai regăsi albastrul palid al apelor însorite pe care-l aşteptase, niciodată nu mai regăsi prima după amiază de primăvară din care nu văzuse decît sfîrşitul, cînd ar fi putut să-i prindă trena. Nu va mai fi supusă vrajei fluviului

nou apărut în oraş, într-un chip magic, şi a cărui surpriză o simţiseră toţi dm autobuz în afară de ea. Cu toate că plecase la timp ratase atît de stupid întîlni- rea, lăsase să treacă crîmpeiul în care timpul îşi aruncă farmecul, unica clipă În care trebuia să-i săruţi inelul.

Şi astăzi podul este deschis fericirii. O mulţime de fiinţe privilegiate sărbătoresc aici această inaugurare pentru care au primit invitaţie secretă. Le recunoşti după felul cum se distrează şi dupa mersul agale. Căci, fără vreo Înţelegere prealabilă, îndată ce soneriile eliberatoare au răsunat în birouri, au dat toţi fuga în acest punct al fluviului unde primăvara nu se arată nici prin muguri, nici prin păsări, prin nici un semn exterior foarte precis, nici o şoaptă sentimentală, dar unde spaţiul cel mai larg dă dintr-odată o siguranţă nelimitată, o dovadă în plus că universul rămîne mut. E adevărat că podul acesta de un kilometru, neputincios să străbată dintr-odată o distanţă aşa de mare, se odihneşte o clipă pe o insulă cu nume de femeie care adună de plăcere cele mai tandre detalii, unde tinerele lebede se îmbracă deja în alb, unde vîrfurile greblelor şi-au recăpătat strălucirea, unde a înverzit deja gazonul, unde mugurii... Dar cei ce se plimbă nu se lasă ademeniţi de grădina feminină a fluviului, doresc numai apa ; cerul instabil ce nu intră în spirit, dar în care spiritul se pierde, este tocmai spaţiul nesfîrşit unde alunecă fluviul şi lumina. Astfel ei sfîrşesc prin a uita totul, nu mai sînt decît apa ce trece, fericirea ce curge, briza ce adie aducind miresmele

cimpiilor şi pădurilor ; se metamorfozează în lumina cea mai iluidă.

(!lrintre ei, cîteva fiinţe slabe care nu se cred înca în singurătate, mai au nevoie de prezenţa omenească şi se sprijină în coate, cît mai aproape posibil, atît cît permite descreţia, de cei care sînt

deja sprijiniţi de parapet, şi în anumite locuri, rampa podului seamana cu firele de telegraf pe care vrăbiile vin să se aşeze, seara, una lîngă alta.)

Apoi, unul cîte unul, se smulg din contemplare : mai au de făcut un drum în oraş. (Se închid magazinele). Suspină profund pe parcă ar da înapoi sufletul împrumutat în care au zburat mai adineaori. Dacă se duc la capatul podului, se şi întorc. Şi nu e asta dovada că în aer pluteşte ceva nefiresc şi eliberator, **o** libertate care îmbată ; au uitat legea... nu-şi mai amintesc că trotuarul are sens unic, se plimbă în contra sens căci nu-şi pot aminti aşa de

nicie şi indisciplină, iau asupra lor misiunea de-a le aminti regulamentul prin viclene lovituri de coate, murmure sau chiar insulte. Sînt obligaţi să-şi recunoască greşeala, ar fi trebuit să meargă pînă la capăt şi să se întoarcă pe trotuarul celălalt. Căci tocmai pentru a preîntîmpina astfel de toane – să nu depăşeşti jumatat$_e$ de pod – o barieră de fier susţinută de grinzişoare ce coboară din armătura aeriană, mărgineşte trotuarul şi împiedică traversarea. Vraja s-a risipit : îşi pun din nou pălăria şi, dacă nu ascultă de porunca tăcută a burghezilor, îşi adună curajul ca să înfrunte opinia publică şi să rişte o contravenţie la intrarea pe pod, unde s-ar putea să-i aştepte un poliţist.

Unul dintre visători îşi pune liniştit pălăria

repede o lege atît de meschină. Dar, mergînd pe pod, anumiţi trecători dintr-o altă categorie, sînt copleşiţi de ideea că nu se mai sfîrşeşte, şi supăraţi de atîta obrăzfi strivit, intră pe şoseaua bine asfaltată unde omul n-a pus piciorul niciodată. Pe trotuar oamenii se adună ca să-l blesteme. Ce iureş de autobuze, ce vacarm de claxoane ! El se năpusteşte pe şosea luînd pe spate ultima rază de soare. Şoferii îl suduie, goarnele răsună înebunite. Trece liniştit peste cealaltă barieră, se sprijină în coate de parapet, îşi scoate din nou pălăria, o ţine deasupra apei şi fără să ştie varsă în partea asta mai Întunecată a lumii lumina pe care a adus-o în pălărie.

Dar cine ar putea fi atît de îndrăzneţ ?

La ora cînd fiecare cartier al oraşului îi trimitea în întîmpinare atîţia complici, cînd astfel intra în omenescul obişnuit, numai dintr-o întîmplare doamna Lyane o luase pe trotuarul cel bun. Cei grăbiţi care o depăşeau nu aveau chip, nu meritau să-i vadă decît din spate. Dar chipurile ce veneau spre ea, dispreţuind total legea, fuseseră alese special, chemate de primăvară. De ce să te mire ochii lor plini de vise, fruntea mai netedă sub meşele rebele de păr care pipăiau briza ca nişte mînuţe vioaie ? Şi cînd îşi ridicau fruntea în seară, erau mai drepţi, mai mîndri, cu un mers mai nobil decît cealaltă omenire fără chip, cea care respecta sensul. Cît de frumoşi şi liberi sînt oamenii la asfinţitul acesta ! Gîndea doamna Lyane, ignorînd tot ceea ce făcuse soarta ca să-i ofere această surpriză. Lungul cortegiu de vis ce-i venea în întîmpinare i-o

va aduce poate pe Elsa ? Cu siguranţă că va veni, nu-şi regăsea profetul decît acolo. Poate el era acela ce trecuse atît de voiniceşte peste barieră.

Se simţea totuşi cam sfîrşită şi-i era cald. Cu riscul unei răceli îşi scoase blana şi aplecată peste parapet deasupra vîrtejurilor adînci pe care curentul le săpa în spatele stîlpului, o ţinu deasupra gurii căscate şi fremătătoare, nerăbdătoare să sfîşie victima mică şi caldă. Gura care înghiţise destule : mănuşile tinerelor ce-şi răcoreau mîinile pe parapetul de fontă, cărţi jurnale, pălării, da, şi trupuri întregi. O clipă, doamna Lyane simţi că nu mai exista deloc, dar un fior o desprinse de seară şi o readuse către ea însăşi. Repede îşi acoperi cu blana răcită sufletul dezgolit ce se înălţase din fluviul întunecat. îşi reluă mersul, nici un chip nu-i venea în întîmpinare, ziua se sfîrşise şi în clipa cînd ieşea de pe pod, lampadarele se aprinseră brusc şi începură a arunca franjuri lungi şi duble de reflexe peste apă.

Era noapte acum şi de partea cealaltă a pieţii mari, iar doamnei Lyane i se păru că vede **o** îmbulzeală în jurul unui corp adus pe trotuar, bineînţeles, cineva călcat de o maşină. Podul cel mare îşi aruncase victima. Frumoasa seară ce părea atît de blîndă, aproape moleşită, îşi înfăp- tuise deja crima. Ca sa ajungi la somptuoasa lumină nu era nevoie să alergi spre Occident, la sute de kilometri ; ea se închisese în capul acestui muribund ca Într-o casetă şi nimeni nu avea cheia. Poate că în acest cadavru sălăşluia

unul mai mic, cel al unui vis în care imaginea unei femei se pierduse odată cu viaţa lui.

Doamna Lyane simţea **o sp**a**i**m**ă** fizică la vederea singelui. Se îngrozea numai inchipuindu-şi-1. Într-un oraş dobîndeşte oroare mitologică. Nu

mai crima deschide aceasta fîntînă, şi sîngele devine atît de înspăimîntător încît e învăluit, acoperit, spălat de îndată ce-a curs. Sîngele acesta doar amintit şi cu care ochii ei, ca nişte mîini Însîngerate, pîngăreau faţadele Întunecate şi vitrinele luminate, Împrăştia peste oraş o măreţie sinistră. Sînge, sînge, curgea dintr-un asfinţit aşa de frumos. Cea care o urmărise, întîmpinată de mierle, ascundea un pumnal sub rochia uşoară. Pata roşie se aşeza chiar pe faţa Închipuită a Elsei, acum atît de aproape.

Extravagantă musulmană, tînăra femeie îşi ascundea chipul sub un văl de purpură transparent... Sau poate că doamna Lyane o vedea prin- tr-un trandafir, un trandafir roşu arzător cules dintr-o grădină orientală. Era mai mult decît sîngele dragostei, şi chipul Elsei strălucea în inima acestui trandafir. Doamna Lyane se grăbea s-o revadă. Dar ce-i va spune ? Va putea oare să-i arate cum, deodată, Începuse s-o iubească ? Cum să procedeze ? Părea imposibil. Ea care niciodată nu ştiuse să păstreze ceva pentru ea simţea prezenţa nouă a unui secret, acum cînd dădea colţul străzii şi recunoştea luminile albastre ale barului cu numele ei reflectat pe trotuar. Se opri în prag, ezită din cauza poverii ce-o împiedica să intre şi-i bara uşa prea strîmtă, ca un pachet prea lung.

II

Lumina dimineţii conferă rumorilor străzii un timbru foarte clar. De-abia înăbuşite de perdelele trase prost, scîrţîitul tramvaielor, uruitul maşinilor, o mie de feluri de claxoane şi sonerii pătrund în camera unde Elsa mai doarme încă. Oraşul îşi continua vacarmul, ignorînd prezenţa unei femei adormite în culcuşul de deasupra castanilor.

O dîră de soare pune încet stăpînire pe pat, înaintează cu grijă ca o capcană de prins somnul, îi atinge părul. E de ajuns : se trezeşte. N-are niciodată nevoie să-şi frece ochii, să alunge ce ţurile. îi deschise[repede, foarte mari... strălu cesc

Din imensa orchestră a străzii un ţiuit ascuţit şi vesel se desprinde şi se pierde, desigur un biciclist vioi o ia la goană, lovind cu un beţişor de metal un trianglu agăţat deasupra ghidonului. Trianglul este instrumentul preferat al acestei dimineţi în oraşul vesel,. iar cerul e din cristal.

Totuşi, după zgomotele străzii Elsa îşi dă seama că n-au înmugurit castanii de pe bulevard căci vara, frunzişul absoarbe toată această **mu-**

zică, la fel ca **WI** burete, apoi o redă sub fereastră, cu totul transformată. Strecurîndu-se printre perdele, soarele se întinde pe burtă ca un animal cald ce toarce ; ea îşi lasă mîinile nemişcate adîncite În blana caldă şi surîde ; iată că primul gînd şi-l dăruieşte tot copacilor. Astă noapte, sau mai degrabă azi dimineaţă, *Copacul* de-abia se vedea în mijlocul piaţetei întunecate deasupra căreia nori grăbiţi îşi desfăşurau draperiile întunecate şi ude. I-a fost greu nu numai să-l regăsească, dar să-l şi recunoască. La început n-a fost sigură că era ea. Imposibil să găseşti rana care să-ţi arate locul de unde necunoscutul smulsese ramura. Acum n-avea rost să mai spere că bărbatul va reveni. În zadar îl aşteptase cîteva seri. Plecase pentru totdeauna. În locul lui sosea primăvara. Pentru că el nu va mai veni, îndată ce ieşise de la bar, pe la trei dimineaţa, plecase în căutarea copacului, într-o piaţetă nu departe de chei, în faţa bisericii pe care i-o descrise**se.** întreaga piaţa era acoperită de noroi, nu o mai traversa nimeni, niciodată. Urme de paşi – dar numai paşi de copii – şi urme de labe de cîini. Aproape că trebuia să te apleci ca să le vezi. Simţise în umbră copacul invizibil. Nu era un copac de oraş căci aceştia nu-şi lasă crengile la îndemîna oamenilor, sau au la baza trunchiului un grilaj greu de fontă, ca un lanţ la gîtul cerşetorilor asiatici ca să n-o şteargă ; sau dacă sînt tineri, un fel de corset ca şi băieţaşii ai căror părinţi mai au Încă idei

învechite şi-i obligă să le poarte ca sa nu-i îndoaie coloana vertebrală. Copacul, nimic din toate astea. Răsucit şi puţin cam pipernicit, nu sălbatic, dar niciodată mîngîiat, fără specie, ca şi cîinii fără stăpîn. îl atinse, trase o ramură şi o ploaie îi căzu pe chip şi pe mîini. O fîntînă nesecată şi rece şi cînd picăturile nu mai fremătau pe noroi, auzea cum aluneca masa grea **a** fluviului şi pe parapetul cheiului. Cînd norii se luminau, de ramurile scînteietoare de apă attrnau petice de singurătate ; părea că bărbatul acela lăsase acolo frînturi din inima lui. dar, la intervale regulate **ca** şi găurile flautului, nişte frunzuliţe negre cîntau pe ramuri o melodie de speranţă.

Visele nopţii mai pluteau Încă, acum cînd nalinda îi reda chipul şi gîtul albite de un strat **de** *mld* ***cream.*** Strada răsuna ; ieşea din marmoră : carnea i se ivea deja dintr-o piatră albă şi în timp ce copacul de noapte îi picura în cao, urmărea naşterea chipului ei cu **o** privire indiferentă. Degetele îl cunoşteau destul de bine, îşi făceau datoria maşinal în timp ce se gîndea la un deal cP.-o ispitea de mult : un funicular amuzant ca o jucărie ce se cocoţa acolo sus. Tn vîrf **n** aştepta primăvara. De ce s-o facă să tînească ? Nu răspunsese la prima ei chemare, lăsase să treacă prima zi frumoasă. Doamna Lyane nn spusese nimănui nimic, dar n-o pierduse. (Cunoaşte taina copacului, cu siguranţă, şi asta a schimbat-o, cu toate că pare ceva dezastruos pentru ea. Ce tandreţe neaşteptată faţă de mine şi sărutul **de adio în fiecare dimineaţa în zori** ! Bine că nu mi-a cerut s-o însoţesc. Ce tact ! Dar

trebuie să mă grăbesc, să mă duc să iau masa de

prinz intr-un bar, în picioare ca sa mearga mai repede... Barul la care mănîncă şi pianistul.)

Barul era tare curat. Tejghelele erau date cu ripolin alb, pe pereţi apareau carouri ca în baie şi deoarece vremea era bună, pantofii nenumă- raţilor consumatori ce defilau de dimineaţa nu lăsaseră noroi pe pardoseală. Produsele de patiserie şi mezelurile erau închise în vitrine. Totul era alb ca intr-o sală de operaţie, iar chelnăriţele parcă uitaseră să prindă cu un ac crucea mică roşie pe batista ce le ascundea părul. T **n** mijlocul sălii, nişte picioare înalte, verzi, asema- natoare cu tulpinele nuferilor ţepeni, ridicau la înălţimea pieptului omenesc mica suprafaţa rotundă a meselor, în aşa fel încît se putea mînca în picioare. Pe una dintre aceste corole înalte Elsa puse farfuria cu carnea pe care şi-o comparase, iar alături, pe un pătrăţel de hîrtie din mătase, puse furculiţa şi cuţitul. O femeie saraca şi deja bătrînă veni să-şi aşeze tacîmul în faţa ei ; cu siguranţa una dintre acele femei părăsite, izgonite de ani de zile în singurătate, mormăi ceva printre dinţi, cu o rochie înfoiată ce răs- pîndea miros urît. Se adînci în cercetarea minuţioasa **a** tacîmului şi nu se sinchisi de prezenţa Elsei. Aceasta îi urmărea fiecare gest : îşi deschise geanta, scoase **ou** multă precauţie un şervet de ceai cu pătrăţele roşii pe care-l puse pe masă. Nu vroia sa folosească şerveţelul de hîrtie mătăsoasă, se temea că nu era destul de curat. Dar şervetul ei de ceai nu era prea curat :

probabil că-l aducea în fiecare zi. Mai căută ceva în geantă, nu gasi, îşi vîrî mîna mai adînc, se enerva. Poate sub cărţile de joc... Nu le vedea decît dosul, numai cîmpuri de nu-mă-uita bătute de mîna slabă şi galbenă. Ce zornăit de chei ! Ai zice un paracliser în biserică... Cu cît sînt mai sărace, mai părăsite, cu atît poartă cu ele mai multe chei, s-ar spune că posedă o mulţime de comori zăvorîte... Chei enorme, căci sînt la fel de preistorice ca şi umbrele lor ; ele nu cunosc cheile ce s-ar putea ascunde într-un buzunar, iar ale lor **au** totdeauna un metru bine măsurat. Legături de chei ce-ar deschide cavourile din- tr-un cimitir întreg. Bun ! Acum deschide buzunarul interior în formă de portmoneu care pluteşte agăţat ca o corabie sfîntă deasupra acestui ocean funebru... Sanctuarul... Culcuşul unei cărţi de joc, din nou... Dar singuratecă şi care nu ţine de pachetul cel mare căci dosul îi este împodobit **cu** flori mici rozalii ca nişte „deznădejdi ale pictorului". Un as ? Imposibil să vezi figura... Sfidează orice indiscreţie... Cartea asta nu-şi arată decît spatele ca un preot în timpul slujbei. Toc ! Declicul închizătorii ! închide comoara fără să fi luat nimic. A vrut să vadă dacă ta- lismanele erau la locul lor ? Atingîndu-le să se asigure că ea însăşi mai există încă... Sosul nu-i nici sărat nici piperat...

Pe spatele cărţilor aceleaşi nu-mă-uita ca şi pe tapetul din camera ce da spre curtea unde fetiţa cînta pe balcon. Ore Întregi contempli

aceste hîrtii pe pereţii camerelor... Imediat după ce te trezeşti cauţi pe ele figuri ciudate şi, seara în pat, fumînd o ultimă ţigară, urmăreşti semne misterioase pe flora lor supranaturală. Unii **vor** înnebuni de-a binelea dacă într-o bună dimineaţă **vor** începe să numere florile. Şi asta nu poate fi decît o fată, cea pe care o contempli din unghiul nefericit al destinului, dar pe faţa cealaltă, o imagine, regi, regine, pajişti de trifoi... în camera de la Elbarin erau flori mov, dar acolo unde bătea soarele îşi pierduseră prospeţimea. Zidul dinspre sud era ca o primăvară veşnic proaspătă şi ai fi zis că cele mai frumoase flori din parc se refugiaseră acolo, pe perete, **ca** să nu moară niciodată. îi spuneam Meninei : ,,ui- ta-te la fluturele ce-şi ia zborul"... Şi ea-l cauta. Dar vai, am văzut atîtea tapete ! Unele umede, ruginite de vreme şi aproape putrezind, ca **o** grămadă dc flori toamna... Erau pajişti care se năşteau la miezul nopţii, mureau în zori, altele durau **o** săptămînă Întreaga. în hotelurile sărăcăcioase, băiatul cu vesta reiată şi unsuroasă, servitorul unui joc nenorocit, spunea : „Aici e camera galbena, aici cea verde, şi aceasta care e mai veselă i s-a schimbat tapetul de curînd" ; iar în unele camere se lipise un tapet nou deasupra patului. Datorita acestei caracteristici, trişorilor probabil ca le plăceau aceste camere, dar eu, cînd dormeam sub tapetele cîrpite n-aveam niciodata conştiinţa liniştită. La Elbarin îl plictiseam mereu pe grădinar

primăvara cînd aducea sus cufărul Meninei, caci îl întrebam numele acestor flori iar el răspundea cu o voce enervată : „Dar ştiţi bine că nici nu exista !" Rîdeam şi-i spuneam că-i voi aduce unele şi mai ciudate din- tr-o grădină pe care n-o cunoştea...

în acest timp, geanta **cu** gura întunecată şi cu vocea metalică ghicea viitoml, iar doamna tulburatoare prin totala absenţă faţa de lumea exterioară **o** pusese pe masă, aproape de farfurie

şi începuse să mănînce cu o îngrijire şi o scîrbă aristocratică, după ce ştersese furculiţa şi cuţitul cu hîrtia fină de mătase de se servească drept şerveţel. Nu catadicsi să răspundă la salutul timid al unui funcţionar care probabil că era trist din cauza unui neg pe nas şi care în cele din urmă îşi puse farfuria pe masa deja neîncăpătoare. Acesta aruncă spre Elsa o privire fugară pe care imediat o aplecă asupra tocanei sale. Începu să mănînce şi cînd se uita pe furiş la frumoasa lui vecină, privirea parca-i fumega şi mirosea a ardei iute. Dacă toţi trei s-ar fi aplecat mai mult deasupra farfuriilor, frunţile li s-ar fi atins. Aburii tocanei se amestecau deasupra mesei la care acest trio părea că pregăteşte un castron pentru un zeu cu miros nu prea sensibil.

Au aceeaşi vîrstă, gîndi Elsa despre tovarăşii ei. Mănîncă aici în fiecare zi, umăr lîngă umăr şi de asta se detestă. Eu îi jenez şi se întreabă de ce sînt aici : „îmbrăcată aşa, ar trebui să ia prînzul Într-un restaurant în care se stă pe scaun. Poate că s-a certat cu e aşa de urît dacă o femeie ca aceasta acceptă să intre aici. Nu e rezervat numai săracilor, nu e chiar atît de păcătos cum îl credeam".

Şi tot gîndindu-se, lui îi scăpă furculiţa. De pe o masă atît de înaltă ! Sări pe dale. Şerveţelul de mătase îşi luă zborul, întorcîndu-se în aer, atingînd mantoul Elsei care se dăduse la o parte. Bietul om se aplecă să

iubitul". Iar, pe de altă parte, prezenţa mea îl linişteşte : „Acest biet restaurant în care sînt condamnat să mănînc nu de nap îngălbenit şi cald. Ea-i ghicea privirea rătăcind trist pe jos unde se închegau deja stropii de sos. O clipă, bărbatul aproape chircit sub ea, nu mai mişcă, părea împietrit de spaimă : o bucăţică de morcov sărise pe vîrful pantofului Elsei şi se lipise acolo. Neîndemînatecul se ridică cu furculiţa în mînă. Probabil că-i era ciudă pe ea din cauza stîngăciei lui. Şi totuşi Elsa nu-şi mişcase piciorul sub nasul lui ca să se descotorosească de bucăţica de morcov. O lăsă să se usuce pe pielea pantofului ca un semn al bunăvoinţei şi bunătăţii ei. Nu-şi luase nici aerul acela jignit sau dezgustat, iar bărbatul şi-ar fi putut da seama dacă privirea-i ruşinoasă nu s-ar fi refugiat pe fundul farfuriei, fixînd cu încă- păţînare nişte desene sălbatice pe care o astfel de stîngăcie părea că le desenase în sos.

înainte să plece Elsa se mai uită odată la cei doi tovarăşi, dar ei îşi făceau de lucru cu oasele din farfurie şi nu vroiau s-o vadă. îi era poftă de puţin vin de Tokay. Se îndreptă spre robinetele automate, băgă o monedă şi aşteptă ca vinul să curgă cu zgîrcenie în pahar. Se privi bînd în oglinda aşezată deasupra robinetelor. Un miros puţin greţos se ridica de la rigola de sub distribuitoare unde se amestecau vinurile, berea şi siropurile ce curseseră din paharele prost aşezate, dar pe uşa larg deschisă a barului intră un zumzet vesel şi clopoţelele

tramvaielor erau clare şi şirete, atinse parcă cu vîrful unei umbrele. Arama lor nu ruginise, erau aşezate sub acoperişurile de lemn **ca** nişte cuiburi răsturnate de rîndunele şi fiecare vagon avea cîte două cuiburi. Ieşi brusc, traversa în fugă trotuarul, se urcă în tramvai **şi** rămase pe platforma din faţă, în spatele conductorului. Femeile elegante nu stăteau niciodată în locul acesta ca şi cum apropierea de un astfel de slujbaş ar fi fost înjositoare. Este interzis să vorbeşti cu conductorul, asta înseamnă că ele ar putea s-o facă. Tinerii funcţionari cu părul în vînt stau cu plăcere pe platforma incomodă preferată de sportivi datorită curentului, în special dacă geamurile sînt deschise. Cîrnăţarii îşi pun coşurile chiar lîngă picioarele conductorului. Dar, ca şi ei, Elsa era dornică să simtă briza şi să vadă cum strada cea nouă înainta spre ea cu toată lărgimea şi **o** înghiţea ca o gură. deschisă pentru un cîntec. Singurul dezavantaj al acestui loc era faptul că bărbaţii care urcau **o** priveau lung Încă de pe scară şi nu mai intrau în compartiment, se uitau la ea şi se îngrămădeau în jurul conductorului, împiedicîndu-i mişcările circulare ale mîinii. Oricît de obişnuită ar fi, trebuie totuşi să te aperi de toate privirile acestea. Ea-şi plecă ochii spre picioare, regăsi bucăţica de morcov, scuturâ piciorul în gol, deasupra scării, pînă cînd vîntul duse pe caldarîm mica murdărie.

Trotuarele defilau ca o plajă însufleţită. Pentru prima dată anul acesta negustorii îşi

lăsaseră storurile magazinelor : unele albe, altele verzi şi altele mai maritime, cu dungi roşii şi albe, iar vîntul aluneca pe pînze. Negustorii, urcaţi pe scaune, examinau starea storurilor şi funcţionarea braţelor de fier care aveau nevoie să fie unse, căci nu le folosiseră de luni de zile.

în sfîrşit se ivi o crăpătură mare în oraş, iar pleoapele deja se zbăteau la victorioasa strălucire a săbiei luminoase aşezată la poalele dealurilor şi apăru panta unui pod suspendat de cabluri, ca un leagăn uriaş. Nu era podul acela pe care, cu puţin mai înainte trecuse doamna Lyane, ci altul, foarte aproape de copac. Elsa se aplecă, zări biserica rococo de culoare crem, care deja rămînea în urmă. Dar vai ! De pe platforma din faţă nu putu să vadă copacul prea mult timp, inima îi băltea tare, nu ştia de ce, sub semnul cărei prevestiri, ca şi cum acest biet şi invizibil copac era de o frumuseţe fulgerătoare. înghesuită lîngă peretele tramvaiului de cei ce urcau, era dusă pe leagănul luminos ce răsuna sub roţi. Ar fi dorit să aibă, ca şi caii, ochii de o parte şi de alta ca să poată uni cap la cap cele două tronsoane în care ochiul omenesc împarte fără greş un fluviu văzut de pe un pod. În acelaşi timp, cu ochii plini de aur (nu erau ei oare plaja pe care fluviul îşi depunea cele mai preţioase pietricele ?) privea în depărtare apele albastre (chiar dacă erau încă destul de noroioase), cheiurile ce luceau în seară ca marmora albă şi aşteptau nu se ştie ce lebede, debarcarea

vreunei prinţese şi admira curba eleganta a cablurilor ce legau uriaşele coloane de piatră măltate la fiecare intrare pe pod. Văzindu-! **se** gîndea la un corset de ţărancă tînără, probabil din cauza curbei atît de graţioasă de pe cer ce părea să poarte greutatea unui sîn, din cauza prospeţimii apei şi **a** **a**pr**o**pi**e**ri cîmpiei.

Grinzile subţiri se încrucişau ca nişte şireturi iar Elsa trecea printre şnururile minunatului corset de fier, ca şi cum ar fi dansat cu paşi de spi- riduş într-o inimă tînără şi ar fi dezvăluit secrete nevinovate.

Trecu prin cartiere mărginaşe şi la capătul liniei se grăbi să ajungă la staţia funicularului ca să urce dealul pe care-l visase.

Soarele era cald, ea îşi scoase pardesiul. Pe peron, sub acoperişul de sticlă unde domnea o căldură de seră, era multă lume care pleca spre lumină, spre copacii care se vedeau ridicîndu-se de-a lungul dealului, din ce în ce mai cîmpeneşti şi mai verzi. Funicularul cobora încet şi cu **un** zgomot curios, **ca** şi cum dinţii roţilor nu intrau bine în cremalieră. Avea o formă foarte ciudată, nu era dreptunghiular ci strivit pe jumătate, ca animalele acelea caraghioase pe care natura, din fantezie, nu le-a făcut ca şi pe ce-lelalte. Ai fi zis că se turtise puţin intrînd sub un tvmel prea aplecat sau că nişte uriaşi (cei din vîrf) puseseră piciorul pe el. Se opri în faţa Elsei cu un fel de trosnitură. Ea se urcă, simţind mirosul specific acelor soiuri de monştri greoi, cel al funicularelor ; curînd

porni cu un zgomot de parcă ar fi zdrobit ceva, strivind grăunţe, mestecînd pietricele, rumegîndu-şi cablul. Urca, urca încet şi se vedea cum dispăreau copacii sub el, de-abia vedeai peroanele caselor că deja erai deasupra acoperişurilor lor, apoi trecură deasupra unei clinici. Prin ferestrele deschise zăriră o mulţime de bolnavi albi În paturile lor, ca nişte păsări. Priveau sora ce aducea medicamente pe nişte tăvi albe. Nu păreau nenorociţi, nu mai sufereau, copacul lor se apleca spre fereastră şi panta devenea din ce în ce mai
abrupta, se apropia partea finală pentru acest vagon tenor cu nota ascuţită, performanţa supremă a unei arii de operă.

Încetinea treptat, nu mai era aşa de diform pentru noua sa poziţie, înăuntru lumea aluneca pe banchete. Trecînd printr-o pădure de pini, un miros tare şi plăcut umplu cabina. Printre ramuri se vedea drumul cocoţîndu-şi spirala printre copaci, cînd la dreapta, cînd la stînga, răsu- cindu-se şi nu puteai să Înţelegi cum funicularul urca drept în jurul drumului pe care-l urmai, ca şi cum ar fi fost stîlpul unui tobogan.

În sfîrşit se opri într-o gară mică, ai fi zis de munte şi călătorii coborîră repede căci aveau un ţel precis şi erau grăbiţi. Acum tinerele păreau că nu mai locuiesc în capitală ci într-un sătuleţ. Elsa îşi dădu seama că cele mai multe nu aveau nici ciorapi nici pălărie, ca şi cum s-ar fi descotorosit de ele în timpul călătoriei. Se uită dacă nu lăsaseră hainele în

compartiment, dar nu mai rămăsese decît o umbrelă, o lăsă...

Ieşi din gară şi se pomeni pe drum, cînd ceilalţi dispăruseră deja. Nu ştia încă bine pc ce drum s-o apuce apoi continua sa urce pînă în vîrful dealului.

Soarele era încă puternic, totuşi aerul era tare ca pe culmile munţilor. Pe marginile drumurilor şi pe pajişti se mai vedeau Încă adînciturі pline de zăpadă. Cu toate că suprafaţa zăpezii era presărată **cu** praf, cornetele acestea erau mai frumoase decît florile, iar parfumul lor te trimitea cu gîndul la iernije copilăriei şi-ţi trezea dorinţa de dans. De ce nu era acolo bărbatul acela

cu ramura ? Nu mai ştia daci **imaginea** lui **o** căuta aici în provincie, departe de acordurile cîn- tate pe pianul de la bar, el aicărui ochistră- luceau de fiecare dată cînd îşi înfunda ramura pînă în adîncul cornetelor de zăpadă. Ar fi trebuit să vină s-o ia, ca ea să-l aducă aici ; dar pentru că aşa era singura şi nu vroia alt tovarăş decît pe cel pe care-l dorise Într-adevăr, fluviul era acum ţelul ei ! Cu siguranţă că îl va zări undeva şi ce frumoasă trebuia să-i fie şer- puirea printre atîtea înălţimi.

Se plimbă îndelung, îl căută, avînd încredere în simţul ei de orientare şi o anume intuiţie de geograf ; pîndea soarele, iscodea umbra, trecea peste ridicături, sonda văile mici. Simţea fluviul foarte aproape, ascuns ca un şarpe sub frunziş, dar după amiaza înainta şi ea Încă nu-l zărise. Era deja obosită, dar bucuria-i dăinuia. Nu departe de o cabană situată mai jos, pe o pajişte se ridica un curios turn de lemn pe care-l boteză Tirul porumbeilor. Patru stîlpi susţineau o platformă pe care se putea urca pe o scară complet verticală. Pe podea erau fixaţi alţi stîlpi ce susţineau o **a** doua platformă, Înconjurată de o balustradă de lemn şi la care se ajungea tot pe **o** scară, dacă nu-ţi venea ameţeală, căci înălţimea turnului fragil atingea pe cea a unei case cu mai multe etaje.

De acolo de sus, probabil că era o panorama superbă, deasupra copacilor ce înconjurau cabana şi împiedicau privirea să

urmeze panta rotunjită a dealului, pînă la fluviul imaginar pc care-l simţea deja pălind, în spate, în fundul văii. O cuprinse o poftă nebună să **se urce** măcar pînă

la prima platforma, dar îi era şi puţin frică. Soarele. mersul pe jos şi aerul tare o cam ameţiseră. Dar era atît de vesela, de dornică de această aventură încît se hotărî. Îşi agaţă geanta de cordon ca să aibă mîinile libere şi, cu îndrăzneală, se cocoţă pe scară pînă la prima platformă. Mîndră, merse de jur împrejur, dar fu repede decepţionată : panorama nu era deloc sur prinzătoare şi urcă pînă în partea de sus a fragilului edificiu.

Gîfîia şi inima-i bătea cam repede căci îi era frică. Apoi observă că balustrada era în parte putrezită şi nu trebuia să se sprijine pe ea. Iar senzaţia aceasta o îndepărta şi mai mult de pă- mînt şi o hotărî ca dintr-un salt să se urce şi mai sus în spaţiu, ca pe un aerostat periculos.

Vedea acum vîrfurile copacilor ca pe un rond de flori cam îngrămădit, nemişcat sub soare, dar nimic în vale decît această suprafaţă a culmilor strălucitoare ale copacilor, ca o mare ce se rotunjea, se arcuia din ce în ce mai mult şi cădea, nu ştia unde, nu le putea urmări înclinarea, în- tr-un abis albastru încîntător de unde se ridica un abur uşor ce-o ameţea şi mai tare. Oh, fericire ! Pe urmă îşi aminti că aceasta fusese **o** clipă de fericire nemaipomenita, **cu** toate că pe moment rămăsese îngrozită. Duse mina la frunte şi respiră adinc, nu putea suporta căderea aceasta **a** pădurilor în nevăzut. Iar fluviul nu curgea prin aceste meleaguri ; nu ştia unde

se afla dar cu siguranţa că era departe, foarte departe de el. **Şi** deodată, **ca** vocea subţire a unui abis atît de adinc, din nesfîrşita întindere de verdeaţa străbătu pentru cîteva secunde un fluierat melodios şi pătrunzător. Se Întoarse în partea cealaltă unde se vedea pămîntul solid, o părticică de cîmpie şi de iarbă cu boschete, parcuri şi case răzleţe.

În partea asta vederea era mai puţin tragică şi atît de plăcută ! Da, era un teren de golf ! Se vedeau desluşit, cu toate că era destul de departe, grupuri mergînd liniştit, legănîndu-şi crosele, urmate de omuleţi care duceau, ca pe nişte vreascuri pe spate, provizii de crose. Cît era de încîntător, chiar ispititor şi izbăvitor pentru ea care, deodată acolo sus pe turn, resimţea neliniştea singurătăţii ! Vedea cum oamenii se opreau, se aplecau, vorbeau, precis deasupra unui gol. Putea să vadă că erau şi bărbaţi şi femei. în peisajul acesta cămăşile apăreau de o albeaţă extraordinară, iar corsajele nu erau mai groase decît florile. Din cînd în cînd Întreaga atmosfera era tulburată de o pocnitură seacă, **p**o**c**, ca singura lovitură de cioc a unei ciocănitori pe trunchiul unui stejar. Dacă observa legănarea unei crose, de-abia vizibilă, zgomotul pocniturii urca Încet pînă 1a turn, îşi continua drumul pe deasupra copacilor, cădea în abis, **pînă** la imaginarul fluviu palid. Dar nu vedea niciodată mingea. Uneori un zgomot de voci ajungea **pînă la ca, o** chemare, o siluetă

răsărea Într-un loc neaşteptat din întinderea movilită **a** gazonului ; la un moment dat văzu nişte iepuri fugind la marginile împădurite ale peluzei.

Oare asta era fericirea ? Să loveşti o minge, să te plimbi în tihnă **cu** prietenii pe gazon, în

timp ce iepurii o iau la goană ? Prinsă în linişte şi vis, cîmpul de la picioarele ei i se părea un paradis. Şi totuşi, e adevărat, ar fi putut şi ea să joace golf. Probabil că nu era un club aşa de închis. Ba nu, era un golf'ce nu putea fi văzut decît de sus, nu era nici o scară ca să cobori pînă la el.

încă ameţită, o năpădi o undă de melancolie.

Să cobor, gîndi, şi se apropie de scară. Dar nu vroia sa se ţină de balustrada şubredă şi nu ştia cum să pună picioarele pe treptele de sub platformă.

întoarsă cu spatele spre exterior, duse cu teama piciorul drept înapoi, pipăi vidul, simţi cum piciorul i se afundă. Nu ştia de ce să se prindă cu mîinile. Renunţă să mai coboare, o cuprinse groaza şi se duse În mijlocul platformei. Privirea i se îndreptă îngrijorată spre culmile copacilor şi i se făcu **aşa** de frică încît se întoarse spre jucătorii îndepărtaţi şi simţi nevoia să-i cheme. Dar nu putea. îi era ruşine. Simţea cum îi bătea inima. Se aşeză pe scînduri ca să nu mai vadă pămîntul, să se liniştească, făcu nişte mişcări de respiraţie, apoi se sculă, se apropie din nou de scară şi coboare.

Înţelese că nu va putea să se liniştească, era gata gata o panică groaznică, cana asta pe care i-o întinsese cerul **albastru,** frunzişul, cu fluviul drept momeală în care căzuse ca **o** muscă şi unde o **va** surprinde noaptea îngheţată. Şi nu era nimeni, nimeni prin împrejurimi, nici un pas pe drum şi cabana aceea de jos, acum

Trebuia sa să ţipe, cuprinsă de
nu era vară, era numai Începutul primăverii, **o** primăvară falsă şi înşelătoare, plină de capcane ; simţi deja frigul şi începu să tremure. Cornetele mari de zăpadă din adîncul gropilor o înfricoşau. La ora asta străluceau mai puternic ca niciodată, ca nişte ochi scînteietori, iar vîntul amenînţa să le transforme în ghiaţă. Ochi îndreptaţi spre ea, pîlnii adînci pe care geniile ce organizau aceste curse le-ar fi dus la gură ca pe nişte trompete ca să sufle frig.

În sfîrşit, răsunară paşi pe drum, în spatele copacilor. Se ridică şi aştepta. O copleşi o bucurie nemăsurată. Dar paşii se lăsau aşteptaţi. Oh ! de-ar fi el, bărbatul acela cu ramura, de-ar veni s-o ia de pe acest turn, s-o poarte în braţe pînă jos. Aşezată pe podea, cu picioarele îndoite într-o parte, cu mîinile sprijinite de o scîndură şi cu chipul îngrijorat aplecat spre copaci, se lăsă în voia paşilor ce veneau şi o voluptate intensă !i încălzi corpul ce adineaori tremura. Se înfioră de dragoste în voia închipuirii, golită de orice voinţă, dăruită toată, iar bărbatul cu ramura, pierdut în marele univers avu tot corpul ei şi trebui să-i primească inima abătuta. O siluetă bărbătească ieşi încet din pădure şi înaintă pe drum, printre florile de zăpadă devenite arzătoare. Poc ! Se auzi o crosă pe cîmpie ; un strigăt de bucurie se ridică din iarbă, străbătu aerul, trecu pe deasupra copacilor şi căzu în abisul necunoscut. Bărbatul înainta încet, cu pas greoi, ce scîrţîia pe pietriş, dar nu era el. O ştiuse din- totdeauna, nu e**r**a

decepţionată, tresărirea de dragoste se pierdea în membrele-i ca de plumb, o neliniște nouă i se înfiripă în piepi ; cum îl va Striga, cum îi va explica. Se apropia clipa cînd va trebui s-o facă. Era un ţăran înalt, tînăr, puternic, îmbrăcat în catifea. Ducea un ghiveci de flori şi o cazma. Ridică maşinal capul şi o văzu stînd în picioare în spatele balustradei şubrede. De jos se uită lung la ea, liniştit, puţin nepăsător, ca un paianjen sătul şi liniştit, satisfăcut de capcana lui. Dar el nu ştia. Va dispare şi ea nu vroia să-l cheme. Pe măsură ce trecea timpul cînd putea să-l cheme, inima i se zbătea de disperare şi de grijă ; deja ca să-l urmărească cu privirea ea trebui să se întoarcă în altă direcţie, să traverseze platforma, nu-i mai vedea decît spatele ; se ducea, nu era acela pe care-l iubea. Plimbă o privire plină de rugă fierbinte peste terenul de golf ; era complet pustiu ; acolo departe, ultimii jucători se pierdeau spre o căsuţă ; ultimii doi se opriră, probabil că-şi aprindeau pipa. Desigur că vocea ei nu se va auzi aşa de departe, nici un ajutor nu va veni dinspre terenul de golf ; o singurătate nesfîrşită se ridica odată cu ceaţa cîmpiilor umede.

Dar bărbatul de pe drum se Întorsese, se oprise. Se Întreba ce făcea oare femeia aceea acolo sus, căci deobicei ele nu se prea urcă pe scări. Poate că găsea această enigmă prea complicată. Nu căută s-o rezolve şi-şi reluă drumul.

— Ei ! Ei ! strigă, ea aproape fără să-şi dea seama.

El se opri şi privi, aşteptînd urmarea.

— Apropiaţi-vă ! spuse, în sfîrşit, întrucît el nu se mişca şi cu o voce mai slabă căci se mai desmeticise.

Aşteptă să se apropie pe sub catargele pinilor, cu capul ridicat. Era nevoită să consimtă această umilinţă...

— Nu pot să cobor. Lemnul este putrezit.

El începu să rîdă. Nu credea în povestea cu lemnul putrezit. Puse ghiveciul de flori şi cazmaua pe iarbă.

— Bine, am să urc, spuse el, rîzînd mereu.

Ea vedea cum îi străluceau dinţii perfecţi şi-i ura. El dispăru sub turn. îl auzi cum punea piciorul pe prima treaptă. Nu se apleca să-l vadă, îl aştepta şi vroia s-o ia la fugă. Se învîrti în spaţiul strîmt ; prizonieră, îl auzea mereu, apro- piindu-se pe scări. Urca greoi şi zgîlţîia tot turnul, iar ea simţea cum tresăririle acestea i se răspîndeau în tot corpul. Oh ! Cît îi părea de rău ! Mai bine ar fi urmă ar fi auzit-o, ar fi venit cineva **s-o** ia.

Capul bărbatului se ivi deasupra platformei. Se opri şi privi. Ochii îi străluceau sub borul pălăriei rotunde de fetru cu calota plină de praf. De o parte şi de alta a capului îi vedei mîinile puternice prinzînd balustrada. Era tînăr. Nu-şi răsese barba stufoasă. îi simţea privirea fugind ca un şarpe pe podea, printre picioarele ei şi urcînd pînă la chip. Părea că-l distrează. în sfîrşit, se ridică, pieptul apăru din gol şi puse piciorul pe podea.

— Vă e frică, spuse el, tot rîzînd. Oh, nu e periculos ! Vă ajut

strigat spre terenul de golf, pînă la de

bărbatul acesta ? Era caraghios. O **va** ajuta

să coboare, foarte simplu şi apoi **ea** va pleca.
— Arătaţi-mi repede cum să fac, spuse ea, mi-e frig.
— Ei bine, **e** simplu, faceţi ca mine, răspunse el. Se apropie de prăpastie, se Întoarse cu spatele aplecîndu-se, apucă barele balustradei şi piciorul i se puse pe o treaptă invizibilă, picioa- rele-i dispărură ; se adîncea din nou pînă la brîu în golul înfricoşător, mai respingător decît un fluviu iarna.
— Faceţi ca mine, **vă** ţin eu, numai frica vă împiedică, adăugă cu un ton convingător, satisfăcut de utilitatea acestei remarci.

Işi proiectă corpul înapoi, ca şi cum s-ar fi aruncat nebun de bucurie, făcîndu-i loc între pieptul lui şi scară.

Ea cobora tremurînd ; în fond, gîndea, s-ar fi putut descurca şi singură, dar era blestemata asta de ameţeală şi numai prezenţa în spatele e; şi puţin mai jos a acestei mase calde ce mirosea a catifea, a pămînt şi puţin a carne omenească îi dădea încetul cu încetul impresia de siguranţă şi începu să coboare repede, mai repede decît salvatorul ei, în aşa fel încît de mai multe ori simţi cum îl lovea cu tocul, nu ştia unde, în piept sau pe faţă.
— Nu aşa de repede, să **nu** cădeţi, îi striga, decepţionat, fără îndoială că lucrurile se desfăşurau fără prea multă greutate.

Atinse pământul şi se îndepărtă de scara pe

care el o mai ţinea cu mîinile puternice la capătul braţelor întinse. Ea coborî şi deveni prizonieră în acest spaţiu. El rîdea. îi simţi pe gît răsuflarea.

— Mulţumesc, spuse ea sec, aplecîndu-se ca să scape. Continuaţi-vă drumul, mă duc în sens contrar. Se face tîrziu.

El se străduia să mai rîdă, dar ea îi ura puterea şi dinţii albi. Dezarmat de o asemenea ne- recunoştinţă, nu putea face nimic împotriva unei uri atît de puternice. Plouat, îşi adună florile şi cazmaua în timp ce ea se îndepărta.

Simţea bucuria descătuşării pe pămîntul ce i se părea cald şi liniştit şi unde nu mai sufla briza aceea de pe turn. Era bucuroasă că trecuse prin această aventură din care-i rămînea imaginea grandioasă a căderii culmilor în abis, amintirea aproape pJ.radisiacă a terenului de golf, apoi o uşoară melancolie din cauza acestei iubiri atît de profunde, dar pierdute, sentimentul slăbiciunii ei şi cel al unei uşoare Întinări.

Se terminase. Nu trebuia să se mai gîndească la asta.

Ajunse la mica gară şi consulta orarul funicularului. Mai avea de aşteptat. Se aşează în grădiniţa unei cafenele, bău un pahar cu vin. Amurgul punea deja stăpînire pe. deal, brazii se făceau negri şi grei, înţelegeai că mai mult decît greutatea zăpezii, greutatea atîtor nopţi, adînca întunecime le silea braţele să se aplece pînă la pămînt.

Se Întoarse la gară ; cabina Încă nu sosise. Printre siluetele ce se plimbau zgribulite în

sus şi în jos pe peronul invadat de răcoarea brazilor, recunoscu cîţiva călători cu care urcase, dar întunericul, oboseala şi frigul îi chirceau, le

ştergeau aerul vesel, strălucitor, simpatic în ca- re-i învăluise lumina de jos.

Pe o bancă stateau două fete iar doi băieţi, în picioare în faţa lor, se căzneau să le risipească somnolenţa. Aveau în mînă – Elsa nu ştia de ce, desigur ostentativ – cîte o crosă de golf. Deci pe ei îi zărise din observator ; nu erau fiinţe de vis, erau acolo, îmbrăcaţi călduros, cu o pipă stinsă în mînă, fără ea se să ştie că gîndise la ei.

„Sînt sfîrşită", spuse una dintre fete, o unguroaică frumoasă. Unul dintre băieţi o privi adormind apoi îi strecură ca pe o scară de şa crosa sub picior şi-l legăna. Ea lăsă să-i atîrn piciorul inert, apoi deschise ochii pe jumătate ; o luminiţă străluci în ei. Surîse şi adormi din nou.

Elsa privea scena, hipnotizată şi fermecată, În răcoarea aceasta deja primăvăratecă, parfumata, în care, impunătorii şi bărboşii brazi seculari ce mărgineau drumul lăsau să atîrne pe jos blana prea grea, ca şi cum ar fi vrut să

Funicularul apăru, căţărîndu-se de-a scape cremalierei, în vechiul coş îmbrăcat de ea. acum ningine şi mirosind a lemn ; lungul în fulumină slabă care În trecere ilumina ramurile grele.

Elsa se urcă şi curînd simţi cum cobora foarte lin spre flăcările oraşului. Lampa pîlpîia deasupra ei ; din cînd în cînd un fir

înroşit abia mai lumina. În această penumbră de veghe, foarte jos, în alt compartiment din faţă al vagonului înclinat şi pe deasupra spătarelor de lemn, zărea capetele blonde ale jucătorilor de

golf. Un rîset ajangea uneori pînă la ea, dar probabil că fetele adormiseră din nou, lăsîndu-şi picioarele sa se legene.

•Şi domol, ducînd cu el pe fata somnoroasă şi pe tînăra femeie agitată, funicularul aluneca pe deasupra grădinilor spitalului cu ferestrele acum închise. Perdele mari albe, puţin aurite de lumina dinăuntru împiedicau privirea să ajungă pînă la paturile aliniate, dar nu şi pătrunderea febrei. Era ora ei. Bolnavii Începeau să sufere din nou şi prin ferestrele deschise ale cabinei, după atîta linişte şi nemişcare a frunzelor şi a faţadelor îţi dădeai seama că aici somnul nu era niciodată profund. Cabina aeriană era gata să atingă casa austeră ale cărei grădini erau, mai mult ca altele, nerăbdătoare să absoarbă în fiecare dimineaţă parfumul eterului ; apoi

Coborî şi-i păru rău că nu mai călătorea cu jucătorii de golf. Spera să-i întîlnească în tramvai dar dispărură în noapte.

păru că se răstoarnă pe spate pe o linie orizontală şi se poticni în faţa gării.

Din nou singură. Noaptea era frumoasă şi palpitantă. Oraşul îşi păstrase toată căldura ; în aer plutea un praf foarte fin (vara s-ar fi stropit străzile) şi poate că praful stîrnea febrilitatea, entuziasta sete de viaţă.

Se urcă în tramvai şi se aşeză, căci îşi simţea picioarele obosite.

La staţia următoare un bărbat se aşeză în

faţa ei.

Nu se uită la el, dar îi simţi privirea-i insistent aţintită asupră-i. Era la fel de neplăcut ca

şi paşii grădinarului pe scări. Se întoarse şi pnvi prin geam cum defila peisajul nocturn al străzii.

Periferia nu era prea luminată şi umbra zidurilor aşternea o pojghiţă de argint în spatele geamului şi ea văzu deodată cum se ridica în el ca din adîncul unui eleşteu, reflectarea chipului ai cărui ochi o fixau neîncetat. Privirea era aspră şi sticla unui monoclu se oglindea în geam. Trecură tarabe cu fructe, un fundal de verze şi portocale, fără să şteargă definitiv privirea chipului descărnat, aspru, nemişcat, inflexibil. Totuşi, părea că fuge de lumini, nu putea să înfrunte primele lampadare uriaşe care-l goneau ca pe o fantomă. După această teamă de lumină – spaimă de vampir – ea îi recunoştea dorinţa brutală, pofta de viol. Pe o stradă pustie, el profită de Întuneric ca să reapară, dintr-o clădire mare nelocuită şi fără geamuri, o uzină ce fusese incendiată. În dreptul urechii lui ea vedea pervazul ars al unei ferestre şi monoclul lui rotunjindu-se pe faţada înnegrită, ca un orologiu fără ace. Pe obrazul dinspre geamul uşor aburit zări o cicatrice, veche amintire a vreunui duel. Atunci, fără ca privirile lor să se fi încrucişat direct ca de la om la om, ci datorită unui unghi care dădea întîlnirii un sens ascuţit şi precis, se înfruntară brusc, în Întunecimea de ruine şi ceţuri.

l

- cel drag. Fără să privească bărbatul, ea **o** la fugă, traversa bulevardul. Nu se întoarse măcar o dată. Desigur că auzea

El nu cobora, era sigură că nu va coborî Înaintea ei. îi veni în ajutor armata marilor can delabre de pe bulevardele luxoase şi apăru po dul ‘··.....
luă nici

spatele ei, mulţi paşi, mulţime de paşi de toate vîrstele, de toate voinţele. Paşi ce fugeau de ea, **o** urmăreau, se apropiau. Poate că în spatele ei nu era Într-adevăr nimeni în această mulţime. Vînză- torii de ziare strigau titlurile şi auzea căzîndu-i pe umeri, ca giulgiu! de lemn, al unei zile ciudate, obloanele pe care băieţii de prăvălie le coborau cu un băţ din aer, de sub balcoane. Căzeau în toate părţile, pe străduţa comercială însufleţită pe care trecea. Cu multe rostogoliri ! Şi de fiecare dată cînd un oblon cădea astfel în faţa unei vitrine, lumina scădea, strada se stingea încetul cu încetul, şi în umbră, după zgomot, ai fi zis că paşii erau mai numeroşi.

În sfîrşit zări firma albastră a barului. împinse uşa şi paşii ce-o urmăreau o părăsiră deodată.

— Ce tîrzin vii astăzi, spuse doamna Lyane. N-ai fost la ceai ?

— M-am dus să mă plimb, îi răspunse apro- piindu-se ca să primească noua sărutare a serii.

— Să te plimbi ? se îngrijoră doamna Lyane. O privea cu compătimire ca şi cînd de la o plimbare nu putea aduce decît un

III

— Elsa ! suspină pianistul, la sfîrşitul visului. Şi se trezi.

Soarele nu se juca pe cearceafurile lui, sărăcia priveşte spre nord. Dar muzicantul îşi avea mijloacele lui ca să-şi dea seama de vremea frumoasă de afară prin perdelele lăsate.

Hotărît lucru, vremea bună se menţine. De ce nu m-aş duce şi eu ca şi ele să fac o plimbare la ţară ? Ce le apucă ? Ce-i cu visările acestea ? Sigur, înghesuit Între perete şi pian, pe mine nu mă văd, nu exist pentru ele, nu mi se potriveşte nimic. Acum Elsa aproape că mă ignora ; nu se fac confidenţe unui om care te iubeşte, le păstrezi pentru indiferenţi, pentru cli- enţii în trecere, la nevoie le spui barmanului. El vede totul şi ai nevoie să-i spui : „Pierre, adu-mi un pahar cu apă, dă-mi un sandviş, împrumuta-mi chibriturile tale . Ştie să spună şi cît e ceasul cînd ele cască. Pe cînd eu ... nu. Am un perete negru în faţa mea cu muzică şi mi se spune: „Termină odată! şi niciodată: „Mai cîntaţi melodia aceasta fermecătoare". Bineînţeles că ele sînt dezgustate de muzică... Iar mi-am ars cearceaful... Se spune că-i un viciu să fumezi

în pat ! Aş vrea
sa ştiu şi eu C.viaţa asta pînă la ora patru,
sa nu devii aşa încît spre prînz eşti aici,
vicios cînd duci din viaţa, abrutizat în pat, în
cinci dimineaţa, iau deja aperitivul şi se
dat la o parte plimbă Ei bine, astăzi, da, am
timp ce alţii îşi
la lumina zilei.
duc să mă plimb. Nici muncă, nici preludii, nici înduioşări. închid dugheana. Dealtfel, pentru cît îmi folosesc, căci, ceea ce mă interesează şi pe mine nu se va întîmpla aici, la doamna Lyane unde n-am să cînt niciodată altceva decît melodii de dans. Am să iau totuşi hîrtie cu mine pentru că nu pot să las melodia aşa. Nu, nu, asta n-ar trebui să depindă de voinţă ! De ce trebuie să te martirizezi ca să înfăptuieşti ceea ce totuşi inima doreşta să facă ? Intr-o dimineaţă ai perceput ceva în fundul urechii, cîteva note de parcă ar fi fost sîngele ce curgea din cauza suferinţei pricinuite de ea, şi ţi-ai spus : „Trebuie să fac o melodie cu sunetele astea pe care le-am auzit pe cînd mă rădeam, o melodie completă care să fie expresia frumuseţii ei... Să nu las să se piardă în spaţiu o melodie care să fie închisoarea ei, de unde să nu-şi mai ia zborul, care să exprime bucuria de a o vedea şi suferinţa de a o iubi." Am spus că voi compune această melodie şi dacă nu, dragostea mea n-are forţă, iar ea are dreptate să mă dispreţuiască. Ce dovadă de dragoste poţi să-i dai unei femei ?... Mai !ntîi ţie trebuie să-ţi dovedeşti dragostea. Dar totul merge

minunat. Simt că stăpînesc melodia. Nu mai poate să-mi scape. Nu există în Întregime şi totuşi o simt în mine, ca şi cum ar fi complet **gata,** Elsa, te voi capta ca pe un izvor viu, tu

Care fugi în spaţiu. Ştiu ca n-are sa **fie** mare lucru, o melodie din acelea ce se cîntă vara pe terasele cafenelelor şi pe care am pretenţia s-o dau numai orchestrei de ţigani. Dar asta n-are importanţa ! Ştiu numai că înainte de a auzi melodia, mă gîndeam la ea de dimineaţa pînă seara şi nu făceam decît s-o port în gînd pe Elsa vie şi s-o privesc îndelung ; făcea mereu aceleaşi gesturi şi degeaba strigam : Destul, destul ! şi vroiam să-mi pun mîinile la ochi să n-o mai văd, **o** vedeam mereu într-o atitudine măiastră, să dură ore în şir, de exemplu, dansînd sau ţinînd cărţile de bridge, în faţa doamnei Lyane, sau mă chinuiam să-mi explic în mii de feluri de ce nu-mi vorbise în seara aceea. Dar de atunci, mă gîndesc mereu la melodie şi tot gîndindu-mă la ea parcă nu mă mai gîndesc deloc la Elsa. Nu mă mai gîndesc la tine, prea scumpa mea Elsa, ci numai la melodia în care trebuie să te regăsesc, tu îmi procuri filtrul care trebuie să-mi dea voie să fug de tine şi din cînd în cînd, gîndindu-mă la tine, sînt obligat să mă căznesc să te regăsesc sub forma care mi-a dat atîta bucurie şi atîta durere, forma ta mişcîndu-se în timpul dansului sau stînd jos În faţa mesei de bridge. Parcă am remuşcări că mă servesc de tine împotriva ta, de tine ca să te uit şi deşi o doresc, mă tem că voi îndrăgi melodia mai mult decit pe tine şi că te voi renega, pentru că tu ai inspirat-o. Oh, ştiu, sînt bărbaţi capabili de **o** astfel de victorie, să nu mai iubească decît dublura, transmutaţia ! Metamorfoza aceasta născută din dragoste, să o sfîrşesc, ca să spun aşa, cu o răzbunare,

întorcîndu-se cu ură împotriva aceleia care a fost substanţa unei flăcări atit de mistuitoare şi nu mai e decît asemănătoare cu resturile negre ale unui rug, să nu-i mai dedic decît un dispreţ infernal. Atunci suferinţele de demult capătă o altă semnificaţie ; ele nu-mi mai apar decît ca zbuciumul iscat de opera ce lua fiinţă şi pentru care, adevărata cauză, acum de nerecunoscut, pare numai un pretext caraghios. Ei se consideră răzbunaţi. Dar oricare ar fi forma rezervată de viitor pasiunii mele, refuz s-o accept ! Şi mai întîi eu nu pot crea ceva mai bun ca tine... Deci, să notez melodia... acompaniamentul începe foarte bine... Dar unde-mi sînt jerpeliturile de papuci ? Doamne, ar fi trebuit să fie pe aici, solid ancoraţi unul lîngă celălalt, lîngă pat, unul cu vîrful spre pat, celălalt în unghi drept. Ai crede că noaptea, în timp ce noi dormim, îi poartă o fiinţă misterioasă ; la Întoarcere, individul îi lasă să alunece din picioarele lui deformate lîngă uşă. Sînt chiar călduţi, acum i-a stricat mai tare. Iese degetul afară. Doamna Lyane ar spune : „Acesta-i demonul dezordinii". Nu mai e nici apă caldă pentru cei ce se scoală tîrziu. Oh ! mizerie, mizerie ! Dar nu te plînge. Gîndeşte-te la cerşetor : ăsta nu-i semn bun cu toate că lui îi datorez cele cîteva cuvinte schimbate cu Elsa...

Ce seară curioasă ! Cu spatele sprijinit de perete, mă odihnesc ferit de capacul ridicat al pianului ce-mi "ascunde spectacolul de la bar ; dacă aud un murmur deosebit, un freamăt de ruga **ce** trece de la **o** masă la alta (după cum e

cazul, poate fi şi un vîrtej de tăcere ce se plimbă prin încăpere) îmi spun : „în timp ce cîntam, iara să-mi fi dat seama a intrat o fetiţă care vinde flori". Eu nu simt florile ci numai atmosfera aceea de rugă fierbinte. Totul se termină printr-o mişcare de paşi, foarte semnificativă, în ciuda covorului, **o** revoluţie delicată, aproape imperceptibilă Într-un loc atît de monden ; barmanul sau Floria, tîrfa aceea grasă şi rumenă, sau, dacă lucrul pare uşor, chiar doamna Lyane care o goneşte pe mica cerşetoare cu o cruzime cu atît mai nemiloasă cu cît trebuie să fie discretă. Atunci, dacă printr-o minune am văzut ceva, trebuie să Încep repede să cînt pentru ca muzica mea să facă invizibil copilul acela neruşinat şi ca să maschez asprimea sufletului doamnei Lyane. „Ar fi trebuit să ai atîta tact ca să-ţi dai seama că e timpul să reîncepi să Cinţi ! spuse ea intr-o seară. I-a fost greu s-o gonească. Copila nu spunea nimic, dar stătea acolo, în picioare printre mese, nemişcată, pironind-o cu nişte ochi dureros de miraţi. îţi venea să-i plîngi de milă. Mînată de o ruşine crescîndă, doamna Lyane se lovea de un mic colos cu o greutate teribilă, ale cărui picioare se sprijineau pe un soclu dintr-un mortar ce se Întărea treptat, devenind de neclintit. br eu, ca din intîmplare, nu mai cîntam, nu dansa nimeni, parcă o făceau dinadins pentru ca liniştea să facă drama aceasta mai sfîşietoare.

— Aşa cum e pus pianul dumitale, pot să

ştiu şi eu ce se întîmplă acolo în spatele lui ?

— Pianul este aşezat foarte bine. Aşa ocupă cel mai puţin spaţiu. .Nu prea e loc destul şi nu e nevoie să fiu văzut...

Bineînţeles ! Eu, deci n-am nevoie să-i văd, mă simt bine în cutia mea, grota mea, hăul meu, cu lampa mea, lumina din adîncuri, numai că nu pot s-o văd pe Elsa, trebuie să-i caut vocea sau poate că alunecă pentru o secundă prin stînga mea, dansînd în cei trei metri pătraţi de spaţiu liber.

Ori, ceea ce am zărit ieri nu mai era tulburarea uşoară, vaga neliniştе produsă de o fetiţă ce vinde violete. Nu văzusem cînd intrase studenta aceea, dar la un moment dat am simţit, Între două melodii, o vie agitaţie în bar, o undă de veselie. Mă ridic şi mă uit pe deasupra pianului. Văd clienţii în fotolii, ocupaţi sa tragă nişte sforicele din spatele unui carton. Trebuie să fie nişte marionete mici, îmi zic, jocuri de bA • • •

ar, sînt oameni care ar cumpăra şi trompete şi femeile rîdeau pe înfundate.

O studentă cu o şapcă cu cozorocul rupt, nu cunosc culorile facultăţilor, vindea obiectele acelea. Meşe de păr blond ieşeau de sub calota albă după ce-i murdăriseră marginile. Una dintre bietele fete nevoite să facă studii şi care aleg ştiinţele pustuloase, semantica, limbile romanice sau ştiinţele nesuferite cum ar fi chimia ; probabil că avea puncte negre pe nas. Doamna Lyane, cu cărţile în mînă, o urmărea cu privirea, din fundul sălii, cu o expresie de ură ce nu i-o mai văzusem

niciodată. O furie de neînţeles clocotea în ea, de-ai fi zis că-şi recunoştea cel mai puternic duşman. În sfîrşit, a pus cărţile pe masă, căznindu-se vizibil să se abţină şi Înainta pînă la tînără, fără zgomot din cauza fricii profesionale de scandal.

— Aici nu se face propaganda, nu permit sa se cerşească în localul meu.

)i cealaltă ofensată :

— Cum îndrăzniţi să mă luaţi drept o cerşetoare ? arată o insignă şi vorbeşte de o asociaţie, apoi vocile se înfruntă.

— Nu mă voi lăsa izgonită ca amărîtul acela care cu siguranţă că a intrat aici să ceară ajutor şi acu, trage să moară la uşa dumneavoastră. Ah ! E o firmă bună pentru cabaretul dumneavoastră ! Ce nişine ! Mă Întreb cum de mai pot intra oamenii aici să se distreze.

La care doamna Lyane, neliniştită şi pălind de furie :

— Dar ce este, nu Înţeleg.

Însă studenta se retrase cu demnitate, plină de o furie nobilă, iar cînd **a** trecut pe lîngă rioasa.

Doamna Lyane a urmat-o pînă la uşă ca pentru a zăvorî intrarea cu privirea în care scend aceasta nu mai exista ; aruncă la uşă o vraiă care, pe viitor, o va împiedica să se mai deschidă în faţa unor astfel de apariţii.

— Dumneata ce faci ? Ce mai aştepţi **ca** să cmţi ...

N-am putut să mai aflu nimic despre misterioasa dramă căci sînt obligat să-i risipesc penibila impresie, pentru că eu sînt însăşi distracţia. Am cîntat, deci. Apoi iar mi-am înălţat capul de deasupra pianului. Nimeni nu mai trăgea de marionete, dar ceva se viciase în atmosfera bridge-ului. Doamna Lyane nu juca şi a făcut semn Elsei

pian n-am putut s-o chem să-i cumpăr marfa mistetrebuit sa oînt în continuare, dar în mijlocul cîn- tecului am simţit un curent de aer rece în stînga mea, aşa cum se întîmplă uneori cînd se deschide uşa, apoi am văzut-o pe Elsa ieşind. Uşa s-a închis în urma umărului gingaş şi gol a cărui strălucire era puţin voalată de penumbra barului, am sărit cîteva măsuri ca să termin înainte de reîntoarcerea ei în speranţa că-mi va vorbi, îmi va spune subiectul ciudatelor convorbiri. Dar s-a Întors palidă şi tremurînd, ca şi cum s-ar fi dus, atît de uşor îmbrăcată, pînă în stradă ; nu **s-a** uitat la mine, s-a dus repede la doamna Lyane care i-a spus să stea lîngă ea. Atunci tot brid- ge-ul a căzut pe masă ca un stejar doborît ; generalul şi consilierul păreau foarte intrigaţi. Am simţit că era din nou nevoie de muzică şi am Început să cînt *'Duminica posomorită.* Nimeni n-a găsit asta deplasat. Apoi am simţit o umbră sprijinită de pianul meu ; ea era acolo, aproape în semi-obscuritate, ivită din lumina voalată a Darului şi dincolo de aureola ce cobora din abajurul Înalt al lămpii de pe pian. Aşteptase să termin bucata *Duminica posomorită.*

— E un cerşetor sprijinit de zidul dinspre stradă, chiar lîngă 'uşă, îmi spuse zdrobită, ca şi ctun asta m-ar fi privit pe mine în mod special şi numai eu puteam să rezolv ceva. O sorbeam din ochi, fericit că-mi vorbea, mă uitam cum îi bate inima sub rochie şi mi-o închipuiam aplecîndu-şi bustul pe jumătate gol în răcoarea străzii, fără să coboare treapta

pragului, aproape să atingă chipul cerşetorului, apoi retrăgîndu-sc repede, înainte ca el s-o fi zărit.

Doamna Lyane ştia cum că fata îl lăsase acolo, ca pe **o** răzbunare, pe acest înfricoşător «erşetor nocturn ; plecînd, ea-l plămădise din pulberea pe care o aruncase pe pavaj, ca un vrăjitor oriental, părăsise stigmatul infamiei, obiectul dezgustător în stare sa-l împiedice pe trecător să intre.

— E cel pe care l-am văzut împreună, pe strada Nagymezo...

Mi se părea că vocea ei avea o blîndeţe confidenţială, cînd amintea de după-amiaza aceea îngheţată de iarnă cînd am întîlnit-o din întîm- plare pe strada Nagymezo şi a fost dispusă să meargă cu mine la cinema. Auzeam dinţii tînăru- lui clănţănind uşor fără să se oprească, sub obrajii palizi, fără sînge şi cu buzele vinete ; zdrenţele pantalonilor tremurau neîncetat agitate de dîrdîiala corpului deşirat. Era mai înalt decît trecătorii. Ei bine, deoarece nu avea haină, ar fi putut să-şi închidă cămaşa. Mai avea încă nasturi, dar o lăsa aşa deschisă pe pieptul alb marmorat, unde nu putea să crească nici un fir de păr.

— E în extaz, poate nu suferă, i-am spus în ziua aceea Elsei care încerca, aplecîndu-se puţin, să vadă încotro priveau ochii aceia şterşi şi ficşi. Nu cerea nimic, bineînţeles, nu simţea cînd i se strecura o monedă În buzunar sau i se punea lîngă picioarele goale, probabil că cele 10 grade »ub **zero le** ardeau şi **le** lipeau de **^pavaj.**

— Nu va rezista pînă diseară, are să moară.

Ei bine, peste o săptămînă tot acolo era. în iarna asta erau sute ca el. Nu înţelegeam de ce Elsa era acum aşa de speriată de această amintire, acolo în umbră, sprijinită de pian.

— Nu te las să lucrezi.

Dulce glas ! Se retrage în cealaltă lume, cu paşi uşori, fără s-o pot reţine. La uşă, spectrul unei zile de iarnă ce revine pentru a încălzi amintirea... Ah ! lîngă umărul meu, parfumul încălzit de seara de la cinema... Nenorocitul revine din lumea de dincolo, Îngheţată, ca să salveze această clipă pierdută ; oare nu-i asta raţiunea existenţei melodiei mele ?

El avea să moară... Melodia să cînte, să cînte, ca şi cum ar fi u!tima-i suflare... Să-mi iau hîrtie, un creion, să-mi perii pălăria înainte să ies... Degeaba Închid uşa cu cheia... Găurile astea din covorul uzat te-ar face să sari treptele. Parcă ar fi nişte băltoace mari de apă tristă Într-o pădure, iarna. Toată seara a fost neliniştită, ca şi doamna Lyane ; oare pentru acelaşi motiv ? Iată patroana hotelului : .

— Domnule, avem **un** client care doreşte să se odihnească şi vă rog să nu cîntaţi la pian în după-amiaza aceasta. V-am lăsat să aduceţi pianul sus cu condiţia deranjaţi pe nimeni şi să nu cîntaţi încet.

— Am Înţeles, doamnă. Dealtfel, n-o să fiu acasă... Bineînţeles, cînd stai la hotel, nu trebuie să ai nici pian, nici animale sălbatice, doar dacă plăteşti foarte scump şi regulat... Cît de cald poate fi soarele ! Te aşteaptă aşa la ieşirea de pe coridor ca să cadă pe neaşteptate pe un om _ flămînd de la înălţimea orei unu la amiază. Repede, să ajung la restaurant. Neliniştea ei... Era o carte poştală... „Ar trebui anunţată poliţia, sa-l ia de acolo", spunea generalul... Nu... Sprijinită de

pian... Barmanul a spart un pahar... Mi-e foame, e ameţitor... Ah, da, ce clipă oribilă ! Viena cea Blondă. Degetele mele băteau măsura valsului cu o ciudată uşurinţă din cauza murmurului pe care-l auzeam mereu cîntînd în mine. „E cerşetorul de pe strada Nagymezo, cerşetorul nostru... " Pe cei trei metri pătraţi liberi, umbrele dansează... La stînga mea, aproape Întuneric. Ea se învîrteşte în braţele unui tip Înalt cu monoclu şi cînd îi apare chipul, îl închipui zbuciumat, chinuit. El, demodat ca din filme, Satana ofiţer, cu o cicatrice pe obraz. Don Juan ? Hm ! Un tip cu voce cavernoasă, putere de fier, mult sînge rece. Sinistră brută. O tîrăşte în paşi de vals, înspăimîntînd-o. Dar am asupra lui un avantaj mediocru, acela de a scurta pe jumătate – o Vienă înjumătăţită – îi pun piedici cu optimile pentru ca ea să nu-şi Închipuie că el valsează bine. Pierde pasul, pierde măsura. îmi închipui înjurăturile pe care le clipoceşte în gît şi cu monoclul Întors spre mine, clocește o mînie care-mi place. Viena cea Blondă ! Strigăte de gelozie, muzică de ură. Pe urmă, numai rumba, sînt sigur că el nu dansează şi suferinţa mea se linişteşte lîngă parchetul pustiu. Clipele astea mă torturează, s-o văd îmbrăţişată cu astfel de clienţi căci ea trăieşte pe muchie de cuţit şi cine ştie pe pieptul cui va cădea ? Suferinţă ce mi se înnoadă în gît, pînă la nebunie, gelozia... împotriva unor umbre, unor necunoscuţi... Gindul că un bărbat ar putea s-o posede... Şi slăbiciunea ei de femeie... O deznădejde atît

de violentă îmi curge prin sînge... Dar ce repede merg, alerg... Pardon, domnule. Şi iată că transpir. Ştii bine că ţi-am interzis să te gîndeşti la astfel de lucruri ; iar toate acestea

ţin ore nesfîrşite de suferinţă cumplită. BAR AUTOMAT. Ah ! De cînd uşile rămîn deschise miroase mai puţin a mezeluri. Mereu aceeaşi clientelă, dar acum pare mai puţin sinistră fără pardesie. Ocupă şi mai puţin loc. Iarna, cînd fularele deznodate atîrnă pe paltoanele descheiate, amintesc de nişte aripi greoaie, incomode, ce miros a umezeală, ca şi cum ar fi zburătăcit toată noaptea prin ceaţă. Ce neplăcut să atingi şi să ridici aripile astea cleioase ! Iată o masă liberă şi astăzi nu-i noroi pe jos. „Un gulaş, domnişoară anu-Ofelia." Să mănînci în picioare, cred că civi-asta lează efortul celor douăzeci de secole de lizaţie. cres

Acest semn suprem al mizeriei, masa- asta cută ca grîul. Arabii se aşează pe jos şi au măsuţe înalte de zece centimetri. Dar nouă, bieţi indivizi din Europa centrală, masa ni se ridică pînă la gurd:. „Grăbeşte-te, ce-o să mănînci nu e aşa de bun, n-ai nevoie să te aşezi, ceilalţi îşi aşteaptă rîndul. Hai." Hai, iată-l pe dragul meu comesean, cu negul pe nas. Plimbă printre grupuri un cîrnat pe o farfurie, o furculiţă şi un cuţit încrucişate pe deasupra. Ştiu că a pus în buzunar şerveţelul de hîrtie de mătase, îl va scoate la masă, apoi are să-l pună la loc ca să-i servească şi la toaletă.

Mormăie fără' să salute, asta Înseamnă bună ziua. Trage cu coada ochiului în farfuria mea, ca să vadă dacă bucata mea e mai bună decît a lui, dacă am plătit-o cu douăzeci de centime mai mult. Iat-o pe bătrîna vînzătoare

de mărunţişuri care completează micul nostru cerc. Işi ţine cu grijă farfuria cu iahnie, aruncă priviri furioase oricui **se** apropie prea mult şi, îmbrîncind-o, ar putea sa-i răstoarne sosul pe fusta veche. Şerveţelul de ceai... Iată-1... Cărţile... Acum iată o pată de grăsime lîngă asul de cupă, o pată strivită înainte să se usuce, din cercul cangrenos se desprind dîre. Aşa văd eu cancerul din corpul doamnei Lyane. Ca un soare enorm, la fel cu cel ce străluceşte **pe** spatele clovnilor, cu raze încîrligate ce se înfig foarte departe În străfundurile cărnii. Totuşi, nu era chiar aşa în fotografia aceea, în negru, pe care mi-a explicat-o studentul, cum îl chema ? Lukin. în salon în spatele barului căutam nişte melodii demodate de dans. Pe jos, o ladă de şampanie plină cu partituri vechi. Degetele noastre pline de praf... Şi printre caiete găsim o fotografie mare a Gretei Garbo foarte tînără şi apoi **nu** ştiu ce tînăr radios. în colţuri se mai vedeau încă găurile lăsate de pionezele ce le prinseseră pe vreun perete de cinematograf. Ne uităm la femeile acelea, unele mai frumoase decît altele. Ce încîntare ! Nici nu ştii de care să te îndrăgosteşti, şi Între Loretta Young şi Betty Davis găsesc un film foarte întunecat, eşafodaj misterios, decor ratat. îl ridic spre lumină ca să încerc să-l văd. Ia uite, decorul pentru *Caligari* ! „Prostule, spune Lukin, asta-i **o** radiografie !" Ei bine, dacă-i o radiografie, trebuie să fie a doamnei Lyane, îmi' amintesc că **s-a** dus Într-o clinică pentru asta. Dar, drace, **e** cancer !

Cancerul, doamna Lyane !. ..Ce uimire ! Toate fetele astea frumoase ca un cerc de balerine care dădeau fuga să ne aducă cancerul doamnei Lyane ca soarele de la Hollywood ! poate ca cei ce ştiau păstrau secretul ! N-am văzut niciodată spaima pe chipul ei. Poate că nici **nu** ştie..Numai Loretta Young, Betty Davis, noi şi fotografii îi cunoşteam secretul. într-un bar aşa de elegant poţi să te gîndeşti fără silă la boala asta oribilă, dar cînd o simţi aşa de aproape, în geanta năclăită a bă- trînei negustoresc, ca şi cum ar păstra acolo cu atîta vigilenţă, toate mizeriile de pe lume... lîngă ' tristul linge-sos, cu negul pe nas. Aceştia-mi sînt tovarăşii de fiecare zi ! Elsa ! Ce-ai crede tu dacă m-ai vedea aici, întingînd în sos, Între creaturile astea ? „Asta-i societatea în care m-ar duce dragostea lui !" Şi nu m-ai ierta dacă te-aş aduce să mănînci aici, în infernul în care **nu** vei coborî niciodată. Aici mă simt aşa de departe de tine încît mă cuprinde disperarea. Dacă aş vrea să fug de tine, să mă fac mic de ruşine, aici aş veni **să** mă ascund şi aş fi sigur că n-o să te întîlnesc.

Hai ! soarele străluceşte. Ca să mă refac, am să beau puţin Tokay de la robinetul ăsta, sonatina mea ! Curgi, curgi pentru 0,50 pengb, din robinetul- care se deschide şi se închide singur, sub oglinda lungă în care chipurile consumatorilor însufleţesc un baso-relief fără glorie... Oglindă ce nu va reflecta niciodată chipul Elsei... Să mai punem 0,50 pengo în automat. Jetul de culoarea bronzului

curge ca un şurub, filetează fundul paharului... Seacă... Curge din nou oblic lîngă pahar... Pică...

Faceţi loc în oglindă chipurilor aplecate ale vecinilor mei de masă ! Mereu împreună, mereu străini, îşi dispută un pahar cu bere. Capul celui cu negul se îndepărtează de părul albit de atîtea preziceri, deschide un spaţiu gol în care nimic nu

se mai oglindeşte decît prin vitrina de pe stradă, puţin nor alb şi pe nor literele de **aur** AUTOMAT... Sfîrşitul cuvîntului, şapca unui funcţionar de la gaze. În sănătatea ta, dragostea mea, idol îndepărtat, tu mă priveşti... Ochii tăi strălucitori şi ficşi, iviţi din adîncurile oglinzii străpung ca nişte tăciuni toată această omenire cenuşie... Ho- tărît lucru, aici este singurul loc din bar în care poţi să stai jos. Mă fixezi ca şi cum te-ai privi numai pe tine, dar litera O din AUTOMAT este pusă pe gîtul tău ca un căpăstru ce te ţine prizonieră, dar vai ! Un chip lat, cu barbă, ca un burete, te şterge... O ţigară, şi hai să mergem !

Nu-mi place soarele la ora două după amiaza, prefer să mă plimb mai tîrziu. Aşteptînd să mai coboare, am să mă duc să joc o partidă de şah, joc bărbătesc. Desigur în cafenea nu va fi nici **o** femeie, nici nu ţin... Cafeneaua spiritului pur. Zece table de şah, cincizeci de ziare în toate limbile, legate de băţ, înfăşurate pe băţ, pavilioane internaţionale în vîntul spiritului de stegari pleşuvi, poligloţi cu ochelari care nu dispun de cinci franci ca să-şi plătească zece ziare pe zi. lată-le, gazete agăţate de vestiarul lor particular... Nu le mai poţi îndoi în patru... Nu

caută ? Ia uite, nu credeam că-l interesează

le mai poţi fura. Ah ! Ţiganul e aici, bineînţeles, vulturul e în cuib. Cufundat în fotoliu, capul răsturnat ca **şl** cum ar urmări păsări pe cer, observă norii titlu rilor asemănătoare cu nişte baloane captive. Ce

Bună ziua, maestre, mulţumit ?
Merge, merge, o partidă ?
Pentru asta am venit ! Chelner şită, piese

Sinistra-i aceasta rumoare dintr-o cutie negre, piese albe, prăbuşiri de piese pe tabla de şah, ruine ale unor lovituri geniale, haos, haos de alte mii de lovituri posibile. Şi-a organizat repede tabăra, sub mîinile păroase de culoarea tutunului. Cine-ar spune că sînt mîini de virtuos ? De o vioiciune demoniacă, degetele groase de măcelar arab mînuiesc pionii ca pe nişte optimi triple. Piele fina, unsuroasa şi netedă p_e care alunecă un inel enorm din care s-ar putea îmbrăca În aur dinţii stricaţi ai Întregului său trib. Se spune că mîinile acestea au avut un dar prodigios de a mîngîia, că au frînt cele mai frumoase corpuri... Iată-l luîndu-şi responsabilitatea de a mă pune sa trag la sorţi : autoritate de dirijor. Poc ! Mîinile se Întorc, se deschid, dau la iveală secretul... Am sa joc cu negrele... Rămîn larg deschise În spaţiu, ca nişte ochi, nevinovate, neprihănite, dovada în negru şi alb că n-a trişat. Mîini necinstite. Ce Înseamnă pentru ele negru, albul, daca toată viaţa, din înalţimea estradelor au ţinut vioara, aruncînd pumni de lacrimi în ochi, au decolorat notele, au trucat melodiile, transformînd negrele în alb... Cărţi măsluite, femei înşelate, mincinos, canalie. Mută un pion. Ştie pe dinafara toate deschiderile. Şi eu. Nu-i nevoie sa mă gîndesc. Pe cuvînt, e un sport ! Loviturile pleacă de-ai zice ca-i tenis şi poc ! Are sa spargă tabla de şah. Ne apropiem ... Sa ne gîndim puţin... Puţin şi din ce în ce mai mult... Şi-am să intru

într-o ciudată absenţă în care tu nu vei mai fi Elsa, în care toate chipurile omeneşti vor dispare în calcul. Noaptea are să mătură oglinda, are să vină treptat ca somnul cu eter şi melodia mea stinsă nu va mai exista pe pământ... Mut pionul, el, regina şi eu, eu... Uite, eu joc aşa. Pauză... Evadare. Să mă duc pînă la fereastră. Curios cum părul minunat al ţiganilor nu stă pe capetele masculilor... Grăsime... Seboree... Chelie orientală, imperială, şi ochii lui... Pupila tăiată dintr-o foaie de trabuc şi tot Înmuind-o în alb a Îngălbenit-o de tot. Şi mustăţile lui, lucind de briantină, arcuindu-se frumos, cu şolduri puternice în acelaşi stil ca brandemburgurile cu arabescuri greoaie de pe vechiul dolman demodat... Elsei îi place foarte mult să-l asculte. Tărăgănează andantele, vibrant, să mori nu alta, te zdruncină ca pe un copac ud... îndoaie genunchii, se apleacă pe burta proeminentă pînă cînd ţine vioara vertical ca şi cum ar picura pe estradă smoala groasă a unui suspin negru ; astfel, prin muzică şi maimuţăreli tîrăşte lumea în prăpastia disperării, iată-i ameţiţi de nenorocire, pradă morţii, savurînd chinul sinuciderii, dar după o mică pauză atacînd un allegro strălucitor, de o bucurie frenetică, se ridică prin două sau trei sacade pe genunchii îndoiţi, aruncă capul pe spate, se opinteşte şi loveşte cu călcîiul în podea, ceilalţi, ridicaţi din prăpastie în urma lui, revolver, otravă, scrisori udate de lacrimi, toate astea le aruncă pe iarba fragedă a pajiştilor, creierul începe să le danseze şi-l aclamă ca pe cel mai mare vrăjitor ce l-au întîlnit vreodată. Salută tragic, impasibil,

revenit din străfundul experienţei umane, el care are o putere atît de stranie asupra supuşilor săi. Muzicant sau iluzionist ? Uneori cîntă măsurînd încet estrada de parcă ar fi închis în cuşcă, sau coboară treptele, se opreşte la **jumătatea** drumului ca şi cum ar fi pus piciorul stîng pe ghizdul unui puţ, iar în această atitudine meditativă cîntă doar pentru un prizonier ce-l ascultă de sub pămînt sau, ducînd printre mese paşii tîrşiţi şi siguri ai unui vrăjitor, înaintează spre vreo doamnă şi murmură la ureche o confidenţă ameţitoare. Niciodată, nici cea mai mică îndoială În orgoliul sau, nici cea mai mică teamă de ridicol chiar în epoca asta lipsită de fast, în care e nevoit să se îmbrace îa civil, ca regii. Unde sînt dolmanele roşii de altădată, cizmele galbene, mînecile albe largi în care ascundea cu o dexteritate de prestidigitator, biletele de dragoste şi bancnotele, sacîzul celest, arcuşuri din păr de demoni sau din fire din barba strămoşilor 1 ui legen dari, arcuşuri albe şi arcuşul blond, cel mai preţios, care ne-a făcut să visăm în copilărie, acolo, cosiţa unei fete de la Dunăre ce se întindea ca un scul strălucitor ? Atunci ne închipuiam casa lui plină de cravaşe, de săbii şi de tigri şi în timp ce victimele lui aţipite se întindeau pe un divan, cu părul despletit, el se distra punînd să danseze ursul Carpaţilor care în curînd va face turul Europei în spatele rulotei fraţilor săi. Acum haina lui maron cu miros de tutun... „Jucaţi ? Am mutat nebunul." Aşteaptă. Mă las pradă gîndurilor. Frumoasele mele păsări, întorceţi-vă în colivia problemelor, sînteţi

prizonierele acestui jucător nerăbdător. Ce putere de concentrare ! Se năpusteşte asupra gîndurilor sale, bune sau rele şi nu le mai lasă. Dacă joacă se închide în turnul fără fereastră şi stă acolo singu-

râtec. Odata partida cîştigată, are să plece lucid să locuiască într-un alt turn. hr eu nu merg decît prin castele larg deschise în care mă cheamă păsările, unde chipurile-mi vorbesc din oglinzi şi – numai dacă nu **c** vorba de Elsa sau de Melodie – dacă gîndul mi se opreşte o clipă, nu durează mult pînă să cad în bucăţi ca o statuie legată pe un soclu în echilibru. Cu atît mai rău ! Am să dau pionul. „Luaţi-l ! Fie ! E rîndul dumneavoastră !" Mă hărţuieşte. încep să-l urăsc. La urma urmei poate că nu există nici o legătură între aceste clipe diverse. Turnurile lui răspîndite la întîmplare pe cîmp nu reprezintă nici un plan şi întîmplarea dispune de puterea lui. Pe cînd eu cred că neatenţia se supune unui plan de ansamblu... un efort... Calul meu trebuie să-l amenînţe... Vechi membru al Jockey Club-ului... Două pătrate la dreapta... în faţa barului, în picioare, ea bea un whisky cu tipul cu cicatrice şi monoclu... îngrozitoare gelozie, ascunde-mi chipul ei... Să pun calul pe pătratul negru ? Tabla asta de şah e batista Veronicăi... Chipul ei colorat e ca o farfurie de porţelan... Calul meu în zigzag se împiedică pe ochilor tăi... pajiştile de pe chipul tău. Florile îi ajung pînă la piept. Nu mai înaintează. Are să soarbă irisul minunat al
Minunatul acompaniament ce urca încet... Nu-l voi uita... Mai repetă... Calul e totuşi cheia problemei. „Ei, durează cam mult !" Attila ! Cavaleria ta se avîntă prin iarba cosită... Terenul ţi-e mai favorabil decît mie. Nimic nu

te opreşte şi dacă iubeşti, dragostea n-arc putere asupra raţiunii tale. Ei bine, iată ! Sinucidere ecvestră... În frumoasa melodie ce se înfiripă... Continuă... Venită de atît de departe, de ieri, din Întunericul iernii... Din ce surîsuri... Din ce cîmpuri de nepătruns... „E rîn- dul dumneavoastră..." Acum turbez. Gîndirea mea e neputincioasă în faţa gîndirii lui. Sînt prilejuri cînd nici vanitatea nici dispreţul nu-ţi permit să te situezi deasupra celorlalţi. Te dai bătut, eşti batjocorit. În faţa mea, el e puternic ca destinul, nepăsător, fără prihană. Voinţa mea e neputincioasă ! Va cîştiga. Totuşi, l-aş insulta, aş răsturna tabla de şah, l-aş lovi !... Cu dinţii rupe o ţigară de foi ... scu ipă di n nou.

Bineînţeles, inelul roşu strălucitor dovedeşte veşnicul lui prost gust. Scînteiază deasupra jocului ca inelul obraznic din degetul Destinului... Umerii se Întăresc ca şi cei ai idolilor. Il văd, călău, mînuind securea... Singuratici, călăii sînt totdeauna buni violonişti... Masacru... schimb... ,în sfîrşit ! într-o seară, Împotriva umilinţii, va lansa melodia, o va cînta, aşa cum le-a cîntat pe celelalte, în felul său, cu un brio de un gust îndoielnic. .. Mereu stăpîn... Impunîndu-mi piesele albe, tremo- lou-rile, glissando – urile l u i ...

Va apărea pe o ediţie populară de un pengo, umflîndu-şi pieptul mulat Într-un dolman de modă veche şi această efigie recunoscută – ultimul succes al marelui Serasi – va fi preţul

visului meu...

„EI, ÎMI PARE RAU, ŞAH MAT ! Felicitări !"

Nu se putea altfel !

Ce lumină plăcută e pe stradă ! Să nu mai în- tîrziem ! Soarele ar păli. „Nu, mulţumesc, revanşa mîine." Mîna îi e m**o**al**e**. Are să stea în fotoliu pînă noaptea, răsfoind gazetele, pîndind eventualii jucători . .. Zgomotele străzii... Ce adiere călduţă
de aer primăvăratec ! Claxoane, sonerii, zarvă veselă. Se aude strigînd **:** *Glasul serii.* Ora trei şi jumătate oră plăcută. Să traversăm pe la soare. Să sar şinele ca pe nişte pîrîiaşe, oţelul sclipeşte. Tramvaiul cu clopoţel coleric, maşini viclene, să nu mori Într-o zi ca asta, chiar după o partidă pierdută 'şi înfrîngerile de fiecare zi ... Nişte frunze uscate din toamna trecută, pe marginea trotuarului, chircite printre zăbrelele copacilor, şi... miracol ! Prima femeie fără mantou, sub privirile tăcute ale bărbaţilor. Demeter, Demeter... Frumoasă mesageră, orgolioasă şi provocatoare, nepăsătoare, adîncită în aroganta conştiinţă a frumuseţii tale, răspîndind o tulburare invizibilă, dar profundă. Primii sîni pe sub primii muguri ! Cîteva zile călduţe încă ; limbi verzi vor deschide buzele mugurilor, sfîrcuri vor tresări sub bluze mai subţiri. Vom înota într-un paradis delirant de dorinţă şi de Înnebunitoare nemulţumire. Să vrei să trăieşti şi mii de regrete, să atingi sînii aceştia... Mai inaccesibili decît astrele... Corpurile acestea

fierbinţi... Sau sînii aceştia ce vara rămîn îngheţaţi ca zăpada... în toate nopţile din iarna asta sînul Elsei umfla rochia Într-o unduire blîndă. Căldura lui nu trecea prin mătasea la fel de fină ca pielea, tremura sub chipul meu, aşa cum vara căldura tremură pe deasupra pietrelor încinse. În barul acela atemporal, fără pendulă, fără calorifer sinul ei nega realitatea vintulm, adevărul zăpezii, ca portocalele Într-o seră. Umerii goi scăldaţi de lumina electrică vorbeau de albeaţa ei... Acum, trebuie să te schimbi ca şi copacii, cerul şi lumina, altfel primăvara îţi va aduce rivale. într-o confruntare vertiginoasă va ţîşni din spatele chioşcu
rilor de ziare, în jurul stîlpilor din staţiile de autobuz, alături de vînzătorii de flori şi de morcovi, în aer liber, la ora cînd ies funcţionarii... încleştarea zilei cu noaptea... O, frumuseţea mea, nu vreau să te mai ador Într-un bar de noapte ; fie ca lumina să răstoarne templul acesta tainic şi subteran în care nu intră vîntul ; fie ca sînul tău să explodeze în violenţa străzii ! Voi, lumini ale lămpilor de iarnă, voi parfumuri ale rochiilor şi tangouri de la miez de noapte, voi eroi înzor- zonaţi ai bridge-ului, dispăreţi, tu decor al visului uitat, al poveştii sfîrşite de iarnă... Duceţi-vă să muriţi ca frunzele uscate pe sub zăbrelele copacilor... Fie ca sînul tău să se împlinească de lumină. gata să se bronzeze şi să răsune de zarva sărată a mării. Cînd vei urca pe trotuare

sau vei coborî scara autobuzelor, nu ca o dansatoare de noapte ci ca cea mai grozavă forţă a naturii ascunsă sub graţia ta, să fii aşa cum te-am văzut în noaptea de 17 septembrie a anului trecut, cînd ai păşit pentru prima dată pragul barului doamnei Lyane. De atunci, corpul tău sub rochie a rămas cea mai mare taină **a** universului. Vis plăcut de plimbat pc un pod, iată fluviul neted, cu vîrtejuri. Lîngă chei, vapoarele albe de agrement nu şi-au făcut încă toaleta de primăvară. Ca şi zăpada veche, ele sînt cernite de funingine. Peste cîteva zile va fi Paştele ! Spălate, îşi vor relua călătoriile de duminică, vor urca din nou Dunărea. Cu parîma abia desprinsă, pe punte va cînta muzica şi se va dansa. Unul cîte unul vapoarele se vor desprinde de chei şi vor vira, legănîndu-şi şoldurile mari, iar roţile vor umfla în urma lor o crinolină ce se va tîrî pe apă. Şi cînd, în prima dimineaţă
îşi vor lua toate zborul, fluviul va părea un covor albastru de operă. Sprijinită în coate deasupra furtunii de spumă, o fata cu stropi de apă pe faţă va cînta un lied în care va fi vorba de o moară de apă. Chiar n-am dormit aproape deloc, voi pleca şi eu căci nu vreau să fiu exclus dintre oameni, vreau să văd fluviile dimineţii... Să tra- •versăm podul. E curios cum de l-au construit în locul acesta, căci de aici pare că intră într-adevăr în muntele negru, pe malul celălalt, ca un pod mobil în castel. Astfel, şinele sînt obligate să vireze

brusc şi să meargă de-a lungul fluviului, la picioarele stîncilor de netrecut. E nevoie de tunele, ici ş! colo, ca să-l treci sub dealul diabolic care într-o zi s-a culcat de-a lungul oraşului, ca un animal extenuat de atîta mers... Da, mă voi aşeza pe bancă în părculeţ, la poalele stîncilor ce strălucesc, cu toate că deseori aici, o putere fermecătoare sau foarte neplăcută, în funcţie de timp mă captivează şi mă înlănţuie ; concert ciudat, în adîncul acestui munte magic, clocotiri, explozii, efervescenţă chimică'şi printre masivele de flori ţîşnesc În grădină izvoare de apă clocotită şi sulfuroasă... Pe bănci se vor afla cu siguranţă bătrîni bolnăvicioşi, dige- rînd jumătatea de litru de apă luată din bazinul fumegind ca un hirdău de spălătoreasă. Săracii au drept la tratament termal... O, oraş minunat în care te poţi vindeca, oraş al izvoarelor... Dar cine e ? Mă întrebam cine mă bătea pe umeri ! „Bună ziua Lukin !" Frumuseţea lui îmi umileşte sărăcia. Radios, iată cuvîntul. Ce surîs graţios şi ce ten proaspăt. Vîntul se joacă în buclele lui blonde. Ce bine i-ar sta pe vapor pînă la Viena, rîzînd, cîntînd, dansînd ! Are în ochi soarele, aşa de limpezi, de strălucitori, de veseli ! Vorbeşte, vorbeşte, eşti fermecător, n-am nimic să-ţi spun şi nu te ascult, dar mă farmeci, îmi faci poftă, aş nea să-ţi semăn, să-ţi semăn fără să fiu tu. Probabil că eşti iubit ; eşti tinereţea. Nu tu eşti cel care ieşi din

muntele negru odată cu izvoarele tămăduitoare ? O, vrăjitorule, nu te-ai ivit acum din grădini ? E minunat să te intilnesc la mijlocul unui pod suspendat, cu atîta cer deasupra şi atîta spaţiu şi apă sub picioare, ca şi cum ai fi un geniu al văzduhului ; te ameţeşti cu propriile-ţi cuvinte, ai crede că ele te farmecă, c_e vroiau să spună de fapt ? Nu te ascultam dar zîmbesc la ce-mi spui... *„Şi atunci, el mi-a povestit că tu cîntai Într-un bar la doamna Lyane, ştiu cum* ***o*** *cheamă şi iată cum am aflat: urmăream o femeie ...*" Ah ! Ah ! asta e, cuvintele tale capătă miez... Vraja dispare, cu toate că ele-mi aduc în acest decor splendid (nu puteam spera un spectacol mai frumos, o bucurie mai frumoasă) imaginea Elsei, printre pescăruşii a căror albeaţă este puţin ştearsă de picul de brumă primăvăratec ce pluteşte pe albastru! firii... păsările albe în jurul frunţii Elsei... Da, cuvinte **:** *colţ de stradă, feli****nare****, umbre,* intîmplări despre fuga unei femei. Ah ! Cum vorbeşte ! Şi cuvintele, care se prefac în ameninţări vagi împotriva destinului meu strălucesc pe dinţii lui care sclipesc de salivă. Oricît de rapidă ar fi strălucirea acestui fildeş nou printre cuvinte, soarele pătrunzător reuşeşte să se strecoare şi să se aşeze ! Grăbeşte-te, sînt neliniştit ! Obrajii lui sînt trandafirii ca însufleţiţi de căldura sentimentului, sau de ruşinea de a dezvălui un
secret pe un pod... Dar boarea răcoroasă a

fluviului, briza blîndă din îndepărtatele stepe ale Ungariei venită pe apă să coloreze piela încă proaspătă a acestui tînăr... Asta e ! Nici o îndoială ! Soiul acesta de semi-zeu a urmărit-o pe Elsa pe la • cinci după amiaza, dar fără bani, n-a îndrăznit s-o abordeze şi să-i ofere un ceai. Cu atît mai bine ! Cu atît mai bine ! De s-ar ruina taică-său... Prostul, n-a îndrăznit să-i vorbească pe stradă.. . Ea mergea prea repede, sau el, timid... Oare nu ştie că-i frumos ? Eram gelos pe bărbatul cu monoclu şi iată-l pe acest Apollo ! În acest dud, grozav **s-ar** bate ; aş vrea să fiu cel care conduce lupta, fără revolver, un astfel de arhanghel nu poate ţine decît o sabie, i-aş împinge pînă la moarte. Totuşi, aş vrea să fii tu învingătorul... Vezi, aici pe pod, îţi dau viaţa... Din cauza farmecului. Dar şi pentru mine străluceşte soarele, şi pentru mine curge fluviul, trebuie să-mi apăr dragostea ! În fond, el mă ia drept un mijlocitor, şi al cui ! El cobora de pe un teren de golf cu prietenii, iar ea stătea într-un funicular, nu departe de ei. Ce mistere în viaţa fiinţelor pe care le iubim ? În ce se metamorfozează cînd nu le vedem ? Le vedem reapărînd cu ochii lor obişnuiţi, priviri nevinovate, pupile străine şi nu ştim unde au fost. Dacă mi s-ar spune că noaptea generalul se transformă în vampir, mi s-ar părea oare ceva fantastic **?** Ea cutreieră ziua pe dealuri şi nimeni nu ştie. Iar el nu putea să se întoarcă şi să se uite la ea din cauza fetelor care erau

cu el. Desigur, fiinţele astea sînt mereu înconjurate de fete, şi ce fete fermecătoare, flirturi placute, dar lui i-ar trebui o aventură cu o femeie... Ea părea obosită,

cu ochii răvăşiţi de ameţeală... De ameţeală ! Ce poveste frumoasă ; către asfinţit, în timp ce ei părăseau terenul şi se îmbrăcau la vestiar, grădinarul, băiat robust şi antrenat povestea rîzînd : „Fata asta frumoasă nu mai putea să coboare din turnul mirador !" Striga ca o nebună cu ochii plini de lacrimi. Grădinarul o luase în braţe. Lăudăroşenie de ţăran. *„În timp ce jucam am zărit clar o femeie pe platforma aceea, dar nu bănuiam nici o dramă. În funicular mi s-a părut că o recunosc."* Ah ! Spiritul lui romanesc cum a pus stăpînire pe această femeie pierdută ! Cu povestea grădinarului el compune o aventură, o visează noaptea şi acum vrea să vină la bar s-o cucerească pe Elsa.

Dacă asta mă deranjează ! Să-i dau ceva sfaturi asupra tacticii pe care s-o folosească ? Aş putea să-i spun : „Fereşte-te de ea, e tîrfa cea mai ordinară, are să te jumulească, bătrîne ! Las-o baltă, taică-tău nu-ţi dă atîţia bani..." Nu, imposibil, n-am să spun nimic despre ea. „N-am nici o idee, scumpule ? Eu cînt la pian şi nu văd nimic... Apoi, ştii, sînt mai multe femei şi nu ştiu despre care vorbeşti..." Lasă, degeaba o descrii... Nu te mai osteni... Dealtfel, n-o recunosc în cuvintele tale. Pe ea o descrii ? N-ai văzut-o niciodată pe cea pe care **o** iubesc şi ce urît te faci, acum ! Deodată ai sărăcit lumina. De ce îţi părăseşte chipul ? Şi soarele te părăseşte iar fluviul nu mai e în stare să te ridice în slăvi, „ ...Costă foarte scump, bietul de tine.

Mai bine nu te mai gîndi, zece pengo paharul, bineînţeles, ea bea puţin, dar înţelegi, numai pentru doamna Lyane, trebuie să-i facă pe alţii să bea mult. De obicei, e chiar şam-

panie. Şi apoi, mai sînt ţigările turceşti, bacşişurile. Trece un copil care vinde violete, apoi o studentă cu cărţi poştale, trebuie să bagi mereu mîna în buzunar. Ascultă-mă pe mine, ştiu ce se cheltuieşte în cabaretele astea, lîngă femei atît de distinse şi atît de periculoase... Sînt grăbit". În sfîrşit ! Să fiu singur... Să mă rezem cu coatele de parapet, să-mi aplec neliniştea... Oraşul se stinge, lumină otrăvită, fluviu întristat... Canalia de

tramvaielor, podul tromură cu toate că-i din metal... Nu-i o pasăre adormită care se abate... O ramură verde pe suprafaţa apei. Dar melodia mea... Iat-o plutind... Acorduri... Fluviul modulează... Cîntecul îmi ajunge la grădinar... Riduri pe apă, vîrtejuri, răcoare. Pescăruşii s-au dus la culcare în cuiburi nevăzute. Greutatea

IV

Era nouă şi jumătate, oră plăcută în plină dimineaţă şi studenta se ducea la Universitate. Trecea prin faţa nenumăratelor oglinzi fără să se vadă, pe lîngă vitrine, peste cîntarele automate, pe sub termometrele de reclamă în care alcoolul îşi înălţa încet catar.9ul de purpură. Dealtfel, dintr-o asceză fanatica, o dorinţă de renunţare, ea nu ascundea în geantă nici o oglindă, nici măcar una dintre acelea mici care au pe dos numele vreunui farmacist, rotunde ca gura unei broaşte de uşi, în care femeile strecoară o privire obsedată, dar limitată, asupra grădinilor interzise şi nesfîrşite ale Frumuseţii. Aşa îşi făcea nevăzut nu numai corpul, dar lipsa acestui mic talisman de sticlă desfiinţa pentru ea toată frumuseţea lumii şi decolora masivele multicolore, în grădinile în: care fîntînile arteziene liniştite jonglau cu cioburi de oglinzi sparte. Degeaba sclipea oraşul, atîtea scîntei nu-i străpungeau privirea.

Acum cîteva săptămîni ? Igor, Nathalie, Pierre, Alexandre erau în camera mea. Ora

trei noaptea, discuţia era în toi. Vorbe şi fum. Proprietăreasa bate la uşă. „Ce-i gălăgia asta ? Nu putem dormi. Credeam c-am închiriat unei fete serioase şi cînd

colo ea primeşte invitaţi şi se distrează toată noaptea". Igor îi răspunde cum trebuie, ea îi vorbeşte de sus, injurii şi a doua zi schimb locuinţa. Am găsit o cameră la etaiul servitoarelor intr-o casă burgheză. Ele coboara la şase dimineaţa şi urcă la zece noaptea. încă din prima noapte, după ce le-am auzit urcînd, mi-am luat cărţile poştale ca să vînd citeva în cafenele. Împing uşa grea, seniorială de bronz şi sticlă şi ies pe strada pustie şi prost luminată în ciuda clădirilor frumoase. Eu, într-un cartier bogat ! Pe casa din faţă, scrisul acesta ele_9ant şi subţire : marcasem barul. Lingă uşă, pe jumătate în umbră şi sprijinit de perete, cu obrazul vînăt sub lumina slabă, tinărul cerşetor înalt şi blond care probabil fusese foarte frumos, avea pe el numai o cămaşă şi pantaloni. Ce portar ciudat ! Tremura în seara asta de primăvară, încă rece, tremura din obişnuinţă ! Clănţănit de dinţi, ciocniri de oase, carnea de pe spatele lui răzuie peretele şi prin uşă se auzea sunetul subteran al unui pian, înăbuşit de draperii. Miasme de nuntă, zarvă de sărbătoare, oameni bogaţi cărora am să le vînd ilustratele. Găsesc greu intrarea, mă împiedic în perdele ; în faţa mea, în fundul încăperii, monstrul, momîia, burgheza suverană şi buhaită, cu pungi sub ochi, cu cărţile de joc în mînă, putregai triumfal al unei societăţi condamnate, strălucitoare de bijuterii, duşmanca mea de moarte, Lyane !

Spera să intre un client şi iată o studentă săraca. Dispreţul privirii ei ascundea prost o

întrebare neliniştită. Mi s-a părut că s-a dat puţin înapoi ca şi cum mă cunoştea deja şi îi era teamă de mine. Chiar Înainte să arăt eu ilustratele canaliilor care beau cu cele două tîrfe, ea părea că ştie deja ce-am de vînzare. Vreo fostă ghicitoare ? Vreo ghicitoare în palmă, îmbogăţită ? „Cerşitul e interzis în local." Nu cerşesc, vînd ilustrate în folosul Asociaţiei. O femeie ca asta nu poate înţelege că eşti în stare să slujeşti colectivitatea. Privirea dispreţuitoare tîrfelor cobora pînă la picioarele mele ca să mă facă să-mi fie ruşine. Bărbaţii cumpără ca să scape, pun ilustrata pe masă, nici nu se uită la ea. Credeţi că dacă mă alungaţi, mă descurajaţi. Dar locuiesc în acelaşi cartier pe aceeaşi stradă, în faţa donjonului duşmancei mele ; n-o las. A doua seară n-a mai îndrăznit să protesteze, s-a mulţumit să ridice din umeri fără să-şi întrerupă bridge-ul şi de atunci îmi aruncă numai o privire lungă şi duşmănoasă, mistuită de o teamă ascunsă. Oh ! Aş distruge bridge-ul. Dar n-am mai văzut cerşetorul, cariatida tremurătoare. O fi chemat poliţia să-l ia. De un cerşetor scapi ca de un cîine mort sau ca de o grămadă de gunoaie. Sau poate că i-a dat bani să plece de acolo. Dar ce făcea el la ora aceea pe o stradă pustie ? Un rătăcit, un idiot pierdut prin cartier. Ar trebui să-l găsesc ; încă nu am un grad prea mare în Organizaţie, dar ştiu că-i caută şi-i adună. Trebuie aleşi, să fii sigur de ei şi şefii m-ar remarca dacă aş fi putut să-l recrutez pe acesta. Tînăr, robust desigur, odată întremat şi alcoolizat. Iarna, în

cerşetori zace o forţă explozivă extraordinară. Cu cît sînt mai îngheţaţi, cadaverici şi aproape morţi, insensibilizaţi, exta- ziaţi, —10°, —15°, merg **ca** somnambulii hipnotizaţi de o bucăţică de pune. Şi atunci poţi să-i foloseşti la treburi grele. Fără explicaţii, îi pui să facă orice, ca nişte maşini, nişte arme automate. Nu te temi de nimic în privinţa lor, pot fi arestaţi, poliţia poate să-i doboare ; e deajuns să nu le dăm ocazii sa ne trădeze. Aş vrea sa am un grad care să-r \i dea voie sa mă ocup de treburile acestea. Probabil ca era teribil de sălbatic. Sa-l trezesc, după atîtea suferînţi cu o friptură şi cu stomacul plin de alcool, ar deveni de temut. Aş vrea să-l regăsesc... Spitalul, morga, închisoarea unde vreun cretin milos îl va fi scos din făgaş. Zăpada, vîntul puternic îngheţat, vreme prielnică, deoarece atunci ei suferă cel mai mult, ne atrag privirile, dar iată că se trezeşte cu primavara. Daca n-a fost adunat de pe drumuri, îl voi în- tîlni pe undeva, dîrdîind mai puţin, am să-l recunosc oare ? Soarele străluceşte, dar obsedata de frumuseţea lui extraordinara nu-l văd, nu-l aud pe cerşetor decît clanţanind din schelet şi din dinţi pe sub copacii înfloriţi. Fălci ce se ciocnesc timp de şase luni, ce antrenament pentru muşcături ! Probabil ca unii au uitat graiul omenesc şi nu mai ştiu decît să latre. Pentru noi ei sînt cei buni. Poloneza spune că specimenele cele mai rare erau la Varşovia. Din amintirile ei, portrete danteşti, mizerii fulgerătoare. Oraşele mari sînt mai groaznice decît

pădurile. Armata formidabila şi sălbatică ce trebuie înrolată, armată bestială a timpurilor moderne dar care n-are să mai existe peste zece ani...

Studenta ajunse la o răspîntie. Traversă cel mai frumos bulevard al oraşului tocmai cînd trecea maşina stropitoare ce-şi făcea prima ieşire din an.

Mătura asfaltul cu enorma mustaţa căzută care ar fi stîrnit invidia unui ţigan dar pe care, fără îndoială că precocitatea primăverii nu lăsase răgaz timpului să o vopsească decît pe jumătate, căci partea stîngă era irizată de soare şi scînteia, în timp ce cealaltă răminea în umbră. Ca şi cum ar fi purtat un inel magic, această pisică dragon trecu nevăzută prin faţa studentei, cu toate că mustaţa îi atinse picioarele şi biluţe de praf şi apă i se rostogoliră pe Încălţăminte. Monstrul îşi continua liniştit drumul, stingherit, chiar pe un bulevard aşa de mare, de dimensiunile exagerate ale podoabelor sale. Vîrfurile mustăţilor se prindeau sub roţile bicicletelor şi erau, vai, tăiate de tramvaie. Rămăşiţele animalului depilat străluceau pe şine, dar peste tot pe unde trecuse lighioana sacrificată, cu fîşîitul ei de omidă, din răcoarea oraşului stropit luau naştere noi plăceri pentru oameni. Cei care vedeau_ manevrele dragonului şi-i admirau sacrificiul, ştiau bine că toţi piepţenii făcuţi din

fier şi din roţi care-i treceau printre mustăţi vor sfîrşi prin a le smulge fir cu fir şi că odată ajuns în piaţă, în faţa palatului de justiţie, bietul animal se va opri fără miros, umil şi descumpănit, cu mustăţile rase de tot.

Cînd cele trei gonguri de la zece fără un sfert căzură în băltoacele cu apă, studenta grăbi pasul, apoi 'sări pe şosea, ca pe deasupra undelor clopotelor, căci pantofii găuriţi luau apă.

La grilajul Universităţii vor fi alţi cerşetori. Voi care puteţi studia, fii de bogătaşi... Paul Blanchard **nu** le dă voie decît în dimineţile de

baftă. O tînără femeie aduna mulţi bani, obol examen ca să ademenească norocul căci unii aduc studenţilor îndrăgostiţi, unii îi şopteau şi glume deşuchiate. Se pare ca bătrînul a devenit model. Astfel studentele dau un mic obol înainte sa se pudreze ca sa meargă la cursuri, achita o taxă pentru boschetele flirtului. Fete demne de dispreţ : Denise Alboquet, Maria Foldes, joacă golf, tenis, danseaza, ţigari americane, cafele dupa cursuri. Nu le interesează nimic serios. Rîsete uşoare, capete seci, vorbe frivole, Denise Alboquet, Maria Fofdes...

Alaama ! Fiica a soarelui şi a secerişurilor ! Corpul ei e de lumina iar parul isca vînt. D$_e$ ce i s-a dat oare porecla de Indiană, caci nu e bruneta, nu are nici spirit salbatic iar ochii-i

rîd în dezmierdare albastra ? Alaama ! îndrăzneaţă, curajoasa şi copilăroasă, cît e de frumoasă în elementul ei periculos : cerul tăcut şi adînc, plin de tentaţii şi indiferenţă, unde se ascund rezerve nevăzute de vînt, de zboruri, de vijelii şi de căderi, deasupra dealului de unde-şi iau zborul planoarele. Panta dealului se îmblînzeşte pînă la pîrîul Îngust şi inoportun de-a lungul căruia se vînzoleau porcii şi un cîrd de gîşte...

Terenul de aviaţie al studenţilor... De pe pajişte, unde gîştele arţagoase vroiau să-mi apuce rochia, ma uitam la studenţii care-şi făceau de lucru în jurul planoarelor, sus pe deal. Unii coborau panta fugind, trăgind de o sfoară ; un zmeu zbura în spatele lor ; se opreau la jumătatea dealului, se aruncau la pămînt sau pur şi simplu se aplecau daca planorul nu lua înălţime, ezita, mergea razant pe deasupra ierbii... Aparatul uşor se ridica. Va ajunge pînă la pîrîu, va trece peste pajişte ? Porcii grohaiau, neliniştiţi de un şuierat uşor, uu !... uu !... Un zgomot de fierăstrău muzical, fîlfîiri de pînze, gîştele fugeau sîsîind cu aripile bătînd aerul mai puternic decît planorul ; lemnul zgîria iarba, Alaama se aşeza, sărea din carlinga fragilă, îşi scotea casca, îşi scutura părul zburlit şi începea să rîdă... în iarna asta avusese un accident. Lukin, cel de care era îndrăgostită, făcuse el singur planorul acesta care avea un defect de. simetrie ; avea tendinţa să se rotească ca un cîine epileptic... Cu banii strînşi ’ pe cotizaţiile de la club îşi pot

cumpăra lemn şi pînză şi recunosc ca nu le e frică. Sînt curajoşi, dar fac planorism ca şi tenis, numai din dragoste pentru sport, nu pentru altă cauză. Nu-i nici un gînd ascuns aici. Unii, da, prevăd războaie, bombardamente, acte de eroism, traversări de ocean, devotament faţă de societatea viitoare şi faţă de gloria patriei. Alaama, nu ! De ce mă aflam pe acest teren, cu picioarele ude de mlaştinile din împrejurimile pîrîului şi cu gîştele care ar fi putut sa-mi sfîşie rochia ciorapii ? I-am spus Alaamei : „Aderă la Asociaţia noastră. Numai politica dă valoare oricărei activităţi omeneşti. De ce faci planorism ? Trebuie să ai un ideal, o părere. Noi vom da un sens vieţii tale." Rîde. Cere ajutor ca să-şi ridice zmeul pe vîrful dealului şi cinci, şase studenţi sînt gata să-i facă acest serviciu, pentru ca, odată în vîrf, s-o ajute să zboare din nou. Degeaba insist. Micul păzitor al gîştelor şi al porcilor îşi pierde timpul urmărind planoarele cu privirea extaziată. Aş vrea să cadă unul pe turmă sau pe laba unui porc, **să** rupă gîtul unei gîşte ; Lukin va trebui **să plătească.** Nu, aici pe teren e imposibil sa mai gaseşu alţi acoliţi. La ultima demonstraţie din iarna aceasta, în secţia mea, numai paisprezece fete defilau în spatele cercetaşilor. Duminică dimineaţă cu brumă, şi oraşul aproape pustiu căci toată lumea era obosită după sîmbătă seara. Nu întîlneam decît jucători de fotbal din echipele slabe care pot obţine terenul numai la ore matinale. Fugeau după rarele tramvaie, cu ghetele de

fotbal sub braţ. Pe pavaj, chiar în mijlocul şoselei, paşii noştri energici, ai fetelor, în acelaşi ritm cu al cercetaşilor. Toate îmbrăcate la fel şi asemănătoare la chip sub masca de gaze. Iată idealul : să nu mai avem chipuri deosebite, să ne topim Înt11-o unitate perfectă. Făceam această demonstraţie virilă ca să-i învăţăm pe laşi-i -gură-cască de pe trotuare ce Înseamnă necesitatea curajului. Tobele băteau în faţa cercetaşilor. De-a lungul unei grădini, nişte puşti cu mingea sub braţ făceau haz şi scoteau strigăte de animale ; aş fi vrut să ies din rînd şi să-i păl- muiesc, apoi tipul cu insigna care ne-a fluierat şi de-a lungul Dunării, perechea aceea stupidă care, cu gura căscată şi mînă în mînă s-a oprit să ne vadă trecînd. Denise Alboquet, Maria Foldes sînt duşmancele noastre. Viaţa lor se învîrteşte în jurul acestei mize : fecioria lor. O aduc în amfiteatru ca pe o floare ascunsă În paginile dicţionarelor. Iată de ce băieţilor nu le place aşa de mult să le răsfoiască împreună cu ele. Altele, ca Alaama, o ascund printre nori şi aşa excită băieţii să descrie cu planoarele cercuri mari în jurul lor. O, cîini în călduri, fete fără suflet...

Grilajul Universităţii cu vîrfurile proaspăt aurite mărginea străduţa. Numeroase automobile se opreau o clipă În faţa porţii dinspre curte şi multe

grupuri staţionau pe trotuarele alăturate ; lată de ce poliţia veghea. Agenţii nu cunoşteau motivul acestei agitaţii neobişnuite. Unii afirmau că se comemora un eveniment istoric, o descoperire medicală, alţii pretindeau că era vorba de opera unui scriitor. Un comisar divizionar îşi plasa eld însuşi subalternii. Părea că-şi adunase îmbrăcămintea pe dric, căci uniforma neagră era Împodobită cu nişte frunze lugubre de argint, la fel cu cele de pe draperiile de doliu din biserică. Cu toate ca lăsase de-o parte lacrimile argintii, acest ofiţer de justiţie răspîndea un aer de disperare, crimă şi eşafod. De ce atîtea precauţii ? Regentul în persoană va veni să asculte discursurile ? Studenta nu
se miră de atîta desfăşurare de forţe poliţieneşti. Fie că se comemorează un biolog celebru care **a** descoperit funcţia unui organ omenesc, sau poetul care, cu mai bine da un secol în urmă a cîntat zborul lebedei în strofe clasice impecabile : poliţia, înarmată cu pumnale şi vîne de bou se iveşte îndată din pivniţele cu gratii. Căci, pentru un prefect de poliţie, există atîta perfidie în desfăşurarea acţiunilor omeneşti încît s-ar putea ca organul acela să fi consimţit odinioară să-şi dezvăluie secretul pentru cine ştie ce scopuri politice ascunse, iar lebăda să fi divulgat visul poetului, cu unicul scop, amînat îndelung de a da prilejul, mai tîrziu de exemplu, unui atentat. Astfel un organ condus de cel mai strict determinism în aparenţă inofensiv, din punct de vedere politic este în stare să pro-

voace, în împrejurări deosebite, o chemare la apărarea libertăţii oamenilor ; o lebădă, oricît de academică şi universitară, într-o bună zi începe să bată dintr-o aripă

al timpurilor, cînd o mică glandă cu o funcţiune puţin cunoscută deranjează un comisar divizionar.

Poliţiştii cereau actele studenţilor şi-i împingeau cu brutalitate pe cei ce n-aveau permis de liberă trecere. Denise Alboquet, Maria Foldes, Alaama şi S. Lukin, erau deja în curte şi strîngeau mîna studentei. La o fereastră, deasupra orologiului cel mare, şi sub deviza latină a Universităţii scrisă pe o fîşie de piatră sculptată care părea că se însufleţeşte între drapelele fixate pe clădire cu această ocazie, capul chel şi gînditor al decanului se apleca cu bunăvoinţă spre mulţime. Nu se ştie de ce, chipul acesta deopotrivă ironic şi melancolic părea aureolat de lumina ce-i înconjoară pe martiri. Se gîndea la lucrările lui de biologie, privind cum fetele scoteau oglinda şi strecurau prin această deschizătură o ochiadă spre ţara de minuni a frumuseţii lor. Se gîndea la cancer. în mod indirect intra în legătură cu spaimele doamnei Lyane. Vedea flagelul viu, caracatiţa întunecoasă şi imensă ca soarele. Internaţionali, cei doi aştri diferiţi străluceau pe cer deasupra neînsemnatei agitaţii politice. De pe străzile învecinate se auzeau strigăte, cîntece patriotice şi revoluţionare.

în curte, studenţii se grăbiră spre garduri, pe asfalt răsună un tropăit de copite şi anunţa trecerea unui corp de cavalerie, iar decanul

în care era **vorba** de sistemul glandular. Cum studenta îl privea cu severitate întrebîndu-se dacă făcea parte din partidul ei, pe cer cancerul desfăşura două sau trei tentacule suplimentare, în timp ce decanul

despături o foaie de hîrtie ca să recitească o frază a discursului

Să treci în minor, arpegii zglobii în pianissimo, să mîngîi liniştea cu degete uşoare, miriade de aripi... Ora nouă ! Nu e încă ora cînd vin clienţii !... Bare de cristal, urc scara notelor ce vor muri În alinierea ascendentă a globurilor de sticlă cu spărturi de foc, În grota barului. Strîns între perete şi lacul negru al pianului, prizonier în groapa în care dragonii chinezeşti de pe abajur îşi înfundă limba presărată cu ţepi şi vomită lumini galbene şi verzi, prin lada întunecoasă în care corzile întind gratiile vibrante ale cuştii mele, văd mai bine ceea ce se petrece în bar, decît dacă aş sta la una din mesele lor şi m-aş scălda În lumina comună care face să strălucească alcoolu- rile şi n-are nimic mitologic. Ghicesc, văd, ştiu, fiecare bătaie a inimilor ajunge pînă la mine... Ciocnirea aspră a unui mic tacîm de metal, tăcere de nori : Elsa şi Irka şi-au deschis genţile şi se pudrează cufundate în fotoliile moi. Aşteptare cu arme femeieşti. Şoapte nedesluşite, ca un tors de pisică îmi parvin din colţul acela, dinspre vita bolnavă, bridge canceros, joc de

moarte. Se în- vîrteşte, moară de apă acţionată de firul de apă al sunetelor mele ce-şi aruncă în curent florile strălucitoare, regatele desfrunzite, reginele înnecate... Sînt zece ani de cînd, în fiecare noapte, ca să-şi supravegheze barul, Lyane invită la masa asta fel de fel de musafiri, generalul, consilierul, şi astăzi pe această bătrînă actriţă fără glorie. Se străduieşte sa-şi reîmprospăteze amintiri precise ce n-au importanţa şi nu vor dura decît cinci minute, ea care a uitat totul din viaţa ei şi n-are în urmă decît neantul. Generalul îşi risipeşte geniul în tactici vremelnice. Oare împotriva căror tenebre se luptă ei fără sfîrşit ? Ce lumini trecătoare caută în figuri şi în cifre ? în fiecare dimineaţa femeia de servici duce, odată cu scrumul ţigărilor şi al gurilor afumate, bucăţele de hîrtie cu rezultatele acestor lupte cu noaptea... Val de aer rece, alunecarea uşii, intră Lukin ! Credincios planului său, vine s-o cucerească pe cea pe care o iubesc. Nu mai sîntem pe pod, gelozia nu mă mai roade, sonata mea a ajuns înaintea lui, nu poate să facă nimic împotriva ei, oricît de frumos ar fi. Mă saluta cu efuziune ca pe cel mai drag dintre prietenii sai. Ce înalt pare aşa, cum stă în picioare, sprijinit de pian, cu chipul de Apollo luminat din profil, pe de o parte de suflarea balaurului chinezesc, pe alta de lumina de la bar. Chip echivoc, făcînd parte din două lumi. Şi ce spune ? Ce val de cuvinte şi de rîsete zgomotoase ! La un metru deasupra mea îşi arată dinţii strălucitori, mă

stropeşte cu poveşti ca tritonul uriaş al unei fîntîni aruncînd apa pe gură, stropind sub el un trio de nimfe micuţe. De ce să intru în comedia asta ? Cuvintele lui nu sînt adresate mie ; nu sînt oare aici decît o umbră, o fantomă alungată din lumea celor vii ? Cuvintele lui trec prin mine în căutarea Elsei ! Ce joc, ce desfăşurare de spirit şi de graţie ca să-i atragă privirile ! Pe mine, manechin tăcut şi sîngerînd îşi încearcă el armele ce-o vor seduce ? în sfîrşit, ochii lui îndrăznesc să mă părăsească, riscă o plimbare prin bar, pe deasupra bridge-ului, o dispreţuiesc pe Irka ; au găsit-o ! Frumoasa imagine face să-i tremure cuvintele pentru o clipă aşa cum un suflu uşor face să se mişte o coloană de fum. Mă pisează din nou, de abia jenat de arpegiile mele ironice iar deznodămîntul acestei comedii ne este lui şi mie invizibil ; ştiu că ea l-a zărit ; el simte mîngîierea ochilor ei şi cuvintele i se învolburează acum Într-un delir stăpînit totuşi cu sînge rece. Privirea lui mă sfredeleşte, dar nici nu mă mai vede : m-a dizolvat ; realitatea mea picură în acordurile distanţate... pe profilul lui stîng se joacă soarta dragostei mele şi în timp ce Lukin continuă pentru ea demonstraţia strălucitoarei lui veselii, inima pe care ne-o disputăm cunoaşt$_{e}$ dej

a atracţia sau indiferenţa... Bătăi ale inimii mele, spaimă şi ca un geamăt, am lăsat să-mi scape cîteva măsuri din melodia mea ! Ah ! De-ar fi auzit-o Elsa ! Dacă bietele note ar fi putut s-o pătrundă şi să mă salveze ! Dar mîinile lui Lukin se aşază peste ale mele, înăbuşă pe claviatură melodia ce lua naştere ca să mă forţeze să-l ascult. „Regentul tocmai intra în amfiteatru şi răsuna imnul naţional..." Nu mai pot să te ascult, doamna Lyane mă plăteşte ca să cînt... Alte mîini Încep să fugă prin faţa mea : *Tînguirile ţiganului...* Ridic ochii, pe pian nu mai e decît lampa, Lukin a dispărut, a plecat spre cucerirea lui... Cu picioarele pe pedale, singur cu ghiulelele mele, nu pot să iac nimic, asta-i condiţia noastră a tuturor, e greu sa ne apărăm !. .. îmi vor observa nervozitatea ? Prea puternică, cobor într-un pianissimo excesiv ca să surprind cuvintele... Uşa răcitorului se trînteşte, un dop pocneşte prin muzică... acompaniament ritmic al shaker-ului, clinchet d$_e$ pahare, liniştea curge în băuturile îngheţate, roze, verzi, roşii sau galbene... ciocniri de cuburi de gheaţă agitate cu paiul... Lumea interzisă mie se ascunde sub semnele acestea nedesluşite, iar pe aerianul meu motiv muzical cade pulberea aurită a unei

lămîi, coajă presată, rouă acidă, foc de artificii al unei bule de săpun ce se sparge... Ah ! Vrajă frenetică a valsului, atras spre prăpastie şi care mă poartă cu nervii încordaţi, mă poartă... Şi deodată mă aruncă... în liniştea zadarnică şi fără suflu pe care se aşterne clinchetul unei linguri... O clipă de odihnă ; o, ispită, să mă ridic pînă la dragonul chinezesc, să-mi escaladez zidul, să ştiu ce se întîmplă dincolo... Indiscreţii interzise, dar din nou răcoare... Perdeaua stacojie se ridică : bărbatul cu cicatricea, fantômas cu monoclu care, intrînd, mă scuteşte să-l pîndesc din spatele discretului evantai ! La rîndul lui vine să-şi viziteze graţioasa pradă, îşi aduce şi el un confident. Ei bine, am să le cîrtt un foxtrot lent, am să le cînt, dar în surdină, să ciulim urechile căci intrarea lor a provocat o linişte ciudată de partea cealaltă, cu siguranţă că acolo cineva răs- pîndeşte teamă. Un val de spaimă coboară pînă în caverna mea. Iată unde trebuie să intervin.

Hai ! introducere... mai întîi cîteva măsuri puternic marcate... O mînă pe umărul meu, un corp
lung beat se leagănă lîngă mine... Ce bucurie ! El, cel pe care nu-l mai aşteptam, revenit cu creanga lui, ca în noaptea aceea supranaturală de

primăvară, ca să ne aducă entuziasmul şi delirul vesel ? ... Umărul meu zgîlţîit cu violenţă... Vai ! Nu, nu, mîna lui era uşoară ca şi gesturile zeilor. Nu Înţeleg lătratul ieşit din gura de deasu pra mea. Nu s$_e$ poate să se fi îmbătat Lukin în aşa hal ? ... Stropi de salivă pe mîinile mele... Ridic capul : găurile negre ale nărilor căscate pe un chip blond, lucind de transpiraţie... între două linii de portativ. Vrea să cînt mai repede şi mai tare. Cu o mînă mă tot strînge de umăr, iar cealaltă înaintează spre claviatură, roşie, groaznică, plină de cicatrici, vînătăi vechi, degerături prost vindecate, vînătă pînă la unghiile murdare, dar pe încheietura umflată a mîinii coboară o manşetă impecabilă, nu e Lukin, ci fratele lui infernal, geamăn monstruos. Mînă ţeapănă de mort păstrată în ghiaţă, o dau la o parte, greutate de carne ; cade pe claviatură, başii freamătă surd în lada întunecoasă şi pieptul mi se zbuciumă dureros. El ! L-am recunoscut, e cerşetorul de pe strada Nagymezo, cerşetorul de la uşă ! Are spume în colţul gurii. Ce face doamna Lyane ? Mă lasă singur cu strigoiul ăsta. Mai schelălăie încă ! Am să-i dau nutreţul, melodia la modă iarna asta pe care o auzea în Împrejurimile stîlpului lui de tortură, cîntată de vagabonzii mai puţin de- căzuţi ce mai yuteau cînta şi ţine Încă o chitară.

Uite, asta-i zapada, degerătura buricului degetelor şi suferinţa ! Carnea ta înţepenită îl recunoaşte oare ? În ameţelile tale ţi se pare o halucinaţie coborîtă din paradis ? Ce face ? Poate are

să mă lovească ! Dar nu, s-a întors în lumea invizibilă, printre norii de fum. Cu siguranţă că el e tovarăşul celui cu cicatricea, pescuit într-o seară îmbrăcat în haine noi... Acest gentilom de temut nu venea oare pentru Elsa ?

Am să le cînt *Niagara în flăcări,* bucata asta brutală le va zgudui pasiunea sălbatică, dar simt că trec dansatorii pe cei trei metri de parchet din stînga mea. Cerşetorul dansează cu Elsa : a răpit-o. Iat-o în braţele acestui monstru de piatră, nici nu ştie să danseze : părul i s-a lipit din cauza transpiraţiei şi rînjeşte groaznic. Cînd se învîr- teşte, în adînciturile obrajilor cenuşii se adăpostesc umbre, ca nişte păsari nefaste ce-şi strîng aripile, păsări ce se întorc să se cuibărească în- tr-un burlan vechi. Iar ea păleşte de suferinţă şi de groază. O strînge cu brutalitate, îi înfige ghia- rele în spate, îşi plimbă mîna violetă pe şoldul ei, urcă spre subţiori, o ciupeşte şi gura asta cleioasă ce clănţănea şopteşte la urechea delicată complimente obscene. Ce priviri rugătoare îmi aruncă ea ! O înţeleg perfect : destul, destul ! Da, aş putea opri dansul scîrbos şi macabru, roata chinului tău... Şi al meu, dar ai să mai suferi puţin : te aşteaptă Lukin. De ce nu te-a apărat ? A venit clipa cînd aş putea să te las pradă acestor mîini ce te vor duce în iad, să te las să te smulgă ca pe o tîrfă, să văd cum ţi se sfîşie corpul

sub ochii mei. Să se termine odată cu tine, am să te uit. Ah ! Nici tu nu ai prea multă libertate, cum să scapi de murdăriile astea ? Pipăită, irămintată, ciupită sub respiraţia scirboasa ! Dar nu vreau să fiu complicele ruşinei tale, n-am să mai fiu pentru mult timp călăul tău ; fugi, pun capăt durerii tale, acord final la acest în fern... Ea a fugit, şi capul doamnei Lyane apare deasupra pianului de unde dragonii chinezeşti varsă puroi verde în pungile de sub ochii ei. „Nu mai cţnta muzică de dans, n-o mai lua de la început !" Şi în timp ce spune asta, perdeaua stacojie de la uşă se ridică şi vede studenta cu şapca pc cap şi ilustratele în mînă. De îndată, Lyane parc un balaur verde rănit şi înspăimîn- tat. O priveşte pe studenta arogantă cu o groază de neînţeles, se întoarce şi se retrage cu demnitate spre bridge. Ah ! Nu se mai dansează ! Libertatea şi singurătatea pentru a-mi savura dezgustul în colţişorul meu. în seara asta priveşti lumea fără speranţa, în care se zbate înspămîntată o iubire ce nu poate fi salvată. Ai să îmbătrîneşti sub abajur ? Alege printre cîntecele vesele sau triste inventate de oameni ; vocea universului sălăşluieşte în mobila neagră. Dar **c** greu să te rupi de tine însuţi atunci cînd nu mai eşti decît tot ceea ce există mai gol şi mai urît în univers. Poţi face să înflorească pajişti însorite, ascultă, poţi face ca marea să ţi se mişte sub degete,

vei face să se ridice aurora asemănătoare cu tinereţea lumii. Şi iată că dintr-un izvor smintit bucuria prinde viaţă în inimă, speranţa ţîşneşte în piept ! Ce privire de zeu m-a învăluit ? Ce prezenţă lîngă mine ? Ce fată frumoasă ! N-am auzit alunecarea perdelei, nu simţisem deplasarea aerului ! De unde vine ? Părul ei a luat forma vîntului. Ai zice că în ciuda curajului nu îndrăzneşte să înainteze în grota asta de spaimă şi noroi. Privirea-i îndrăzneaţă şi mîndră se aşază în linişte pe triştii clienţi ai barului. Pe cine caută ?
Are nobleţea şi mîndria fiinţelor distante... „Alaama !" Vocea lui Lukin a chemat-o! Ce gelozie a trimis-o pe urmele lui ? Oh ! Cît va rămîne ea aici, voi şti că lumea mă aşteaptă sub domul de lumină şi de noapte...

Pe ea, cerşetorii n-o vor muşca, mîinile lor cadaverice nu vor lăsa pe muşchii ei tineri pecetea albastră a ciupiturilor. Lumea se dă înapoi în faţa mîndriei ei sălbatice ; n-are de ales decît Între nobleţe şi moarte» Ce bine că există fiinţe inac- ces.ibile şi de o mie de ori mai departe de mine decît cea mai îndepărtată planetă ! De partea cealaltă a pianului, pînă la paharul în care-şi moaie buzele, ce distanţă de netrecut în care circulă lumi înflăcărate... Cînt... acum, nici o mînă nu se va aşeza peste ale mele ca să le înăbuşe, cînt, aproape că nu-mi recunosc sonata. De ce mi-ar fi

frică acum s-o cînt aici ? Mai aud încă zgomotele pămîntului ; marea mişcă pietricelele pe plajă... sau vreo sticlă învîrtită în găleată... Cînt pentru Alaama... Paşi pe covor, zgomot de voci, certuri, înjurături... Vor să-mi sfîşie singurătatea, mă lapidează în groapa mea, noaptea bate din aripi cleioase, gata să se năpustească asupra-mi. Alaama, ascultă cum naşterea unei melodii înfurie lumea. Sînt oare semne profetice, prevestiri ? Intrarea ta în lume nu poate fi salutată decît printr-o catastrofă **?** Explozia unei sticle aruncată pe etajerele barului... Frază frumoasă, desfăşoară-te, cu toate că în lada întunecoasă din care-ţi iei avîntul răsună ecoul acestei explozii ca să te tulbure cu impurităţi... Şi ce ploaie de sticlă spartă ! Puteţi să jefuiţi totul de partea cealaltă... Dragonii îmi varsa mereu lumina lor impasibilă...

Ţipetele barmanului, zgomote de luptă... „Chemaţi poliţia !" ... Oh ! Doamnă Lyane, cu ce voce de codoaşă îngrozită sub palatul răsturnat de ultima cometă, ai lansat apelul disperat ? Consilierul şi generalul se încurcă în perdeaua stacojie, vrînd s-o ia prea repede la fugă.

Oare ce putere magică are allegro-ul meu ? Cel cu monoclu ridică cu forţa pe cerşetorul care se opune. Oh ! Cei doi demoni se luptă lîngă uşă, eu îi stropesc cu flăcări, dar copilul vlăguit al mizeriei cade, iată-l tîrît afară, şi ce linişte domneşte acolo unde supravieţuieşte melodia mea biruitoare... Şi ivindu-se din dezastru, chipul nemuritor al doamnei Lyane, ca un cadavru verzui şi buhăit. „încetează odată să cînţi, idiotule, vezi bine că de data asta scandalul e prea mare ca să-l înăbuş !" Dar nu mă opresc, în noaptea asta minunată trebuie să supravieţuiesc sau să pier, mă simt beat, eliberat, cînt ultimul acord, şi iată-mă dezorientat, golit de gînduri, ca un nou născut Într-o linişte pe care n-o mai auzisem niciodată ; mă ridic să constat dezastrul şi toţi ochii sînt pironiţi asupra mea, ca şi cum, nevinovat, soseam dintr-o altă lume, da, de parcă eram soarele neştiutor, răsărind după o noapte de cataclism. în picioare, sprijinită de bar, Alaama îmi surîde ; nu-i aşa că am realizat un număr senzaţional ? Apoi îşi coboară privirea ca să urmărească

amuzată măturica barmanului care adună cioburile. Doamna Lyane numără un teanc de bancnote lîngă o masă pe care străluceşte un monoclu părăsit ; aţinteşte asupra mea privirea aceea duşmănoasă destinată pînă atunci numai studentei ; ştiu că nu-mi va ierta niciodată nesupunerea dar şi că îi e frică de mine ca de una dintre misterioasele puteri ale destinului ce-i tulbură somnul. Lukin, cu sufletul la gură şi cu ochii strălucitori, dă buzna spre mine cu gura plină de poveşti. O caut pe Elsa, insensibila şi dispre- ţuitoarea mea Elsa ; oare nu eu însumi te-am respins şi rănit, jalnică victimă a unei lupte monstruoase, biata mea soră, preţioasa mea dragoste ?... Singură la masa de bridge, pierdută într-un vis, amestecă maşinal cărţile de joc părăsite, întreru- pîndu-l pe Lukin, ca şi cum n-ar fi încetat niciodată să amestece cărţile de joc.

VI

Pianistului îi place foarte mult gradina cu izvoare termale de pe malul Dunării. Există o grădiniţă stîncoasă, sprijinită în coasta abruptă a dealului care, în locul acela, înaintează pînă la fluviu. Din centrul unui bazin fumegînd ţîşneşte pe iarbă un izvor de apă clocotită. Nu-i un izvor renumit, nu-i indicat pentru tratament îndelungat, dar trecînd pe acolo îţi îngrijeşti un rău închipuit, vii să guşti ca pe un suc amar de fructe seva minerală lăptoasă a planetei, să bei sîngele stîncilor. Aşa sorbi căldura chiar din pîntecul pă- mîntului, atît de bună şi reconfortanta iarna, cînd prin aburul ce se ridică din pahar zăreşti în depărtare cum urcă autobuzele prin ceţurile de pe pod. Ah, da, ne plac filtrele, ne dau odihnă, pace şi putere.

bătrînă care are drept tejghea numai o măsuţă lîngă bazin pescuieşte apa caldă din bazin cu un băţ lung la capătul caruia este agăţat un pahar. Poate că grădina e mai plăcută iarna în dimineaţa asta căci este o grădină mi- cu cel al trandafirilor şi farmecele grădinii,

încălzită. rosul sulfului se amestecă al teilor. Ca preludiu la nistul a cerut un pahar

cum îi e obiceiul, n-are să bea decît cîteva înghiţituri, şi, ţinînd în mînă paharul fierbinte, al cărui abur trebuie să transforme lumea din jurul lui, ridică privirea spre infinitul cer înmiresmat pe care alunecarea şlefuită a fluviului aruncă o a doua lumină. Urmăreşte un avion mic îndepărtat al cărui zgomot nu se aude pînă jos şi care, atunci cînd dispare, lasă în urmă-i rotocoale de aburi ce se tîrîie printre nori. Se gîndeşte la Alaama ; spaţiul acesta neţărmurit îi aparţine, calm pentru el, mortal pentru ea. în azur îşi închipuie traiectoria unei căderi tăcute, ştie că aşa va muri ea, fata asta frumoasă, dar nu în splendoarea aurită sau în vîrtejurile furtunoase, ci lovită de suprafaţa pămîntului atît de tare, căci numai pe ea se moare. Micuţul masiv de flori purpurii îi spune **6** poveste sîngeroasă. Apoi, îşi coboară privirea de la spaţiul strălucitor la aburii ce se ridică din centrul pămîntului, din ţara lui Lethe.

grotele, vrăjile mustind nu-l Dar vai, oare el nu trăieşte noapte ? Şi gîndul morţii se dragă, şi dumneata vei na- melancolice dincolo de care Orfeu o căuta pe Euridice. Ah ! Dacă ar putea s-o scoată din iadul ei, dar ea nu-l iubeşte. lotuşi, în dimineaţa asta el savurează un fel de fericire şi merge meditînd spre stîncile de care se agaţă verdeaţa. Pe o bancă, o tînără femeie citeşte şi fredonează, minunat păr negru

Caron a navigat desigur pe apele astea ! Poate că această bucăţică de lemn ce pluteşte în bazin ca o epavă, provine de la barca lui. Pianistul nu prea are chef să coboare sub pă- mînt, nu, cavernele, atrag în clipa asta. deja prea adînc în înfiripă timid. Elsa viga pe aceste ape pe carte o umbră violetă şi parfumată de caprifoi. Se îndreaptă încet spre ea, gustînd o înghiţitură de apă sulfuroasă, cu zîmbetul pe buze şi paharul în mînă.

— Domnişoară Serasi, ce mai faceţi ?

Fiica virtuozului ţigan ridică brusc capul de la romanul de 1,75 pengo, roman pasional pentru domnişoarele ţigănci şi-i oferă ochii adînci şi negri.

— Vă doare ficatul ?

Nu, el se distrează. Călătoreşte în tărîmuri subpămîntene, operează răpiri în lumea lui Hades, dar e atît de fericit cînd urcă la suprafaţă ca s-o întîlnească pe domnişoara Serasi. în lumea morţilor nu e aşa de frumos. Nici pasiune, nici gură sensuală, nici privire înflăcărată.

— L-am lăsat pe tata acasă, spune ea. Lucrează pentru dumneata. De cînd a făcut transpunerea pentru vioară cîntă mereu. Oh ! Ador melodia dumitale... Şi începu să fredoneze pe sub trandafiri. După ce-a cîntat cîteva măsuri, a pus muzicianului nişte întrebări stupide cu privire la originea melodiei. Cît de mult ar fi vrut să insufle dragoste artiştilor şi să primească omagii armonioase !

— Virtuoşii prieteni ai domnului Serasi

nu vă fac curte' ?

— Oh ! spuse ea, dezgustată, sînt urîţi şi murdari. Tata era tare frumos cînd era tînăr, dar în general violoniştii ţigani nu sînt frumoşi. Sînt fă- cuţi să cînte dragostea dar n-o inspiră.

— Păreţi pesimistă, domnişoară Serasi, aveţi necazuri sentimentale ?

— Nu, mă plictisesc şi visez iubirea.

Să viseze iubirea, asta îl făcea să zîmbească, deoarece, îmbuibată de plăceri, ea nu aştepta decît bogăţia. îi dădea un nume romanţios şi citea poveşti în care cei mai frumoşi amanţi erau numai solii bogăţiei. Alesese grădina asta unde venea adesea, cu fluviul culcat ca un cîine la picioarele ei Întocmai ca regina unui graţios regat al lacrimilor, să savureze festele crude pe care le juca victimilor ei şi să aştepte întîlnirile cînd îi va aduce În pragul deznădejdii. Moştenise arta

• 1 • ■ 1 • o

şi dragostea suspinelor din trăsătura romantica a arcuşului tatălui ei. Pe degete îi străluceau pietre cu scînteieri ce nu păreau nici ţigăneşti, nici neprihănite.

„Tîrfă, ca şi taică-său, gîndea pianistul, În ce mîini bune e muzica mea !"

Totuşi unul dintre pantofi îi era găurit.

— Dacă sinteţi intr-o pasă proastă, spuse muzicantul, vă dau o adresă foarte bună. Aud mereu vorbindu-se despre o cucoană Raffa, prezicătoare

nemaipomenit de lucidă care stă pe strada Lambrovski. Eu n-o cunosc, dar are să vă spună lucruri ce vă vor vindeca melancolia.

Dădu pe gît ultimele înghiţituri de apă răcită. Bea pentru prima oară un pahar întreg şi asta datorită farmecelor sensuale ale domnişoarei Serasi ce nu puteau lăsa indiferent nici măcar pe un îndrăgostit de Elsa.

Ea mîngîia visătoare cotorul cărţii închise fre- donînd melodia cu încăpăţînare în timp ce pianistul o lăsa singură, ca să înapoieze paharul bătrînei de lingă bazin şi prin plescăitul apei şi stropii fierbinţi se ridica, la fel ca de deasupra filtrelor profetice, un abur ce desena imagini în-

cîlcite din viitor pe care nu le putea descifra, o boare de antărăciune în care se juca totuşi soarele, dar care, perfid, descompunea lumina Într-o prismă nemişcată, în parfumul de sulf şi tranda-firi şi-o mai auzea încă pe frumoasa ţigancă în- soţindu-l cu cîntecul ei.

Părăsind grădina el îi trimise un ultim surîs de complezenţă muzical ; de departe, vedea le- gănîndu-se un picior frumos peste celălalt; ea îl strigă :

— Mulţumesc ! Am să mă duc mîine.

VII

Uu ! Uu ! Toată pădurea străbătută de chemări ! S-au ascuns printre copaci... Poc, poc ! Tresăriri îndelungi în ceafă, toată şira spinării zdruncinată ; trei fetiţe pe un cal, aşezate toate trei pe aceeaşi parte, pe un cal mare de fermă ce galopează. Uu ! Uu ! Opreşte-te, Drill ! Opreşte-te ! Furtuna din spate se linişteşte, alunec pe părul strălucitor, sar jos, ţin capul lui . Drill, pentru că dacă se mişcă, micuţa Lişka n-are să îndrăznească să-şi dea drumul de la aşa o înălţime. Sub capul calului, între oasele mari şi pătrate ale maxilarelor, descopăr o gaură aşa de adîncă încît pot să-mi vîr pumnul. în timp ce Drill mă priveşte cu atîta încredere. Acolo, Drill, în ascunzătoarea aceea tare, caldă, neagră, îmi voi piti secretele. N-ai să mă trădezi şi ca să încerc, lipesc batista pe deasupra cu puţină răşină de pin şi Îţi sărut obrazul tare, tare şi neted. Uu ! **Uu !** Nu ne cheamă nimeni, o ştiu bine, nimeni, numai strigătul pădurilor, ele fac uu, uu, ca să ne atragă acolo de

unde căprioarele de-abia au scăpat şi ca să ne ducă la pierzanie. Totuşi ne vom urca În copacul mare pînă vom atinge norii albi, parcă uneori băieţii aceştia ne cheamă. Nu

fugi, paşte iarba. Iar voi, micuţelor, aşteptaţi-mă. Trunchiul este un munte străpuns de **gă**uri ce sînt nişte trepte locuite de albine şi poate de şerpi. Ce copac imens ca un continent ! înăuntru se plimbă păuni şi are nişte ramuri mari ca nişte podeţe pe deas^ra rîurilor. Uu ! Uu ! Uu ! Alb şi greu ca o bila de biliard, un ou imens se rostogoleşte pe culme, fuge pe ramuri, rupe frunzele şi mi se face aşa frică ! S-a spart pe o creangă şi gălbenuşul portocaliu apare **o** pălăria unei ciuperci dătătoare de moarte. Ce plăcut miroase otrava ! Oare aşa miroase naşterea păsărilor ? Uu ! Uu ! Nu văd decît culmi şi cer, iar cei ce mă iubesc mă cheamă în inima mea ! Ah ! De ce-am venit să-i caut aşa de sus, iată-mă prinsă în capcană. Sub mine, ciuperca s-a instalat într-o subţioară a copacului, s-a făcut foarte mare şi roşie ca cel mai ameninţător asfinţit plin cu smgc veninos ; ca să cobor, va trebui s-o înfrunt să mă lupt cu moartea. Uu ! Uu ! Mă chcamă de pretutindeni ca să mă

m-am agăţat de gîtul lui vînjos, salvată, şi în timp ce Lişka il piaptănă, ma uit dacă batista mai e în ascunzătoare. O iau, **o** netezesc cu nerăbdare, de parcă aş spera că în timpul căţărării mele s-ar fi umplut LU lucruri fantastice, poate cu golfuleţe **ciudat**e ca şi ciupercile. Dar batista nu s-a schimbat, e puţin mai ameţească ! Alunec, cad pc ramuri, cu

capul în subţioara copacului, gura mi se umple de carnea otrăvită şi ce prăjitură delicioasă şi ce .parfum mai nemărginit decît cerul ! Nu ştiu cum am coborît şi n-am iubit niciodată mai mult calul decît atunci cînd miraculos şi cîtă Încredere pot eu să am în Drill şi în ascunzătoare. Iată de ce cînt, rîd, bag în gură batista vîscoasă şi cu ajutorul Margaretei o cocoţ pe Lişka pe cal, iată-ne aşezate şi ajungînd în luminiş, întîlnim băieţii care-şi bat joc de noi pentru că, spun ei, i-am strigat toată dimineaţa şi ei n-au vrut să răspundă. Ştiu bine că nici unul nu-i cheamă pe ceilalţi, dar totuşi, poate ne vom bate din cauza acuzaţiilor, chiar în clipa cînd se iveşte pădurarul. Ne-ar omorî. Repede, să ne ascundem în desişurile Întinse de flori sălbatice ; şi Drill, e aşa de Înalt ! Capul lui negru se vede de peste tot. Ne zărim în globul ochiului lui, chircite şi ghemuite. N-am văzut niciodată un cap de cal aşa de mare, ni se pare că tot ce trăieşte în pădure, în luminiş, pădurarul, nu trebuie să vadă decît capul acesta, cu toţi copiii ascunşi în globul ochiului. Pădurarul trece încet, îmbrăcat în catifea. Duce în spate un mistreţ, despicat din care curg picături de sînge pe cizme. Să fugim repede, acum a trecut, căci au strigat la noi din casă ; probabil că şi-au dat seama că l-am furat pe Drill. Chiar în faţa casei, pe pajişte, ţiganii cîntă *o anumită melodie,* la fel de tulburătoare ca şi parfumul

ciupercii. Pe iarbă s-au adunat ţărani în costume pestriţe de duminică şi se pregătesc de dans. E nunta lui Osd

. Profitam de sărbătoare ca să intrăm neobservate şi să ne punem hainele cele mai frumoase într-o cameră mare unde pe yereţi cresc flori pe care nu le-am văzut niciodata, flori fără nume aduse dintr-o ţară ciudată. Există oare vreo pajişte în care am putea culege astfel de flori ca să ni le punem în păr ? Atunci viaţa ar
fi atît de frumoasă, un paradis, nimic n-ar mai fi imposibil. Aş vrea să desprind una, cu vîrful foarfecelor, pe cea mai frumoasă, din unghiul camerii în care nu bate soarele niciodată, aş ascunde-o sub capul lui Drill, talismanul meu ; poate că ar putea să mă ducă În pajiştea minunată unde şi-ar regăsi parfumul. Rîdem îmbrăcînd rochiile frumoase şi, deodată, o hîrtie alunecă pe sub uşă. „Pentru El sa" răsună vocea lui Richard, o iau repede ; „Vreau să fii cea mai frumoasă, pune baticul din Croaţia." Roşesc, ascund scrisoarea în corsaj. Fericire, fericire, inima-mi bate ca şi cum aş fi dansat mult. Muzica ţiganilor Înconjoară casa apoi intră pe fereastră. Este aceeaşi *melodie* veninoasă şi captivantă ce vine din ţara florilor şi ascultînd-o, ascund scrisoarea sub cămaşă, e tare ca o balenă de corset, tare de parcă ar vrea să-mi străpungă sînul, mă doare aşa de tare că va trebui s-o scot... Tare... Ce-i ?... O carte...

Adormită pe carte... Atît de obosită... Uu ! Uu ! Surioara mea Lişka, atît de mică pe lîngă Drill... Psst ! Psst ! Fericirea alunecă pe sub uşă ca o rafală de vînt... Un jurnal a alunecat şi m-a trezit. Oare cine mi-a adus un jurnal, mie, dimineaţa ? Doar eu îl cumpăr mereu de pe stradă, cînd cobor, nu sînt prea grăbită, jurnalul se cumpără de pe stradă, acesta de unde vine, împins de o mînă misterioasă, ca o nenorocire cu miros blestemat de accident, dezvăluind golul de sub uşă ? ... Nu sînt la mine acasă ? O crăpătură sub uşă... Cu siguranţă că Irka l-o fi strecurat, o fi bătut încet şi eu dormeam, l-o fi împins pe podea... înseamnă că scrie ceva despre noi... hai, ridică-te repede, citeodată sînt şi veşti

bune... trage perdelele, vremca-i mohorîtă ca o hîrtie de jurnal, ploaia picură... se reuneşte Parlamentul... O deraiere de cale ferată, trei morţi şi douăzeci şi opt de răniţi... Bine, dar fotografia asta ea mi-a adus-o ! El, cerşetorul cu părul lipit de sudoare, toată umezeala spaimei i se prelinge pe faţă, cu ochii plecaţi acum de ruşine, nu mai îndrăzneşte să mă privească, ar prefera să închidă ochii, dar nu i se dă voie să se ascundă în spatele pleoapelor cu sufletul dezgolit înapoia ochilor deschişi şi cu buzele moi întredeschise, gîfîie ca un om ce-a fugit mult. La poarta închisorii şi-a pierdut cravata, semn al libertăţii... *„A fost arestat asasinul monseniorului Kopek... Un tînăr vagabond care pare a fi instrumentul unei organizaţii secrete... Scos de cu- rînd dintr-o mizerie umilitoare...”*

Buimac... probabil că Înainte de a-l fotografia i-au şters sîngele ce-i curgea din gură... Precis d l-au bătut... Urme de lovituri pe faţă, sau poate că sînt pete de cerneală, bavuri de valţuri lăsate de tipografi, asemănătoare cu amprentele digitale... Amprente digitale pe obraji, pe frunte, amprentele lăsate de degetele altor asasini... Ale mîinii fatalităţii.'.. Mă strîngea aşa de tare că nu mai puteam să răsuflu şi pianistul cînta mereu... Vînătăi de la ciupituri încă neşterse de pc corpul meu **.,.0** să te culci cu mine în seara asta, am bani, îmi dă el." Răsuflare împuţită de

alcool şi tutun... Mi-e frică de chipul din ziar... E groaznic să te fi atins un ucigaş... Burta 1 ui, pe care în timpul dansului şi-o Împingea într-a mea... Cînd tremura pe stradă nu-mi era

aşa frică de el... Era Încă fericit, nevinovat, la intrarea cinematografului de pe strada Nagymezo, îi clănţăneau dinţii, acum Însă de frică, Venise pe lume ca să tremure tot timpul, pînă la moarte... Un ucigaş, va fi condamnat, cu capul pe eşafod şi cu sîngele care împroşcă. Ar fi trebuit să moară în zăpadă, să cadă cînd i se loveau genunchii unul de altul. Pe atunci nu mai avea prea mult sînge în vine... „Ai să te culci cu mine, o să am bani." N-a avut timp să se obişnuiască cu vinul, cu mîncarea, gîtul n-a avut timp să i se îngroaşe destul ca să umple gulerul fals, pot să-l omoare mîine, n-au să mai rămînă din el decît vînătăile de pe mine, cadavru! îngropat, urmele mîinilor lui pe braţele mele. Cu siguranţă i s-a plătit şi o femeie, poate are deja un copil care creşte... Dragoste dezgustătoare de ucigaş... Corpul meu îmi face silă, n-aş îndrăzni să apar goală, ca şi cum m-ar mînji nişte bale oribile... Totuşi, vînătăile sînt o legătură Între carnea lui şi a mea, prin ele îi simt durerea, nu vor sîngera oare cînd îi va cădea capul ? Bărbatul cu mono clu l-a plătit. Privirea lui nemiloasă, în oglinzii tramvaiului şi cicatricea alunecă, fantome în noaptea mahalalelor. Fără l-am luat înăuntru, fără să vreau l-am bar şi cînd mai tîrziu m-am dus la uşă asigur că cerşetorul mai e acolo, mi-era umerii goi, am făcut-o ca să-l dau pe mîna po liţiei, l-am Împins pe eşafod. Bărbatul cu cicatricea o fi vrut să se culce cu mine ? Ai să te culci cu mine, am

I-spatele reflexe, să ştiu dus la să mă

bani..." Sau **o** fi fost vreun pederast, dar din fericire n-am să-l mai văd, probabil c-a fugit ; s-a întors deja în lumea lui de neguri şi reflexe de und$_e$ plecase **şi m** noaptea asta, redevenise o imagine Întunecată căreia îi era frică de geamul vagonului de cale ferată şi alerga cu toată viteza printre cîmpii... Zdrenţe din chipul acesta rămîn agăţate de ramurile copacilor nocturni ca o ceaţă nesănătoasă, dragă păsărilor de noapte şi morţii. Ce lumină va putea risipi sperietorile astea ? Dimineaţa, după ce trec trenurile, cîmpurile sînt Împodobite sinistru cu ele, căci noaptea, trenurile nu sînt oare pline cu oameni fugăriţi sau chemaţi d$_e$ vreo nenorocire ? Ce frumos era dealul şi cornetele de zăpadă care la lumina soarelui emanau un parfum îngheţat, dar În fundul caliciilor se ascundeau insecte înspăimîntătoare. Grădinarul cu cazmaua, ghiveciul de flori graţios şi ridicol... Vroia să mă ia în braţe... Vînt Îngheţat... Toc, toc... Mingiile În găurile terenului de golf... Lukin mă pîndea deja, avem Întîlnire azi după amiază la ora trei. Ah ! Nu, nu, nu mai pot, nu mai am chef, prea semeni cu cerşetorul, acelaşi chip, blond şi la fel de Înalţi, semeni leit cu el În fericire şi noroc, nu, îndepărtează-ţi gura, nu mai pot să suport mîngîierea mîinilor tale. De

cÎte ori am să te văd îmi voi aminti de fotografia asta din jurnal şi am să mă Întreb cum ai putut să fugi după execuţia ta... „Ai să te culci cu mine, o să am bani..." Uu ! Uu ! Nu mai pot să răspund... Uu ! Uu ! Nu mai pot să vă ajung, mă aflu în lumea ucigaşilor, m-a prins pădurarul... Sună de prînz... nu mi-e foame... Trebuie totuşi să mă îmbrac... să-mi fardez chipul ce nu-şi poate ascunde scîrba... Să-mi fac buzele... Fă-ţi o mască să pu te vezi în oglindă... Nu lăsa să ţi se ofilească trăsăturile, surîde, Elsa, surîde, sileşte-ţi muşchii să păstreze aparenţa puterii şi a bucuriei şi cîntă, cîntă o melodie, dacă nu vrei să ţi se vestejească strălucirea tinereţii, să ţi se lase colţurile gurii ca doamnei Lyane... Melodia aceea ce plutea în jurul casei, cea compusă de pianist poate în noaptea crimei, şi pe care i-am cerut-o de mai multe ori să mi-o cînte... Purificatoare, exaltantă ca şi cornetele de zăpadă, dar fără insecte în caliciu... îi sînt recunoscătoare pentru melodie, dar nu pot să-l iubesc... Pe alocuri strada e udă, dar iată soarele strălucitor ce va învinge cu siguranţă ; acolo sus norii se rostogolesc ca nişte baloturi uriaşe cu lengerie aduse de la spălătorie... Mulţimea asta cenuşie... Ies din restaurante, citesc ziarul mergînd şi-şi vor

bea cafeaua. Duc capul cu două mîini, par să-l ducă în faţa judecătorului, niciodată n-au fost atît de serioşi şi de ce şi-au pus astăzi hainele astea atît de triste ? Toţi funcţionarii aceştia, croitorii şi chiar vînzătorii de jucării, florăresele şi vînzătorii de muzică se uită la cap fără nici o milă. Nu-l recunosc şi poate cu tot atîta indiferenţă i-au aruncat vreun ban odinioară. Uite capul cu faţa în jos, părul aplecat spre asfaltul noroios, oh I
-a tirit prin băltoace ! Uite părul tăiat, rosto- golindu-se pe trotuar... Cu satisfacţie bagă capul în buzunar, nu le e frică de sîngele ce curge din: gură, îl duc la servici ; atîrnă de vitrinele chioşcurilor, spînzurat de o sută de mii de ori, înainte de a fi ghilotinat... Oh ! Pale de vînt îl fac să freamete şi uneori îl ascund sub alt ziar îndoit, bucată de rufă, linţoliu care pentru o clipă îi satisface singura dorinţă de acum, să scape de lumină, de privirile oamenilor... în pala de vînt din ceruri, cum mi-l aminteşte pe Lukin ! Şi el e peste tot... Căzut din planor, desfigurat, ar avea aceleaşi semne ale infamiei, cu sîngel$_e$ ce-i curge din gură, cu părul cleios de spaimă şi mirosind a moarte. Tot aşa de desfigurată au adunat-o şi pe Alaama. Oh ! Totul sfîrşeşte printr-un terci de sînge !. .. *Bar automatic* ...Pun ziarul Împăturit pe masa...

între două Înghiţituri funcţionarul cu

neg **a**runcă o privire de ură spre ziar ; îl păstrează lîngă el ca pe un vas cu muştar la care mai revine din cînd în cînd, căci chipul acesta chinuit scoate în evidenţă gustul gulaşului. Oh ! Dacă ar şti că foarte aproape de el, p$_e$ corpul meu se văd urmele vii ale mîinilor lui, dacă toţi lingăii aceştia de sos ar şti asta, m-ar alunga, m-ar insulta, sînt ruşinea ascunsă a oraşului... Bătrîna ia jurnalul ca să-mi facă puţin loc. îl ia ca să-mi pun şi eu farfuria, nu ştie că el m-a atins. îl pune în geantă... Valet de treflă, opt de caro, dosul cărţilor, florile primăverii neînchipuite... Uu ! Uu ! Muzică ţigănească... Poate că e ghicitoare, ar putea ghici viitorul ? Mîine... Tot în barul acesta ? ... Cum să scap de silă ? hka se duce în fiecare lună la o ghicitoare, cum îi zice ? Doamna Raffa, nemaipomenit de lucidă, doamna Raffa, strada Lam- orovski... Spune multe lucruri... Se urcă pe o scară foarte întunecoasă... Acolo sus e lumină, citeşte Într-o sferă de sticlă, precis că acolo lumea e mică la fel ca într-un lornion de-a-îndoaselea, ca şi copiii în ochii lui Drill, numai în reflexe ca şi chipul cu monoclu în geamul tramvaiului... Sînt fiinţe **vii,** luminoase în sfera de cristal, în zăpadă şi în

ghiață... Ar vedea chipul meu de mîine, ar deschide sfera ca pe fructul speranţei... Adio bar. Oh ! Sferă frumoasă, planisferă feciorelnică în care privirea nemaipomenit de lucidă a doamnei Raffa navighează ca un explorator îndrăzneţ pe vaporul său, adăpost al păsarilor, spre descoperirea unor continente necunoscute ! De s-ar adeveri profeţiile bune ! Ne-ar da curaj, aşa cum a făcut bărbatul de altădată, acela cu ramura, nu prea de demult ; poate el, chiar el În picioare, foarte mic şi îndepărtat În astrul acesta alb, făcîndu-mi semn, rizînd „fată primăvara, iată prima ramură... Şi dragostea, sînt salvată, salvată, salvată !... Lasă cartofii, numai puţin vin... Ei se înghesuie în faţa robinetelor... Uite-te în oglindă ce tînără eşti încă, priveşte, eşti frumoasă şi gura şi-a regăsit surîsul... Ce mulţime mă Împinge ! Nu vreau să mă atingă toţi oamenii aceştia, să nu-mi atingă corpul ! Mă duc la doamna Raffa, daţi-vă mîi- nile la o parte, acolo mă aşteaptă bărbatul cu ramura...

VIII

Digestie greoaie. După mese, somnolenţă... încă o ţigară pînă se Îngălbenesc degetele... Se Îngălbenesc şi florile de pe covor, culorile se şterg, iar corzile mele vocale ar avea nevoie să fie rea- cordate... Cîntecele mele vechi, Bucureşti, Sofia, Stambul, *caje concert* ambulant... Pe atunci nu mă gîndeam la viitor ; nu-mi era frică de el... Soarta ? Nu m-a înspăimîntat niciodată... Deja complici, pe atunci nu ştiam că Într-o zi vom fi atît de legaţi, că aş fi stînca pe care s-ar instala ea, ca să-i audă vocea, în mijlocul vijeliilor. Toate aventurile astea, oraşele, despărţirile pentru totdeauna... Erau femei mai frumoase decît mine, dar pe mine mă interesau sufletele. Clipe ciudate de neatenţie, absenţe, somn. în special noaptea, oricît de puţin aş fi băut, ceşcuţele de cafea ce se succedau ca şi cărbunii în cuptorul unui alchimist în care se coace diamantul. Mă uitam drept În ochii, uneori strălucitori de sfidare şi împotrivire, alteori oferindu-se

indiferenţi şi fără profunzime, ca pictaţi pe un porţelan. Se căzneau să nu clipească, nu ca pisicile care vor să vadă în noapte, ci pentru că voiau ,să pătrund în noaptea lor. Cînd îi vedeam aşa de aproape, pelicule subţiri Întinse deasupra hăului de întuneric, albul se pata cu galben, apăreau firişoare de sînge, îşi pierdeau frumuseţea, strălucirea se stingea, cuvintele greu de reţinut îmi veneau pe buze, le prindeam secretele... Oare asta-i ? Nu răspundeau, continuau să mă fixeze şi uneori, timp de o clipă, îmi lipsea inspiraţia. Ezitam. Şi atunci mă uitam la mîini. Nu cunoşteam limbajul mîinilor... Ghicitoare în palmă ? Nu, mîna, un pretext pentru meditaţie, greutatea cărnii inerte şi moi ca şi cadavrele, dolofane sau osoase, căldura lor mă pătrundea, mă inspirau, beţia de a cunoaşte îmi înflăcăra orgoliul, vorbeam, inventam, credeam că ştiu totul... Camaradele mele vorbeau de darul meu şi mă consultau ca pe o preoteasă atotputernică şi de temut. Mai erau cei cu carnea şi gesturile Împovărate de sens şi de mărturisiri, cei însemnaţi pe faţă, al căror secret urca pînă la suprafaţa ochilor, materie bogată în profeţii... Cît de mult mi-au plăcut destinele oamenilor ! În ciuda calităţilor mele am trişat adesea, cînd îmi scădea vederea şi bîjbîiam În noapte şi poate că atunci, atît de aproape de minciună, am atins

adevărul. M-am folosit de viclenie şi escrocherii, chiar de informaţii luate dinainte. Trucuri de şarlatan ? Nu, nu, am căutat ajutor ca să înaintez în labirint şi în noapte. Cine spune totdeauna adevărul ? Cine nu strecoară puţină scamatorie în seriozitatea artei sale ? Ce spirit n-are şi slăbiciuni ? Eram o cîntăreaţă ; în fond, dădeam consultaţii gratis. îmi aduceau pe prietenii lor şi aveam impresia că -domneam peste o lume nevăzută. Eram frumoasă şi aveam această putere

de temut. Aş fi putut să las meseria de cîntăreaţă, să nu mai cutreier munţii în maşină sau pe spatele catîrilor... Zăpada, oile, banditii, ustaşii... „O să le prezici viitorul !" Şi acum, regină decăzută, ruină a frumuseţii, orgolioasă umilită, ceasul neaşteptat al mizeriei... Cu vocea vlăguită... Ridică-te, uită-te în oglindă, doamnă Raffa ! Cînd au să te lase corzile vocale îţi va rămîne o portiţă de scăpare, asociază-te cu destinul ; ceea ce căutai pe gratis în ochi, în palmă, acum cînd ai nevoie de bani... Reaprinde-ţi viaţa de la lumina ce străluceşte în mijlocul sferei de cristal, aşa cum aprinzi o ţigară de la lupă ! Veniţi, în- traţi, orbi fericiţi, curioşi Salonul de aşteptare se umple... îmi aduc îngrijorările lor sentimentale şi financiare... Cel mai adesea defilează femei fără griji, nepăsătoare sau cu uşoare tulburări de menopauză, trăncănind vrute şi nevrute... Vin aici în lipsă de ocupaţie, aşa cum culeg un buchet de flori din pădure, sau aşa cum îşi scot oglinda în patiserie : puţină pudră de viitor... Aduc cu ele ignoranţa, prostia, golul... Priveşte acolo înăuntru, caută, mişcă, adună perle false, zdrenţe din lăzile astea cu gunoi, inventează, croieşte destinele ca pe o confecţie, dimineţi în şir. Vor dragoste. Altădată ai cîn- tărit sufletele adînci şi grele de soartă, ca şi cum pe atunci viaţa ar ii fost mai bogată în sens şi pasiuni. Oh ! Pe atunci erai o

ghicitoare, dar ai suferit, ai hohotit în plîns, frumoasă şi mereu înşelată... Astăzi, vînzatoare de iluzii. Nenorocire, fericire ? Nu merită sa vezi ! în vînzarea asta mi-am pierdut harul, dar uneori, ca şi cum mi-ar reveni tinereţea, văd, citesc, stăpînesc soarta, comunic cu viaţa... Ridică-te, debarasează masa, goleşte scrumiera... Ei ! Ei ! Haide... Să intre primul vizitator...

Scara, ca şi la Kramer, radiolog, corect, ţeapăn, scări ce duc spre boală. Mai pustii şi mai tăcute decît inima pădurii. Aici se pot reface pansamentele intime, se poate asasina în linişte... Etajele astea îmi scot sufletul... înghesuită În picioare, în tram vai, respiram greu. Am să apăs pe sonerie şi chemarea va ajunge pînă în adîncui necunoscut al existenţei mele, moartea se va gîndi la mine, n-am să mai pot să scap, să uit ce-o să aflu. Servitoarea, ca cea de la Lamben, dentist, doctor, case de toleranţe, aceleaşi coridoare tainice, îmbibate de plictiseală ; boală şi plăcere, miros burghez de parchet ceruit. Servitoarca îmi deschide uşa salonului, un domn mititel, cu lornion, în negru, nu-şi ridică privirea de pe jurnal. (Aici privirile sînt deja prea periculoase,/ trebuie să le eviţi.) Aşezat sub portretul, desigur, al doamnei Raffa ; douăzeci şi cinci de ani de travesti la operă, dansatoare turcă, ce

femeie frumoasă, cu pielea albă, coliere, brăţări. Pictorul i-a făcut ochi adînci, negri... Ea însăşi femeie fatală ca şi destinul pe care-l serveşte. Strălucitoare de tinereţe şi sănătate, cu ea voi vorbi. Ea, sănătoasă şi mai puternică decît soarta, mă va privi... Mi-e rău... Într-o zi am să cad pe undeva, pe stradă, au să ma ridice... Farmacia, mulţimea, spitalul... Pe masă, un vraf

de reviste ilustrate, le ştiu : Modă, Artă, Cinema, Sport. La Lambert taveam nevoie numai de o dantură falsă, nu era aşa de groaznic, boi- navii răsfoiau ştirile, nu păreau să sufere. Dar la Kramer tuberculoza stătea pe scaunele verzi, femei bolnave de plămîni, copii ce trebuiau zidiţi în ghips şi pironiţi clţiva ani pe un pat. Dezmoşteniţi ai zămislirii. în Întuneric, înainte de a aplica plăci reci pe piept, să le vadă scheletul prin carnea împuţinată, redusă la starea de gelatină lăptoasă, pocnete de comutatoare electrice, lovituri adînci de pumnal, luminoase, dar făd durere, Kramer le arăta pe Venus din Millo, pe Greta Garbo şi concursuri de schi „Vedeţi ce frumuseţe şi ce fericire există în lume ! Dacă vă veţi vindeca vreodată, pe ce plajă veţi alerga, pe ce munte veţi schia ? Dar astea nu sînt pentru dumneavoastră !" Aruncau priviri nepăsătoare, pe imagini, fără disperare, ca viaţă imaginară, pe o planetă inaccesibilă... rău, simt o greutate deasupra pieptului. La tist ar fi fost gata repede, dar aici nu, niciodată, vin pentru o boală ce-o să mă ţină pînă la moarte ... Se trîntesc uşi, trosnesc mobile, cel mai mic zgomot din casă mă sperie... Linişteşte-te, ini- ma-ţi bate prea tare, nu-i încă rîndul meu, domnul este înaintea mea. Oare el de ce vine ?

Curse de cai, cazinouri, tripouri, cere informaţii despre Noroc, vrea să surprindă întîmpla- rea pe la spate, răsfoieşte *Le Monde Illustre,* se opreşte la ultima pagină la problemele de şah,, văd cai, mai jos cupe, pici, cărţi de joc **! Pe** masă se află un alt număr din *Le Monde.* Ah !

Uite probleme de bridge. Şapte pici, trei cupe... cărţi proaste. Sînt de ajuns patru figuri negre, litere, cifre şi jocul îşi etalează în faţa mea splendoarea colorată, cărţile îmi alunecă pe sub degete cu albeaţa lor de fildeş. Soluţia problemei ? Ah ! Ah ! Iată o piedică, o cursă. N-o pot păcăli aşa de uşor pe doamna Lyane, trebuie să ţină seama şi de mine, mai întîi am să scap de asul acesta, consilierul are să arunce precis optarul de caro şi generalul, dacă bate trefla... Nenorocitul, o aruncă ! Acum Elsa
ezită... servitoarea. Ea, ea stă ascunsă, Zgomot
de uşă,
paşi penu o întîi, cum am să-i vorbesc coridor...
ah !
Eram fericită. Doamna Raffa îl va lua pe domnul acesta, ai să vezi, mînerul uşii se mişcă – nu se grăbeşte – se mişcă încet... Nu, nu-i decît
vezi decît în ultima clipă... Numai de n-aş rămîne prea mult singură în tăcerea asta groaznică. Mai bui poate să-i vorbesc despre beţivul cu ramura, despre bărbatul strivit la ieşirea de pe pod şi despre vînzătoarea de ilustrate... Lovituri, sufocări, arsuri, urmărită de nenorocire şi de poliţie... Ucigaşul beat în bar... Consilierul, generalul, partenerii şi clienţii mei care i-au văzut chipul în jumal şi nu mai vor să vină, se tem pentru

reputaţia lor... Pianistul care, din seara aceea blestemată, reia mereu la cererea Elsei ca şi cum pe nebuna asta ar interesa-o persoana lui, o me- iodie care mă calcă pe nervi şi pe care-o urăsc, melodia ce-a intrat în mine purtînd glasul nenorocirii. Cîntă, cred că intră clienţi, sînt poliţişti. Dar va! ! S-a jucat ultima partidă, poţi să-ţi arunci cărţile, bridge-ul a murit. Şi ce se poate întîmpla mai rău ? îmi închipui un anunţ

pe uşa : „Loçalul este închis pînă la o dată ce n-a fost încă fixată..." Elsa, fata mea dragă, mi-e frică pentru ea, nu vreau s-o părăsesc, pc cine aş mai iubi ? Sînt singură, singură, cui m-aş destăinui ?

Elsei nu i-a fost frică atunci cînd a venit aici. Vedea deja sfera de cristal aşa cum mi-J. descris-o, cu soarele înăuntru ca o flacără, ca **o** vară fierbinte în îmbrăţişarea grădinilor. O adusese ea însăşi, în mîinile ei, în inimă, încă din stradă luminînd scările întunecate, ca o coroană de diamante pe care o pusese pe viaţa ei. Strălucea în faţa ei pe măsuţă, pe reviste, pe cînd aştepta aici, poate chiar pe scaunul acesta, beată dinainte de fericire. Şi seara, cum ne mai spunea toate prezicerile, florile, fericirea, căsătoria bogată ! Bogată **!** îşi bătea joc şi rîdea, fredona şi rîdea, pianistul asculta, în picioare, cu coatele sprijinite pe pian, iar chipul lui detestabil surîdea, melancolic şi sceptic, poate gelos ?" Cîntă odată, pentru asta eşti aici !" i-am îmi umblă prin cap, **am** să-I gonesc ! L-am urît intotdeauna. Sa- şi găsească altă slujbă, puţin îmi pasă. Şomer ? Mai sint şi alţii, asta-i soarta lor, e tînar. .. Să fie nevoit să cerşească, ah ! Să-l înlocuiască pe cerşetor? Ei bine, n-avea decît să în **ve ţe** să cînte h vioară în loc de pian, ar fi putut să cînte pe stradă. Lumea i-ar arunca bani numai **ca** să nu mai cînte, să plece cu muzica hi drăcească, melodia

strigat ca unui cîine, ca să nu ne mai poată asculta şi ca să se răzbune, a cîntat din nou melodia aceasta. Şi ve deam că Elsa îl asculta visătoare. Ah ! Cîntecul

jugată de frumoasa îmblânzitoare cu umerii plini. Ah ! De m-ar scăpa de melodia asta, de-ar biciui cu cravaşa animalul acesta obsedant, de-ar... Funcţionarul iese ! Doamne, e rîndul meu ! I vărul, uşa... Capul servitoarei. Dar ea, unde e ? în fundul coridorului ? Iată camera secretelor şi în prag, o bătrînă ce-mi seamănă, cum ? Ea o fi ? Mă aşteaptă în picioare. Pe deasupra pungilor, ochii mă fixează şi lumina se îngălbeneşte în pă • rul ei demult vopsit. Monstrul ! Ca şi cum îmi ieşeam în întîmpinare Într-o oglindă ! -„Doamna Raffa ?" „Eu sînt !" Şi portretul ? şi frumoşii umeri goi ?

Elsa ar fi trebuit să-mi spună adevărul nu sit mă lase să-mi fac iluzii : „Veţi vedea... o veţi vedea..." Are bolile mele, bridge-ul mort, poli- \ ia... Ca şi cum aş veni să mă întreb pe mine însămi. Noaptea ce mă înspăimîntă trăieşte în ea. îmi Întinde mîna cu degete îngălbenite, ce piele sbîrcită ! Ah ! Speranţă deşartă, înşelătorie ! Iată adevărul, iar viitorul îl cunoşti deja... Dar, chiar în faţa ferestrei, pe măsuţa de abanos strălucitor, nemişcată, sfera ! Transparentă, p,lină de filamen te albe în suspensie ca nişte încremeniri în- tr-un acid, iat-o numai pentru mine, plină CI mucegai, otrăvită... Filamentele sînt reflexele perdeluţelor de la geamuri. Să tragă perdelele ! Dantela asta lugubră să dispară în inima cristalului ! Mă înăbuş, am nevoie de cer, de aer, de spaţiu.

Ce caută aici, atrasa doar de propria-i conştinţa ? Ah ! Nu-mi plac vizitatorii fără spe-

ranţă. Nu-mi place să mă afund în noaptea
îne • cată, cleioasă, fără surpriză. Fiinţele
acestea mă

sperie. Fetele cele mai proaste îmi aduc, cel puţin cîreodata, prospeţimea lor şi o clipă ma **joc** cu inima lor fragedă... Răsuflarea ei e greoaie, ii aud inima ! Limba lovindu-se de proteză zgi- rie cerul uscat al gurii ; se congestionează, soarbe din ochi cristalul, şi cum nu găseşte nici o imagine, le cauta în ochii mei. îşi strînge pe burtă **o** geanta umflata, bijuterii de familie, pandantive demodate, brăţări grele, documente cu filigrane albastre, cancere financiare. Incompetenta în mişcările bancare, crede că e prost sfătuită, curînd va ,trece pe la notar. Fuge cu averea, fără să ştie unde, **cu** toata prada vieţii ei în geanta. Cînd o să scoată cei douăzeci de pengo, am să arunc şi **eu** o privire în geanta aia. Răul care o roade... De ce să-i cauţi numele, nu vreau să mă privesc pe chipul acesta, nu vreau să mă simt în pielea ei, să fug de ea ! O cristal, ghidul meu, astru! meu, ia-mă cu tine înapoi în timp, spre izvoarele proaspete ale vieţii ; netezeşte ridurile acestei femei ca o haină şifonată, condune spre vremurile fericite... îmi creşte inima, **o,** stupefiant puternic, îmi regăsesc memoria vrăjită, puterea, vechiul meu har.

Tinerei (Ana o chiamă, dar ea i-a uitat numele de atît de mult timp încît l-a renegat pen**tru** un altul), tinerei îi plăcea să fugă cu picioarele goale prin pajiştile umede, la malul Mari- mului... Nu-mi mai amintesc bine cum se numea rînl, şi mie îmi plăcea să mă scald în Maram de cum se împrimăvăra. Caii sălbatici galopau şi se adăpau. Ea cînta

mereu ; din perfidie, natura o înzestrase cu vocea asta melodioasă...

Despre ce străină îmi vorbeşte ? Ana... Nu mai vreau să-i ştiu numele, am uitat totul, vremurile acelea s-au dus ! Ah ! Mi-e tot una, rîul acesta, totuşi ea mi-ar spune numele adevărat, Niopek, nu-l mai cunosc. N-am venit aici să caut un alt supliciu. Am trăit fără memorie. Şi ea vrea să- mi răscolească amintirile ca pe nişte glande îngrozitoare. Ştiu, noaptea cînd am părăsit casa părintească, cîinii au lătrat, caii au tropăit în fundul grajdurilor iar eu cîntam încet cîntecul seducătorului meu. Sînt mai mult de treizeci de ani de cînd n-am mai auzit lătratul ăsta, trista chemare în adîncul timpului, şi copitele ce mă calcă în picioare şi mă lovesc în piept cu lovituri de sînge... Bărbatul acesta, ea încearcă să-l descrie, vrea să mă afunde în vraja primei iubiri ! Ii face plăcere ! Licheaua ! Ar vrea să-mi ia fantoma aceasta de amant, evocă melodia lui... E drept că viaţa mea a început prin acest cîntec, se va sfîrşi oare tot cu o melodie ? Blestemat fie pianistul, blestemată şi muzica lui. Venisem să caut speranţă şi ce găsesc : o melodie apărută în sfera de cristal şi care mă poartă în disperare.

Monstru umflat de putregai, de moarte şi fără copilărie, cu o melodie şi un blestem pe cap : O urmăreşte o melodie ce-i trezeşte mînie şi ură. Luminosul meu gheţar, tăcutul

meu cristal, ia- tă-te plin cu o voce melodioasă. în suflet mi se înfiripă o melodie minunată, tinere femei îmi dăruiesc surîsul lor strălucitor... Poate acum o săptămînă, tînăra ţigancă. Privea cristalul cu ardoare ca pe o fîntînă arteziană şi nu Înceta să fredoneze distinct o melodie. O auzeam, o ascultam. Mirosea a sulf şi a trandafiri... pasiunea, şi trădarea...)i a doua zi, sătulă de confidenţe stupide, cinică şi bătrînă, căutînd să surprind în destinul altora un suflu de viaţă proaspătă, sa mă încălzesc cu o rază, vedeam cum ochii violeţi ai unei tinere vizitatoare se umpleau de încîntare ! Cum o auzeam ? Oare şi ea o fredona aşa de clar ? Sau poate am ghicit ? Sau am auzit-o în inimă ? Precis era acelaşi cîntec ! intre aceste femei, lanţul uşor, dar ele nu se cunoşteau, mi-a fost uşor s-o ştiu, o noapte le despărţea, mă pierdusem în muzica asta, mă lăsam dusă de imaginaţie ! Oh ! Ce poveste născoceam... Dar monstrul acesta, obişnuit şi el cu aceeaşi melodie ? Mă Înşel... Trebuie să încerc. Să fredonez... Corzile-mi bătrîne scîrţîie... Oare asta-i melodia ? Da, e bine ! Se agaţă de lugubra răguşeală din gît, dar asta-i melodia !

Vrăjitoare ! De unde ştie melodia asta macabră ? Şi culmea, s-o auzi fredonată de vocea asta spartă, în gura-i bătrînă ! Ca un papagal ce şi-ar bate joc de mine şi m-ar spiona cu pri- virea-i ironică şi pătrunzătoare.

Oare ce insinuează ? Ce Înţeles să dau acestei profeţii, dacă cumva o fi vreuna ? Cînd voi fi de mult putrezită în pămînt, melodia asta va mai scîrţîi pe buzele veştejite ale Elsei ? Sortită nenorocirii, îmbătrî- nită ca şi mme sau ca bătrina asta are sa ne amintească oare, din neagra-i mizerie, melodia încîntătoare ? Sau să cred că pasiunea ei pentru pianist are să dureze o veşnicie ? Dar melodia blestemată, nu cumva face aluzie la el ? Vrăjitoarea vrea să dea de Înţeles că muzica lui va aduce noroc şi că datorită faimei lui cîntecele vor fi **pe** toate buzele ? Victoria lui, ah ! Dar nu pentru asta am venit... Cum ar putea oare gura bătrînă şi Împuţită să-i promită gloria ? Ascultă vocea spartă, o, ce plăcere, ce fals a cîntat ! E vocea unei cerşetoare istovite, ruşinea muzicii... Ah ! Înţeleg... Şomer... Cerşetor, iată-ţi destinul... Ah ! E savanta... Tace, ei bine, să dea explicaţii... Degeaba, nu poate. E deja prea mult pentru ea să caute melodia în capul meu. Dar acum, vorbeşte despre Elsa... Cu atît mai bine... Viaţa îi va fi frumoasă... I-aş fi lăsat moştenire bijuteriile mele, bani, acţiuni, chiar şi barul meu, sau poate o parte, restul pentru săraci, e bine aşa. Dar întrucît nu va avea nevoie... O căsătorie bogată !... Parcă mă părăseşte deja. Ce să fac ? Să mor fără să .las un moştenitor ! Să plec, să las uşa deschisă impostorilor, fiscului, escrocilor. Să crăp, să-mi las bunurile, mica mea avere la

voia întîmplării ! Ea are dreptate, n-am moş-tenit-o ! Toţi au şi pot să moară liniştiţi. Eu, nu. N-am prieteni, n-am familie, numai pe Eisa care va fi bogată... Şi iat-o vorbind de un copil ! Departe... într-un orăşel... Provincia... Un băieţel, poate un strănepot... Nu l-am văzut niciodată ; n-am auzit niciodată vorbind:i-se de el. Dar el a auzit vurbindu-sc despre mine, ştie cum

mă cheamă, încearcă să-şi închipuie cum arăt. Un copil ! Mi-a lipsit dintotdeauna, nu vreau să spun un copil al meu, dar un nepot cum spune ea, un copil de care să grijă. Singură pe lume, fără glas de copil, n-am ales jucării, nici nu cunosc bazarelc. Şi totuşi, ce familie numeroasă aveam, aici, în provincie, unchi bătrîni, mătuşi, veri, morţi acum... Certuri, supărări... Am uitat totul... Fraţi şi surori ,În cele din aşa fără chip, al căror nume ar fi spus cu îmi scapă. Eu m-am vînturat ici şi colo, ei se căsătoreau în linişte. urmă şi-a deschis un bar", dispreţ, dacă ar fi şiut. Dar un băiat ! Oare pe lîngă Berta sau În provincia Debreţin ? Un copilaş care-mi cunoaşte numele şi care se gîndeşte la mine !. .. Cînd adoarme... Oare cum mă vede ? Durerea mea, tenul îngălbenit, pungi sub ocHi... Copiii nu-şi dau seama de asta. observă numai rîsul, el mi-ar simţi dragostea. Ei poate cred că ridurile sîn-t semnele dragostei... Da, asta preferă, asta le convine, un ten fleşcăit şi părul cărunt. Va trebui sa ma cunoasca... Ea cauta, vrea să-l vadă mai des... Numai de l-ar găsi. Pînă la urmă tot am să-l cunosc. Micuţule ! Iată banii mei, bijuteriile, tot ce am ! Nu totul pentru Elsa : să ne gîndim la familie. Caută mereu în sfera de cristal, ii vede acolo unde pentru mine nu existau deoît sclipiri. El e acolo lîngă punctul

străJ.ucitor. Dacă aş putea să-l văd şi eu, atît de micuţ, atît de micuţ, ca un copil rătăcit ce se plimbă într-o sferă agitată plină cu apă şi În care Începe să ningă. „îi aduceţi noroc !" Ah ! Eu, să aduc noroc, bătrîna doamnă Lyane canceroasa, să

aducă noroc fiinţei mici de sticlă ! Dinspre cîm- pie bate vîntul de vară, durerea se linişteşte... Nu-mi spune nimic despre poliţie... Poate vom relua bridge-ul, brelanuri, careuri, norocul... N-am să mai aud melodia aceea, am să spun să ia pianul, numai zgomotul cuburilor de ghiaţă, ciocniri de pahare, explozia dopurilor, reflexele lichiorurilor... Barul se va deschide pentru copilul acesta !

IX

Tinîndu-se de balustradă doamna Lyane coborî greoi cele două etaje ce-i despărţeau apartamentul de bar. Nu era încă nouă seara, dar acum cînd nu mai **juca** bridge din lipsă de parteneri, serile i **se** păreau insuportabil de lungi şi somnul **o** ocolea. Pe scară auzea sunetele nedesluşite ale pianului şi o cuprinse scîrba şi ura. Ah ! Omul ăsta ! Gîndi, grăbindu-se. De-abia deschise uşa şi muzica, acum precisă, se năpusti asupra ei, dar ca şi cum ar fi respins asaltul vîntului şi al valurilor, se apropie de pian şi cu un gest hotărît, simţind cum îi reveneau puterile, stinse dragonii chinezeşti. Pianisrul auzi numai un pocnet uşor şi sec, căci mecanismele eleotrice sînt rapide şi discrete, dar Înţelese repede semnificaţia gestului şi ce episod din viaţa lui lua sfîrşit odată cu stingerea dragonilor familiari. Continua totuşi V A • sa cmte.

— Aţi găsit ceva, Întrebă ea furioasă.

— încă nu, dar caut.

— Nu mai cîntaţi. Vedeţi bine ca am stins

luminile. Ştiţi, nu am nevoie de muzică astă scară. Nimeni nu mat are nevoie. Puteţi pleca. Nu vă plătesc decît pînă la sfîrşitul lunii.

Se apropie de Elsa care asculta, prefăcîndu-se că citea un ziar de seară, în absenţa clienţilor :

— Bună seara, draga mea, n-a venit nimeni ?

Elsa ştia despre cine era vorba, despre omu- leţvl cu ochelari, prost îmbrăcat şi prăfuit, care în anumite seri se strecura cu servieta sub braţ, pînă la masa pe care murise bridge-ul şi acolo pe scaun, fără să bea nimic, stătea de vorbă cu doamna Lyane. Dar omuleţul nu întrebase de ea.

— Precis că trenul a avut întîrziere, spuse bătrîna şi se aşează, iarăşi obosită, în acelaşi colţ ca altădată.

ln reflexele strălucitoare ale mesei, privirea-i căuta culorile de vrajă ale cărţilor, înecate ca frunzele uscate în fundul unui bazin. Mîinile ar fi reluat mişcarea de a deschide şi închide evantaiul imaginar al jocului, dacă nu s-ar fi obişnuit să şi le apese pe piept. Zărea astfel inelele de pe degete şi-i spunea Elsei : „Fata mea, încă nu te-ai hotărît să-ţi alegi unul ?" Visa aşa îndelung, cerea hîrtie de scrisori, scria cîte ceva şi cînd îşi ridica privirea spre bar, globurile strălucitoare ale paharelor păreau, pe picioarele fra**gile,** tot atîtea bule profetice în adîncul cărora fugea un băiat într-un decor

primăvăratec. Se juca **cu** cercul, plimba animale,' trăgea un zmeu. Şi atunci îşi amintea de copilăria-i renegată, izgonită din memorie de ani de zile, dar toate amintirile reveneau fără voia ei. Relua povestea familiei, o chema pe Elsa, reconstituia arborele genealogic la care adăuga noi ramuri imaginare. Arborele acesta devenise un fel de plantă de apartament ce creştea, instalat în locul bridge-lni, într-o răsadniţa de plictiseală şi nebunie.

— A devenit omul dumneavoastră, spuse Elsa. înainte chiar de a intra îşi scosese pălăria dînd
la iveală părul bolnăvicios năclăit de oboseală. Traversă barul cu băgare de seamă, temîndu-se să nu împrăştie pe covor praful de la ţară ce-i înălbea încălţămintea.

— Am întîrziat din cauza trenului. Sînt tare
obosit.

— Bine, bine, l-ai găsit ?

— Am cercetat la Ogradi. A fost tare complicat... în sfîrşit, **am** descoperit acolo, nişte oameni ce nu-şi mai amintesc de dumneavoastră, dar numele este un indiciu, nu-i aşa ? O fetiţă, bineînţeles, graţioasă şi fermecătoare...

— Dar ştii bine că e nevoie de un băiat !

— Tocmai ! De aceea, de acolo am luat trenul spre Orşa, am mers mult pe cîmp, pînă la un morar, pe nume Argun, care e ruda dumneavoastră dinspre partea femeiască. Un

băieţel cocoj_at pescuia în rîu...

— Nu-i cocoşat ! Nu poate fi cocoşat ! Mai aveţi şi alte informaţii ? Bine ! Lăsaţi-mi totuşi hîrtiile astea, vreau să le cercetez, au să ne indice alte piste. Uitaţi-vă aici, am primit altă scrisoare, din Flebir, unde sînt cinci copii ai unei verişoare îndepărtate, măritată cu un măcelar. Dar n-am încredere : cel pe care-l căutăm trebuie să fie singur la părinţi...

— Atunci vă mai cer bani pentru drum şi diverse cheltuieli.

— Elsa, spune barmanului să-i dea bani. Plecaţi repede, grăbiţi-vă.

— Vezi, îi spuse Elsei după plecarea omuleţului, scriu toate scrisorile astea şi nici măcar nu-mi răspund. Poate au părăsit regiunea, sau au murit. Poate ar trebui să le dau mai multe explicaţii, să le spun adevărul, cu doamna Raffa, cu moştenirea şi că le scriu în interesul lor. N-ai dreptate să crezi că ei ştiu toate astea şi vor căuta să mă înşele. Nu vezi decît impostori şi-ţi închipui că avocăţelul ăsta ar putea fi Înţeles cu ei şi pînă la urmă să-mi aducă uri copil de pe urma căruia ar primi procente din moştenire. Asta-i nebunie ! N-am să mă las trasă pe sfoară. Omuleţul ăsta cumsecade pare uneori umilit crezînd să-i ascundem ceva.

Se enerva, doamna Lyane. îşi privea inelele, le făcea să strălucească şi o frămînta o idee. Elsa nu vrea copilul acesta, e geloasă şi caută să încurce urmele. Poate nu m-a iubit

niciodată... Dacă tînăra femeie fredona melodia detestată, ceea ce i se întîmpla foarte des acum de cînd plecase pianistul şi se gîndea cu amărăciune la timpul cînd barul era prosper şi vesel. „Taci, strigă ea cu ură. Taci, ştii că mi-e groază să aud cîntecul ăsta !"

În acest timp starea doamnei Lyane se înrăutăţea şi zile întregi stătea în pat.

într-o dimineaţă, primi o carte poştală din provincie.

— E din Dobrudno, îi spuse servitoarea, e scris de copil, cu greşeli de ortografie.

Lacomă, doamna Lyane întinse mîna şi un zîm- bet vesel făcu să-i tresară obrajii buhăiţi. Dar ilustrata era la fel cu cele pe care le vindea studenta. Bolnava căzu pe pernă. Ah ! Studenta asta o va urmări chiar pe patul de moarte. Oare ce nenorocire mai prevestea ? Sau n-o fi decît vreo glumă răutăcioasă ? Dacă Elsa îi trădase taina, dacă toată lumea se coaliza Împotriva ei, dacă pianistul se răzbuna ?

— Citeşte totuşi, spuse servitoarei.

— „Dragă mătuşă, mă gîndesc la dumneata şi în curînd vom fi împreună. Mosii."

Cuvintele minunate n-o făceau să uite cartonul pe care erau scrise. Era totuşi ultima speranţă. Omuleţul cutreierase toate satele, toată provincia unde s-ar fi putut ascunde vreo rudă de-a doamnei Lyane şi cercetările lui costaseră foarte scump. Acum

nu mai era nici un nume pe listă. Dealtfel, notarul chemat să verifice dovezile de rudenie le găsise perfect valabile. Copilul de care-i vorbise ghicitoarea, căutat cu atîtea strădanii, fusese găsit cu siguranţă. Trebuia să nu se mai gîn- dească la ilustrată, să ierte unui copil nevinovat, să se bucure în aşteptarea vizitei apropiate.

Vizita avu loc curînd, chiar în camera bolnavei care n-a putut să se ridice pentru vesela ceremonie. Pe comodă, compotiere cu fructe zaharisite şi siropuri aşteptau copilul miraculos. Ca s-o umilească pe Elsa, a invitat- o la sărbătoarea familiei, cu toate că a fost considerată ca o **m-**

trusă geloasă. Doamna Lyane suferea, pradă nerăbdării şi durerii. Curînd fu anunţat notarul ; în sfîrşit apăru şi copilul, împins de părinţii **s-ă**. un băieţel **s**lăbuţ, ascuns şi urîcios, cu părul ras de parcă ar fi avut purici. Era îmbrăcat cu haine de sărbătoare pe care se vedea insigna unui partid naţionalist. Se apropie de pat şi **o** sărută din vîrful buzelor şi cu o oarecare scîrbă pe bătrîna care se aştepta să izbucnească în plî**n**s, dar nu plînse.

Acum e toamnă, calci pe frunze uscate ; berzele au plecat cu rîndunelele ; stropitoarea se va duce oare lîngă elefant ca să-şi ferească de Îngheţ mustăţile irizate ? Deasupra Întregului oraş şi în aceeaşi clipă se aprind felinarele ; bruscă auroră, incandescenţă subită ce spulberă cerul, norii şi astrele, învăluie oraşul în lucirea ei, îl desparte de celelalte lumi ! Dintr-o suflare omul este aspirat de acest gigant – oraşul – Înghiţit în pîl- pîirea lui, iar singurătatea lui poroasă este mistuită de febră. în vene îi curge un sînge nou, sînge de neon. îmi amintesc cum în copilărie, nopţii îi trebuia mult ca să pună stăpînire pe oraş, iar seara îşi aprindea luminile cu multă grijă ca să evite oamenilor un şoc prea mare, lovitura de ciomag, ca cea pe care am simţit-o în piaţa Teatrului de la înălţimea felinarelor ! O, tu durere, păşeşti într-un vis îndepărtat, Întunecat şi liniştit, pe urmele lampagiului cu prăjina pe umeri ! Alungînd umbrele, mergea în zigzag ca şi cum prada lui ar fi făcut salturi

de iepure şi ar fi scotocit tufişurile de fiecare parte a străzii. îşi termina rondul în jurul casei părinteşti ajun- gînd foarte tîrziu ca să mai am răgazul să palpez densitatea nopţii şi chiar să pîndesc ivirea as- trelor, înainte ca el s-o alunge în afara oraşului, ca pe o vagaboandă.

Alene şi unul după altul, oraşul îşi deschidea cei o sută de mii de ochi şi vedeam cum dealurile, dispărute timp de o oră, ca şi cum fiecare n-ar mai fi existat, apăreau încetul cu încetul, luminate mai tîrziu şi poate că în timpul nopţii nu mai erau aceleaşi dealuri. Dar lampagiul, geniul răbdător al asfinţiturilor încete, care se juca cu umbra lui de-a v-aţi ascunselea, ca un marinar care bombănea furtunile, cînd tot vîntul iernii îl aştepta într-o cutioară de sticlă, el a cărui sprintenă limbă de foc devora întunericul din cartierele în care forme fugitive îmi trezeau presimţirea dragostei, el pe care-l pîndeam şi de care mi-era frică, pentru că nu-i văzusem niciodată ochii şi nu credeam că va mai trece, stingător singuratic, atunci cînd zorile îmi aduceau visele lui de copil, oare în ce cimitir de periferie doarme de mult ? Biet schelet, mai poartă încă pe umeri prăjina cu secatorul din vîrf ca să taie gîtul stelelor ? Aştrii pe care i-a stins cu at.îtea lămpi, luminează micul mormtnt fără prea mult succes.

Şi acum, la un ordin misterios şi precis, oraşul ia deodată foc, primeşti o lovitură în

inimă şi iată-l închis în arsura şi în propria-i secreţie, asemănător cu o meduză cu mii de reflexe plutind pe întunericul infinit, ca un fluture nemişcat **ce** hrăneşte în burta sa focul ce-l mistuie şi al cărui spirit înnebuneşte în el însuşi. Ceas, ceas vrajit al nebuniei ! În clipa asta, iubirea se trezeşte cu gesturi de nebunie, plictiseala iese din lîncezeală şi durerea izbucneşte în beţie năvalnică. Ah ! Am mers atîta timp ca un nebun şi-mi ard ochii. În anumite clipe ţîşnea o lacrimă exasperată... Oare ce degete apasă astfel ochii oamenilor ca şi copiii care pe stînci, golesc de apă anemonele de mare ? Pentru ei e un joc. Elsa, te-am chemat, m-am urcat pe deal, m-am învîrtit în oraşul nesfîrşit, am trecut fluviul şi peste tot am întîlnit mişunînd acelaşi spirit omenesc. Mer- gînd repede îţi scriam în gînd o scrisoare interminabilă, strigăt monoton şi repetat, lungă frază ce revine ca şi valurile mării. Cînd n-am mai putut să-mi stăpînesc cuvintele, disperarea şi adoraţia, a trebuit să le scriu imediat, ca şi cînd nu le-aş mai fi regăsit niciodată atît de arzătoare şi frumoase, ca şi cum şi-ar fi pierdut într-o clipă puterea şi secretul, iar durerea, captată viu la paroxismul ei, era o vrajă irezistibilă ce putea să forţeze legile lumii şi să stoarcă iubire dintr-o inimă de piatră. Am intrat în prima cafenea : zarvă, căldură şi fum... Zgomot de piese de şah pe table, pahare şi farfurioare, piese de domino

pe marmoră, dans m;u;abru... Toţi aceşti morţi însufleţiţi ! M-am întors şi în cafeneaua următoare, chiar de la u^ deschisă, o orchestră aperitiv... Un puşti lovea cimbalele şi lumea se distra mi- mînd frica. O servitoare ştergea nişte urme de lichide de pe mese, **ca şi** cînd s-ar fi scurs gîn- dul pe nas.

Barul Automat, de asta aveam nevoie, căci eram pe acolo şi ştiam că aş găsi refugiu şi pace şi aş scrie în picioare pe o masă. Dar vînzătorii de ziare îmi tăiau drumul, erau mai grăbiţi şi strigau mai tare, cu **o** voce mai senzaţională ca de obicei. Nu le dădeam atenţie. Ajungeau pe bulevard din străzile transversale. „De cînd te-a dus vaporul spre Viena..." Repetam în gînd Începutul scrisorii melc, auzeam şuieratul vaporului la chei, dar ei strigau chiar sub nasul meu, ca pentru **a** mă îmboldi **să** merg mai repede şi lumea mă împingea ca sa le smulgă ziarul. La răs- pîntii am văzut manifestanţi... Grupuri de studenţi, muncitori, strigăte, gălăgie. Dintr-un camion s-au aruncat manifeste ca tot atîţia porumbei. Fluierăturile poliţiştilor, mulţimea fugind şi frunzele toamnei rnstogolindu-se pe urma lor. Dincolo de această agitaţie mergeam ca un străin şi mă grăbeam să ajung la Automat. O studentă mi-a întins o ilustrata şi pe sub copaci, la lumina felinarelor, vedeam lumea mînuind aceleaşi ilustrate. Pe moment nici nu m-am gîndit la asta... Mai departe, ieşind din Întuneric, o

altă studentă s-a îndreptat surîzînd spre mine, de parcă m-ar fi aşteptat de mult, părul blond îi ieşea de sub şapcă. Oh ! Alaama, deci nu te-ai sinucis ! Eram gata să Întind mîinile spre buclele aurite, cînd mi-am dat seama că nu era ea. Cu siguranţă că puţin Înainte de înserare ea a căzut mai repede decît soarele după un deal pietros. Am plătit ilustrata fără să-mi dau seama şi am văzut pe ea capul doamnei Lyane, iar pungile de sub ochi erau pline de puroiul verde al dragonilor chinezeşti.

Pe sub copaci dragonii trăgeau sforile celei mai diabolice marionete, îi sîcîiam cancerul... „încetaţi odată cu muzica, vedeţi doar c-am stins !" Mă simţeam prins de beregată. Bine, dar nu ştiţi c-a murit ? A .trebuit îngropată în grabă căci Începuse să putrezească şi **am** condus-o la cimitir ca să mă plimb pentru ultima oară alături de Elsa. La fel şi ca la începutul acestei veri atît de îndepărtate (nici nu va mai fi o vară aşa de lungă şi de caldă, ultima vară a fericirii) se distra cu şnurul, închipuindu-şi harta Ungariei, primăvărateca şi minunata Ungarie, iar Dunărea curgea pe sub chipul ei aplecat. Prea s-a jucat cu harta asta ridicolă, prea s-a jucat făcînd să danseze graniţele, pentru ea acum nu mai există Ungarie ; a plecat într-o altă ţară... Azi dimineaţă am dus-o la vapor, ce-mi pasă de manifestaţiile astea ?

Vroiam să cred că totul se petrecea pe o

altă planetă sau nu erau decît umbre chinezeşti şi totuşi vîltoarea lor nu mă lasă să înaintez. Intr-un loc întunecos al bulevardului, doi bărbaţi ţineau puternic o victimă, în timp ce un altul o lovea groaznic cu pumnul în faţă. De destul de departe cîţiva spectatori asistau la scenă cu **o** expresie de dezgust şi fără să se amestece iar eu am încetinit pasul ca să observ agresiunea sălbatecă şi misterioasă, bătălia peştilor într-un acvarium.

Victima a fost proiectată cu capul de perete şi, după sunetele înăbuşite ale loviturilor în faţă a urmat un zgomot mai clar apoi o rezonanţă surdă, oare în perete sau în creier ? Nu sîntem obişnuiţi să vedem capete servind drept proiectile, nici să auzim sunetul supranatural scos de un craniu. Numai gura e făcută să scoată strigăte. Nenorocitul a căzut pe jos iar ceilalţi i-au mai dat cîteva picioare înainte de a o lua la fugă căci probabil simţeau că vin alţi peşti, de altă specie. învinsul a fost ridicat ; se mai ţinea încă pe picioare, dar faţa îi era plină de sînge, parcă unsă cu un lac gros, strălucitor în întuneric, mai degrabă cafeniu închis decît roşu. Parcă şi-ar fi pus pe faţă o mască îngrozitoare (o, masca asta a pus-o moartea pe chipul Alaamei) şi ca să-mi alung obsesia îmi repetam, luînd-o la fugă **:** „E Carnaval, ai să mai întîlneşti şi altele, astă seară au scos nişte măşti infernale, dar la urmă ai să vezi altele mai vesele".

Mi-am pierdut frazele, scrisoarea mea

interminabilă era pătată de sînge. Cînd mă gîndeam la cuvintele care mă arseseră pe pod, vedeam Dunărea luminata de felinarele remorcherelor şi din cartierul gării nu-mi mai aminteam decît semnalele însîngerate care împurpurau şinele. Oraşul era plin de sînge, luptam cu licărirea aceasta, căz- nindu-mă să salvez în sufletul meu o suprafaţă albă strălucitoare pe care nu va fi trasat nici un alt semn decît cel al iubirii mele, încercam să salvez scrisoarea în drum spre Automatic. Pe dată i-am cerut hîrtie casierei. Credeam că mă regăsisem şi aşteptam înfrigurat. Am fost puţin decepţionat, deoarece casiera mi-a dat nişte foi de format mic şi de proastă calitate. Cu toate acestea credeam că sub lumina puternică strălucirea gonise sîngele, strigătele, măştile... „Ce serviţi ?" m-a întrebat domnişoara Ofelia din spatele crătiţilor cu gulaş. „Grăbiţi-vă, astă seară Închidem mai devreme".

Nu-mi era foame şi m-am dus să beau nişte vin la robinete. Barul era pustiu, eram la mine acasă, puteam să pierd un minut sau două, mă temeam să Încep scrisoarea. Oare renunţam ? M-am uitat în oglindă la chipul meu fără mască şi pentru prima dată, mă vedeam singur şi nu mă simţeam pierdut În mulţimea pe care o văzusem din totdeauna în oglindă şi care se privea în timp ce bea. Ah ! Oglinda mi se părea mult mai mare ca de obicei, imensă, numai **a** mea, de parcă i-aş fi

gonit pe toţi şi eram mîn- dru de asta. Ar fi trebuit ca acest fapt să mi se pară Îngrijorător, dar în special mă gîndeam că Elsa nu se privise niciodată în oglinda asta ; ea nu pusese niciodată piciorul în barul popular unde n-o voi duce niciodată. Am început să scriu pe o masă înaltă şi brusc am rupt scrisoarea. Ah ! Da, pierdusem frazele, mă pierdusem eu însumi. N-am să mai regăsesc bărbatul ce fremăta în asfinţit, dragostea nebună îmbătată de aurora bruscă a felinarelor. Nu puteam să **nu** far aluzie la tulburarea provocată de mulţime şi de sînge. Şi ce dacă ! Cînd ar citi scrisoarea asta, n-ar auzi strigătul curat al unicei mele deznădejdi, iubiri, şi-ar spune mai întîi liniştită : „Sînt tulburări la Budapesta !" Nu vroiam să-i scriu veşti din oraş. Reîncepeam frazele şi mă opream, căci fiecare se dizolva Într-o spaima în care zarva mulţimii, ilustratele studentelor, manifestele aruncate din camioane sfîşiau imaginea Elsei, aşa cum mi-a apărut pe pod. Scrisoarea şi-a pierdut vraja, nu va mai avea vigoare, va fi **o** tînguire zadarnică. Am terminat-o cu greu, căci mîna mea rezista celeilalte mîini mai mari, care o conducea ca pe mîna unui copilaş, mă silea să scriu despre întîmplări pe care vroiam să le tăi- nuiesc ; era mîna oraşului.

„Vă dau afară, închidem" mi-a spus domni-şoara Ofelia.^u mai aveam nimic de scris şi am închis scrisoarea 'cu un calm ciudat.

Eram golit de gînduri şi de sentimente şi m-am dus să bag o monedă în aparat ca să mai beau un pahar cu vin... Mă privesc bînd în oglindă, Înot singur în imensul acvarium ; oare unde s-au dus ceilalţi peşti să **se** bată pînă la sînge ? Oglinda nu e prea clară, nu-i un gheţar sclipind de-o strălucire pură, e Întunecată de o ceaţă stranie, pătată de umezeală, mă întreb oare de ce, am impresia că în spatele meu un animal enorm, o himeră fantastică o abureşte cu respiraţia ei. E adînca respiraţie **a** oraşului, suflul său mînios din astă seară. Mă urmăreşte, vrea să-i aparţin în întregime. „Nu vreţi să plecaţi ? Duceţi-vă să puneţi scrisoarea la poştă !« Domnişoara Ofelia mă goneşte. Bulevardul e pustiu, mă simt liniştit, uşor secătuit. E chiar toamnă acum, calci pe frunze ,• berzele au plecat cu rîndunelele.. Poate că oamenilor le e frică să iasă în seara asta. Cum tremuri, ţi-ar trebui un pardesiu. Un vînt uscat şi deja rece a Întărit asfaltul, paşii răsună şi din pămîntul tare îţi urcă în picioare o putere plăcută. Mîinile caută căldură **m** fundul buzunarelor pa.ntalonilor, iar odihna şi propria-ţi milă, o biată monedă de confort şi de pace. Bulevardul nu e prea luminat.

De unde coboară ţigănuşii aceştia, de doisprezece ani, drăguţi îngeraşi ? Ochii şi dinţii le strălucesc în întuneric ; şi-au închis aripile În sacii cu violoncele şi contrabase mai mari decît ei pe care le ţin sub braţ sau

în bandulieră. Se duc la concertul unde, din spatele estrad# se va auzi vuietul acompaniamentului ,lor. Mă duc să-l ascult pe Serasi. Cel mai mic se apleacă să adune frunze uscate, la măturâ cu mîinile, le adună în grămăjoare. Ce va face cu ele ? Vrea să înfunde cu ele cutia de scrisori de pe stîlpul ei de la marginea şoselei, dar mă zăreşte, plicul e alb în mîna mea, dă drumul la frunze şi o ia la goană. Deschid şi eu gura albastră. Nu există noapte mai neagră decît cea în care aud cum alunecă scrisoarea. Scrisorile dorm acolo, părăsite în colţul trotuarului din oraşul părăsit, veştile nerăbdătoare, cuvintele neliniştite cărora le dorim cea mai scurtă călătorie. În acest templu mic de la răspîntie, în nişa sa Întunecată doarme timpul şi se hrăneşte cu neliniştita nerăbdare a oameni lor. Acolo, înăuntru, domneşte noaptea neştiinţei şi a întrebării, cea pe care o priveşte doamna Raffa. Intr-o seară s-au retras acolo toate pasiunile, toate gîndurile ; oamenii vin să strige la gura acestei prăpăstii, dar răspunsul, răspunsul nu va veni niciodată... Răspunsul ? în cutie **e** u!'l diavol şi el trebuie să dea răspunsul ! începe să cînte, dă un concert în nişa lui. Oare Îngeraşul ţigan l-a hrănit numai cu frunze uscate ? O, îndepărtate violoncele, ecouri de ţambal, sfîşiet i de alămuri ! Am pus scrisoarea la cutie, dar în ioc să mă simt sfîrşit, fără ţel şi judecată, aşa cum mă

temeam, iată zarva din întunecatul abis, vocile amestecate se dezlănţuie... Tandre, tragice, pasionante, liniştitoare. Oare cîţi sînt în micul templu albastru ? Orchestră nemaipomenită, teatru nemăsurat, corurile, bărbaţii, femeile, copiii... „Ce faceţi aici ? Cineva mă atinge pe umăr. Sprijinit de cutie cu fruntea rezemată de coate... Cu siguranţă că agentul mă credea un jefuitor de corespondenţă. Nu, domnule, eram puţin obosit, ameţit, dar nu sînt beat... Să merg cu cîntecul meu...

Greşesc strada, nu-i drumul spre cafeneaua lui Serasi. Drum întunecat... Un vad... Privesc stelele de parcă pielea cerului ciupită de frig se zbîrlea cu peri luminoşi. O, firmament, clănţăne din dinţi, loveşte-ţi oasele, prelungeşte acolo sm tremurul bietei cărni omeneşti... Din vara asta un cerşetor mai puţin. Peste zece zile n-am să mai am un ban, numai dacă n-o înlocuiesc pe pianista de la „Taverna Albastră", în spatele violonistelor grase. Probabil că pe strada asta dau tîrcoale o mulţime de parfumuri femeieşti... Subţiori blonde... Şi totuşi acest grajd cald mi se va părea un paradis... Strigăte îndepărtate, **nu** s-a terminat ? Linişte amăgitoare **a** străzilor... Imnul naţional în adîncurile nopţii ca şi pe cer, lumina unui incendiu nevăzut... Tropotul cava- lejiei pe străzile alăturare... Caii Încep sa tropăie. Oraşul mă urmăreşte, vrea să mă prindă, să[L]mi omoare cîntecul... Se îndepărtează... N-am să mai văd coamele

fluturînd (mi-ar fi plăcut să le văd) la fel de negre ca şi părul domnişoarei Serasi, însufleţite de o pasiune tragică, nici platoşele scînteind asemeni cupolelor de biserici în cavalcadă, nici căştile ca domurile aurite ale palatului imperial sau ale Universităţii cînd noaptea furtunoasă le aleargă în valuri de fum... Mă apropii de cafeneaua lui Serasi. Florăreasa, **a** cărei baracă este închisă în general pînă la ora unsprezece, a închis. A fugit, cunoaşte copitele poliţiei călare, periculoase pentru florile de toamnă, dar pe obloane înfloresc proaspete embleme politice, în timp ce copacii de pe bulevard îşi pierd ultimele frunze pe acoperiş. A uitat sâ scoată plăcuţa: „17 octombrie, sfînta Edviga" şi adierea vîntului o legăna la capătul triunghiului de sfoară. De ce sfînta Edviga scris cu cretă, foarte albă în noapte ? Corp frumos lăptos, sfîn- tă, martiră, biciuită aici, torturată, pradă animalelor... Călcată de picioarele cailor, cu chipul însîngerat ca cel al Alaamei, dar corpul îi este complet nevătămat, respectat... Graţiosul cada**vru** a fost luat, nu mai domneşte decît liniştea în care freamătă căderea frunzelor în spatele cavaleriei ce se îndepărtează... Cafeneaua o fi închisă astă seară ? Ce-am să fac dacă nu cîntă Serasi ? Un tramvai gol scîrţîie pe şine virînd în singurătatea de la răspîntie. Geamăt prelung nostalgic care face să vibreze tabla roşu închis, sîngele lui închegat în noapte. Are destinaţie : Depou ! Să nu te urci, e o

cursă ! Dacă te duce la „depou" 1, poliţia n-are să te mai lase să ieşi şi te va tortura toată noaptea... Roţi ascuţite, scîntei galbene şi albastre pe troleu, flori de noapte frumoase şi liniştite căzînd în ghirlande de pe firele Întinse, scurte buchete în memoria sfintei Edviga drept răspuns la invitaţia de pe tăbliţă, căci florăresele au fugit... Iată Braseria ! E luminată, cîteva dîre de lumină prin perdele ! Acolo uşa turnantă, uşa revolver începe să se învîrtească cu tresăriri, izbeşte tocuri, încredinţează trotuarului o femeie, apoi un bărbat şi în urma lor îşi continuă hora ca o sfîr- lează, căci ieşind, gelosul i-a dat un impuls puternic ca să lase distanţă Între iubita lui şi vreun urmăritor nedorit, între sufletul său de soţ şi visul de ţigan. Se găsesc totdeauna bădărani care să împingă puternic uşa asta tocmai cînd intri. Aduce frînturi de melodii, zarvă, fum de ţigară... Roată de moară de apă... Roata vaporului alb ce izbea apa Dunării şi-o lua pe Elsa într-un zbor. de pescăruşi... Roata asta are să se oprească, dar cea a vaporului se învîrtea din ce în ce mai repede, spumegînd apele, învolburîndu-şi muselina, umflîndu-şi crinolina. Iar eu pe chei în disperarea mea neputincioasă, urlete de sirena... Era deja prea tîrziu

pentru cei ce întîrziaseră, un vîrtej clipocea şi se învolbura, o furie de cataractă prin care vocea nu mai putea răzbate, se

[1] Joc de cuvinte (dépôt în limba **franceza :** depozit şi loc de detenţiune). (N. t.) dezjănţuia între pietre şi vapor. Căpitani sadici, amatori de drame cărora le plac * despărţirile sfîşietoare pe pasarelă. Elsa astupîndu-şi urechile, iată ultima imagine pe care mi-o lasă, de parcă urechile o dureau cel mai tare din cauza despărţirii, sau nu voia să audă că speram s-o regăsesc. Deasupra roţii furtunoase, ca cel mai frumos loz al unei loterii necîştigătoare, ea oferea ghinionului meu un ultim şi veşnic surîs, silit, schimonosit, asurzit... În cele din urmă iată-mă, împing uşa, luat de vîrtejul roţii, izbit de palete în spuma dunăreană, ca un şoarece sau un buchet înecat, înghiţit fără scăpare... În adîncui apelor, Serasi îmbrăcat în roşu şi încălţat cu cizme se mişcă la fel ca un diavol aplecat peste vioară. Oare de ce în săptămîna asta şi-au pus din nou dolmanele, brandemburgurile, largile mî- neci albe şi cizmele ? Oare printre arabescurile goale ale lemnului a auzit cînd am intrat, m-a zărit în reflexul magic al viorii ? Ridică o sprinceană strălucitoare de sudoare, mă priveşte o clipă ca pe o apariţie de vis şi complice, îmi face cu ochiul. A simţit că în astă seară sînt o pradă uşoară ; foloseşte cele mai irezistibile efecte ; oare în ce folclor vechi a căutat bucata asta ? îmi dă impresia geniului, are să mă facă să

plîng ! Oare şi-a pus costumul de îmblînzitor ca să mă sfîşie mai bine ? Par muzicanţii unei menajerii, acum arcuşurile stridente urlă şi pun pe fugă nişte pantere... Astă seară îmi face bine să văd cum sar fiarele ! Oglinzile sînt ascunse de draperii, concert bine înăbuşit şi dacă cavaleria din umbră trece iar pe bulevard, sintem la adăpost, n-o vom auzi. Aici este regatul suspinelor şi al răgetelor, Serasi nu face parte din lumea în care tropăie cavaleria, craniul lui chel nu va fi niciodată despicat de o sabie, pieptul lui de paladin în care bat atîtea ritmuri s-ar înstela mai degrabă sub ghiarele unui tigru, în timp ce eu aş fremăta de încîntare auzind strigătele senzuale ale domnişoarei Serasi... Se opreşte din cîntat, îşi şterge fruntea, se întoarce şi dă ordine... În ciuda serii neliniştite, e totusi multă lume să-l aplaude, multe Edvigi, tinere şi bătrîne, venite să-şi sărbătorească ziua numelui ; bucheţele de violete prinse pe mantouri, trandafiri pe mese, sticle vesele... Totuşi locuri libere, de frică, şi eu datorez măsuţa asta unuia urmărit de cavalerie... Ah ! As vrea să fie aici tipul acela, uite-i scaunul lîngă mine, îmi face rău să mi-l închipui ; astăzi nu mi-a vorbit nimeni în afară de domnişoara Ofelia care m-a alungat. Aş vrea să fie el aici, să-mi vorbească înainte de a primi lovitura de sabie. .. Nu, baiete, nici cea mai mică sticlă de vin, paharul cel mai ieftin, altfel n-am să mai rezist pînă la domnişoarele de la Taverna Albastră. Serasi îmi caută privirea, se înclină ceremonios şi misterios, surîde şi cîntă din nou... Ordinele pe care ,le

dăduse erau în legătură cu melodia ! lat-o ! Totuşi sînt emoţionat s-o aud, de parcă deodată Elsa mi-ar atinge umărul. De cînd aşteptam clipa asta ! .Nodul care mi se umflă în git se dizolvă. Mă recunosc cu greu în oglinda pe care mi-o Întinde. Eu sînt ? Dublura mea dansează în juru-mi prin fum, iar oamenii în timp ce beau mă ascultă şi mă privesc îndepărtaţi de mine. Nu simt durere ci o stranie amărăciune... Transpusă, de carnaval, teatrală, suspinînd şi dc- lirînd, iată melodia maimuţărind un străin dispărut... Mare virtuozitate, admirabil brio... Ea iese din mînecile largi de şarlatan, pline de buchete, batiste, porumbei, pantere şi şerpi... îmi face la fel de rău ca şi plînsetlll sfîşictor al unui clovn ! Nu pot să dau timpul înapoi... Eha se pudra... Doamna Lyane juca cărţi... Ah ! Ce indiferentă mi-e muzica asta ! Acum cîteva săp- tămîni credeam că ascultîndo, voi simţi o emoţie profundă, o adîncă tulburare sentimentală şi un rest de mîndrie... Poate că sînt şi prea obosit de mers... Vinul... Fumul... Toropeala şi Serasi care prea şi-a batut joc de nervii mei obosiţi. Pentru Alaama eu n-am cîntat aşa... Tema bărbatului cu ramura... Ah ! în seara asta dacă el ar fi cel urmărit de cavalerie prin străzile pustii. Poate că cel pe care l-am aşteptat aşa de mult, misteriosul la care visa Elsa şi care nu era prea departe, va muri în seara asta...

Dacă l-aş mai putea întîlni în Întuneric ? Un pasaj plăcut, murmur armonios, tînăra pare răvăşită... Totul e mort pentru mine. Dar rumoarea care urcă din cutia de scrisori, cîntecul meu pe stradă. Speranţă, sfîşieri puternice răsună în mine, vibrează, se întinde, cheamă şi Serasi nu-l va mai avea ! Lumea aplaudă ! Ei bine, aplaudă şi tu ! Trebuie să-i mulţumeşti lui Serasi, să-l asiguri de o recunoştinţă veşnică !... „Ce minune, Serasi, ce interpretare ! Ce arcuş !" Sînt lîngă estradă şi de acolo de sus îşi plimbă privirea mîndră peste publicul albăstriu ce s-a Închis Într-o mulţime de cerculeţe gălăgioase. Dar oare a auzit o detunătură dinspre uşa revolver ? Privirea de foc se aţinteşte spre uşa turnantă care, rotind graţios reflexele oglinzilor cu valurile sclipitoare ale unei mări liniştite, lasă să treacă spre luminile ţigăneşti pe domnişoara Serasi... Cu o dezinvoltură olimpiană, cu braţele încărcate de flori, coboară din carusel, regină brună, Încoronată cu o diademă... înaintează în zigzag prin labirintul de mese, sprintenă şi mlădioasă, fără să atingă mesele de marmoră, nici spatele rotund al bărbaţilor, nici, în special, părul spălăcit al femeilor. Nu-i nici un pericol să verse un pahar de vin pe mantoul de zibelină, de un lux pe cît de rar pe atît de neaşteptat (de unde-l are ?). Mîndră, mînge .la piept o jerbă de parcă i-ar fi dat-o pe bulevard însuşi Dumnezeu, Destinul, Ananke, şi pare să nu-şi

dea seama că în gestul acesta mîna stîngă fără mănuşi se luminează de sclipirea violetă a unui inel princiar. Gîtul îi e încins de perle ; a supus universul ; privirile admirative ale femeilor se caţără spre triumful ei şi cum nu Înaintează prea repede îmi trimite un surîs si-defiu în întîmpinarea voluptuosului parfum. „Ah ! nu ştiaţi ? Fiica mea s-a logodit... Multă fericire, căsătorie bogată ... Fericire... căsătorie bogată... cuvinte groaznice ! Oare tot luxul acesta iese din grota doamnei Raffa ? „Dragul meu muzicant, îţi mulţumesc pentru adresele pe care mi le-ai dat... ghicitoarea dumitale nu mi-a prezis un viitor prea frumos şi totuşi, în seara asta, nu-mi mai doresc nimic !" Rîde şi respir'aţia-i par-

fumată îmi mîngîie faţa. Fata asta **a** adunat toată prada promisă Elsei. Raffa s-a Înşelat ! Ce **ge**niu rău a condus-o ? Fata frumoasă
rile tatălui său căci îi e cald, vrea să-şi arate rochia, îşi deschide blana şi-şi descoperă corpul. Simt o ameţeală, toate tentaţiile desfîrului ; din fericire mă dispreţuieşte, muzicant nenorocit. Pe mine mă aşteaptă mirosurile tari şi vulgare ale violoncelistelor albastre... „La ce visaţi ?" Mîna păroasă a lui Serasi mă zgîlţîie. Ah ! Da, drepturile de autor asupra melodiei, să nu mor de foame... Se gîndeşte la tot, e practic, cinstit... Chiar generos, se oferă să-mi avanseze o mică sumă... Dar domnişoara Serasi a fost doar în trecere, pleacă imediat ; e zgomot în oraş, străzi barate de poliţie, nu vrea să întîrzie. Am s-o conduc pînă la maşina ei şi iată-mă mergînd ca un sclav supus în urma mlădioaselor mişcări ale şoldurilor şi a parfumurilor languroase, printre mese, iar consumatorii îmi aruncă priviri dispreţuitoare sau ironice, găsindu-mă nedemn de ea şi ştiind că ea nu-i pentru mine. împinge uşa şi dispare, ne desparte **o** oglindă care pescuieşte în fundul cărui eleşteu ? Chipul meu palid de Înecat, spectru trist şi supus. Nu-l recunosc, mă dezgustă, îl resping în apele moi şi senzuale, mă afund în noapte în căutarea bărbatului cu ramura. „Unde vreţi să vă trotuarului, toare, ca şi Mulţumesc !

şina dispare în umbra bulevardului, luînd cu ea fericirea Elsei... Cît despre ea, nu voi şti niciodată că trăieşte În mizerie la Viena, numi va scrie... Noroiul... . Dezgustul... Hai ! acum faţă în faţă cu taina acestei nopţi ! Caut pe cer un incendiu... fug pe urmele cavaleriei, spre zarva cea mare. Acolo, manifestele albe lucesc pe şinele tramvaiului ca **un** stol mort de păsări electrocutate. Iar unul. Scotocesc cadavrul unei zile, ia-i mesajul din buzunar : „Miting nocturn la Circul Mare". Pe acolo trebuie s-o iau.

în lumina sub care scînteiază trapezele probabil că se desfăşoară o dramă zguduitoare. Ch'ar dacă voi ajunge mai tîrziu nu se va termina în seara asta : voi avea timp destul să-i Înţeleg rostul. în colţul străzii nişte bărbaţi discută înainte de a se despărţi. Nu sînt de acord şi fiecare ar fi vrut să aibă dreptate înainte de a se întoarce acasă. Rostesc cuvinte îngrijorătoare care nu te mai lasă să dormi. în seara asta am nevoie de un bărbat care să-mi vorbească...

Vîntul mi-aduce o bandă de fantome, jurna'e aruncate, zburînd pe asfalt. Sînt solzii mulţimii, penele ei, aripile... Acestea, deja călcate în picioare, cu urme, de parcă le-ar fi citit cu picioarele, zac la fel ca nişte epave pe plajă. Iată unul care **r. u** ■! prea murdar, îl iau de pe jos, n-am citit azi nici unul, nici ieri,

las ?" mă Întreabă ea la marginea cu o voce melodioasă şi dezmierdă- cum ar fi fost gata să mi se dea. O Închid în cutia

o sa-mi arunc ochii pe el în pat, înainte de a adormi. 11 bag în buzunar ; carte de neînţeles care a trecut printr-o aventură. Ah ! Sînt lucruri pe care nici nu le-am ştiut, nici nu le-am Înţeles... Unde-mi sînt prietenii ? Singurătatea abisului pe deasupra căruia zburau dragonii chinezeşti, pustiu al zilelor. Imnul răsună din nou în noapte, merg spre viaţa

ce mă cheamă. Acum, acolo, se grăbesc nişte umbre ce vin spre mine : poate lumea a ieşit de la circ... Aşa-i ! Iată o mulţime ce creşte şi a cărei aţîţare înăbuşită îndelung înalţă spre steie zarvă de cuvinte. Urc spre mulţime, mă îndrept spre misterul fascinant de zgomote şi voci. Co- tesc pe strada aceasta ! La capătul ei nu disting bine mişcările mulţimii întunecate. înaintează, grăbeşte-te, să nu ajungi prea tîrziu. Ei se înghesuie, unii se îndepărtează cu paşi grăbiţi, alţii aleargă, cred c-o iau la fugă. Ai grijă ! la- tă-te luat de vîltoare, mergi de-a lungul zidului. Ce se întîmplă ? Nu Înţeleg nimic, prostule. Ah ! Se apropie cavaleria ! Urmează curentul, galo- pează în sensul celorlalţi ! Nevinovat ! sînt ultimul şi caii sînt foarte aproape. la-ţi picioarele la spinare !... Sări peste tipul ăsta întins pe jo>, baltă de sînge... Bărbatul cu ramura ! încerca să se ridice şi probabil că l- am lovit cu piciorul în cap... Capetele cailor deasupra capului meu, ilustratele... Să zgomot îngrozitor al fug

arsura.

copitelor pe pavaj, balele cailor. Simt suflul săbiilor scoase În Întuneric, au să mă lovească... Studenta cu mai repede, să aplec capul...

Zgomot stins al cavaleriei... Cai ce se vor adă- pa în jghiaburile lumii... Nu pleca Elsa, uită-te la mine, aşa, mereu... Sirena vaporului a amuţit, în sfîrşit, emoţia nu-ţi mai face rău

la urechi, nu mai zîmbeşti silit. Ce linişte minunata ! Da, întinde peste mine cuvertura asta călduţă ce-mi curge din cap, vîscoasă şi roşie. Degetele

pipăie o lumină năclăită ; Lyane a răsturnat uleiul de la lampă, curge pe claviatura pianului, îmi picură pe faţă, nu-i nimic, ascultă melodia, Elsa... Acum, cînd e Întuneric beznă **o** aud mai bine. O aud pentru prima dată şi dragonii chinezeşti zboară spre cer, descătuşaţi, în sfîrşit liberi ! îşi cască boturile ca să bea reflexele incendiului, deasupra imnuriJ.or şi strigătelor ! Se rotesc în jurul cupolelor de piatră... Clopotele bisericilor încep sa bată, aud lovituri repetate sub pămînt, izvoarele sulfuroase fierb, ţîşnesc şi mă inundă, miros de sulf, mireasmă de trandafiri, curg încet pe fruntea mea, e muzică. O melodie nouă. E încă în măruntaiele pămîntului, dar se ridică... Mîine viaţa va fi minunată, fericirea va curge în valuri. Am în buzunar hîrtia luată de pe bulevardul de unde o ducea vîntul, uşor de descifrat, scris în la major... Minunate portative, text sfînt luminos, nemăsurată simfonie, am scos-o din cutia de scrisori, un pumn de frunze uscate... O, chip de Gorgonă, cap monstruos al Raffei, falsă sibilă, nu există destin, l-am nimicit, l-am învins... Mă ridică, oare cine-mi mişcă corpul fluid ca apa în fundul sacului întunecat al hainelor ? Tu eşti Elsa ? Nn vreau să te ajute fata lui Serasi, nu vreau să mă atingă ea, mi-ar fura partitura ca să i-o dea lui taică-sau... înot în voci. „Ţine-i

capul, aici e lovit..." Sînt bărbaţi, cei pe care-i aşteptam... îmi vor vorbi, sînt foarte blânzi. Mă las în voia lor, clătinat, plimbat... Legănat pe **o** targă sub stele... Vadul... Cerul se înfioară, cerului îi e frig, cerul freamătă... Dar bărbatul se simte bine... Şi

deodată vîntul care mătură bulevardul şi-mi mîngîie fruntea... Targa alunecă Într-o maşină şi uşa se închide... Noaptea din cutia de scrisori ; sînt înăuntru printre secrete, în mister, în marea întrebare. Sînt departe de tine ! în sfîrşit oraşul a pus mîna pe mine ! Mă ia cu el prizonier, dar e frumos ! Pînă la urmă ne vom înţelege... Nu trebuie decît să mă las dus... Maşina înaintează pe asfaltul mai neted ca un lac, la fel de liniştit ca şi încrederea deplină, dar încotro ? Nu ştiu, în,tr-o direcţie necunoscută.

CUPRINS

Prefaţă 5

Arbuştii de vanilie 19

Bridge-ul doamnei Lyane 13

Lector: DIANA RADU
Tehnoredactor: VICTOR MAŞEK
*
***Bun* de** *tipar: 11.09.1980. Coli tipar 8,75.*
*
Tiparul executat sub comanda
nr. 1139 la
întreprinderea poligrafică
„13 Decembrie 1918",
str. Grigore Alexandrescu nr. 89-97
Bucureşti,
Republica Socialistă România

351

Arbuştii de vanilie

GEORGES LIMBOUR

Georges Limbour (1900—1970) străpunge mantia aparentă a lucrurilor căutînd, în perfectă concordanţă cu canoanele suprarealismului, îngemănarea realului cu imaginarul, a comunicabilului cu incomunicabilul, a trecutului cu viitorul, într-o formă ce se impune prin originalitatea ei.

Colecţia GLOBUS

EDITURA UNIVERS

Lei 7,50